

ДОКЛАД

ПО ОТЧЕТА ЗА ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ДЪРЖАВНИЯ БЮДЖЕТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЗА 2021 ГОДИНА

СЪДЪРЖАНИЕ

Използвани съкращения	3
I. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНАТА И ВЪТРЕШНАТА ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА ПРЕЗ 2021 г.	5
1. Макроикономическо развитие в България през 2021 г.	5
1.1 Брутен вътрешен продукт	5
1.2 Пазар на труда	6
1.3 Инфлация	7
1.4 Външен сектор	8
1.5 Паричен сектор	9
2. Съпоставка на отчетните данни с допусканията и параметрите, заложи в макроикономическата прогноза по Закона за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г.	10
3. Оценка на въздействието на разходите и доходите в бюджетния сектор върху развитието на националната икономика	13
4. Макроикономически ефект от усвояването на средствата по оперативните програми	13
II. ФИСКАЛНИ РАЗВИТИЯ ПРЕЗ 2021 г.	16
1. Бюджетна рамка и фискални развития	16
1.1 Информация за ефектите в приходите и разходите от мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последици от пандемията	29
1.2 Изпълнение на основните дискреционни мерки за 2021 г.	34
1.3 Промени в данъчното облагане през 2021 г.	37
1.4 Инвестиционна политика	45
2. Основни параметри на консолидираната фискална програма за 2021 г.	49
2.1 Мерки на НАП и АМ за повишаване на събираемостта на приходите	54
2.2 Изпълнение на приходите по консолидираната фискална програма	80
2.2.1 Корпоративни данъци	81
2.2.2 Данъци върху доходите на физическите лица	83
2.2.3 Приходи от осигурителни вноски	86
2.2.4 Данък върху добавената стойност	87
2.2.5 Акцизи	92
2.2.6 Мита	95
2.2.7 Данък върху застрахователните премии	96
2.2.8 Други данъци	96
2.2.9 Неданъчни приходи	97
2.2.10 Помощи и дарения	102
2.3 Изпълнение на разходите по икономически елементи по консолидираната фискална програма за 2021 г.	103
2.3.1 Текущи нелихвени разходи	103
2.3.2 Капиталови разходи	111
2.3.3 Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	114
2.3.4 Лихвени разходи	114
2.3.5 Вноска на Република България в общия бюджет на ЕС	115
2.3.6 Изпълнение на утвърдените ангажименти за разходи, които могат да бъдат поети през 2021 г. и на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2021 г. от първостепенните разпоредители с бюджет	116
2.4 Изпълнение на разходите по функции по консолидираната фискална програма за 2021 г.	118
2.4.1 Общи държавни служби	118
2.4.2 Отбрана и сигурност	126
2.4.3 Образование	131

2.4.4 Здравеопазване	135
2.4.5 Социално осигуряване, подпомагане и грижи	137
2.4.6 Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда	145
2.4.7 Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело.....	151
2.4.8 Икономически дейности и услуги	156
2.4.9 Разходи, неклассифицирани в другите функции	169
2.5 Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма за 2021 г.	170
2.5.1 Външно финансиране	170
2.5.2 Вътрешно финансиране	171
2.5.3 Приватизация.....	175
2.5.4 Средства, акумулирани по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система	175
III. ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТИ НА ОБЩИНИТЕ, НА СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИТЕ ФОНДОВЕ И БЮДЖЕТИ ПО ЧЛ. 13, АЛ. 3 И АЛ. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ.	177
1. Държавен бюджет	177
1.1 Бюджет на Народното събрание	179
1.2 Бюджет на съдебната власт	180
2. Бюджети на общините.....	180
3. Бюджети на социалноосигурителните фондове	186
3.1 Бюджет на държавното обществено осигуряване.....	186
3.2 Бюджет на Учителски пенсионен фонд	188
3.3 Бюджет на фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите”	188
3.4 Бюджет на Националната здравноосигурителна каса	188
4. Бюджети по чл. 13, ал. 3 от Закона за публичните финанси и бюджет на Селскостопанска академия	190
4.1 Държавни висши училища	190
4.2 Българска академия на науките	191
4.3 Селскостопанска академия.....	191
4.4 Българско национално радио	192
4.5 Българска национална телевизия.....	193
4.6 Българска телеграфна агенция	195
5. Сметки за средствата от Европейския съюз на бюджетни организации	195
5.1 Сметка за средствата от Европейския съюз на Националния фонд към Министерството на финансите.....	195
5.2 Сметки за средствата от Европейския съюз, администрирани от Разплащателната агенция към Държавен фонд “Земеделие”	199
5.3 Сметки за средствата от ЕС на общините.....	202
6. Бюджети по чл. 13, ал. 4 от Закона за публичните финанси.....	203
6.1 Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда	203
6.2 Фонд „Сигурност на електроенергийната система“	203
6.3 Държавно предприятие „Научно-производствен център“	204
6.4 Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири”	204
6.5 Държавно предприятие „Държавна петролна компания” (ДП „ДПК“).....	205
ЗАКЛЮЧЕНИЕ	206

Използвани съкращения

АМ – Агенция „Митници”
БВП – брутен вътрешен продукт
БДЖ – Български държавни железници
БНБ – Българска народна банка
БФП – безвъзмездна финансова помощ
БШПС – Българо-швейцарска програма за сътрудничество
ВОП – вътреобщностни придобивания
ДАНС – Държавна агенция „Национална сигурност”
ДБ – държавен бюджет
ДВ – Държавен вестник
ДВУ – държавни висши училища
ДДС – данък върху добавената стойност
ДИЗ – държавни инвестиционни заеми
ДМА – дълготрайни материални активи
ДМП – други международни програми
ДОО – държавно обществено осигуряване
ДФЗ – Държавен фонд „Земеделие”
ЕК – Европейска комисия
ЕО – Европейска общност
ЕС – Европейски съюз
ЕСС – Европейска система от национални и регионални сметки на Общността
ЕИП – Европейско икономическо пространство
ЗАДС – Закон за акцизите и данъчните складове
ЗДБРБ – Закон за държавния бюджет на Република България
ЗДДС – Закон за данък върху добавената стойност
ЗДДФЛ – Закон за данъците върху доходите на физическите лица
ЗИД – Закон за изменение и допълнение
ЗКПО – Закон за корпоративното подоходно облагане
ЗМДТ – Закон за местните данъци и такси
ЗСч – Закон за счетоводството
ИСПА – Инструмент на структурните политики за присъединяване
ИА – Изпълнителна агенция
ИПП – Инструмент за предприсъединителна помощ
КСО – Кодекс за социално осигуряване
КФП – консолидирана фискална програма
МБВР – Международна банка за възстановяване и развитие
МВР – Министерство на вътрешните работи
МВнР – Министерство на външните работи
МВФ – Международен валутен фонд
МЕ – Министерство на енергетиката
МЗ – Министерство на здравеопазването
МЗм – Министерство на земеделието
МИ – Министерство на икономиката и индустрията
МК – Министерство на културата
МО – Министерство на отбраната
МОН – Министерство на образованието и науката
МОСВ – Министерство на околната среда и водите
МП – Министерство на правосъдието
МПС – Моторни превозни средства
МРРБ – Министерство на регионалното развитие и благоустройството

МС – Министерски съвет
МТС – Министерство на транспорта и съобщенията
МТСП – Министерство на труда и социалната политика
МФ – Министерство на финансите
ММС – Министерство на младежта и спорта
НАП – Национална агенция за приходите
АПИ – Агенция „Пътна инфраструктура“
Пр. п. – процентни пункта
НФМ - Норвежки финансов механизъм
ОП – Оперативна програма
ПЗР – преходни и заключителни разпоредби
ПРБ – първостепенни разпоредители с бюджет
пр. п. – процентни пункта
ПТСВГ – Програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС
ПУДООС – Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда
ПМС – Постановление на Министерския съвет
СБЦ - средносрочна бюджетна цел
СКФ – Структурни фондове и Кохезионен фонд
СНС – Система за национални сметки
СП – Сметна палата
УПФ – Учителски пенсионен фонд
ФГВРС – Фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“
ФМ на ЕИП – Финансов механизъм на Европейско икономическо пространство
ХИПЦ – хармонизиран индекс на потребителските цени
ЦБ – централен бюджет

I. АНАЛИЗ НА ОСНОВНИТЕ МАКРОИКОНОМИЧЕСКИ ПОКАЗАТЕЛИ И ТЕНДЕНЦИИ В РАЗВИТИЕТО НА ВЪНШНАТА И ВЪТРЕШНАТА ИКОНОМИЧЕСКА СРЕДА ПРЕЗ 2021 г.

През 2021 г. се наблюдаваше нормализиране на икономическата активност в глобален план след началото на кризата, причинена от пандемията от COVID-19. Постепенното активизиране на ваксинационния процес се отрази в облекчаване на ограниченията от второто тримесечие на годината в много от развитите държави, и съответно в съществено нарастване на БВП. Нарастване бе отчетено в международната търговия, заетостта, доходите. Същевременно предлагането остана по-ниско от търсенето, проблемите по веригите на производство и доставки се изостриха, наблюдаваше се съществено нарастване на цените на суровините, което постепенно се прехвърли и върху цените за крайните потребители и през третото тримесечие беше отчетено известно забавяне в икономическата активност. В края на годината икономическата активност бе допълнително ограничена от разпространението на нов вирусен щам и породената от това нова вълна от ограничения. Икономиката на Европейския съюз и еврозоната отчетоха двуцифрено нарастване през второто тримесечие, след което темповете се забавиха и годишните растежи достигнаха 5,4 %. В САЩ растежът на БВП напълно компенсира загубеното през 2020 г. за разлика от ЕС и еврозоната. Растежът на БВП бе движен основно от потребителските разходи на домакинствата както на стоки, така и на услуги. Разходите на правителството и частните инвестиции също допринесоха за растежа. БВП на Китай се повиши с 8,1 %, движен от износа и индустриалното производство. Същевременно правителството сви фискалната си подкрепа за икономиката, а частното потребление и инвестициите в недвижими имоти останаха потиснати. Турската икономика нарасна с 11 % през 2021 г., подкрепена от силен износ и частно потребление. Последното бе движено от нарастване на заетостта и експанзивната парична политика на централната банка.

Реален растеж на БВП (в %, на годишна база)

	2020	I.2021	II.2021	III.2021	IV.2021	2021
Европейски съюз	-5,9	-0,8	14,1	4,2	4,9	5,4
Еврозона	-6,3	-0,9	14,7	4,0	4,7	5,4
САЩ	-3,4	0,5	12,2	4,9	5,5	5,7

Източник: Евростат, Американско бюро за икономически анализи

1. Макроикономическо развитие в България през 2021 г.

1.1 Брутен вътрешен продукт

През 2021 г. брутният вътрешен продукт на България отбеляза растеж от 4,2 % и нивото му по постоянни цени достигна 99,6 % от това през предкризисната 2019 г. В номинално изражение БВП бе 132 744,3 млн. лв., което представлява растеж от 10,7 %.

С основен принос за нарастването на БВП през годината бе крайното потребление. Растежът на частното потребление достигна 8 %, като бе подкрепен от по-високия разполагаемия доход на домакинствата, най-вече по линия на компенсацията на наетите и пенсиите. Правителственото потребление също подкрепи растежа на икономиката с нарастване от 4 %. В същото време инвестициите в основен капитал намаляха с 11 %, като за този спад допринесоха както намалението на капиталовите разходи на правителството, така и слабата частна инвестиционна активност. Външният сектор също имаше отрицателен принос за динамиката на БВП през 2021 г. Растежът на износа на стоки и услуги достигна 9,9 %, но бе надминат от нарастването на вноса, което бе 12,2 %.

Реален растеж и принос на отделните компоненти по елементи на крайното използване

ПОКАЗАТЕЛ	2020 г.		2021 г.		2020 г.	2021 г.
	Реален растеж (%)	Принос в растежа (п.п.)	Реален растеж (%)	Принос в растежа (п.п.)	% от БВП (текущи цени)	
Крайно потребление	1,5	1,2	7,0	5,5	78,2	79,4
Инвестиции в основен капитал	0,6	0,1	-11,0	-2,1	19,2	16,6
Изменение на запасите		-1,2		1,9	1,2	3,0
Износ на стоки и услуги	-12,1	-7,7	9,9	5,5	55,3	63,0
Внос на стоки и услуги	-5,4	3,3	12,2	-6,5	53,9	62,0
БВП	-4,4	-4,4	4,2	4,2	100,0	100,0

Източник: НСИ, МФ

От страна на предлагането брутна добавена стойност се повиши с 3,6 %. Растежът бе движен от секторите индустрия без строителство (9,4 %) и услуги (2,6 %), докато при строителството бе отчетен спад на добавената стойност от 7,8 %.

1.2 Пазар на труда

През 2021 г. спадът на заетостта, наблюдаван през предходната година, бе преустановен, поради възстановяването на дейностите в повечето икономически сектори и продължаването на мерки за запазване на заетостта, при влошена епидемична обстановка. Броят на зетите (според ЕСС 2010) за 2021 г. бе 3 458,4 хил. души и практически се запази на равнището си от 2020 г. (ръст от 0,2 %). Почти всички икономически сектори регистрираха ръст на зетите лица с изключение на аграрния сектор и „Операции с недвижими имоти“. Най-висок ръст се наблюдаваше в сектор „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения“ (8,8%), като това е икономическият сектор, където динамиката на заетостта не бе повлияна негативно от влошената епидемична обстановка през последните две години.

Коефициентът на безработица в страната се запази нисък през 2021 г. (5,3 %), като стойността на показателя за България е с 1,7 пр. п. по-ниска от тази за ЕС. Броят на регистрираните безработни в Агенцията по заетостта (АЗ) съществено намалю, като през някои от летните месеци на 2021 г. бяха регистрирани исторически най-ниски стойности в серията на показателя до този момент.

Наблюдаваните благоприятни развития на пазара на труда през 2021 г. бяха съчетани с положителна динамика на производителността на труда¹ (4 %). Номиналният растеж на компенсацията на един нает се ускори до 9,5 % и развитието на разглежданите два показателя през годината допринесе за отслабване на натиска върху разходите за труд на единица продукция². Последните нараснаха номинално с 5,4 % (почти два пъти по-ниско от отчетената стойност през 2020 г.) и дори се понижиха с 0,8 % в реално изражение.

През 2021 г. средната работна заплата в публичния сектор е нараснала с 16,5 %, изпреварвайки повишението в частния сектор (9,8 %). Общо за икономиката, растежът на

¹ Показателят е изчислен като отношение между БВП по постоянни цени и броя на зетите лица съгласно дефиницията на ЕСС 2010.

² Показателят е изчислен като отношение между компенсацията на един нает по текущи цени и БВП на един зает по постоянни цени, съгласно дефиницията на ЕСС 2010.

средната работна заплата възлезе на 11,5 %. Въпреки ускоряването на номиналния темп, реалното изменение на показателя, изчислено с ХИПЦ, остана на нивото от предходната година (8,5 %) поради отчетеното след средата на годината ускорено нарастване на потребителските цени в страната.

1.3 Инфлация

След ясно изразен период на дезинфлация през 2020 г., годишният темп на инфлация в страната следваше тенденция на ускорение още от началото на 2021 г. Натрупаното повишение на потребителските цени в края на годината достигна 6,6 %, измерено с ХИПЦ, а средногодишната инфлация бе 2,8 %.

Основният фактор с проинфлационно влияние бе поскъпването на суровините на световните пазари и най-вече на енергоносителите. Индексът на цени на производител на вътрешния пазар се повиши с 38,6 % на годишна база през декември 2021 г., като влиянието от страна на енергийните стоки и тези за междинно потребление беше значително. По линия на производствените разходи това сравнително бързо бе пренесено в крайните цени на редица потребителски стоки.

ХИПЦ по основни компоненти (изменение в % по месеци на годишна база)

Месеци на 2021 г.												
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Общ ХИПЦ	-0,3	0,2	0,8	2,0	2,3	2,4	2,2	2,5	4,0	5,2	6,3	6,6
Храни и безалк. напитки	-0,1	0,4	0,2	0,6	0,9	0,8	1,8	3,3	4,0	5,5	6,8	8,4
Алкохол и цигари	0,9	1,0	0,9	0,8	1,0	0,8	0,9	0,6	1,1	1,3	1,2	1,6
Нехр. стоки (без енергия)	-0,4	-0,3	-0,2	-0,1	0,1	0,2	0,4	0,7	1,0	1,6	2,3	2,9
Енергийни стоки	-7,4	-5,6	-1,2	8,6	11,1	12,2	13,6	15,0	16,0	20,9	24,0	24,1
Услуги	2,0	2,5	2,8	2,3	2,3	2,0	0,3	-0,5	2,4	2,4	3,0	2,4
Базисна инфлация	1,2	1,4	1,4	1,4	1,5	1,4	0,8	0,6	2,2	2,8	3,7	3,9

Източник: Евростат

Енергийните стоки имаха водещ принос за повишението на общия ХИПЦ, предизвикано от ускореното поскъпване на петрол, природен газ и въглища на международните пазари. Инфлацията при транспортните горива достигна 38,2 % на годишна база през декември, при централно газоснабдяване – 130,6 %, а при твърди горива – 25,9 %. Мораториумът върху цените на електроенергията, ВиК услугите и топлинната енергия от средата на декември 2021 г. със срок на действие до края на март 2022 г., ограничи поскъпването на електрическата и топлинната енергия за населението. Последните повишения в цените на двете стоки бяха от 1 юли 2021 г., съответно с 4,4 % и 19,0 %.

Цените в групата *храни и безалкохолни напитки* се повишиха с 8,4 % през декември спрямо година по-рано, като принос за това имаха в по-голяма степен преработените храни. При тях влияние имаше най-вече по линия на поскъпване на съответните суровини, търгувани на международните пазари, но също така и на разходите за тяхното производство. В групата на непреработените храни също беше отчетено ускорение, като съществено значение за поскъпването им имаше нарастването на цените за междинно потребление в селското стопанство, в т.ч. енергоносители, торове и др. В групата алкохол и цигари бе отчетено поскъпване от 1,6 % за съответния период.

С оглед разгръщането не само на директните, но и на косвените ефекти от по-високите цени на енергийните и хранителните стоки, базисната³ инфлация също се повиши - до 3,9 % на годишна база. Ускорение имаше и в двата основни подкомпонента. Поскъпването на нехранителните стоки бе 2,9 % на годишна база, а по-високи цени бяха отчетени както при стоките с дълготраен, така и при тези с недълготраен характер. Сред факторите за това могат да се посочат не само разгледаните вече по-високи разходи за тяхното производство, но също така и по-високото им потребление в сравнение с услугите в условията на пандемия. Инфлацията при услугите се ускори до 2,4 %, като почти всички основни подгрупи имаха положителен принос във връзка със споменатите вторични ефекти.

1.4 Външен сектор

През 2021 г. по текущата и капиталовата сметка на платежния баланс бе отчетен излишък в размер на 219,3 млн. евро (0,3% от БВП) при 905 млн. евро през 2020 г.

Дефицитът по текущата сметка се увеличи с 0,3 пр. п. до 0,4% от БВП. Износът на стоки нарасна с 25,7%, а вносът - с 28,6%, което определи и увеличението на търговския дефицит с 1,7 пр. п. спрямо година по-рано, до 4,9 % от БВП. През годината търговският баланс бе движан от изпреварващия реален растеж на вноса спрямо износа, при формиране на положителни условия на търговия. Повишението на вноса в количествено отношение бе движено от силното потребление на домакинствата и нуждата от суровини за експортно-ориентираните отрасли, докато ръстът на износа отразяваше рязкото възстановяване на външното търсене. По отношение на географската структура, номиналният растеж на износа към ЕС бе 26,3% и бе формиран главно от нарастване на търговията с по-старите страни членки на Общността. Износът за трети страни се увеличи с 21,1%, след нарастване на търговията с Турция (18,7%), САЩ (48,5%), Сърбия (50%) и Китай (21,3%). При регионалната разбивка на вноса динамиката бе значително по-балансирана, като основен принос имаше вносът от Руска федерация (растеж от 48,2%), Германия (26,4%), Турция (39,9%), Румъния (31,1%).

Динамика на износа на стоки (FOB)

Показатели	2020		2021	
	растеж %	дял %	растеж %	дял %
Потребителски стоки	0,9	27,4	10,0	24,2
Суровини и материали	0,0	41,7	28,7	43,1
Инвестиционни стоки	-5,3	24,6	22,3	24,1
Енергийни стоки	-48,2	6,1	70,3	8,3
Износ към Европейския съюз	-4,1	65,4	26,3	66,4
Износ към страни извън ЕС	-10,1	34,6	21,1	33,6

Източник Изчисления на МФ по данни на БНБ

Износът на стоки бе подкрепен от повишеното търсене на чугун, желязо и стомана (растеж от 82,4%), цветни метали (24,6%) и суровини за производството на храни (32,4%). Динамиката на вноса на стоки също бе движена от увеличение при металите, като допълнителен фактор бе и значителното нарастване на вноса на горива в периода март-декември.

³ От общата инфлация е изключена динамиката на енергийните стоки и непреработените храни.

Динамика на вноса на стоки (CIF)

Показатели	2019		2020	
	растеж %	дял %	растеж %	дял %
Потребителски стоки	-1,9	24,6	16,9	22,5
Суровини и материали	-0,8	37,9	27,7	37,9
Инвестиционни стоки	-7,7	27,3	22,3	26,2
Енергийни стоки	-41,6	9,5	70,5	12,7
Внос от Европейския съюз	-7,1	50,5	25,6	49,7
Внос от страни извън ЕС	-10,6	49,5	29,7	50,3

Източник: Изчисления на МФ по данни на БНБ

Излишъкът при услугите (6,6% от БВП) почти достигна нивото си от 2019 г. Основен принос за подобрението имаха приходите от пътувания, както и услугите свързани с ИТ и далекосъобщения. В резултат, износет на услуги нарасна с 27,8% през 2021 г., а вносет - с 14,7%. Излишъкът по вторичния доход продължи да намалява и достигна 1,1% от БВП при 1,5% от БВП през 2020 г., което се дължеше на над 55% спад на паричните преводи от емигранти.

Дефицитът по първичния доход се сви до 3,3% от БВП през 2021 г. при 3,5% година по-рано. Изплатеният доход от преки инвестиции към нерезиденти се повиши с 19,8%, което предопредели увеличение на общо платения инвестиционен доход от 17,6%.

През 2021 г. потокът на пасивите по финансовата сметка надвиши този на активите с 255,1 млн. евро. Основните входящи потоци бяха свързани с увеличението на СПТ в баланса на БНБ с 1 млрд. евро през август и привлечените преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ). Годишните входящи потоци по преки чуждестранни инвестиции достигнаха 2,6% от БВП през 2021 г., което е почти 1,8 млрд. евро. Входящите ПЧИ в страната бяха почти изцяло под формата на реинвестирана печалба от компаниите-майки към местните дружества.

Брутният външен дълг възлезе на близо 42 млрд. евро (61,8% от БВП) към декември 2021 г., което представлява нарастване от 5,4% спрямо предходната година. Основен принос за увеличението имаше увеличението на СПТ в баланса на БНБ. Единствено външният дълг свързан с Преки инвестиции в страната намаля с 2,4%. Задлъжнялостта на останалите институционални сектори се увеличи както следва Банков сектор - с 11,4%, Държавно управление - с 2,9% и Други сектори (с изкл. на посочените) - с 4,8%.

1.5 Паричен сектор

Към края на декември 2021 г. пазарната стойност на брутните международни валутни резерви възлезе на 34,6 млрд. евро, а темпът им на растеж достигна 12,2% на годишна база. Съгласно принципите на функциониране на паричния съвет динамиката на международните валутни резерви съответства на нарастването на балансовата стойност на пасивите на управление „Емисионно“ на Българска народна банка. Основен принос за ускоряването на растежа на пасивите на управление „Емисионно“ в края на годината имаха банкнотите и монетите в обращение и в по-малка степен размерът на депозита на управление „Банково“, а всички останали компоненти също допринесоха положително за това.

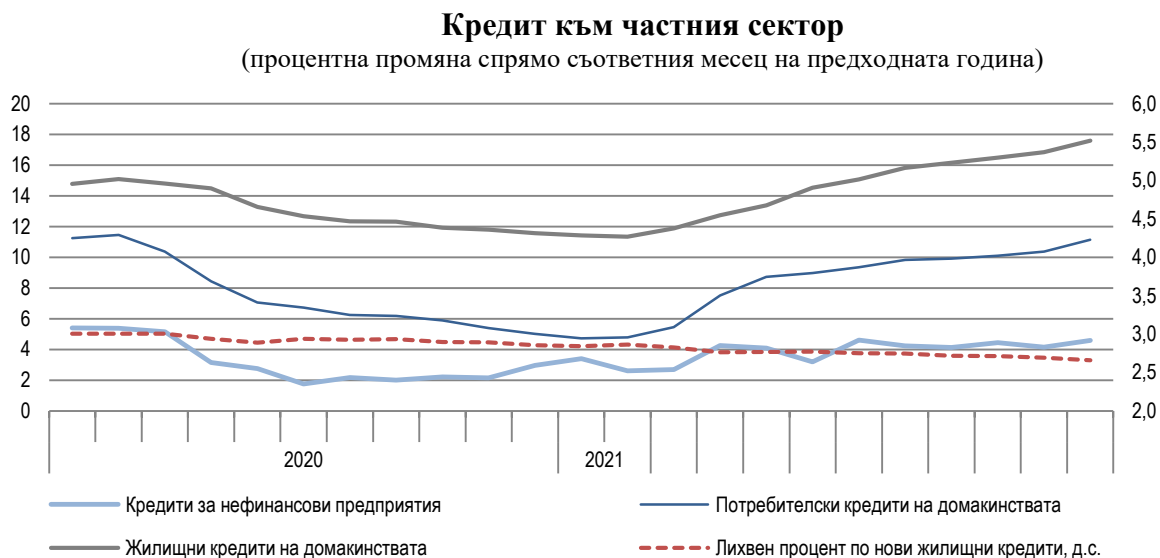
В края на 2021 г. годишният растеж на паричното предлагане се забави до 10,7% при 13,6% в края на август 2021 г., което отразяваше тенденцията на забавяне на прираста както на депозитите на домакинствата, така и на нефинансовите компании.

През 2021 г. банковата система запази стабилност и продължи да функционира при високи нива на ликвидност и капиталова адекватност в ситуация на продължаваща

глобална пандемия и започнало икономическо възстановяване, но продължаваща несигурност. Печалбата на банковата система към 31 декември 2021 г. отбеляза повишение и възлезе на 1,4 млрд. лв. при 693 млн. лв. за 2020 г. Основните фактори, които допринесоха за това, бяха по-големият размер на основните компоненти на дохода (нетен лихвен доход, такси и комисионни) и в същото време по-ниският размер на разходите за обезценки по финансови активи. По-високият размер на реализирания финансов резултат на банковата система допринесе за повишаването на показателите за доходност на системата.

Годишният растеж на кредита за частния сектор следваше тенденция на ускорение от началото на 2021 г. Тя бе по-съществена след първото тримесечие, когато нарастването бе 4,6%, след като през април 2020 г. частният кредит започна да се забавя в резултат от пандемията. Годишният темп на нарастване на кредита за частния сектор се повиши до 8,7% в края на 2021 г. За тази динамика допринесе основно относително високото търсене на кредити от домакинствата, и в по-малка степен - търсенето на кредит от фирмите.

Към края на декември кредитите за домакинства се увеличиха с 13,4 % спрямо година по-рано, при ускорение едновременно и на потребителските и на жилищните кредити. Потребителските кредити се увеличиха с 12,2 % спрямо края на 2020 г. (5 % годишен ръст в края на 2020 г.), а темпът на растеж на жилищните кредити достигна нов връх от 16,5 % при 11,6 % в края на 2020 г. По-високото търсене на кредити от страна на домакинствата, освен с увеличението на доходите, ниските лихвени проценти и нарастващите цени на жилищата, може да се свърже и с нарастващи инфлационни очаквания. Годишният растеж на кредитите за нефинансови предприятия през декември възлезе на 4,6 % при 3 % в края на 2020 г.

Източник: БНБ

2. Съпоставка на отчетните данни с допусканията и параметрите, заложиени в макроикономическата прогноза по Закона за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г.

Изпълнението на ЗДБРБ за 2021 г. бе поставено пред предизвикателства поради нуждата от ресурс за преодоляване на негативните последици от пандемията. През лятото на 2021 г. бе приета актуализация на бюджетните параметри. Представената съпоставка на отчетните данни за 2021 г. е спрямо макроикономическата прогноза⁴, с която бе приет ЗИД на ЗДБРБ за 2021 г.

Номиналната стойност на brutния вътрешен продукт за 2021 г. по отчетни данни към април 2021 г. е с 6,3 млрд. лв. по-висока от прогнозата, използвана в ЗИД на ЗДБРБ за 2021 г., изготвена през юли 2021 г. Около 1,3 млрд. лв. от разликата се дължи на ревизия на данните за БВП за 2020 г., публикувана през октомври 2021 г., а останалата част (5 млрд. лв.) е резултат от разминаване между прогноза и отчет. Номиналната стойност на БВП за 2021 г. нарасна с 10,7 % при прогноза за растеж от 6,6 %.

Реалният растеж на БВП бе по-висок от прогнозирания в ЗИД на ЗДБРБ за 2021 г. с 0.7 пр. п. Компонентите с по-голям положителен принос за растежа от очаквания бяха крайното потребление и изменението на запасите. В същото време бруто образуването на основен капитал и нетният износ бяха с по-съществен отрицателен принос. Крайното потребление е компонентът с най-голямо разминаване в положителна посока. Това се дължи най-вече на по-голям растеж на потреблението на домакинствата. То бе подкрепено от по-високо от очакваното нарастване на разполагаемия доход, поради по-голямо повишение на компенсацията на наетите и на трансферите към домакинствата, най-вече под формата на пенсии. Също така предприетите ограничителни мерки срещу разпространението на COVID-19 не оказаха съществен отрицателен ефект върху потреблението в страната.

Освен по-висок спрямо очакванията реален растеж бе регистриран и по-голям дефлатор на БВП (с 3.2 пр. п.). Принос за второто имаха всички компоненти. Високите международни цени се отразиха в силно нарастване на цените във външната търговия със стоки и услуги. В съответствие с очакванията бе отчетено по-високо нарастване на цените на износа спрямо тези на вноса. Същевременно, нарастването на цените на инвестиционните стоки се отрази и в по-силно нарастване на дефлатора на инвестициите, а международните цени на суровините постепенно се отразиха и в по-високи потребителските цени в страната.

През 2021 г. растежът на заетостта (съгласно дефиницията на ЕСС 2010) бе много близко до очакванията, залегнали в ЗИД на ЗДБРБ., като беше с 0.1 пр. п. пункта по-нисък от прогнозирания. При коефициента на безработица отчетената стойност на индикатора напълно съвпадна с прогнозираната за годината. Растежът на компенсацията на един нает през 2021 г. бе по-висок спрямо заложения в Бюджет 2021 (9,5 % спрямо 7,7 %). По-високият темп на нарастване на показателя отразяваше по-бързото възстановяване на икономическата активност в страната и респективно по-високия реален растеж производителността на труда през 2021 г.

Очакванията за динамиката на потребителските цени в страната през 2021 г. бяха свързани с ускоряване на инфлацията във връзка с възстановяването от пандемията в глобален мащаб, последвано от забавянето ѝ в средносрочен период по линия на очакваното понижение на международните цени на суровините и най-вече тези на петрола. Профилът на инфлацията в страната почти напълно съвпаднаше с очакванията на МФ до средата на 2021 г. След това наблюдаваното поскъпване на енергийните суровини (петрол, природен газ, въглища, електроенергия) се ускори, особено през зимните месеци, а по линия на разгръщащите се преки и косвени ефекти върху широк кръг от стоки и услуги доведе до ускорение в темпа на инфлация над очакваното, както в края на 2021 г., така и по отношение на средногодишната инфлация.

⁴ Проект на закон за изменение и допълнение на Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г. <https://www.minfin.bg/bg/legislation/7/347>

Външни допускания и основни макроикономически показатели на България през 2021 г.

	ЗИД на ЗДБРБ	Отчетни данни	Разлика
МЕЖДУНАРОДНА СРЕДА			
Световна икономика [реален растеж, %]	5,5	6,1	0,6
Европейска икономика - ЕС [реален растеж, %]	3,9	5,4	1,5
Валутен курс щ.д./евро	1,20	1,18	-0,02
Цена на петрол "Брент" [щ.д./барел]	65,8	70,4	4,6
Цена на неенергийни суровини [в щ.д., %]	18,1	32,7	14,6
EURIBOR 3м. [%]	-0,5	-0,5	0,0
БРУТЕН ВЪТРЕШЕН ПРОДУКТ			
БВП [млн. лв.]	126 438	132 744	6 306
БВП [реален растеж %]	3,5	4,2	0,7
Потребление	3,9	7,0	3,1
Брутообразуване на основен капитал	0,1	-11,0	-11,1
Износ на стоки и услуги	7,1	9,9	2,8
Внос на стоки и услуги	6,6	12,2	5,6
ПАЗАР НА ТРУДА И ЦЕНИ			
Заетост (СНС) [%]	0,3	0,2	-0,1
Коефициент на безработица (НРС) [%]	5,3	5,3	0,0
Компенсации на един нает [%]	7,7	9,5	1,8
Дефлатор на БВП [%]	3,0	6,2	3,2
Средногодишна инфлация (ХИПЦ) [%]	2,0	2,8	0,8
ПЛАТЕЖЕН БАЛАНС			
Текуща сметка [% от БВП]	0,3	-0,4	-0,7
Търговски баланс [% от БВП]	-3,0	-4,9	-1,9
Преки чуждестранни инвестиции [% от БВП]	3,4	2,6	-0,8
ПАРИЧЕН СЕКТОР			
МЗ [%]	12,3	10,7	-1,6
Вземания от фирми [%]	3,9	6,1	2,2
Вземания от домакинства [%]	7,5	13,4	5,9

Източници: НСИ, БНБ, МФ, Евростат, МВФ, СБ

По отношение на платежния баланс, бе отчетен дефицит по текущата сметка от 0,4 % от БВП, докато в актуализираната прогноза от 2021 г. бе очакван излишък от 0,3 % от БВП. Основен принос за отклонението имаше търговията със стоки. Търговският дефицит на страната се влоши през 2021 г. при очаквания за запазване на салдото почти без промени. Водещ фактор бе същественото реално нарастване на вноса, докато динамиката на износа на стоки бе близка до очакваното. Темповете на номинален растеж бяха по-високи от очакваното, поради силното увеличение на международните цени през втората половина на годината. Отчетеният баланс при търговията с услугите бе по-висок от прогнозирания, отразявайки по-ускореното възстановяване на туристическите услуги и възходящата динамика на други услуги (вкл. ИК услуги). Реализираният износ на стоки и услуги в номинално изражение превиши стойността си спрямо прогнозата с

4,6 млрд. евро, а при вноса - с 4,9 млрд. евро. Излишъкът при търговията със стоки и услуги бе 1,8 % от БВП или с 0,5 пр. п. по-нисък спрямо прогнозния. Общото салдо на доходните статии през годината достигна дефицит от 2,2 % от БВП, което представлява минимално отклонение спрямо прогнозата от 0,1 пр. п.

Кредитът за неправителствения сектор през 2021 г. се ускори в по-голяма степен спрямо макроикономическата прогноза в ЗИД на ЗДБРБ 2021 г. Това се дължи на по-консервативно допускане по отношение на възстановяването на кредита за нефинансови предприятия, който през 2020 г. се забави поради голямата несигурност и влошената икономическа ситуация породена от КОВИД-19 пандемията.

От своя страна, кредитът за домакинствата се ускори в много по-голяма степен от прогнозираното. Основен принос за това имаха жилищните кредити, подкрепени от средата на ниски лихвени проценти и продължаващото нарастване на цените на жилищата. По-високата инфлация през 2021 г. и завишените инфлационни очаквания също допринесоха за по-високото търсене на жилища като алтернативна форма за инвестиция или за съхранение на стойността. Потребителските кредити също се повишиха повече спрямо очакваното, което съответства и на по-високия спрямо прогнозата отчетен ръст на частното потребление.

3. Оценка на въздействието на разходите и доходите в бюджетния сектор върху развитието на националната икономика

През 2021 г. растежът на публичното потребление и приносът му към нарастването на БВП намаля в сравнение с 2020 г. Разходите на правителството за потребление нараснаха с 13,6 % в номинално изражение и с 4 % в реално, като приносът им за растежа на икономиката бе 0,8 пр. п. при 1,4 пр. п. през 2020 г. Публичните инвестиции спаднаха и бяха с отрицателен принос за растежа на БВП.

От страна на доходите, номиналното нарастване на разполагаемия доход на домакинствата през 2021 г. възлезе на 11 %. Нарастването на заплатите в публичния сектор, както и социалните плащания за пенсии, помощи и обезщетения на домакинствата допринесоха за растежа на доходите и съответно подкрепиха възстановяването на потреблението и растежа на БВП през годината. Приносът на компенсациите на наетите в сектор „Държавно управление; образование; хуманно здравеопазване и социална работа“ към номиналния растеж на разполагаемия доход се увеличи до 3 пр. п. при 2,6 пр. п. през 2020 г. Увеличи се и приносът на пенсиите - от 2 пр. п. през 2020 г. на 3,4 пр. п. през 2021 г. Това нарастване се дължеше на извършено осъвременяването на всички пенсии с 5 % от 1 юли 2021 г., увеличението от 1 януари 2021 г. на минималната пенсия от 250 лв. на 300 лв. и на максималната от 1 200 на 1 440 лв., плащането на месечна добавка към всички пенсии по 50 лв. в периода януари-септември и по 120 лв. в периода октомври-декември 2021 г.

Програмата „60/40“ бе активна през цялата 2021 г. (нейното действие е продължено до средата на 2022 г.) и по нея бяха изплатени около 823,5 млн. лв. През годината общо бяха субсидирани около 220 хиляди работни места, като най-голям е относителният дял на работните места от секторите „Преработваща промишленост“, „Хотелиерство и ресторантьорство“ и „Транспорт, складиране и пощи“.

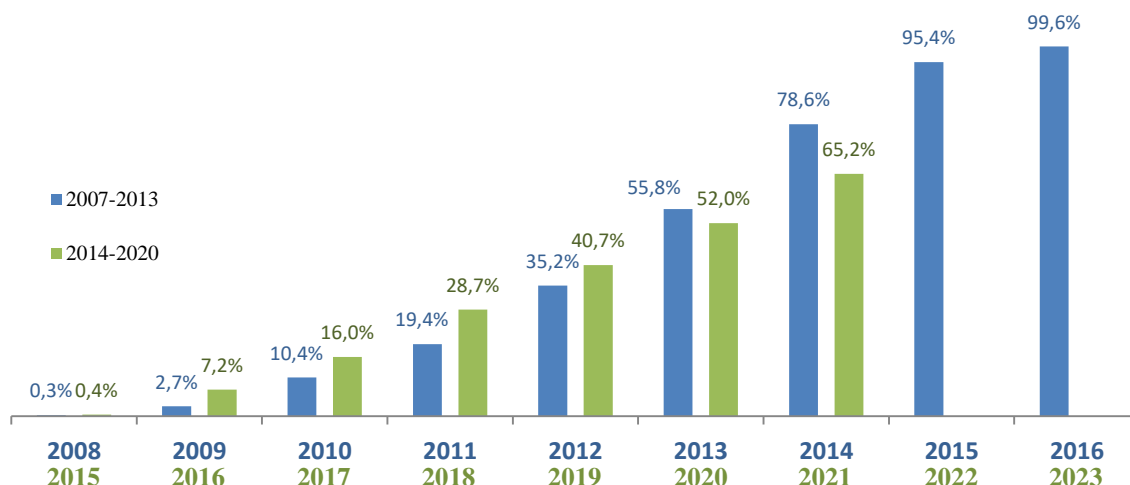
4. Макроикономически ефект от усвояването на средствата по оперативните програми

След завършването на изпълнението на оперативните програми (ОП) от първия програмен период след влизането на страната в ЕС (2007-2013 г.) продължава да набира скорост изпълнението на ОП от втория програмен период (2014-2020 г.). Общата стойност

на публичните⁵ средства по оперативните програми, разплатени през 2021 г., възлиза на 1,2 млрд. евро, представляващи 13,2 % от бюджета на програмите. През 2021 г. годината темпът на усвояване е по-висок от този през 2020 г., бележейки ръст 1,9 пр. п. В резултат на това финансовото изпълнение⁶ на програмите достига 65,2 %, което е изоставане спрямо регистрираното ниво през съответния период на миналия програмен период (78,6 %). През 2021 г. част от бюджетите на оперативните програми бяха повишени с оглед смекчаване на негативните ефекти от COVID-19 пандемията, докато голям брой мерки бяха преустановени временно поради наложените мерки за физическа защита на населението от развитие на вируса, което е обяснение за относително по-бавното финансово изпълнение спрямо предходния програмен период.

Към края на 2021 г. най-висок е процентът на финансово изпълнение по ОП „Инициатива за малки и средни предприятия“ (100 %), което е логично предвид характера на програмата, която финансира инструмент тип финансов инженеринг, като средствата от ЕС постъпват в началото на програмния период. На второ място е ОП „Развитие на човешките ресурси“ (81,6 %), която предоставя стандартно безвъзмездно финансиране. Най-ниско е изпълнението на ОП „Околна среда“ (48,6 %).

Процентно финансово изпълнение на ОП, съфинансирани със средства от ЕФРР, ЕСФ и КФ

Източник: МФ

Размерът на разплатените публични средства за периода януари 2007 – декември 2021 г. общо за двата програмни периода възлиза на 13,7 млрд. евро. По изчисления на Министерството на финансите с данни от консолидираната фискална програма на страната за периода 2008-2021 г., средствата от ЕС са финансирани 43,3 % от всички дългосрочни капиталови разходи на правителството. Предвид постепенно напредващия етап на усвояването на средствата по оперативните програми от втория програмен период дялът на европейските средства в общите капиталови разходи по консолидираната фискална програма през 2021 г. е относително висок (50,4 %).

⁵ Средства от Европейския фонд за регионално развитие, Кохезионния фонд, Европейския социален фонд и съответното национално съфинансиране

⁶ Включва реално разплатените средства по линия на европейското финансиране и националното съфинансиране

Макроикономическият ефект върху българската икономика от средствата по линия на Кохезионната политика на ЕС е оценен чрез иконометричния модел СИБИЛА, версия 2.0. Така, към края на 2021 г. нивото на реалния БВП е по-високо с 14,5 % спрямо сценария без кохезионни средства . В резултат на Кохезионната политика са стимулирани и частните инвестиции, отбелязали нарастване с 25,7 % спрямо базисния сценарий.

Структурните инструменти имат положително въздействие и върху пазара на труда, като за периода 2008-2021 г. са допринесли за нарастване на заетите и значително намаляване на безработните лица. Към края на разглеждания период, коефициентът на безработица би бил с 9,3 пр. п. по-висок в отсъствието на средствата от ЕС.

Средствата по линия на Кохезионната политика на ЕС са допринесли и за подобряване на конкурентните позиции на българската икономика, като нетният ефект от подкрепените със средства от ЕК интервенции върху износа за периода 2008-2021 г. е възлязъл на 1,2 %.

II. ФИСКАЛНИ РАЗВИТИЯ ПРЕЗ 2021 г.

1. Бюджетна рамка и фискални развития

Фискалните развития през 2021 г. бяха доминирани в голяма степен от множество фактори, които не бе възможно да бъдат оценени в пълнота на етапа на планиране. От една страна, с одобрението за прилагане на ваксините срещу COVID-19 в края на 2020 г. се очакваше медицинските рискове, свързани с пандемията, да бъдат овладени в голяма степен и поради тази причина на етапа на планирането ресурсите за обезпечаване на мерките за борба с пандемията бяха разчетени с по-кратък хоризонт на прилагане. От друга страна, към предизвикателствата по отношение на разпространението на COVID-19 и негативните ефекти от пандемията върху икономиката и уязвимите групи от населението се добави и нов фактор със силно изразено влияние върху икономиката – нарастващите цени на енергоносителите и безпрецедентния скок на цената на електрическата енергия на енергийните борси в региона и в цяла Европа, който започна да се проявява след месец юли и набра сила през последното тримесечие на 2021 г. Освен това годината се характеризираше с политическа нестабилност, довела до провеждането на три последователни избора за Парламент и формиране на ново редовно правителство едва в края на годината.

Първите месеци на годината преминаха очаквано под знака на нова вълна на пандемията и необходимост от налагане на ограничителни мерки, целящи овладяване на разпространението на заразата и избягване на претоварване на здравната система. Това наложи предвидените в Закона да държавния бюджет на Република България за 2021 г. (ЗДБРБ за 2021 г.) средства за прилагане на мерки за борба с пандемията да започнат да се усвояват още от самото начало на годината, което заедно с някои еднократни разходи, свързани с инфраструктурни проекти и разходи по проекти на Министерството на отбраната, доведе до значителен ръст на разходите през първото тримесечие на годината. Значителен принос за отчетения ръст на разходите за първото тримесечие имаха и разходите за пенсии, които, от една страна, бяха увеличени поради изплащането на добавка към пенсиите на всички пенсионери в изпълнение на мярката за подкрепа на уязвимите групи от населението в условията на пандемия от COVID-19, и от друга – поради увеличението на размера на минималната и максималната пенсия от 1 януари 2021 г. със ЗДБРБ за 2021 г. Въпреки това параметрите по изпълнението на приходите очертаха продължаване на тенденцията на по-интензивно възстановяване, започнала през второто полугодие на 2020 г., с което бюджетното салдо остана относително стабилно до полугодieto, когато бе отчетено минимално превишение на приходите над разходите по КФП в размер на 0,1 на сто от прогнозния БВП.

През месец юли бе извършен анализ на възможностите за удължаване и допълване на действащите до този момент мерки за намаляване на негативните ефекти от пандемията върху икономиката, защита на уязвимите групи от обществото и подкрепата на персонала на първа линия в борбата с пандемията, в контекста на все по-реалните рискове за нова силна вълна на пандемията през есента. Отчитайки почти пълното изразходване на заложените в ЗДБРБ за 2021 г. ресурси за борба с пандемията още към полугодieto и ниското ниво на ваксинационно покритие в страната, бе идентифицирана необходимост от обезпечаване на допълнителен ресурс за финансиране на такива мерки до края на годината. Прегледът на параметрите по бюджетното изпълнение към полугодieto и подобренията очаквания при голяма част от макроикономическите индикатори дадоха основание да се очаква, че изпълнението на приходите в годишен план може да обезпечи адекватни на идентифицираните рискове ресурси, без това да доведе до влошаване на бюджетната позиция спрямо първоначално заложените целеви стойности.

На тази база бе изготвен проект на Закон за изменение и допълнение на ЗДБРБ за 2021 г. (ЗИД на ЗДБРБ за 2021 г.), който се основаваше на търсен баланс между необходимостта от осигуряване на допълнителни средства за приоритетни и неотложни политики и възможностите на приходната част на бюджета да осигури тяхното финансиране. Актуализираните разчети бяха окончателно одобрени от Народното събрание през месец септември (ДВ, бр. 77 от 16.09.2021 г.). С одобрения ЗИД на ЗДБРБ за 2021 г. се обезпечиха допълнителни ресурси за удължаване на повечето действащи мерки за борба с пандемията и допълването им с нови такива до края на 2021 г., за сметка на прогнозираните по-високи разчети в частта на приходите. С актуализираните разчети бе предвидено дефицитът по КФП за 2021 г. да не надвиши 4,6 млрд. лв. (3,6 на сто от прогнозния БВП към момента на приемане на закона), което бе подобрене с 0,3 млрд. лв. спрямо първоначалните разчети към ЗДБРБ за 2021 г. от есента на 2020 г.

При изготвянето на разчетите по ЗИД на ЗДБРБ за 2021 г. през юли и началото на август Министерството на финансите все още не разполагаше с анализ на промените в тенденциите по отношение на цените на електрическата енергия, поради което в актуализацията на бюджета не бяха предвидени конкретни механизми за компенсирание на бизнеса. Внезапното покачване на цените на електрическата енергия засегна всички потребители извън регулирания пазар. Началото на шоковото поскъпване на цените започна в средата на месец юли, затвърди се през август и септември и продължи и през останалите месеци до края на годината. Високите цени на електроенергията създадоха внезапен шок за бизнеса и породиха рискове от потискане на растежа. В тази връзка служебното правителство и встъпилото в длъжност през декември редовно правителство предприеха незабавни действия за подпомагане на бизнеса, като одобриха Програма за компенсирание на небитовите крайни клиенти на електрическа енергия, както и Програма за компенсирание на операторите на електропреносната и на електроразпределителната мрежи за закупуване на количества електрическа енергия, потребена за технологични разходи. Общият размер на разходите за 2021 г., обезпечени за изпълнение на посочените програми по бюджета на Министерството на енергетиката, бе 0,9 млрд. лв., които бяха обезпечени за сметка на допълнителни приходи и реструктуриране на одобрените разходи за 2021 г. Предвидено бе програмите да продължат да се прилагат и през първите месеци на 2022 г.

През месец декември на база на оценка за текущото изпълнение на данъчните приходи по държавния бюджет, базиран на фактическото изпълнение към месец ноември и прогноза за месец декември правителството изготви и внесе в Народното събрание проект на Решение на Народното събрание за одобряване на допълнителни разходи и трансфери по държавния бюджет за 2021 година за сметка на преизпълнението на данъчните приходи по държавния бюджет за 2021 г., в съответствие с разпоредбите на чл. 26, ал. 10 на ЗПФ. Целта бе финансово да се обезпечи продължаването и съответен редизайн на програмите за компенсирание на небитовите крайни клиенти на електрическа енергия и природния газ, както и да се обезпечат средства за подпомагане на пенсионерите в условията на извънредна епидемична обстановка, свързана с разпространението на COVID-19 в България. Народното събрание одобри предложените допълнителни разходи и трансфери по държавния бюджет за 2021 г. за сметка на преизпълнение на данъчните приходи за 2021 г. - ДВ, бр. 110 от 2021 г.), като разходите бяха извършени към сметки за чужди средства на ДОО и Министерството на енергетиката в следните направления:

- допълнителни разходи по бюджета на Министерството на енергетиката за 2021 г. в размер до 450 млн. лв. за компенсация за високите цени на електрическата

енергия и природния газ за крайните небитови потребители за първото тримесечие на 2022 година.

- по бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. в размер до 750 млн. лв. за допълнителни 60 лв. месечно към пенсията или сбора от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях на всеки пенсионер считано за първите шест месеца на 2022 г.

Основни акценти във връзка с текущото наблюдение на изпълнението на консолидираната фискална програма за 2021 г.

През 2021 г. продължи да действа активираната година по-рано Обща предпазна клауза на Пакта за стабилност и растеж, която позволява на държавите-членки да предприемат мерки за справяне с разпространението на COVID-19, като се отклонят от фискалните правила, които обикновено се прилагат в рамките на европейската фискална рамка. По този начин бе дадена възможност за гъвкавост на националните правителства да предприемат мерки в условията на извънредно положение, което предполага значително увеличаване на публичните разходи на фона на очаквано неизпълнение на приходите и съответно изисква временно разхлабване. Ситуацията попада в дефиницията за извънредно обстоятелство съгласно чл. 9 от Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета от 7 юли 1997 г.

От страна на приходите се наблюдаваше интензивно нарастване на постъпленията при всички основни приходни групи – данъчни и осигурителни приходи, неданъчни приходи и постъпления от помощи и дарения, където постъпват грантовете от ЕС. Тази тенденция бе особено изразена през месеците от април до декември, като в годишен план основните приходни показатели отчитат двуцифрен ръст спрямо предходната година. Общо приходите, помощите и даренията по КФП нараснаха с над 8,0 млрд. лв. (18,1 на сто) спрямо предходната година, като основен двигател бяха данъчно-осигурителните постъпления, които формират над 5,0 млрд. лв. от отчетеното увеличение. Още към средата на годината анализът на изпълнението на параметрите по приходите очерта значително подобрение при основните данъци и осигурителни вноски в годишен план спрямо заложените показатели в ЗДБРБ за 2021 г. Причините за това бяха, от една страна, подобрението при голяма част от макроикономическите индикатори спрямо прогнозите от есента на 2020 г., което бе потвърдено и от актуализираната макроикономическа прогноза на Министерството на финансите от юли 2021 г., и от друга - усилията на приходните администрации за повишаване на събираемостта на приходите и борба с данъчните престъпления, контрабандата, недекларираните доходи и други. През втората половина на годината продължи да се наблюдава положителното развитие при вътрешното потребление, вноса, износа, ръста на компенсациите на наетите и други ключови индикатори, които имат положително влияние върху приходната част на бюджета. Към тези фактори се добави и шоковото поскъпване на цените на електрическата енергия, регистрирано на регионалните борси в цяла Европа през втората половина на годината, както и значителното покачване на цената на природния газ. Ръстът на цените на основни енергоносители надвиши допусканията в макрорамката и се отрази най-вече в нарастване при приходите от ДДС.

Параметрите по разходите надвишават актуализираните годишни разчети към ЗДБРБ за 2021 г., като изпълнението спрямо плана за годината представлява 102,0 на сто. Превишението на разчета към ЗДБРБ за 2021 г. се дължи основно на одобрените от Народното събрание допълнителни разходи по реда на чл. 26, ал. 10 от Закона за публичните финанси, с което бяха утвърдени допълнителни разходи и трансфери по държавния бюджет в общ размер на 1,2 млрд. лв. за сметка на преизпълнение на

данъчните приходи. Този допълнителен ресурс бе насочен за мерки за подкрепа на възрастните хора поради продължаващата пандемия от COVID-19 и за мерки за компенсиране на бизнеса поради високите цени на електрическата енергия и природния газ. По този начин бяха допълнени вече одобрените мерки с актуализацията на бюджета от септември 2021 г., които обезпечиха ресурс за мерки за борба с пандемията чрез подкрепа на бизнеса и продължаване подпомагането на най-уязвимата група на пенсионерите през последното тримесечие на годината. Не на последно място с актуализацията на бюджета бяха одобрени и промени в Кодекса за социално осигуряване, които въведоха трайна норма, чрез която пенсиите на всички пенсионери бяха служебно преизчислени от НОИ при промяна на процента за всяка година осигурителен стаж без превръщане в пенсионната формулата от 1,2 на 1,35, считано от 25 декември 2021 г. От тази дата бе увеличен и минималният месечен размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст от 300 лева на 370 лева., което представлява увеличение с над 23 на сто. През цялата година продължиха да се изпълняват, при условията на действаща извънредна епидемична обстановка, и всички останали мерки за намаляване на негативните последици от пандемията, в т.ч. мерки за подпомагане на бизнеса, подкрепа на пенсионерите и разбира се на персонала на първа линия в борбата с пандемията, закупуване на медикаменти и ваксини и т.н. За реализирането на всички тези мерки бяха мобилизирани съществени по размер фискални стимули, които значително надвишават отчетените за 2020 г.

Съпоставено с предходната година се отчита номинален ръст на разходите в размер на 8,4 млрд. лв., като основните направления по които разходите нарастват най-значително са социалните разходи, разходите за субсидии, здравноосигурителните плащания и други. Разгледани по икономически елементи, най-значително нарастване се отчита при социалните и здравноосигурителните разходи. В частта на разходите за пенсии са изразходени 1,7 млрд. лв. за добавки към пенсиите на всички пенсионери (в размер на 50 лева за месеците от януари до септември и 120 лева за месеците от октомври до декември). Освен това, в изпълнение на Решение на Народното събрание от 23.12.2021 г. за одобряване на допълнителни разходи и трансфери по държавния бюджет за 2021 г. за сметка на преизпълнение на данъчните приходи за 2021 г. (ДВ, бр. 110 от 2021 г.) бяха обезпечени 750 млн. лв. за изплащане на добавки към пенсиите на всички пенсионери в размер на 60 лева за първите шест месеца на 2022 г. Наред с това, влияние върху разходите за пенсии оказва и увеличението на размера на минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст и на максималния размер на пенсията от началото на годината, базов ефект от увеличението на пенсиите през юли 2020 г., както и увеличението от месец юли 2021 година. Във връзка с посочените фактори разходите за пенсии отчитат номинален ръст спрямо 2020 г. от 3,1 млрд. лева.

В частта на здравноосигурителните разходи се отчита нарастване с 0,6 млрд. лв., свързано с по-високите разходи за борба с пандемията и въведените механизми за финансиране на здравните заведения по време на действието на извънредна епидемична обстановка: разходи за медикаменти, тестове, консумативи и предпазни средства, средства за подкрепа на персонала на първа линия в борбата с COVID-19, заплащане на изпълнителите на медицинска помощ за поставяне на ваксини срещу COVID-19, месечна добавка към възнагражденията на лекарите в размер на 600 лв., на специалисти от професионално направление „Здравни грижи“ в размер на 360 лв. и на санитарии в размер на 120 лв. и други.

Значителен номинален ръст от близо 2,7 млрд. лв. се отчита и при разходите за субсидии за нефинансови предприятия, за което допринасят основно плащанията по Програма за компенсиране на небитовите крайни клиенти на електрическа енергия, разходите на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“, плащанията по мярката „60/40“, мярката „80/20“, мярката „Запази ме“, мярката „Подкрепа чрез оборотен капитал

за малки и средни предприятия, засегнати от временните противоепидемични мерки“, администрирана от НАП, и други. През 2021 г. се изпълнява Програма за компенсиране на небитовите крайни клиенти на електрическа енергия (ПМС № 739; ПМС № 771; ПМС № 885; ПМС № 476), както и Програма за компенсиране на операторите на електропреносната и на електро-разпределителната мрежи за закупуване на количества електрическа енергия, потребена за технологични разходи (ПМС № 476), като се предвижда да продължат да се прилагат до март 2022 г. Възможно е програмите да бъдат преработени и допълнени. В тази връзка обезпечените средства за изплащане на компенсации към бизнеса и операторите поради резкия скок на цените на електроенергията до края на 2021 г. са в общ размер на над 1,3 млрд. лв., вкл. 0,45 млрд. лв. в изпълнение на Решение на Народното събрание за одобряване на допълнителни разходи и трансфери по държавния бюджет за 2021 г. за сметка на преизпълнението на данъчните приходи, за плащания през първото тримесечие на 2022 година. Ръст спрямо 2020 г. се отчита и в частта на предоставените субсидии за болнична помощ, където разходите нарастват с около 0,2 млрд. лева.

Бюджетна позиция на страната за 2021 г.

Бюджетно салдо по държавния бюджет

На база на данните от годишните отчети за касовото изпълнение на бюджета на първостепенните разпоредители с бюджет салдото по държавния бюджет за 2021 г. е отрицателно в размер на 4 270,4 млн. лв. (-3,2 % от БВП), което съпоставено със заложения размер за дефицита по държавния бюджет в актуализираните разчети по ЗДБРБ за 2020 г. (5 484,4 млн. лв.) представлява подобрене с 1 214,0 млн. лева.

Бюджетно салдо по консолидираната фискална програма

Салдото по консолидираната фискална програма на касова основа за 2021 г. е отрицателно в размер на 3 794,4 млн. лева. Отнесен към БВП, дефицитът по КФП за 2021 г. представлява 2.9 % от БВП. За сравнение в актуализираните разчети към ЗДБРБ за 2021 г. е заложен дефицит за годината в размер на 4 604,2 млн. лв., което означава, че спрямо заложеното в програмата за годината се отчита номинално подобрене на бюджетното салдо с над 0,8 млрд. лв. Бюджетното салдо по КФП за годината на касова основа е в рамките на предвиденото ограничение във фискалното правило по чл. 27, ал. 4 на ЗПФ, а именно, годишният бюджетен дефицит по КФП, изчислен на касова основа, да не надвишава 3 на сто от БВП.

Салдо на сектор „Държавно управление“ въз основа на методологията на Европейската система от национални и регионални сметки (ЕСС 2010)

Поради сериозния икономически спад в еврозоната и ЕС като цяло, породен от пандемията от COVID-19, Съветът на ЕС задейства за първи път през март 2020 г. общата клауза за дерогация по линия на Пакта за стабилност и разтеж, за да предостави свобода на действие на държавите членки да приемат спешни мерки със сериозни последици за бюджета. След като бъде активирана, клаузата позволява на държава членка, подлежаща на превантивни мерки, временно да се отклони от плана за корекции за постигане на средносрочната бюджетна цел, при условие че това не излага на риск фискалната устойчивост в средносрочен план. Тя улесни координацията на бюджетните политики по време на тежък икономически спад. Активирането ѝ позволява временно отклонение от пътя на корекцията към средносрочната бюджетна цел на всяка държава-членка, при условие че това не застрашава фискалната устойчивост в средносрочен план. Накратко, общата клауза за дерогация не спира процедурите по линия на ПСР, а позволява на ЕК и на Съвета на ЕС да се отклоняват от бюджетните изисквания, които обикновено се прилагат. В светлината на рисковете, произтичащи от военният конфликт в Украйна и

променените икономически перспективи на 23 май 2022 г. ЕК взе решение⁷ да предложи на Европейския съвет, общата предпазна клауза за дерогация да продължи да се прилага и през 2023 г., като деактивирането ѝ се очаква през 2024 г.

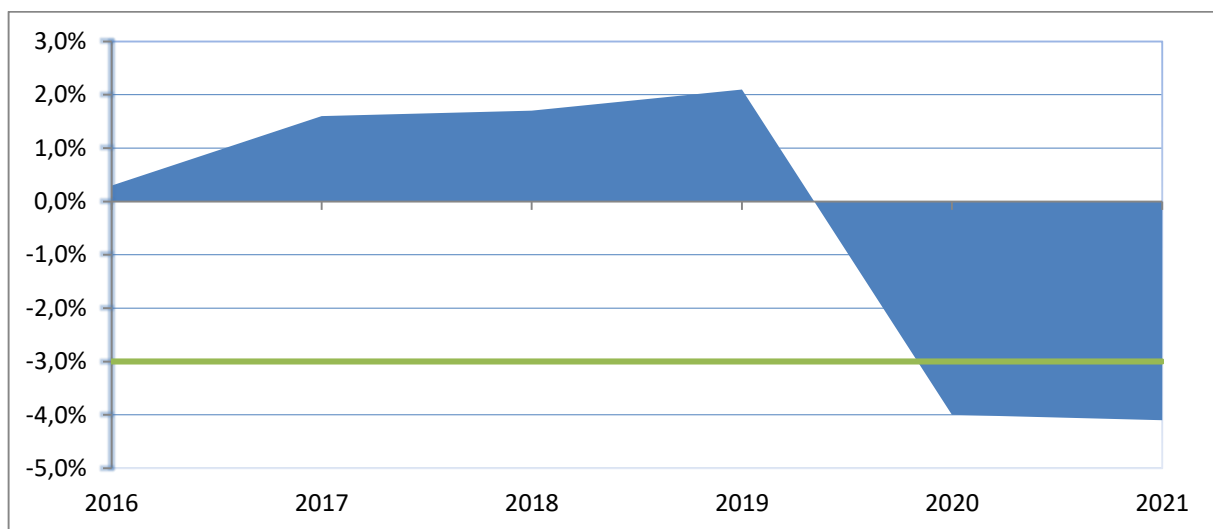
В доклада на ЕК по отношение на чл. 123, ал. 3 от Договора за функционирането на Европейския съюз от 25.05.2022 г. се посочва, че по данни на Евростат, дефицитът на сектор „Държавно управление“ за 2021 г. е бил над и не близо до референтната стойност на Договора от 3% от БВП не само в България, но и в Белгия, Чехия, Германия, Гърция, Испания, Франция, Италия, Латвия, Унгария, Малта, Австрия, Словения и Словакия. ЕК посочва също, че Естония, Литва и Полша са имали правителствени дефицити под референтната стойност по Договора през 2021 г., но планират дефицити над и не близо до 3% от БВП през 2022 г. Въз основа на тези данни, първоначален анализ на ЕК предполага, че критерият за дефицит не е изпълнен от 17 държави-членки преди разглеждането на специфичните фактори за отделните държави: Белгия, България, Чехия, Германия, Естония, Гърция, Испания, Франция, Италия, Латвия, Литва, Унгария, Малта, Австрия, Полша, Словения и Словакия.

В своето съобщение от 2 март 2022 г. ЕК обяви, че няма да прави предложения за откриването на нови процедури при прекомерен дефицит срещу държави-членки на ЕС през пролетта на 2022 г., тъй като пандемията от COVID-19 продължи да оказва значително макроикономическо и фискално въздействие, което заедно с избухването на военният конфликт в Украйна, създаде изключителна несигурност, включително за проектиране на подробен път за фискална корекция. В същото време ЕК ще продължи да извършва регулярен мониторинг по отношение на развитието на дефицита и дълга в държавите-членки, като ще направи нова преценка за наличието на обстоятелства за инициране на нови предложения за откриване на процедури при прекомерен дефицит през есента на 2022 г.

Съгласно априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга на България салдото на сектор „Държавно управление“ за 2021 г. е отрицателно в размер на 4,1 % от БВП. В доклада на ЕК по отношение на чл. 123, ал. 3 от Договора за функциониране на ЕС от 25.05.2022 г. е посочено, че при действието на общата предпазна клауза за дерогация по ПСР на този етап Комисията няма да прави нови предложения за инициране на процедура за наличие на прекомерен дефицит в държавни-членки на ЕС според правилата на корективната част на ПСР.

Граф. 3-1 Бюджетен баланс (ЕСС 2010, % от БВП)

⁷ COM(2022) 600 final. Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейската централна банка, Европейския икономически и социален комитет, Комитета на регионите и Европейската инвестиционна банка, стр. 15, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/ALL/?uri=COM:2022:600:FIN>

Източник: Евростат

На база на публикуваните в края на април данни на Евростат за дефицита и дълга на държавите членки през 2021 г. се отчита подобрене по отношение на осреднените стойности за дефицита и дълга на държавите от ЕС. Осреднената стойност на дефицита за държавите членки на ЕС за 2021 г. се равнява на 4,7 % от БВП при отчетен дефицит в размер на 6,8 % от БВП за 2020 г., но все още значително надвишава нивото на показателя за 2019 г. - 0,6 % от БВП, преди избухването на пандемията от COVID-19. За страните от еврозоната осреднената стойност на дефицита на сектор „Държавно управление“ за 2021 г. възлиза на 5,1 % от БВП за 2021 г. при 7,1 % от БВП за 2020 г.

По отношение на дълга, България е трета след Естония и Люксембург, с най-нисък дълг на сектор „Държавно управление“ в ЕС за 2021 г. – 25,1 % от БВП. Четиринадесет държави членки надвишават референтната стойност от 60 % от БВП в Пакта за стабилност и растеж, като средно за ЕС дългът се свива с 1,9 пр. п. на годишна база до 88,1 % от БВП за 2021 година.

Фискален резерв

Фискалният резерв⁸ към 31.12.2021 г. е **10,7 млрд. лв.**, в т.ч. 9.7 млрд. лв. по сметки и депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 1.0 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други. Фискалният резерв към края на годината е над определения в чл. 68 на ЗДБРБ за 2021 г. минимален размер от 4,5 млрд. лева.

Нетни постъпления от ЕС

Общият размер на касовите постъпления от ЕС (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) за 2021 г. е 4 842,4 млн. лв. Нетните постъпления от ЕС към 31.12.2021 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на 3 161,4 млн. лева.

Размер на държавния дълг

Предвидените законови ограничения по отношение на държавния дълг за 2021 г. са спазени, като номиналният размер на държавния дълг към 31.12.2021 г. е 31,2 млрд. лв., или под прага на предвиденото в ЗДБРБ дългово ограничение от 31,9 млрд. лв., съгласно чл. 69 от ЗДБРБ за 2021 г.

⁸ В съответствие с § 1, т. 41 от Допълнителните разпоредби на Закона за публичните финанси

Основни показатели за сектор „Държавно управление“ за 2021 г.

След период на бюджетни излишъци и устойчив икономически растеж през последните години внезапният шок от пандемията през 2020 г. доведе до значително влошаване на бюджетната позиция на България. През периода 2016-2019 г. бюджетното салдо на сектор „Държавно управление“ бе положително, като средно за периода бе отчетен излишък от 1,3 % от БВП. След избухването на пандемията бюджетната позиция се влоши и достигна отрицателни стойности, като за 2020 г. бе отчетен дефицит на сектор „Държавно управление“ в размер на 4,0 % от БВП. Основен принос за влошаването на бюджетната позиция имат разходите, които нарастват значително поради мерките за борба с COVID-19 и за намаляване на социалните и икономическите последствия от пандемията. Въпреки големия фискален ефект от тези неблагоприятни въздействия през 2021 г. България успя да запази нивото на салдото на сектор „Държавно управление“ на ниво, близко до отчетеното за предходната 2020 година, като се отчита съвсем леко разширяване на дефицита с 0.1 пр.п. до 4,1 % от БВП.

Същевременно в сравнение със заложената цел в предходната Конвергентна програма на Република България 2021-2023 г. – дефицит от 5,6 % от БВП, данните от априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга на България отчитат подобрене на бюджетното салдо на сектор „Държавно управление“ с 1.5 пр.п., което се дължи на по-интензивното възстановяване в частта на приходите, докато при разходите нарастването на относителния им дял в БВП е по-умерено.

Основни показатели за сектор „Държавно управление“	ЕСС 2010	2021	2021
		(млн. лв.)	% от БВП
Общо приходи	TR	51 726,1	39,0 %
Общо разходи	TE	57 158,8	43,1 %
Нето предоставени/ получени заеми	EDP B.9=TR-TE	-5 432,7	-4,1 %
Лихвени разходи	D.41	668,5	0,5 %
Първичен баланс	PB=B.9+D.41	-4 722,1	-3,6 %
Данъци върху производството и вноса	D.2	21 358,9	16,1 %
Текущи данъци върху доходите, богатството и т.н.	D.5	8 548,4	6,4 %
Данъци върху капитала	D.91	496,6	0,4 %
Социално-осигурителни вноски	D.61	12 314,7	9,3 %
Доход от собственост	D.4	782,4	0,6 %
Други		8 225,1	6,2 %
Общо приходи	TR	51 726,1	39,0 %
Компенсация на наетите лица	D.1	15 528,6	11,7 %
Междинно потребление	P.2	7 150,1	5,4 %
Общо социални трансфери	D.6	20 398,0	15,4 %
Социални трансфери в натура	D.63	3 489,3	2,6 %
Социални трансфери без тези в натура	D.62	16 908,7	12,7 %
Лихвени разходи	D.41	668,5	0,5 %
Субсидии	D.3	5 047,9	3,8 %
Бруто образуване на основен капитал	P.51	4 350,7	3,3 %
Капиталови трансфери	D.9	1 146,1	0,9 %
Други		2 869,0	2,2 %
Общо разходи	TE	57 158,8	43,1 %

Източник: НСИ

Приходите, като относителен дял в БВП, достигнаха 39,0% през 2021 г., което е увеличение с 0,9 пр.п. спрямо нивото през 2020 г. За нарастването на приходите

допринасят в най-голяма степен ръстовете при данъците върху производството и вноса, текущите данъци върху доходите, богатството и др., и получените капиталови трансфери, докато при приходите от продажби и другите текущи приходи се наблюдава намаление.

Приходите от данъците върху производството и вноса, текущите данъци върху доходите, богатството и др. и получените капиталови трансфери нарастват както номинално, така и като дял от БВП – с 2,1 пр.п. спрямо 2020 г. При приходите от социални осигуровки също се наблюдава номинален ръст, а отнесени към БВП постъпленията нарастват с 0.1 пр.п. Данъците върху производството и вноса отбелязват най-голям ръст както в номинално отношение – с над 3,2 млрд. лв., така и като процент от БВП – с 1 пр.п. Нарастване на приходите се наблюдава при всички данъци от групата, като най-значително то е при ДДС. Това отразява силният ръст при потреблението в страната през 2021 г., който компенсира забавените през 2020 г. потребителски разходи. Значителният ръст в потреблението е резултат в най-голяма степен на възстановения интерес към потребление след първоначалния шок от пандемията от COVID-19 и наложените ограничения. Регистрираното увеличение на доходите при голяма част от работещите и при пенсионерите също допринася за увеличеното потребление и свързаните с него данъчни приходи. При текущите данъци върху доходите, богатството и др. се наблюдава нарастване на постъпленията – с 0,6 пр.п., което в номинално изражение е над 1,5 млрд. лв. Основните причини за увеличението при данъка върху доходите на физическите лица са регистрираният ръст на възнагражденията както в обществения сектор (последната стъпка от планираното увеличение на заплатите в сектора на училищното образование и общото увеличение на възнагражденията на заетите в бюджетния сектор), така и в много сфери на частния сектор, а също така и мерките на правителството, които спомогнаха за запазване на възнагражденията на част от работещите в най-сериозно засегнатите от кризата сектори и ограничиха ръста на безработицата. Трябва да се отбележи и ръстът при данъците върху богатството (имуществените данъци), където се отразява нарасналият брой сделки за придобиване на жилищни имоти и др. Отнесени към БВП, постъпленията от данъците върху капитала нарастват с 0,1 пр. п. спрямо предходната година. Приходите от социални и здравно-осигурителни вноски нарастват номинално с над 1,3 млрд. лв., а отнесени към БВП отчитат увеличение с 0,1 пр.п. спрямо 2020 г. За това допринасят фактори като ръстът на доходите; успешното прилагане на мерки за подкрепа на лицата с ограничени от пандемията възможности за полагане на труд, с които безработицата бе задържана на ниско ниво; някои административни мерки като увеличението на минималната работна заплата, минималните осигурителни прагове и др. Получените капиталови трансфери нарастват с 0,6 пр.п. от БВП, което номинално е над 0,8 млрд. лв. Това отразява нарасналия размер на разплатените и съответно възстановени от Европейската комисия (ЕК) средства през 2021 г. по програмите и фондовете на ЕС, което е свързано с приключването на програмния период 2014–2021 г.

Общите разходи на сектор „Държавно управление“ през 2021 г. са в размер на 43,1% от БВП, което е с 1,0 пр. п. по-високо от отчетеното през 2020 г. ниво. Нарастване като дял от БВП спрямо нивото през 2020 г. се отчита при повечето елементи на разходите. Съпоставено с предходната година най-значително увеличение се отчита при разходите в частта на социалните трансфери, компенсациите на наетите и разходите за субсидии, докато при разходите за бруто образуването на основен капитал и другите текущи и капиталови разходи се отбелязва намаление.

Разходите за компенсация на наетите лица се увеличават с 0,9 пр.п. като дял от БВП спрямо 2020 г. Основната причина за това е нарастването на възнагражденията в обществения сектор, в т.ч. реализираното през годината нарастване на средствата за персонал на заетите в бюджетния сектор с 10 на сто, финалната стъпка от увеличението (от 1 януари 2021 г.) на възнагражденията на педагогическия персонал в средните

училища, с което заплащането на персонала се удвоява спрямо нивото от 2017 г., целогодишното изплащане на допълнителни суми към възнагражденията на лекарите и медицинските специалисти на първа линия в борбата с пандемията от COVID-19 и др.

Разходите за издръжка нарастват и номинално – с близо 1 млрд. лв., и като относителен дял в БВП – с 0,2 пр.п., като основната причина са допълнителните средства за закупуване на медикаменти, ваксини, дезинфектанти, лични предпазни средства, консумативи, медицински изделия и други, свързани с пандемията от COVID-19.

Размерът на социалните трансфери като относителен дял от БВП нараства с 0,8 пр.п., като в номинално изражение това са близо 3 млрд. лв. При социалните трансфери в натура, където се отразяват плащанията към изпълнителите на медицинска помощ, номиналното увеличение е с над 460 млн. лв., а делът на изразходваните средства в БВП се запазва почти непроменен в сравнение с 2020 г. – увеличение с 0,1 пр.п. Това отразява напрегната през цялата 2021 г. ситуация с коронавируса, когато здравната система продължи действията си за справяне с пандемията и се изправи пред поредица от нови вълни на разпространение на заразата. Освен нарастване на разходите, конкретно свързани с лекуване на пациенти с коронарусната инфекция и на такива със съпътстващи усложнения, също така имаше нарастване на цените на част от клиничните пътеки. Другата категория социални трансфери, различни от тези в натура, отразяват извършените социални плащания за пенсии, помощи и обезщетения на домакинствата, като делът им в БВП се увеличава с 0,7 пр.п. спрямо 2020 г. Тук се отчита нарастването на разходите за пенсии, дължащо се на извършено осъвременяването на всички пенсии с 5,0% от 1 юли 2021 г., увеличението от 1 януари 2021 г. на минималната пенсия от 250 лв. на 300 лв. и на максималната от 1 200 на 1 440 лв., плащането на месечна добавка към всички пенсии по 50 лв. в периода януари-септември и по 120 лв. в периода октомври-декември 2021 г. и др. При разходите за социални трансфери и помощи за домакинствата се отчита увеличение на сумите по обезщетенията за временна нетрудоспособност поради общо заболяване, гледане на болен член от семейството и карантина; обезщетенията за отглеждане на малко дете; помощите по линия на социалното подпомагане и семейните помощи за деца.

Субсидиите нарастват с 0,4 пр.п. спрямо предходната година, като основната причина за това са изплатените средства в сферата на енергетиката, както и целогодишното изплащане на средствата за запазване на заетостта по т. нар. мярка „60/40“ и нейните видоизменения.

При капиталовите разходи се отчита спад както при бруто образуването на основен капитал – с 0,5 пр.п., така и при останалите елементи на капиталовите разходи – с 0,6 пр.п. Номиналното намаление на капиталовите разходи е с около 0,8 млрд. лв. Намалението на капиталовите разходи се обуславя от промените в икономическата ситуация в страната и в резултат на това променените приоритети в бюджетната политика през годината. Възникналата необходимост от допълнителни средства за борбата с пандемията от COVID-19 и за компенсиране на бизнеса за нарасналите цени на електроенергията доведе до реструктуриране на разходните към сфери, в които възникна спешна нужда от допълнителни разходи. Част от инвестиционните проекти бяха забавени поради необходимост от анализ до каква степен е спазено относимото законодателство по отношение на възлагането на обществени поръчки, съответно законосъобразно ли са сключени договорите с избраните изпълнители и други. Същевременно забавянето при одобряването на Плана за възстановяване и развитие на България и все още течащият процес по договаряне на новите програми и проекти от новия програмен период 2021–2027 г. също оказват влияние за намаления обем на капиталовите разходи.

През 2021 г. разходите за лихви запазват непроменен в сравнение 2020 г. дела си спрямо БВП – 0,5 %.

Съответствие на основните фискални параметри по КФП и параметрите за сектор „Държавно управление“ за 2021 г. с изискванията на фискалните правила в Закона за публичните финанси

<u>Фискални правила по отношение на структурния дефицит на сектор „Държавно управление“</u>	<ul style="list-style-type: none">• Изискванията на фискалното правило са изпълнени при спазване на разпоредбите на чл. 23, ал. 1 на ЗПФ.
<u>Фискално правило по отношение на дефицита на сектор „Държавно управление“</u>	<ul style="list-style-type: none">• Изискванията на фискалното правило са изпълнени при хипотезата на чл. 25, ал. 3 на ЗПФ
<u>Фискално правило по отношение на ръста на бюджетните разходи</u>	<ul style="list-style-type: none">• Изискванията на фискалното правило са изпълнени при хипотезата на чл. 26, ал. 2 на ЗПФ
<u>Фискално правило по отношение на салдото по КФП</u>	<ul style="list-style-type: none">• Изискванията на фискалното правило са изпълнени в съответствие с чл. 27, ал. 4 на ЗПФ.
<u>Фискално правило по отношение на максималния размер на разходите по КФП</u>	<ul style="list-style-type: none">• Изискванията на чл. 28 на ЗПФ са изпълнени
<u>Фискално правило по отношение на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“</u>	<ul style="list-style-type: none">• Изискванията на чл. 29 на ЗПФ са изпълнени

Източник: МФ, Евростат, ЕК

Фискални правила по отношение на структурния дефицит на сектор „Държавно управление“

Средносрочната бюджетна цел за структурния баланс на сектор „Държавно управление“ е дефицит в размер на 1 % от БВП. Тази цел е в съответствие с изискванията на чл. 23, ал. 2 от ЗПФ, като отчита сравнително ниския размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“, както и ниските рискове пред дългосрочната устойчивост на публичните финанси.

През 2021 г. България преизпълни средносрочната бюджетна цел, като структурното бюджетно салдо бе положително. Световната пандемия от COVID-19, в съчетание с нарастване на международните цени, вкл. цените на енергоносителите, доведе до продължаване на разходните политики за подкрепа на домакинствата и фирмите и формиране на отрицателен бюджетен баланс на сектор "Държавно управление" (4,1% от БВП). След корекция спрямо фазата на икономическия цикъл бюджетно салдо бе изчислено на дефицит от 3,8% от БВП. Отчитането на бюджетните мерки, свързани с пандемията, като мерки с временен характер, се отрази в допълнителна възходяща корекция на структурното салдо до излишък в размер на 0,8 % от БВП.

Фискално правило по отношение на дефицита на сектор „Държавно управление“

На база на данни от априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга на България салдото на сектор „Държавно управление“ за 2021 г. е дефицит в размер на 4,1 % от БВП. Отчетената стойност е по-висока от заложената референтна стойност в чл. 25, ал. 2 на ЗПФ, но е реализирана при действието на извънредни обстоятелства по чл. 24, ал. 3 на ЗПФ, породени от пандемията от COVID-19, и при прилагане на хипотезата на чл. 25, ал. 3 на ЗПФ.

Предвид действието на общата предпазна клауза, формираният дефицит за 2021 г. в условията на извънредна епидемична обстановка над референтната стойност на ПСР не следва да бъде считан за прекомерен и на настоящия етап ЕК не предлага инициране на нови процедури по наличие на прекомерен дефицит за държавите-членки.

Фискално правило по отношение на ръста на бюджетните разходи

Оценката на съответствието с изискванията по ПСР и ЗПФ по отношение на растежа на бюджетните разходи се базира на общата методология на ЕК за т. нар. бенчмарк на разходите, при отчитането на разделението между финансираните с национални средства и със средства от ЕС публични инвестиции. Бенчмаркът на разходите се сравнява с нивото на потенциалния средносрочен растеж на БВП, изчислен от ЕК.

На база направени изчисления от Министерството на финансите, изменението в реално изражение на разходния индикатор, използван за целите на фискалното управление в ЕС, се оценява на 8 % за 2021 г. Това е над нивото на референтния растеж от 2.1% за отчетната година, изчислен от ЕК.

През 2019 г. и до избухването на пандемията от COVID-19 през 2020 г., България стриктно спазваше правилата на ПСР, и по-конкретно неговата превантивна част. През 2020 г. бе активирана общата клауза за дерогация (General escape clause) от ПСР, която остана в сила и през 2021. Тя позволява на държавите членки временно да се отклонят от стъпката за постигане на средносрочната бюджетна цел, при условие че това не застрашава фискалната им устойчивост в средносрочен план⁹. Бенчмаркът на разходите е част от индикаторите, следени при оценката на спазването на правилата в превантивната част на ПСР, и като такъв попада под обхвата на общата клауза за дерогация.

Фискално правило по отношение на салдото по консолидираната фискална програма

Съгласно разпоредбите на чл. 27, ал. 4 от Закона за публичните финанси дефицитът по КФП на касова основа не може да надвишава 3,0 на сто от БВП. На база на годишните отчети за касовото изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет салдото по КФП за 2021 г. е отрицателно (дефицит) в размер на 2,9 на сто от БВП, което не превишава референтната стойност, заложена в ЗПФ. В този смисъл разпоредбите на чл. 27, ал. 4 са изпълнени.

⁹ Съобщение на ЕК за активирането на общата клауза за дерогация - <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/BG/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0123&from=EN>

Фискално правило по отношение на максималния размер на разходите по консолидираната фискална програма

Съгласно разпоредбите на чл. 28 от Закона за публичните финанси разходите по консолидираната фискална програма¹⁰ не могат да надвишават референтната стойност от 40 на сто от БВП. На база на обобщените годишни отчети за касовото изпълнение на бюджетите на първостепенните разпоредители с бюджет общите разходи (вкл. вноската на Република България в общия бюджет на ЕС) по КФП за 2021 г. представляват 39,6 на сто от БВП, което съответства на посочената разпоредба.

Фискално правило по отношение на номиналния размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“

През 2021 г. фискалното правило по чл. 29 от Закона за публичните финанси относно номиналния размер на консолидирания дълг на сектор „Държавно управление“, който към края на всяка година не може да надвишава 60 на сто от brutния вътрешен продукт е спазено, запазвайки нивото си далеч под горния праг на Маастрихтския критерий за конвергенция. По предварителни данни, съгласно априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга към края на 2021 г., стойността на индикатора, определящ степента на държавна задлъжнялост и един от основните критерии за конвергенция – показателят „консолидиран дълг на сектор „Държавно управление“/БВП“ достига до ниво от 25,1 % (при 24,7 % през 2020 г.). На база на отчетените данни за показателя изискванията на чл. 29 от ЗПФ са изпълнени.

¹⁰ В обхвата на разходите не се включват разходите, извършвани от сметки за средства от Европейския съюз, както и по други международни програми и договори, които са с режим на сметки за средства от Европейския съюз съгласно чл. 8, ал. 4, на ЗПФ включително свързаното с тях национално съфинансиране.

1.1 Информация за ефектите в приходите и разходите от мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последици от пандемията

Мерки в частта на приходите

В условията на действаща извънредна епидемична обстановка във връзка с разпространението на COVID-19, през цялата 2021 г. продължи прилагането на приетите през предходната година мерки, свързани с прилагане на намалена ставка за ДДС на определени стоки и услуги от 20 % на 9 %, освобождаване от облагане с мита и ДДС върху вноса на стоки от медицински характер и увеличаване на размера на данъчните облекчения за деца (чл. 22в и чл. 22г от ЗДДФЛ) за придобитите през 2021 г. доходи. С промени в ЗДДС (обн. ДВ, бр. 107 от 18.12.2020 г.) беше прието облагане с нулева ставка на доставките на ваксини срещу COVID-19 и услугите, пряко свързани с тези ваксини, както и на медицински изделия за инвитро диагностика на COVID-19 и услугите, пряко свързани с тези изделия, с място на изпълнение на територията на страната. Това данъчно третиране се прилага и по отношение на вътреобщностните придобивания с място на изпълнение на територията на страната на тези стоки. Облекченията са с временен характер и ще се прилагат до 31.12.2022 г., с изключение на мярката за някои медицински стоки, която действа до 30 юни 2022 година.

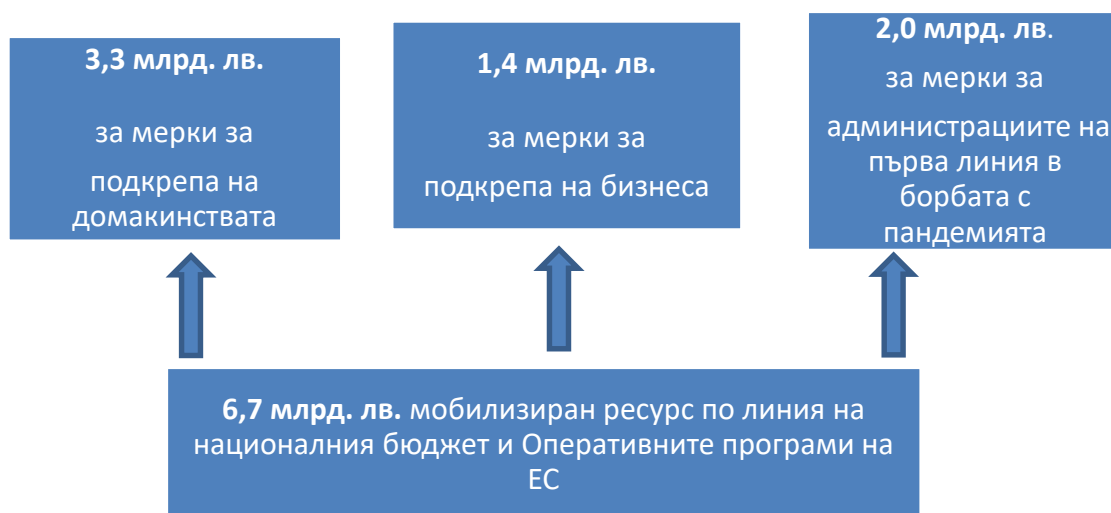
Ефектът от действието на мерките през изминалата 2021 г. се оценява на **0,3 млрд. лв.** по-малко данъчни приходи.

Мерки в частта на разходите

Основен фокус на разходните политики през 2021 г. бяха **мерките за ограничаване на разпространението на COVID-19, подкрепа на здравната система и заетите на първа линия в борбата с пандемията, както и социално-икономическите мерки за намаляване на негативните последици за най-засегнатите групи от населението и сектори на икономиката.**

Укрепването на звената, непосредствено ангажирани с борбата с разпространението на COVID -19, бе първостепенен приоритет и имаше за цел максимално подсилване на капацитета и недопускане на претоварване на здравната система. Успешното адресиране на предизвикателствата, свързани със здравните аспекти на кризата, наложи мобилизирането на всички налични ресурси.

Социално-икономическите, медицинските, административните, образователните и другите аспекти на кризата, породена от пандемията от COVID-19 наложи мобилизирането на безпрецедентни по размер финансови ресурси, които да бъдат насочени към здравната система, както и към сферите и икономическите сектори, където негативните ефекти от пандемията бяха най-силно изразени. Ресурсите бяха насочени в няколко основни направления – мерки за подкрепа на домакинствата, мерки в подкрепа на бизнеса и мерки за администрациите на първа линия в борбата с пандемията. Освен по линия на националния бюджет ресурси бяха мобилизирани и по линия на Оперативните програми и фондовете на ЕС. Общият размер на разходите, свързани с изпълнението на мерките за борба с пандемията и намаляване на негативните социално-икономически последици от нея за 2021 г., са близо **6,7 млрд. лв.**

Източник: отчетите за касовото изпълнение на бюджетите на ПРБ и общините за 2021 г.

Разходите през 2021 г. за обезпечаване на **мерки в подкрепа на домакинствата** са в общ размер на **3 305,6 млн. лв.** (3 150,6 млн. лв. от националния бюджет и 155,0 млн. лв. от сметките за средства от ЕС). От тях с най-голям дял са разходите по мерките, одобрени от правителството като част от социално-икономическия пакет в отговор на епидемичната криза за подкрепа на пенсионерите, които са част от уязвимите от разпространението на COVID-19 групи, за еднократно изплащане на допълнителни суми към пенсиите на всички пенсионери. В изпълнение на параграф 6, ал. 1 и 2 от преходните и заключителни разпоредби на ЗБДОО за 2021 г., ПМС № 84 от 11 март 2021 г., ПМС № 168 от 22 април 2021 г., ПМС № 192 от 27 май 2021 г., ПМС № 204 от 23 юни 2021 г. и ПМС № 242 от 22 юли 2021 г., за периода януари - декември са изплатени еднократни допълнителни суми към пенсиите на всички пенсионери, без оглед на размера на получаваната пенсия (50 лв. за месеците от януари до септември и 120 лева за месеците октомври, ноември и декември 2021 г.) в общ размер на 1 694,6 млн. лв. В допълнение и в изпълнение на Решение на Народното събрание от 23.12.2021 г. за одобряване на допълнителни разходи и трансфери по държавния бюджет за 2021 г. за сметка на преизпълнение на данъчните приходи за 2021 г. (ДВ, бр. 110 от 24.12.2021 г.) към сметка за чужди средства на ДОО са изплатени 750 млн. лв. за изплащане допълнителни суми към пенсията или сбора от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях на всеки пенсионер в размер на 60 лв. месечно за периода януари-юни 2022 г., които са отчетени като касов разход в бюджета на ДОО за 2021 г. Освен посочените суми, към сметка за чужди средства на ДОО са изплатени 100 млн. лв., които също са отчетени като касов разход по бюджета на ДОО за 2021 г. за изплащането на еднократна добавка от 75 лева към пенсиите на хората със завършен ваксинационен курс или поставена бустерна доза срещу COVID-19. С това общият размер на разходите за изплащане на допълнителна сума към пенсиите, включително средствата за стимулиране на възрастните хора със завършен ваксинационен курс, отчетени в касовия отчет на ДОО за 2021 г. са в размер на **2 544,6 млн. лв.**

По мярката „Реализиране на програми за заетост и мерки за обучение за подкрепа на безработните лица и работодателите“ са изплатени **250,6 млн. лв.**, от които 95,7 от предвидените със Закона за държавния бюджет за 2021 г. и 155,0 млн. лв. по ОП РЧР 2014-2020 г. по следните проекти на Агенцията по заетостта: Проект „Краткосрочна подкрепа за заетост в отговор на пандемията от COVID-19“; Проект „Заетост за теб“, ОП РЧР 2014-2020; Проект „Запази ме“; Проект „Родители в заетост“, ОП РЧР 2014-2020.

По мярката „Увеличаване на разходите за краткосрочни обезщетения и помощи“ от 01.01 до 31.12.2021 г. са изплатени **278,3 млн. лв.** от ДОО за парични обезщетения за безработица, възникнал поради по-големия брой регистрирани безработни лица, както за изплащане на парични обезщетения за временна неработоспособност на лица, заразили се с COVID-19 и на лица, карантинирани поради близък контакт със заразен с COVID-19.

За осигуряване на ваксини и лекарствени продукти в борбата с пандемията от COVID-19 са усвоени средства в размер на **112,4 млн. лв.** в т. ч.: за закупуване на лекарствения продукт Veklury (Ремдесивир) - **90,8 млн. лева.**

За подкрепа на семейства с деца до 14-годишна възраст, при които родителите не могат да извършват дистанционна работа от къщи и нямат възможност да ползват платен отпуск, от Агенцията за социално подпомагане са изплатени месечни целеви помощи в общо в размер на **67,9 млн. лв.** Помощта е регламентирана с ПМС №218 от 17.08.2020 г. и ПМС №322 от 23.11.2020 г. за допълнение на Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане. За отчетния период са изплатени месечни целеви помощи за 12 555 средномесечен брой семейства с деца до 14-годишна възраст.

За еднократна финансова подкрепа за хранителни продукти в размер на 120 лв. на пенсионери, на които пенсията или сборът от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях е от 300,01 лв. до 369 лв. вкл., към 31.12.2021 г. е изплатената сума е в размер на **48,2 млн. лв.** за 401 336 пенсионери.

Към 31.12.2021 г. за **мерки в подкрепа на бизнеса са предоставени 1 413,9 млн. лв.** (в т.ч. 162,2 млн. лв. от сметките за средства от ЕС).

Най-голям дял имат извършените разходи по бюджета на НОИ по мярката „60/40“ към работодатели за запазване на заетостта на наетите от тях работници и служители в размер на **923,5 млн. лв.**

По процедурата "Подкрепа чрез оборотен капитал за МСП (малки и средни предприятия), засегнати от временните противоепидемични мерки чрез прилагане на схема за подпомагане от Национална агенция за приходите (НАП)" по оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 (ОПИК) на бизнеса са предоставени средства в размер на **131,6 млн. лв.**

За финансова подкрепа за български творци и артисти пряко засегнати от преустановяването на масови мероприятия на територията на страната, включително културно-развлекателни са предоставени **88,9 млн. лева.**

За допълнителни разходи по бюджета на ДФ“Земеделие“ за подпомагане на засегнатите от негативните ефекти от пандемията земеделски стопани са изплатени **72,7 млн. лева.**

За **мерки за органите на държавното управление, натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последствията от COVID-19** са предоставени общо **1 975,5 млн. лв.**, от които 149,3 млн. лв. от сметки за средства от ЕС.

С най-голям дял са разходите за подкрепа на персонала на първа линия, пряко ангажиран с дейности по предотвратяване разпространението на COVID-19 - **769,3 млн. лв.**

Средствата, осигурени от НЗОК на изпълнителите на медицинска помощ, на дентална помощ и на медико-диагностични дейности за работа при неблагоприятни условия във връзка с обявената епидемична обстановка и лечението на COVID-19 са **725,5 млн. лв.**

За подкрепа на медицинския персонал, който работи в условията на огромно напрежение при извънредна епидемична обстановка чрез изплащане на постоянна месечна добавка към възнагражденията на лекарите (600 лв.), на специалисти от професионално направление „Здравни грижи“ (360 лв.) и на санитарии (120 лв.) от държавния бюджет са усвоени **197,9 млн. лева.**

За осигуряване на възможности за провеждане на дистанционно обучение в системата на образованието са предоставени **88,1 млн. лева**.

От общините са изразходвани средства за противоепидемични мерки в размер на **69,1 млн. лева**.

За осигуряване на изследване за COVID-19 с щадящи бързи антигени тестове на учениците от I до XII клас са предоставени **53,0 млн. лева**.

На база на информацията от първостепенните разпоредители с бюджет, общините и приходните агенции в таблицата по-долу са посочени основните направления на изразходваните средства през 2021 г. (вкл. и по сметките за средства от ЕС).

Таблица: Информация за средствата, изразходвани за мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последици от пандемията

МЕРКИ	Към 31.12.2021 г.	
	млн. лв.	% от БВП
Всичко средства за мерки за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последици от пандемията към 31.12. 2021 г. (А.+Б.+В.+Г.)	6 990,1	5,3%
А. Мерки за подкрепа на домакинствата	3 305,6	2,5%
от тях:		
Еднократно изплащане на допълнителни суми към пенсиите	2 544,6	1,9%
Увеличаване на разходите за краткосрочни обезщетения и помощи	278,3	0,2%
Реализиране на програми за заетост и мерки за обучение за подкрепа на безработните лица и работодателите	250,6	0,2%
Осигуряване на ваксини и лекарствени продукти в борбата с пандемията от COVID-19	112,4	0,1%
Подкрепа на семейства с деца до 14-годишна възраст, при които родителите не могат да извършват дистанционна работа от вкъщи и нямат възможност да ползват платен отпуск	67,9	0,1%
Еднократна финансова подкрепа за хранителни продукти в размер на 120 лв. на пенсионери, на които пенсията или сборът от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях е от 300,01 лв. до 369 лв. вкл.	48,2	0,0%
Б. Мерки за подкрепа на бизнеса	1 413,9	1,1%
от тях:		
Разходи за подпомагане на бизнеса и програми за заетост, в т.ч. т. нар. мярка „60/40“	923,5	0,7%
Процедура BG16RFOP002-2.094 "Подкрепа чрез оборотен капитал за МСП, засегнати от временните противоепидемични мерки чрез прилагане на схема за подпомагане от Национална агенция за приходите (НАП)" по оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 (ОПИК)	131,6	0,1%
Финансова подкрепа за български творци и артисти пряко засегнати от преустановяването на масови мероприятия на територията на страната, включително културно-развлекателни	88,9	0,1%
Допълнителни разходи по бюджета на ДФ "Земеделие" за подпомагане на засегнатите от негативните ефекти от пандемията земеделски стопани	72,7	0,1%
В. Мерки за органите на държавното управление, натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последиците от COVID-19	1 975,5	1,5%

от тях:		
Подкрепа на персонала на първа линия, пряко ангажиран с дейности по предотвратяване разпространението на COVID-19	769,3	0,6%
Осигуряване на финансиране от НЗОК на изпълнителите на медицинска помощ, на дентална помощ и на медико-диагностични дейности за работа при неблагоприятни условия във връзка с обявената епидемична обстановка и лечението на COVID-19	725,5	0,5%
Подкрепа на медицинския персонал, който работи в условията на огромно напрежение при извънредна епидемична обстановка чрез изплащане на постоянна месечна добавка към възнагражденията на лекарите (600 лв.), на специалисти от професионално направление „Здравни грижи“ (360 лв.) и на санитарни (120 лв.)	197,9	0,1%
Осигуряване на възможности за провеждането на дистанционно обучение в системата на образованието	88,1	0,1%
Общини - средства за протиепидемични мерки	69,1	0,1%
Осигуряване на изследване за COVID-19 с щадящи бързи антигенни тестове на учениците от I до XII клас	53,0	0,0%
Г. Мерки в частта на приходите	295,1	0,2%
Намаляване на ставката по ЗДДС на 9% за доставки на определени стоки и услуги; освобождаване от ДДС и мита върху вноса на някои медицински стоки за борба с последиците от COVID-19; прилагане на нулева ставка за ДДС на доставките и вътреобщностните придобивания на диагностични комплекти и ваксини срещу COVID-19, и услугите, пряко свързани с тези изделия.	265,1	0,2%
Увеличение на данъчното облекчение за деца по чл. 22в и данъчното облекчение за деца с увреждания по чл. 22г от Закона за данъците върху доходите на физическите лица за 2021 г. и 2022 г.	30,0	0,0%

1.2 Изпълнение на основните дискреционни мерки за 2021 г.

Дискреционни мерки, млн. лв.

Дискреционни мерки	План	Отчет
Приходни мерки		
Увеличен размер на данъчните облекчения за деца по ЗДДФЛ *	-143,4	-30,0
Разходни мерки		
Политика по доходите - увеличение с 10% на разходите за персонал в бюджетната сфера, в т.ч. за МВР – с 15% и увеличение на МРЗ	735,5	735,5
Увеличаване на заплатите на педагогическия персонал	360,0	360,0
Увеличаване на частта от осигурителния доход, върху който държавата внася здравни вноски за лицата, осигурявани за сметка на държавния бюджет	117,1	117,1
Нарастване на часовата ставка за положен труд на личните асистенти по ЗЛП и нарастване на линията за бедност	82,1	161,1
Кумулативен ефект от увеличение на размера на месечната помощ за отглеждане на деца до 1 година и целевата помощ за ученици по Закона за семейни помощи за деца, както и от отпадане на доходния критерий за достъп до целевите помощи за ученици от първи и осми клас по същия закон	41,7	41,7
Увеличение на минималния размер на пенсията	544,9	551,3
Еднократно изплащане на допълнителни суми в размер на 50 лв. към пенсиите на всички пенсионери **	318,0	2 444,6
Увеличение на максималния размер на пенсията	94,0	94,0
Еднократна финансова подкрепа в размер на 120 лв. за хранителни продукти на пенсионери, на които пенсията или сборът от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях е от 300,01 лв. до 369 лв. включително	47,0	48,2
Увеличение на изискуемите възраст и осигурителен стаж за пенсия	-12,0	-12,0
Мярка за запазване на заетостта, т нар. „60/40“	300,0	823,5
Еднократна помощ за ползване на туристически услуги за вътрешен туризъм на единична стойност 210 лв.	10,0	0,9
Разширяване на достъпа и обхващането в задължителното предучилищно образование	36,0	2,9
Подпомагане заплащането на такси, дължими от родителите за хранене на деца в задължително предучилищно образование	25,0	19,6
Машинно електронно гласуване	155,0	64,1
Инвестиционен разход „Придобиване на нов тип боен самолет“	120,0	0

*Сумата по отчет включва размера на намалените данъчни приходи в резултата от облекчението за деца, реализирано чрез работодатели в рамките на 2021 г. Размерът на използваното облекчение за доходи, получени през 2021 г., ще нарасне допълнително след подаване на годишните данъчни декларации и ще бъде отчетено в касовия отчет за 2022 г.

**Сумата по отчет включва и средствата в размер на 750 млн. лв., които са отчетени касово и са заделени по сметка за чужди средства за изплащане на добавки към пенсиите през първото полугодие на 2022 г.

Приходни мерки

Влияние върху приходите от трудови правоотношения по ЗДДФЛ оказва ползването в увеличен размер на облекченията за деца по чл. 22в и чл. 22г от ЗДДФЛ чрез подаване на декларация по образец при работодателя през месец декември за доходите придобити през 2021 година. Увеличеният размер на данъчните облекчения по предварителна оценка има за ефект 30 млн. лв. по-малко бюджетни приходи за 2021 година.

Разходни мерки

Увеличението с 10 на сто на разходите за персонал в бюджетната сфера, в т.ч. за МВР – с 15 на сто и увеличението на минималната работна заплата, които са част от политиката по доходите, са с кумулативен ефект върху разходите в размер на 735,5 млн. лв. В това число се включват 617,2 млн. лв. – увеличени разходи за персонал в централните ведомства и общинските администрации, 77,5 млн. лв. увеличение на разходите за персонал с допълнително 5 % от 01.01.2021 г. в системата на МВР, във връзка с дейностите му по овладяване на пандемията и последствията от COVID-19 и 40,3 млн. лв. – ефект от увеличението на МРЗ. Съгласно разпоредбите на Закона за физическото възпитание и спорта премиите на медалисти от олимпийски и параолимпийски игри, прекратили активната си състезателна дейност и на треньори на олимпийските медалисти и на сборните олимпийски отбори по съответния вид спорт се изчисляват на база определената минимална работна заплата за страната. В следствие от увеличението на минималната работна заплата от 01.01.2021 г. от 610 на 650 лв. са увеличени месечните премии на олимпийски медалисти и треньори за 2021 г. Отчетеният ефект върху разходите през годината е 0,5 млн. лева

В съответствие с предвижданията, през 2021 г. бяха осигурени допълнителни средства в размер на 360,0 млн. лв., включително по бюджетите на общините за делегираните от държавата дейности във функция "Образование", за увеличение на заплатите на педагогическия персонал и свързаните с това осигурителни плащания за сметка на работодателя. Политиката по увеличението на доходите на учителите засяга близо 88,5 хил. педагогически специалисти, работещи в държавни и общински образователни институции в системата на предучилищното и училищното образование. Чрез повишаване на възнагражденията в системата на предучилищното и училищното образование се цели привличането и задържането на квалифицирани и мотивирани учители и повишаване на социалния им статус.

Кумулативният ефект върху размера на трансферите за здравно осигуряване от увеличаване на частта от осигурителния доход, върху който държавата внася здравни вноски за лицата, осигурявани за сметка на държавния бюджет с 5 на сто (от 55 на сто от 2016 г. и 5 на сто годишно от всяка следваща година до достигане на минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица по реда на чл. 40, ал. 4а от Закона за здравното осигуряване) и от дигането на размерът на мин. осигурителен доход до увеличеният размер на МРЗ през 2021 г. е в размер на 117,1 млн. лв.

Отчетеният ефект от нарастването часовата ставка за положен труд на личните асистенти по Закона за личната помощ през 2021 г. е в размер на 139,7 млн. лв. Ефектът от увеличаване на линията на бедност при определяне на финансовата подкрепа по Закона за хората с увреждания през 2021 г. е 21,4 млн. лв. Общо по мярката ефектът върху разходите е 161,1 млн. лв.

Отчетеният кумулативен ефект за 2021 г. от увеличение на размера на месечната помощ за отглеждане на дете до 1 година и целевата помощ за ученици по Закона за семейните помощи за деца, както и от отпадане на доходния критерий на член от семейството за достъп до целевите помощи за ученици от първи и осми клас по същия закон е в размер на 41,7 млн. лв.

Отчетеният ефект върху разходите през 2021 г. от увеличение на минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст (по чл. 68, ал. 1 от КСО) от 219,43 на 250,00 лв., считано от 1 юли 2020 г., съгласно чл.10, т.2 от ЗБДОО 2020 г. е 69,1 млн. лева. Изплатените средства във връзка с чл. 10 от Закона за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. относно увеличението на минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1 от Кодекса на социално осигуряване от 250,00 лв. до 300,00 лв., считано от 1 януари 2021 г., към 31 декември 2021 г. възлизат на 482, 2 млн. лева. Така общият ефект от увеличението на минималната пенсия е 551,3 млн. лева. Като разходна мярка през 2021 г. беше предвидено еднократно изплащане за всеки от месеците от първото тримесечие на годината на допълнителни суми в размер на 50 лв. към пенсиите на всички пенсионери и разчетеният разходен ефект бе в размер на 318,0 млн. лв. Отчетеният ефект 2021 г. от мярката за еднократно изплащане на допълнителни суми към пенсиите е в размер на 2 444,6 млн. лв. В изпълнение на параграф 6, ал. 1 и 2 от преходните и заключителни разпоредби на ЗБДОО за 2021 г., ПМС № 84 от 11 март 2021 г., ПМС № 168 от 22 април 2021 г., ПМС № 192 от 27 май 2021 г., ПМС № 204 от 23 юни 2021 г. и ПМС № 242 от 22 юли 2021 г., за периода януари - декември са изплатени еднократни допълнителни суми към пенсиите на всички пенсионери, без оглед на размера на получаваната пенсия (50 лв. за месеците от януари до септември и 120 лева за месеците октомври, ноември и декември 2021 г.) в общ размер на 1 694,6 млн. лв. В допълнение и в изпълнение на Решение на Народното събрание от 23.12.2021 г. за одобряване на допълнителни разходи и трансфери по държавния бюджет за 2021 г. за сметка на преизпълнение на данъчните приходи за 2021 г. (ДВ, бр. 110 от 24.12.2021 г.) по сметка за чужди средства на ДОО са заделени 750 млн. лв. за изплащане допълнителни суми към пенсията или сбора от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях на всеки пенсионер в размер на 60 лв. месечно за периода януари-юни 2022 г., които са отчетени като касов разход в бюджета на ДОО за 2021 г. С това общият размер на разходите за изплащане на допълнителна сума към пенсиите, включително средствата за стимулиране на възрастните хора със завършен ваксинационен курс, отчетени в касовия отчет на ДОО за 2021 г. са в размер на 2 444,6 млн. лв.

За увеличението на максималния размер на получаваните една или повече пенсии от 1 200,00 на 1 440,00 лв., считано от 1 януари 2021 г., съгласно §7 от ПЗР на ЗБДОО за 2021 г. отчетените разходи през 2021 г. са в размер на 94,0 млн. лв.

За еднократна финансова подкрепа в размер на 120 лв. за хранителни продукти на пенсионери, на които пенсията или сборът от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях е от 300,01 лв. до 369 лв. включително изплатената сума към 31.12.2021 г. е в размер на 48,2 млн. лв. общо за 401 336 пенсионера.

Отчетеният ефект от увеличението на изискуемите възраст и стаж за придобиване на право на пенсия за осигурителен стаж и възраст - по чл.68, 68а, 69, 69а, 69б от КСО е намаление на разходите с 12 млн. лв.

По мярката за запазване на заетостта , т.н. „60/40/ е предвиден ефект върху разходите през 2021 г. в размер на 300,0 млн. лева. Отчетените разходи по мярката, извършени по бюджета на НОИ към работодатели за запазване на заетостта на наетите от тях работници и служители, са в размер на 823,5 млн. лв. Изплатените средства са по ПМС № 416 от 2020 г., ПМС № 93 от 2021 г., ПМС № 213 от 2021 г. и ПМС № 322 от 2021 г.

През 2021 г. са извършени разходи в размер на 0,9 млн. лв. за еднократна помощ за ползване на туристически услуги за вътрешен туризъм на единична стойност 210 лв., за лицата които пряко са осъществявали или осъществяват дейности, свързани с лечението, предотвратяване на разпространението и/или преодоляване на последиците от COVID-19 от Министерство на вътрешните работи, Министерство на труда и социалната политика и Министерство на здравеопазването.

През 2021г. за финансиране на разширяването на достъпа и обхващането в задължителното предучилищно образование на децата, навършили 4-годишна възраст, както и за подпомагане на заплащането от родителите на такси по чл. 298, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование са отчетени разходи в размер на 2,9 млн. лв.

С изменението на Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) през 2020 г. се въвежда задължително предучилищно образование от 4-годишна възраст и се регламентира възможността за подпомагане на родителите при заплащане на такси за децата в задължителна предучилищна възраст, посещаващи държавна или общинска детска градина/училище, както и за компенсирание на разходите за отглеждане и обучение на деца, които не са приети поради липса на места. Промяната следва да влезе в сила след осигуряване на условия от съответната община, но не по-късно от 2023-2024 г. През 2021 г. са предвидени средства в размер на 25,0 млн. лв. за подпомагане заплащането на такси, дължими от родителите за хранене на деца в задължително предучилищно образование. Средствата са разпределени по бюджетите на общините във основа на общия брой на децата в задължително предучилищно образование, записани в целодневна или полудневна организация в детски градини и училища и норматив за финансиране, определен с РМС № 790 от 2020 г. за приемане на стандарти за делегираните от държавата дейности с натурални и стойности показатели през 2021 г. След извършените промени на бюджетните взаимоотношения на общините с ЦБ на основание чл. 51, ал. 2 от ЗПФ, отчетените разходи по мярката възлизат на 19,6 млн. лв.

Отчетените за 2021 г. разходи, свързани с осигуряването на специализирани устройства за електронно машинно гласуване, съгласно Изборния кодекс са в размер на 64,1 млн. лв. в изпълнение на ПМС № 400 от 22.12.2020 г., ПМС № 203 от 23.06.2021 г. и ПМС № 359 от 28.10.2021 г.

В изпълнение на подписаните международни договора във връзка с придобиването на нов тип боен самолет (F-16 Block 70) през 2021 г. не са отчетени разходи, независимо от проведената в Съединените американски щати подготовка на пилоти и технически състав, поради незавършен пълен курс на обучение и непредставени първични счетоводни документи.

1.3 Промени в данъчното облагане през 2021 г.

Приетите изменения в данъчното законодателство за 2021 г. са свързани с реализиране на мерки за оптимизиране на контролната дейност на приходните администрации и подобряване на събираемостта, намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите. С промените се извършва привеждане на разпоредбите на националното законодателство в съответствие с европейски директиви и с решения на Съда на Европейския съюз. Направено е прецизиране в нормативната уредба във връзка с възникнали несъответствия при единното тълкуване и практическото прилагане на данъчните закони.

Необходимостта от ограничаване на разпространението на заразата с COVID-19, наложи приемането през 2020 г. на спешни мерки в областта на данъчната политика в подкрепа на бизнеса и заетостта. Някои от тези мерки, като удълженият срок за деклариране по ЗКПО, станаха постоянни чрез промени в съответните данъчни закони. Друга част запазиха характера си на антикризисни мерки, независимо от позитивното развитие на икономиката, като беше отчетено наличието на ограничителни мерки и развитието на пандемията, която можеше да изправи бизнеса пред нови затруднения.

Информация за ефектите в приходите и разходите от мерките за борба с COVID-19 и преодоляване на социално-икономическите последствия от пандемията

Мерки в областта на данъчната политика, предприети в отговор на COVID-19

В условията на продължаваща извънредна епидемична обстановка от разпространението на COVID-19, бяха приети следните мерки, с действие през 2021 г.:

- Намаляване на ставката за ДДС от 20 % на 9 % за периода 01.07.2020 г. - 31.12.2022 г. за доставките на ресторантьорски и кетъринг услуги, на книги, на храна, подходяща за бебета или за малки деца и на бебешки пелени и подобни хигиенни артикули. (изм. и доп., ДВ, бр. 55 от 2020 г., в сила от 01.07.2020 г.), както и за консумацията на бира и вино в питейни заведения, за доставките на услуги за използване на спортни съоръжения и за доставка на обща туристическа услуга в случаите по чл. 136 от ЗДДС - от 01.08.2020 г. (доп., ДВ бр. 71 от 2020 г., в сила от 01.08.2020 г.). Прието е ставката на ДДС да бъде 9 % и за ресторантьорски и кетъринг услуги, които се състоят в доставка на приготвена или неприготвена храна, включително състояща се в доставка на храна за вкъщи.

- Освобождаване от ДДС и мита върху вноса на някои медицински стоки, необходими за борба с последиците от пандемията на COVID-19, в съответствие с Решение 2020/491 от 03.04.2020 г. на Европейската комисия и на основание приетото ПМС № 80 от 23.04.2020 г., с което е допълнено ПМС № 75 от 2007 година. Допустими за освобождаване от ДДС са стоките, внесени от държавни организации;

- Във връзка с необходимостта от приемане на допълнителни мерки за борба с пандемията COVID-19 и предложението на Европейската комисия от 28.10.2020 г. за въвеждане на облекчения от задълженията за ДДС на доставките на диагностични комплекти и ваксини срещу вируса, са приети изменения в ЗДДС, в сила от 01.01.2021 г., за освобождаване с право на приспадане на данъчен кредит (т.е. чрез прилагане на нулева ставка на данъка) на следните доставки, облагаеми на територията на страната: 1. Доставката на ваксини срещу COVID-19 и услугите, пряко свързани с тези ваксини; 2. Доставката на медицински изделия за инвитро диагностика на COVID-19 и услугите, пряко свързани с тези изделия. В обхвата на тези освободени доставки влизат и вътреобщностните придобивания (покупки от други държави-членки на ЕС). Целта е да се намалят разходите за ваксини срещу COVID-19 и медицински изделия за инвитро диагностика на COVID-19, както и на услугите, тясно свързани с такива ваксини и изделия.

- Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г. (обн., ДВ, бр. 104 от 8.12.2020 г., в сила от 1.01.2021 г.) е направена промяна, свързана с размера на данъчните облекчения за деца за придобитите през 2021 г. доходи. С промяната се увеличава размерът на данъчното облекчение за деца по чл. 22в от ЗДДФЛ, като от сумата от годишните данъчни основи по чл. 17 от ЗДДФЛ се приспадат следните суми: 4 500 лв. – при едно ненавършило пълнолетие дете; 9 000 лв. – при две ненавършили пълнолетие деца; 13 500 лв. – при три и повече ненавършили пълнолетие деца. Увеличен е и размерът на данъчното облекчение за деца с увреждания по чл. 22г от Закона за данъците върху доходите на физическите лица, като сумата от годишните данъчни основи по чл. 17 от ЗДДФЛ се намалява с 9 000 лв. за отглеждане на дете с 50 и с над 50 на сто вид и степен на увреждане, определени с влязло в сила решение на компетентен орган.

Промени в Закона за корпоративното подоходно облагане

- **Изместване на датата за подаване на годишните данъчни декларации по ЗКПО, както и за внасяне на съответните данъци**

Прието е изменение, с което се измества датата на подаване на годишните данъчни декларации по ЗКПО и за внасяне на корпоративния данък, като 31 март се заменя с периода от 1 март до 30 юни на съответната година. Целта е оптимизация на изготвянето на годишните данъчни декларации по реда на чл. 92 от ЗКПО на търговските дружества и подобряване на процеса на годишно счетоводно приключване.

- **Промяна в действащия режим на авансово облагане на данъчно задължените лица с корпоративен данък**

Прието е изменение на срока за подаване на декларацията за промени на авансовите вноски за корпоративен данък по чл. 88 от ЗКПО. Целта е да се осигури по-голяма предвидимост на данъчните приходи в бюджета, да се получи навременна информация за постъпленията в държавния бюджет за месец декември, което да позволи по-прецизното планиране и осъществяване на разходите от бюджетните разпоредители в края на финансовата година.

- **Удължаване на възможността за прилагане на данъчното облекчение за извършване на производствена дейност в общини с безработица, по-висока от средната за страната в случаите на минимална помощ по чл. 188 от ЗКПО до 31 декември 2023 г. и в случаите на помощ за регионално развитие по чл. 189 от ЗКПО до 31 декември 2021 г.**

Срокът на данъчното облекчение за извършване на производствена дейност в общини с безработица, по-висока от средната за страната, изтичаше на 31 декември 2020 г. С разпоредбата на чл. 1 от Регламент (ЕС) 2020/972 на Комисията от 2 юли 2020 г. за изменение на Регламент (ЕС) № 1407/2013 по отношение на удължаването на срока на неговото действие и за изменение на Регламент (ЕС) № 651/2014 по отношение на удължаването на срока на неговото действие и съответни промени, беше удължен срокът на прилагане на Регламент (ЕС) № 1407/2013 до 31 декември 2023 г., във връзка с което е и изменението, свързано с удължаване на действащото данъчно облекчение, представляващо минимална помощ по чл. 184 във връзка с чл. 188 от ЗКПО до 31 декември 2023 г. По отношение на действащото данъчно облекчение под формата на държавна помощ за регионално развитие по чл. 184 във връзка с чл. 189 от ЗКПО, предвид удължения срок на прилагане на Насоките за регионалната държавна помощ за периода 2014-2020 г., е прието удължаване на прилагането на данъчното облекчение до 31 декември 2021 г.

- **Изравняване в режима на данъчно третиране на доходите от разпореждане с финансови инструменти и на доходите от лихви от облигации и други дългови ценни книжа, търгувани на регулиран пазар с тези, търгувани на пазар за растеж в ЗКПО**

Промяната е във връзка с въвеждането на правна възможност за организиране на пазар за растеж по смисъла на чл. 122, ал. 1 от Закона за пазарите на финансови инструменти, чрез който се осигурява възможност за малките и средни предприятия да набират капитал при по-облекчени условия относно обхвата и периодичността на разкриваната от тях информация и въз основа на публикуването на облекчен по форма и съдържание проспект. Целта на изменението в режима на данъчно третиране е да се изравни данъчното третиране за период от пет години (до 31 декември 2025 г.) на едни и същи доходи, независимо дали се търгуват на регулиран пазар или на пазар за растеж.

Промени в Закона за счетоводството

- **Удължаване на сроковете в чл. 38 от Закона за счетоводството за публикуване на годишните финансови отчети, консолидираните финансови отчети и годишните доклади по глава седма, както и за деклариране на**

обстоятелството, че предприятията не са осъществявали дейност през отчетния период

Във връзка с промяната в сроковете за подаване на годишни данъчни декларации по ЗКПО и ЗДДФЛ са удължени и сроковете в чл. 38 от Закона за счетоводството за публикуване на годишните финансови отчети, консолидираните финансови отчети и годишните доклади по глава седма. За предприятията, които не са осъществявали дейност през отчетния период, е удължен срокът за деклариране на това обстоятелство до 30 юни на следващата година (еднократно за първия отчетен период без дейност). Респективно е удължен и срокът, до 31 юли, през който Агенцията по вписвания предоставя на НАП списък на предприятията, които са заявили за обявяване в търговския регистър и регистъра на юридическите лица с нестопанска цел декларация по чл. 38, ал. 9, т. 2 от Закона за счетоводството.

Промени в Закона за данък върху добавената стойност

- **Промени, свързани с въвеждане в Закона за данък върху добавената стойност (ЗДДС) на разпоредби на Директива (ЕС) 2017/2455 и Директива (ЕС) 2019/1995, приложими за трансгранична електронна търговия между данъчно задължени и данъчно незадължени лица**

Разпоредбите на Директива 2017/2455 и Директива 2019/1995 целят подобряване функционирането на режима на ДДС, прилаган в рамките на целия Европейски съюз, в контекста на доставките на услуги и дистанционните продажби на стоки, и вноса на пратки с ниска стойност. Въведените в ЗДДС нови разпоредби обхващат следните доставки:

- *Вътреобщностни дистанционни продажби на стоки*

Вътреобщностни дистанционни продажби на стоки са изпращането или транспортирането на стоките, извършено от доставчика или от негово име, от територията на държава членка, различна от тази, в която завършва изпращането или транспортирането на стоките до данъчно незадължено лице, в т.ч. данъчно задължено лице и данъчно незадължено юридическо лице, което извършва освободени вътреобщностни придобивания. Стоките следва да са произведени на територията на ЕС или вече да са допуснати за свободно обращение.

- *Дистанционни продажби на стоки внасяни от трети страни или територии*

Дистанционни продажби на стоки, внасяни от трети страни или територии, са изпращането или транспортирането на стоките от доставчика или от негово име, включително от трети територии или трети страни, до получател в държава членка. Получателят по доставката е данъчно незадължено лице, в т.ч. данъчно задължено лице и данъчно незадължено юридическо лице, което извършва освободени вътреобщностни придобивания. В тези случаи стоките следва да се намират на територията на трета страна или територия в момента на продажбата.

- *Вътрешни дистанционни продажби*

Вътрешни дистанционни продажби са продажбите на стоки от данъчно задължено лице, което не е установено на територията на ЕС на стоки, произведени на територията на ЕС или на стоки вече допуснати за свободно обращение, изпращането или транспортирането на които започва и завършва на територията на една и съща държава членка.

- *Доставки, улеснявани от лице, което управлява електронен интерфейс*

Данъчно задължено лице, което управлява електронен интерфейс се счита, че улеснява доставката на стоки, когато използването на електронния интерфейс позволява на получател и на доставчик, предлагащ стоки за продажба, да осъществят контакт, който води до доставка на стоки чрез този електронен интерфейс.

Лицето, което управлява електронен интерфейс, може да прилага както режим в Съюза за вътреобщностни дистанционни продажби на стоки и някои вътрешни дистанционни доставки на стоки, така и режим на дистанционни продажби на стоки, внасяни от трети страни или територии под формата на пратки със собствена стойност, ненадвишаваща левовата равностойност на 150 евро. При регистрацията за режим на дистанционни продажби на стоки, внасяни от трети страни или територии, лицето, което управлява електронен интерфейс получава един индивидуален идентификационен номер по ДДС, независимо от броя на лицата, на които улеснява дистанционната продажба на стоки. При прилагане и на двата режима, за лицето е предвидено да води и съхранява регистри за извършените през режима доставки. Лице, което управлява електронен интерфейс, но не улеснява посочените по-горе доставки също трябва да води и съхранява регистри за извършените през електронен интерфейс доставки.

С измененията се цели да бъдат внесени подобрения и опростяване на някои правила в системата на ДДС, в контекста на доставките на услуги и дистанционните продажби на стоки и някои вътрешни доставки на стоки, с цел подобряване на събираемостта на приходите от данъка и облекчаване на административната тежест.

- Промени в чл. 118 на ЗДДС, насочени към отмяна на регулациите на софтуерите за управление на продажбите в търговски обекти (СУПТО)

Промяната е породена от установени след въвеждането на тези регулации, с ДВ, бр. 24 от 2018 г., проблеми при въвеждане на изискванията на Наредба № Н-18, на които следва да отговарят СУПТО, затрудняващи дейността на стопанските субекти и водещи до противоречиви тълкувания от страна на администрацията и бизнеса. Измененията на чл. 118 целят облекчаване на бизнеса при прилагането на законовите и подзаконовите изисквания за отчитане на продажбите в търговските обекти чрез намаляване на административната тежест, свързана с изпълнението на изискванията за работа на СУПТО. С оглед насърчаване на доброволното спазване на данъчно-осигурителното законодателство, е запазено използването на СУПТО, но като доброволна мярка и възможност за избор от страна на търговеца. За стимулиране на неговото използване и за гарантиране на вече направените от търговците инвестиции по въвеждане на СУПТО, за лицата са въведени следните облекчения – възможност за ускорено възстановяване на данъчен кредит по ЗДДС, неналагане на принудителна административна мярка „запечатване на търговски обект” при първо нарушение за неиздаване на фискален бон, както и ускорена амортизация по ЗКПО на софтуера и хардуера, на който е инсталиран.

Промени в Закона за акцизите и данъчните складове

- Промяна в ЗАДС, свързана с привеждане на националното законодателство в съответствие с практиката на Съда на ЕС, постановена с Решение С-306/2014 на Съда

Направена е промяна, свързана с привеждане на националното законодателство в съответствие с практиката на Съда на ЕС по отношение на условията, при които се възстановява платеният акциз за етилов алкохол, вложен в производството на лекарствени продукти по смисъла на Закона за лекарствените продукти в хуманната медицина и ветеринарномедицински продукти по смисъла на Закона за ветеринарномедицинската дейност.

- **Промени, свързани със специфичните изисквания за придобиване на лиценз за управление на данъчен склад на нефтопродуктопроводите и на базите за съхранение и/или производство на енергийни продукти в ЗАДС (обн., ДВ, бр. 44 от 2020 г.)**

Въведени са законодателни промени в чл. 47, ал. 7-11 от Закона за акцизите и данъчните складове, с цел да се създаде нормативна възможност за водене на отделна отчетност на нефтопродуктопровода и на базите за съхранение и/или производство, като по този начин се улеснят контролните действия и възможността за извършване на инвентаризация на всеки един от данъчните складове, както и да се създаде възможност за установяване на количествата в нефтопродуктопровода и базите във всеки един момент. След промените по-ясно е дефинирана компетентността (компетентната териториална дирекция) за осъществяване на митническия контрол и за установяване на възникнали задължения за акциз, както и за спазване на изискванията на ЗАДС, респективно на евентуално установени нарушения.

- **Удължаване на срока за прилагане на схема за държавна помощ „Помощ под формата на отстъпка от стойността на акциза върху газьола, използван в първичното селскостопанско производство“ (SA.46425/2016)**

С изменение в Закона за подпомагане на земеделските производители (ЗПЗП), обнародвано в ДВ, бр. 103 от 4 Декември 2020 г. е удължен срокът за прилагане на схемата за „Държавна помощ под формата на отстъпка от стойността на акциза върху газьола, използван в първичното селскостопанско производство“ до 31 декември 2023 г. Правната уредба за прилагане на помощта е уредена в разпоредбите на чл. 47а и следващите от ЗПЗП.

Държавната помощ под формата на отстъпка от стойността на акциза върху газьола, използван в първичното селскостопанско производство, е одобрена от Европейската комисия със срок на прилагане 2015-2020 г. Помощта се предоставя под формата на намаление на акцизната ставка на газьола (дизелово гориво), използван за механизирани дейности в първичното селскостопанско производство. От гледна точка на режима на държавните помощи мярката е оценена за съответствие с правилата за групово освобождаване по Регламент (ЕС) № 651/2014 (чл. 44) през 2016 година. Удължаването ѝ е допустимо съгласно Регламент (ЕС) № 972/2020, а измененията в съответното правно основание са обект на съгласуване по общия ред на Закона за държавните помощи и Правилника за неговото прилагане.

Министърът на земеделието, храните и горите е органът, който осъществява наблюдението, прозрачността, координацията и взаимодействието с Европейската комисия в областта на държавните помощи и минималните помощи в областта на земеделието, развитието на селските райони, горското и ловното стопанство и рибарството.

Общият размер на предоставяната държавна помощ се утвърждава ежегодно със закона за държавния бюджет на Република България за съответната година.

- **Промени в чл. 44 от ЗАДС, свързани с дейностите по подготовката на Агенция „Митници“ за преминаване към единна сметка за плащания на акцизни задължения**

Във връзка с дейностите по подготовката на Агенция „Митници“ за преминаване към единна сметка за плащания на акцизни задължения, са направени промени в чл. 44 от ЗАДС. Предвижда се всяко данъчно задължено лице да има открита виртуална сметка, в която ще се отразяват постъпилите плащания за вземания по акцизното законодателство, като тези промени са в сила от 1 януари 2022 г.

- **Изменение, с което се създава правна рамка в разпоредбите на чл. 79 от ЗАДС спрямо лицензирани складодържатели с цел намаляване на административната тежест**

Приетото изменение за създаване на правна рамка в разпоредбите на чл. 79 от ЗАДС ще доведе до намаляване на административната тежест спрямо лицензирани складодържатели, които нямат забавени плащания за акциз, но в извънредни случаи за тях възниква необходимост да надвишат предоставеното обезпечение, до не повече от два пъти за 12 последователни данъчни периода.

- **Допълнения в чл.75б от ЗАДС с цел оптимизиране на административната дейност**

Приети са допълнения в чл. 75б от ЗАДС, които имат за цел оптимизиране на административната дейност, по отношение на размера на установяваните задължения в отделен данъчен период, както и обусловената необходимост за избягване на затруднения при издаването на актове, за които е заплатен съответният акциз в страната.

- **Допълнения в ЗАДС с цел ясно регламентиране на вложеното количество от акцизната стока в крайния продукт при издаване на удостоверение за освободен от акциз краен потребител**

Прието е допълнение на чл. 24б от ЗАДС с цел ясно да се регламентира, че в хода на процедурата по издаване на удостоверение за освободен от акциз краен потребител (УОАКП) компетентните административни органи имат задължение да вземат проби за лабораторен анализ, което могат да извършват на всеки етап от производствения процес.

- **Изменения в ЗАДС във връзка с прецизиране на разпоредби при определяне на последния данъчен период, в случаите на издадено решение за прекратяване на лиценз/регистрация**

Прецизирана е разпоредбата на чл. 43, ал. 5, за да се избегнат затруднения при определянето на последния данъчен период, в случаите на издадено решение за прекратяване на лиценз/регистрация, на което е спряно предварителното изпълнение и впоследствие е влязло в сила след съдебно обжалване.

Промени в Закона за данъците върху доходите на физическите лица

- **Изравнен е режимът на данъчно третиране на доходите от разпореждане с финансови инструменти и на доходите от лихви от облигации и други дългови ценни книжа, търгувани на регулиран пазар с тези, търгувани на пазар за растеж, в Закона за данъците върху доходите на физическите лица (ЗДДФЛ)**

С изменението на разпоредбите, регламентиращи данъчните облекчения, свързани с доходи на физическите лица от разпореждане с финансови инструменти и на доходите от лихви от облигации или други дългови ценни книжа, търгувани на регулиран пазар, се добавят и същите сделки, търгувани на пазар за растеж. Така се изравнява данъчното третиране на съответните доходи, независимо дали се търгуват на регулиран пазар или на пазар за растеж, като разпоредбите, касаещи пазара за растеж се предвижда да се прилагат за органичен период от пет години.

- **Синхронизиране на датите за подаване на годишните данъчни декларации, както и за внасяне на съответните данъци в ЗДДФЛ с тези в ЗКПО**

Във връзка с изместването на датата за деклариране и плащане на годишните данъци на юридическите лица по реда на ЗКПО, е изместен срокът за деклариране и внасяне на годишните данъци за лицата, извършващи стопанска дейност като търговци по смисъла на Търговския закон, включително еднолични търговци или физически лица,

регистрирани като земеделски стопани, избрали доходът от стопанската им дейност да се облага с данък върху годишната данъчна основа в ЗДДФЛ.

- Синхронизиране на разпоредбите на ЗДДФЛ с тези на Закона за защита на личните данни

Промяната е направена във връзка с необходимостта от синхронизация на разпоредбите на ЗДДФЛ с тези на Закона за защита на личните данни и успоредно с това създаване на по-ясни правила, касаещи задължението на физическите лица да издават документи, когато извършват стопанска дейност или получават доходи от наем. Когато платецът е физическо лице не е необходимо да се издава документ, когато плащането е по банков път. В случаите на плащане в брой, се издава документ, в който не се съдържат данни за платеща на дохода, когато същият е физическо лице. Изискването за издаване на първичен счетоводен документ с данни за платеща на дохода се запазва само за случаите, когато платецът на доходите от друга стопанска дейност е предприятие или самоосигуряващо се лице, което води счетоводна отчетност и не издава сметка за изплатени суми.

- Въвеждане на ново данъчно облекчение в ЗДДФЛ за подобрения и/или ремонт на недвижим жилищен имот

Въведен е нов вид данъчно облекчение за лицата при ползване на услуги за ремонтни дейности. Целта на данъчното облекчение е физическите лица, които през годината са направили подобрения и/или ремонт в собствените си жилища, когато са налице определените в закона условия, да могат да намалят общата сума на годишната си данъчна основа с реално платените от тях разходи за труд на физическите или юридическите лица, извършили ремонта или подобренията, в общ размер до две хиляди лева.

Законовата разпоредба е в сила от 01.01.2021 г. и е постоянна мярка.

Промени в Данъчно-осигурителен процесуален кодекс

- Използване на надвнесени суми за следващи плащания по реда на ДОПК

С направеното допълнение в чл.130а в ДОПК е създаден ред за използване на надвнесените суми по подадена данъчна декларация да могат да послужат за следващи плащания. Тази възможност се осъществява само по изрично желание на данъчно задължените лица.

Промени в Закона за местните данъци и такси

- Изменения, свързани със синхронизиране на разпоредбите на Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ) и Закона за кадастъра и имотния регистър (ЗКИР) с цел намаляване на административната тежест

Прието е да отпадне предвиденото в ЗМДТ изискване, за целите на данъка върху недвижимите имоти, завършването на сграда или части от нея да бъде установявано освен с удостоверение за въвеждане в експлоатация или разрешение за ползване, издадени по реда на Закона за устройство на територията (ЗУТ), и с представянето на удостоверение, издадено от Агенцията по геодезия, картография и кадастър (АГКК). Предвидената промяна е свързана с направеното изменение в Закона за кадастъра и имотния регистър, съгласно която АГКК предоставя на органите, които въвеждат строежите в експлоатация, достъп до информационната система на кадастъра, да извършват служебна проверка, относно това дали даден строеж е нанесен в кадастралната карта и кадастралните регистри. Изменението е с цел намаляване на административната тежест за данъчно задължените лица и администрацията, както и с оглед повишаване на качеството на услугите и дейностите, предоставяни в процеса на административното обслужване.

- **Прецизиране на разпоредбите на ЗМДТ при определяне на данъка при придобиване на моторни превозни средства**

Във връзка с констатирани проблеми при определяне на данъка при придобиване на моторни превозни средства са допълнени случаите, при които не се дължи посоченият данък. С включване на случаите на прекратена регистрация на основание износ/приобретател в друга държава членка на ЕС или ЕИП или тотална щета се цели еднозначното определяне на случаите на прекратена регистрация, в които не би следвало да бъде подновена регистрацията на моторното превозно средство.

1.4 Инвестиционна политика

Основната цел на реализираните публични инвестиции е насърчаване на политиките за постигане на устойчив дългосрочен растеж, подкрепени и чрез усвояване на средства по програмите и фондовете на ЕС.

В таблицата са представени тенденциите в развитието на публичните инвестиционни разходи като дял от БВП на България и за някои държави членки на ЕС.

Публични разходи за инвестиции в основен капитал

(% от БВП)	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021*
Европейски съюз (27 държави-членки)	3,0	2,8	2,8	2,9	3,0	3,3	3,2
Евро зона (19 държави-членки)	2,7	2,6	2,6	2,7	2,8	3,0	3,0
България	6,6	2,7	2,3	3,1	3,3	3,8	3,3
Ирландия	1,7	2,0	1,9	2,0	2,3	2,3	2,0
Испания	2,6	2,0	2,0	2,1	2,1	2,6	2,7
Италия	2,4	2,3	2,2	2,1	2,3	2,6	2,9
Полша	4,5	3,3	3,8	4,7	4,3	4,5	4,1
Румъния	5,2	3,7	2,6	2,7	3,5	4,6	4,2
Словакия	6,4	3,4	3,4	3,7	3,6	3,5	3,2

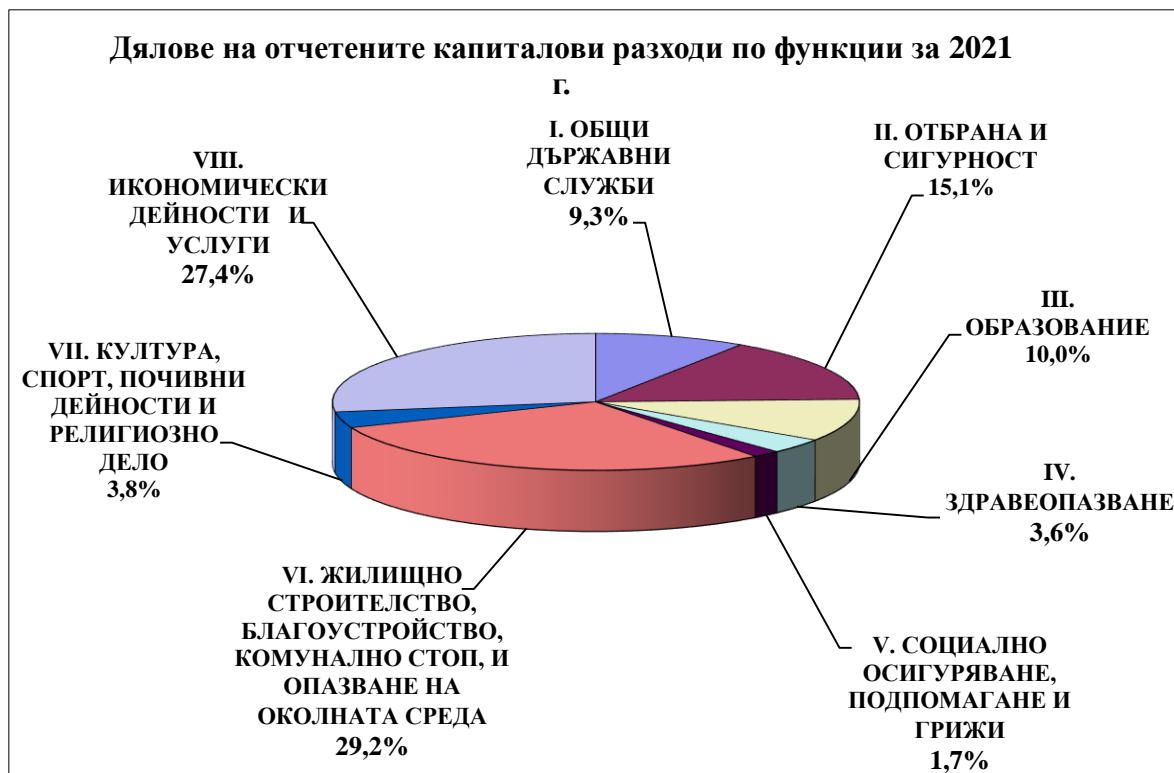
Източник: Евростат

*Данните за 2021 г. са на база DG ECFIN - European Economic Forecast - spring 2022

През 2021 г. публичните разходи за инвестиции в основен капитал са по-високи от средното ниво, отчетено за държавите от Европейския съюз. Като относителен дял от БВП се отчита незначително намаление от 0,5 пр. п. спрямо 2020 г. Въпреки безпрецедентния по размер ресурс, мобилизиран за справяне с последствията от пандемията, както и предоставяне на компенсации, свързани с цените на електрическата енергия и природния газ работата по приоритетни проекти в областта на пътната инфраструктура продължи. Голяма част от тези проекти се изпълняват със средствата от европейските програми и фондове, при които в края на програмния период се отчита ускоряване на усвояването на средствата по Оперативните програми и фондовете на ЕС. Изпълнението на инвестиционните политики през 2021 г. продължи да следва приоритетите от предходните години за модернизирание на екологичната и пътната инфраструктура, като съществен принос имаха и проектите по оперативните програми, съфинансирани от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, както и от други фондове и програми на ЕС. Капиталовите разходи са разпределени по приоритети в рамките на изпълняваните от първостепенните разпоредители с бюджет политики и програми с цел стимулиране на секторите, генериращи високи икономически и социално-обществени ползи.

Публични капиталови разходи

Разпределението на капиталовите разходи за 2021 г. по консолидираната фискална програма по функции отразява секторните приоритети при реализацията на инвестиционната политика в публичната сфера. На графиката по-долу е представено функционалното разпределение на отчетените за 2021 г. капиталови разходи.

Анализът на инвестиционните разходи по функционален признак показва, че най-голям относителен дял през 2021 г. заемат разходите по функция „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда” – 29,2 % от общите разходи. Размерът на отчетените средства по функцията е 1 129,9 млн. лв., като основната част от разходите в тази функция са отчетени в група А „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство”. Разходите по тази група са свързани основно с инвестиционната дейност в общините по териториалното развитие и благоустрояване на населените места, както и за изпълнение програмите на МРРБ за „Развитие на регионите в страната и намаляване на различията, ефективно и ефикасно използване на публичните финанси за подобряване качеството на жизнената среда и създаване на работни места“, „Подобряване на инфраструктурната свързаност на регионите – изграждане и модернизирание на пътната и ВиК инфраструктура“ и „Подобряване на инвестиционния процес чрез развитие на устройственото планиране, усъвършенстване на информационните системи на кадастъра и имотния регистър, стимулиране на публично-частното партньорство, подобряване качеството на превантивния и текущия контрол и прилагане на европейските стандарти”. През годината за тези дейности по оперативни програми (вкл. националното съфинансиране) са изразходвани средства в размер на 274,1 млн. лв. Разходите за 2021 г., определени по решение на общинския съвет, свързани с поддържането на уличната мрежа,

водоснабдяване, канализация и други публични услуги, предоставяни на населението, са в размер на 412,8 млн. лв. Делът на отчетените капиталови разходи в група Б „Опазване на околната среда” от общо капиталовите разходи по тази функция е 38,3%. Разходите в група „Опазване на околната среда” са свързани с дейностите по изпълнението на приоритетните политики по управлението на водите и управлението на отпадъците. В групата се отчитат и разходите, определени по решение на общинския съвет за дейностите по поддържане на чистота, озеленяване, пречистване на отпадъчни води, управление на отпадъците и други публични услуги с обществено значение. Основната част от разходите в тази група на функцията представляват средства по бюджетите на общините (99,2 млн. лв.) и средствата, изразходвани за тези дейности по оперативни програми в размер на 316,5 млн. лева.

На второ място по размер са инвестиционните разходи за „Икономически дейности и услуги“, чиито дял съставлява 27,4 % от капиталовите разходи по КФП. Размерът на отчетените средства по функцията е 1 058,8 млн. лв., като основната част от разходите в тази функция са отчетени в група В „Транспорт и съобщения” и са свързани основно с финансирането на инфраструктурни обекти с национално значение.

Към 31.12.2021 г. 87 % от финансовия ресурс по Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ (ОПТТИ) е предоставен под формата на безвъзмездна финансова помощ, което в абсолютно изражение представлява над 1,56 млрд. евро. По ОПТТИ са подадени общо 91 проектни предложения, от които на 66 е предоставена БФП. Стойността на сключените договори с изпълнители по проектите, допустими за финансиране от програмата, към края на 2021 г. достигна почти 1,43 млрд. евро, което е 79,9% от бюджета.

По-важните постижения по Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ (ОПТТИ) през 2021 г. на ниво проекти, изпълнявани по програмата са както следва:

- В железопътния сектор през 2021 г. стартира изграждането на системите за сигнализация и телекомуникации по проект „Пловдив - Бургас, Фаза 2,“, както и модернизацията на участъка „Оризovo – Михайлово“. Проектът достигна 34 % физическо изпълнение. С добри темпове напредва изграждането на двата тунела на Обособена позиция 1 от жп линията „Елин Пелин – Костенец“, като към края на 2021 г. са прокопани над 1 км от двете съоръжения, чиято обща дължина е приблизително 15 км. В отчетния период бяха сключени договорите за строителство и надзор по допълнително включения в програмата проект за модернизация на жп участъка „Волюяк - Драгоман“. През 2021 г. бяха въведени в експлоатация реконструиранияте гарови комплекси Казичене и Карнобат, като за гаров комплекс Искър физическото изпълнение достигна над 85 %.

- В областта на пътния сектор продължават строителните дейности по АМ „Струма“ - Лот 3.1 и тунел Железница. Общият напредък в изпълнението на проекта е над 90%. Двете тръби на тунела са изцяло прокопани, в процес на изграждане е и хеликоптерна площадка на изхода на тунела. По отношение на допълнително включения в обхвата на ОПТТИ проект за АМ „Европа“ – в края на м. декември 2021 г. бе сключен договорът за строителството на участък „Сливница - връзка със Северната скоростна тангента“.

- През 2021 г. успешно завърши изпълнението на Етап II на Линия 3 на Софийското метро и на 24 април трасето по направление „ул. Житница – жк Овча купел – Околовръстен път“ бе пуснато в експлоатация. В рамките на проекта са изградени метроучастък с дължина 3,8 км, 4 нови метростанции и жп спирка „Горна баня“ на жп линията София – Перник, в т.ч. връзка с метростанция „Горна баня“. През 2021 г. бяха

въведени в експлоатация автоматични перонни преградни врати за 5 метростанции от Линия 1 и Линия 2 на метрото.

- През отчетния период всички доставки по проекта на ДППИ за „Доставка, монтаж и въвеждане в експлоатация на пристанищни приемни съоръжения в българските пристанища за обществен транспорт с национално значение“ бяха извършени. Общият физически напредък достигна 88 %. Предстои през м. февруари 2022 г. да бъде завършено изпълнението и внедряването на интегрираната информационна платформа по проекта. Също така, в изпълнение на проекта за проектиране, доставка, монтаж и въвеждане в експлоатация на автоматични перонни преградни врати на метростанциите от I-ви и II-ри метродиаметър, през 2021 г. бяха въведени в експлоатация АППВ за 5 метростанции.

Със средства от ОПТТИ се подпомага и подготовката на конкретни инвестиционни проекти за програмен период 2021-2027 г.

Инвестициите за функция „Отбрана, сигурност и вътрешен ред” заемат 15,1 % от капиталовите разходи по КФП. Размерът на отчетените средства по функцията е 655,3 млн. лв., от които основна част представляват разходите, отчетени по бюджета на Министерството на отбраната (МО), във връзка с придобиване на многофункционален модулен патрулен кораб; модернизация на танк Т-72 за нуждите на танковите формирования от Сухопътните войски, основен ремонт на въоръжение и техника и по бюджета на Министерството на вътрешните работи (МВР), във връзка с изпълнението на програмите, финансирани със средства от ЕС.

Размерът на инвестиционните разходи по функция „Образование” за 2021 г. е 387,0 млн. лв., което представлява 10,0 % от общата сума на отчетените капиталови разходи. От тях 228,8 млн. лв. са отчетените разходи, финансирани с национални средства, в системата на предучилищното и училищното образование и 80,9 млн. лв. в системата на висшето образование. Размерът на инвестиционните разходи по функцията за 2021 г., финансирани от оперативните програми, е 76,7 млн. лева.

През 2021 г. за финансиране на инвестиционните дейности по функция „Общи държавни служби” са усвоени средства на обща стойност 359,6 млн. лв., което представлява 9,3 % от общия размер на инвестиционните разходи.

Като цяло основната част от инвестиционните разходи през 2021 година бяха насочени към осъществяване на мащабни инфраструктурни проекти, включително съфинансирани по Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“, проекти за модернизиране на българската армия, по рехабилитацията и изграждането на пътна и железопътна инфраструктура, развитие на ВиК сектора, системи за управление на отпадъците и други. Работата по тези проекти продължи, въпреки кризата, поради тяхната значимост за икономиката и за запазване на съществуващите работни места.

2. Основни параметри на консолидираната фискална програма¹¹ за 2021 г.

Изпълнението на основните параметри по КФП за 2021 г., отнесено към предходната година и към програмата е, както следва:

(в млн. лв.)

ПОКАЗАТЕЛИ ¹²	Отчет	Програма ¹³	Отчет	Изпълнение	Изпълнение
	2020 г.	2021 г.	2021 г.	спрямо 2020 г.	спрямо програма
Приходи, помощи и дарения	44 317,7	50 568,2	52 458,9	118,4%	103,7%
-Данъчно-осигурителни приходи	35 848,3	39 425,6	40 876,3	114,0%	103,7%
Преки данъци	6 913,6	7 688,6	8 258,4	119,5%	107,4%
Косвени данъци	16 722,4	18 209,3	18 976,3	113,5%	104,2%
Приходи на социалното и здравното осигуряване	11 008,4	12 282,7	12 230,1	111,1%	99,6%
Други данъци	1 203,9	1 245,0	1 411,5	117,2%	113,4%
-Неданъчни приходи	5 773,1	6 755,8	8 118,0	140,6%	120,2%
-Помощи и дарения	2 696,4	4 386,8	3 464,6	128,5%	79,0%
Разходи и вноски в бюджета на ЕС	47 850,4	55 172,4	56 253,4	117,6%	102,0%
-Нелихвени разходи	45 931,1	52 949,2	53 943,7	117,4%	101,9%
Текущи нелихвени	40 781,6	46 650,2	50 025,5	122,7%	107,2%
в т.ч. социални и здравно- осигурителни плащания	19 174,6	22 831,5	23 267,4	121,3%	101,9%
Капиталови разходи	5 089,4	6 281,0	3 871,5	76,1%	61,6%
Предоставени текущи и капит. трансфери за чужбина	60,1	18,0	46,8	77,9%	260,2%
-Лихви	623,9	657,2	628,6	100,8%	95,7%
Външни лихви	441,2	490,7	465,9	105,6%	95,0%
Вътрешни лихви	182,6	166,5	162,7	89,1%	97,7%
-Вноски в бюджета на ЕС	1 295,5	1 566,1	1 681,0	129,8%	107,3%
Дефицит/излишък	-3 532,7	-4 604,2	-3 794,4		

Приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма за 2021 г. са в размер на 52 458,9 млн. лв., което представлява 39,5 % от БВП при 36,9 % от БВП за 2020 г. Постъпилите приходи по КФП за 2021 г. представляват 103,7 % спрямо годишните разчети към ЗДБРБ за 2021 г. Изпълнението на приходите по държавния бюджет е 106,8 %, по бюджета на ДОО – 101,2 %, по бюджета на НЗОК – 102,0 %, по бюджетите на общините – 109,7 %, Разплащателна агенция към ДФ „Земеделие” (вкл. по бюджетите на бенефициентите) – 66,9 %, Национален фонд (вкл. по бюджетите на бенефициентите по оперативните програми) – 64,2 %. Съпоставени с 2020 г., постъпленията по консолидираната фискална програма бележат номинален ръст от 18,4 % (8 140,9 млн. лева).

Общата сума на *данъчните постъпления* (вкл. приходите от осигурителни вноски) за годината възлиза на 40 876,3 млн. лв. (103,7 % спрямо годишните разчети). Относителният дял на данъчните приходи към общите постъпления по КФП е 77,9 %. Данъчните постъпления за 2021 г. представляват 30,8 % от БВП за годината, при 29,9 % от БВП за 2020 г. Съпоставени с предходната година, данъчните приходи нарастват номинално с 5 028,0 млн. лв. (14,0 %). В номинален размер приходите от преки данъци възлизат на 8 258,4 млн. лв., приходите от косвени данъци са в размер на 18 976,3 млн. лв.,

¹¹Обхваща държавния бюджет и бюджетите на общините, социалноосигурителните фондове, ДВУ, БАН, БНР, БНТ, БТА, бюджетите по чл. 13, ал. 4 от ЗПФ, както и сметките за средства от ЕС и сметките за чужди средства на бюджетните организации.

¹² Поради закръгление в млн. лв. (респективно в проценти), някои сумарни позиции в таблиците и графиките не се изчерпват от съставните им числа.

¹³ С оглед съпоставимост с отчетните данни на показателите по КФП по програмата за 2021 г.:

i) разчетите в позицията „Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи” са отнесени в съответните разходни позиции според основното предназначение на планираните средства;

ii) Нетният прираст на държавния резерв е отнесен в позицията „Капиталови разходи”.

приходите от осигурителни вноски са в размер на 12 230,1 млн. лв., а постъпленията от други данъци (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 1 411,5 млн. лева.

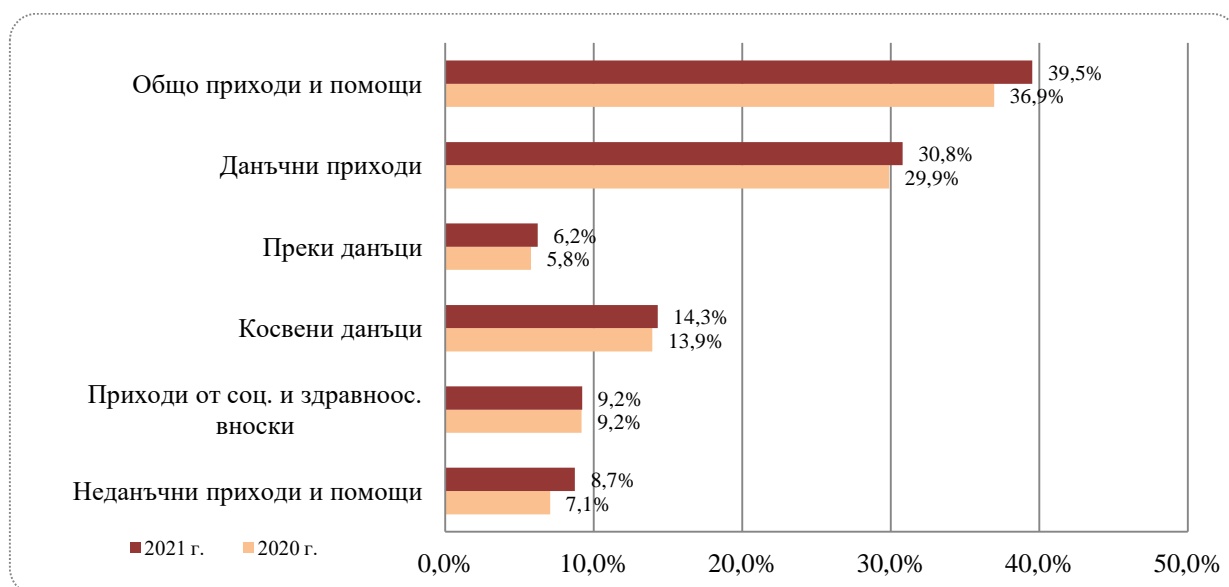
Приходите в частта на преките данъци възлизат 8 258,4 млн. лв., което представлява 107,4 % спрямо планираните за годината. Постъпленията от преки данъци за 2021 г. представляват 6,2 % от БВП при 5,8 % от БВП за 2021 г. Приходите от косвени данъци са в размер на 18 976,3 млн. лв., което представлява 104,2 % спрямо годишния разчет. Постъпленията от косвени данъци представляват 14,3 % от БВП, при 13,9 % за 2020 г. Постъпленията от други данъци (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 1 411,5 млн. лв., което представлява 113,4 % от годишните разчети за 2021 година.

Приходите от социалноосигурителни и здравни вноски за 2021 г. са в размер на 12 230,1 млн. лв., 99,6 % от планираните за 2021 г. и с 1 221,7 млн. лв. (11,1 %) повече спрямо предходната година. Отнесени към БВП, приходите от социално и здравноосигурителни вноски за 2021 г. представляват 9,2 % при 9,2 % от БВП за 2020 г. Постъпилите през 2021 година приходи от социалноосигурителни вноски са в размер на 8 840,8 млн. лв., което е 98,7 % изпълнение на заложените за 2021 г. разчети и с 884,4 млн. лв. (11,1 %) повече спрямо 2020 г. Приходите от здравноосигурителни вноски, постъпили по бюджета на НЗОК, са в размер на 3 389,2 млн. лв., което е 101,9 % изпълнение на заложените в ЗБНЗОК за 2021 г. средства и с 337,3 млн. лв. (11,1 %) повече спрямо 2020 г.

Неданъчните приходи са **8 118,0 млн. лв.**, което представлява 120,2 % изпълнение на годишните разчети. Относителният дял на неданъчните приходи към общите постъпления по КФП е 15,5 %. Неданъчните постъпления за 2021 г. представляват 6,1 % от БВП за годината, при 4,8 % от БВП за 2020 г. Това е с 2 344,9 млн. лв. (40,6 %) повече спрямо предходната година.

Помощите и даренията (основно средства от Структурните и Кохезионния фондове, от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони по линия на ПРСР, без директни плащания, и ЕФМДР) за 2021 г. са в размер **3 464,6 млн. лв.**, което представлява 79,0 % от разчета за годината. Постъпилите помощи и дарения за 2021 г. представляват 2,6 % от БВП за годината, при 2,2 % от БВП за 2020 г.

Приходи по КФП за 2020 г. и 2021 г., представени като процент от БВП

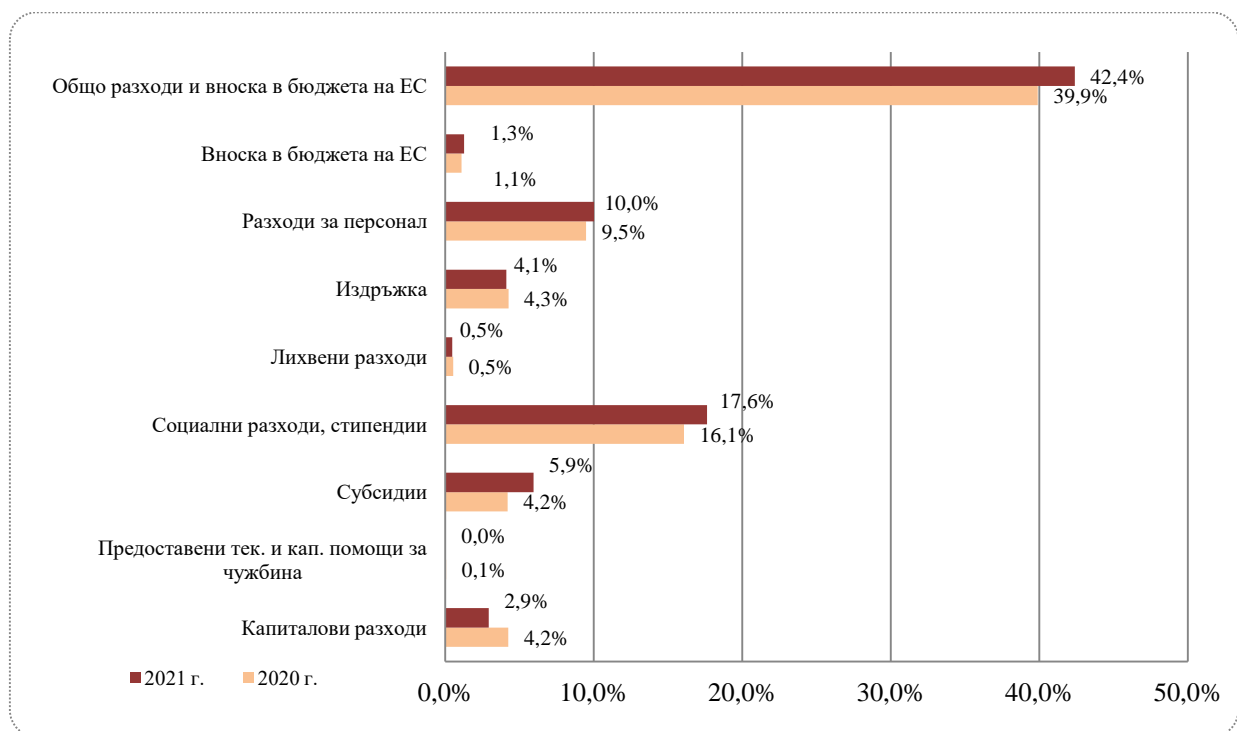

*В частта на преките данъци са включени и другите данъци

Общият размер на разходите по КФП (вкл. вноската на Република България в бюджета на ЕС) за годината **възлиза на 56 253,4 млн. лв.**, което представлява 102,0 %

спрямо годишния разчет за 2021 г. *Лихвените плащания* възлизат на 628,6 млн. лв. (95,7 % от планираните за 2021 г.), *текущите нелихвени разходи* – на 50 025,5 млн. лв. (107,2 % спрямо разчета за годината), *капиталови разходи* (вкл. нетния прираст на държавния резерв) – 3 871,5 млн. лв. (61,6 % от разчетите към ЗДБРБ за 2021 г.) и *предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина* – 46,8 млн. лв. при планирани с разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. 18,0 млн. лева. Разходите по КФП, представени като процент от БВП, представляват 42,4 % от БВП за 2021 г. при 39,9 % от БВП за 2020 г. Превишението на разчета към ЗДБРБ за 2021 г. се дължи основно на одобрените от Народното събрание по реда на чл. 26, ал. 10 от Закона за публичните финанси допълнителни разходи и трансфери по държавния бюджет в общ размер на 1,2 млрд. лв. за сметка на изпълнение на данъчните приходи.

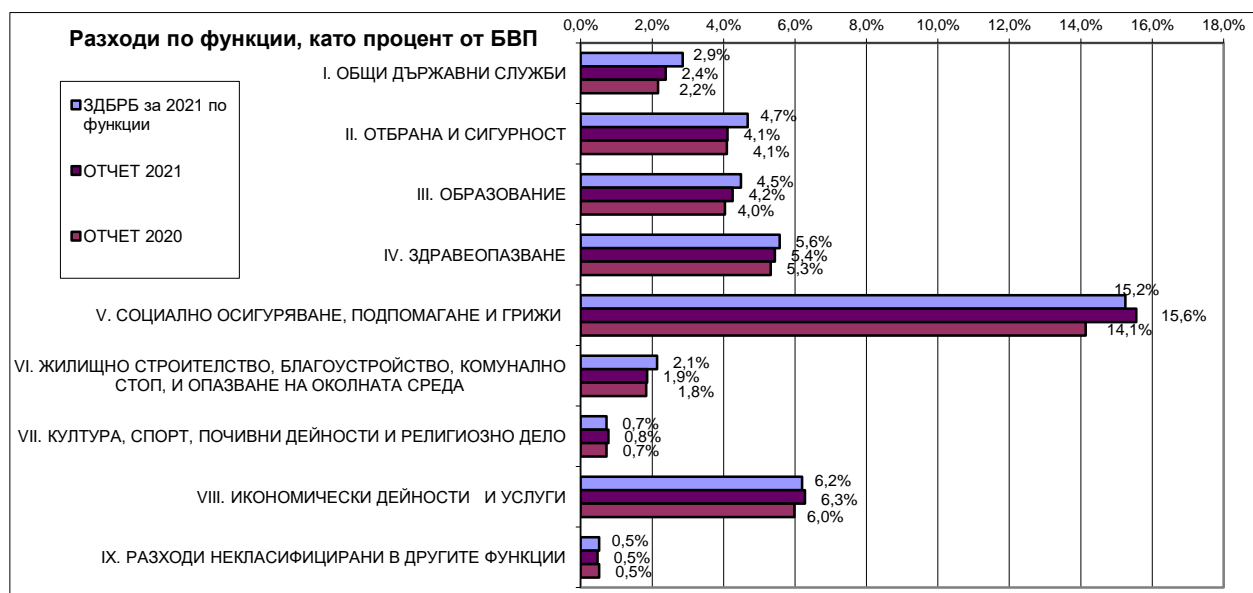
Разходи по икономически елементи за 2020 г. и 2021 г., отнесени към БВП

➤ **Разходите по КФП, разгледани по функционален признак, отразяват основните направления и приоритети в секторните политики през 2021 г.**

РАЗХОДИ ПО ФУНКЦИИ ¹⁴	млн. лв.			% от БВП		
	Отчет	Програма ¹⁵	Отчет	Отчет	Програма	Отчет
	2020 г.	2021 г.	2021 г.	2020 г.	2021 г.	2021 г.
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ	2 600,1	3 606,2	3 154,0	2,2%	2,9%	2,4%
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ	4 912,4	5 913,3	5 457,4	4,1%	4,7%	4,1%
III. ОБРАЗОВАНИЕ	4 841,1	5 666,0	5 640,5	4,0%	4,5%	4,2%
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	6 377,8	7 039,5	7 219,1	5,3%	5,6%	5,4%
V. СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	16 952,9	19 276,2	20 648,9	14,1%	15,2%	15,6%
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	2 199,5	2 697,8	2 463,8	1,8%	2,1%	1,9%
VII. КУЛТУРА, СПОРТ, ПОЧИВНИ ДЕЙНОСТИ И РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	869,8	910,1	1 030,0	0,7%	0,7%	0,8%
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	7 177,4	7 840,0	8 330,2	6,0%	6,2%	6,3%
IX. РАЗХОДИ, НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ	623,9	657,2	628,6	0,5%	0,5%	0,5%
ОБЩО РАЗХОДИ	46 554,9	53 606,4	54 572,3			

При анализа на разходите по функции, представени като относителен дял в БВП, отчетните данни за 2020 г. и 2021 г. са отнесени към БВП (по данни на НСИ – 119 951,1 млн. лв. за 2020 г. и 132 744,3 млн. лв. за 2021 г.), докато за разчета към програмата за 2021 г. е използвана прогнозата за БВП, заложена в ЗДБРБ за 2021 г. (126 437,8 млн. лв.).

¹⁴ В разходите по функции не е включена Вноската на Република България в общия бюджет на ЕС.

¹⁵ С оглед постигането на съпоставимост на данните, в разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. резервът за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия е прекласифициран от IX-та функция във II-ра функция, група Д "Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии", а резервът по бюджетите на НС, на съдебната власт и на НЗОК е прекласифициран, съответно в I-ва, II-ра и IV-та функция, където са отчетени усвоените средства.

С най-голям относителен дял в разходите по КФП за 2021 г. са **средствата за сферата на социалното осигуряване, подпомагане и грижи**. Общите разходи за функцията за годината възлизат на **20 648,9 млн. лв.** или **15,6 % от БВП**. С най-голям относителен дял във функцията са разходите в група „Пенсии“, отчетени по бюджетите на ДОО и УПФ, които възлизат на 14 302,3 млн. лв. и нарастват с 3 118,1 млн. лв. (27,9 %) спрямо предходната година. Основна причина за това значително увеличение е изплащането на сума в размер на 1,7 млрд. лв. за добавки към пенсиите на всички пенсионери (в размер на 50 лева за месеците от януари до септември и 120 лева за месеците от октомври до декември). Освен това, в изпълнение на Решение на Народното събрание от 23.12.2021 г. за одобряване на допълнителни разходи и трансфери по държавния бюджет за 2021 г. за сметка на преизпълнение на данъчните приходи (ДВ, бр. 110 от 24.12.2021 г.) бяха обезпечени 750 млн. лв. за изплащане на добавки към пенсиите на всички пенсионери в размер на 60 лева за първите шест месеца на 2022 г. и 100 млн. лв. за добавки по 75 лв. към пенсиите на пенсионерите с направена/започната ваксинация срещу COVID-19. Наред с това, влияние върху разходите за пенсии оказва и увеличението на размера на минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст и на максималния размер на пенсията от началото на 2021 г., базов ефект от увеличението на пенсиите през юли 2020 г., както и увеличението от месец юли 2021 година. Разходите, извършени в сферата на **отбраната и сигурността** през 2021 г., са в размер на **5 457,4 млн. лв.**, което представлява **4,1 % от БВП**. С извършените разходи са обезпечени дейностите по осигуряването на националната сигурност и отбраната, опазването на обществения и правовия ред, поддържането на отбранителния потенциал на страната и издръжката на съдебната власт и администрацията на затворите. Сред основните приоритети за 2021 г. бяха и политиките в сферата на **образованието**, като общият размер на разходите за функцията е **5 640,5 млн. лв.** или **4,2 % от БВП**. През 2021 г. е осигурено приоритетно изпълнението на следните политики: увеличаване на средствата за възнаграждения на педагогическите специалисти, като за тази цел са осигурени допълнително 360,0 млн. лв.; подпомагането на равния достъп и подкрепата за личностно развитие, подобряване на материалната база, за повишаване на качеството и образователните резултати и други. Извършените разходи през 2021 г. в сферата на **здравеопазването** са в размер на **7 219,1 млн. лв.** или **5,4 % от БВП**. Разходите за функция **„Икономически дейности и услуги“** са в размер на **8 330,2 млн. лв.** или **6,3 % от БВП**. Основните направления, в които са изразходвани средствата по тази функция, са изграждане на инфраструктурни обекти с национално значение, ремонт и поддържане на съществуващата транспортна мрежа и подпомагане на земеделските производители. Разходите за функция **„Общи държавни служби“** са в размер на **3 154,0 млн. лв. (2,4 % от БВП)**. Разходите за дейностите по **жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда** са в размер на **2 463,8 млн. лв. (1,9 % от БВП)**. Извършените разходи през годината за финансиране на сферата на **култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело** са в размер на **1 030,0 млн. лв. или 0,8 % от БВП**. **Разходите, некласифицирани в другите функции** (без вноската за бюджета на ЕС), включват лихвените плащания по обслужване на държавния и общинския дълг и са в размер на **628,6 млн. лв.**, което представляват **0,5 % от БВП**.

➤ **Бюджетното салдо** по консолидираната фискална програма за 2021 г. е **отрицателно** в размер на **3 794,4 млн. лв.** (2,9 % от прогнозния БВП), и се формира от дефицит по националния бюджет в размер на 3 811,5 млн. лв. и превишение на приходите над разходите по европейските средства в размер на 17,3 млн. лв. За сравнение, заложеният максимален размер на дефицита в актуализираните разчети към ЗДБРБ за 2021 г. е 4 604,2 млн. лева.

Основен фактор за постигнатото подобрене на дефицита е по-доброто изпълнение на приходите. Преизпълнението на актуализираните годишни разчети при повечето от основните данъци бе причина правителството да предложи, а Народното събрание да одобри със свое решение, допълнителни ресурси в размер на 1,2 млрд. лв. за сметка на преизпълнение на данъчните приходи по държавния бюджет за обезпечаване на приоритетни мерки за подкрепа на пенсионерите и за компенсиране на бизнеса поради високите цени на електрическата енергия и природния газ. По този начин бяха допълнени вече одобрените мерки с актуализацията на бюджета от септември 2021 г., които обезпечиха ресурс за мерки за борба с пандемията чрез подкрепа на бизнеса и продължаване подпомагането на най-уязвимата група - пенсионерите през последното тримесечие на годината. Не на последно място с актуализацията на бюджета бяха одобрени и промени в Кодекса за социално осигуряване, които въведоха трайна норма, чрез която пенсиите на всички пенсионери бяха служебно преизчислени от НОИ при промяна на процента за всяка година осигурителен стаж без превръщане в пенсионната формула от 1,2 на 1,35, считано от 25 декември 2021 г. От тази дата бе увеличен и минималният месечен размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст от 300 лева на 370 лева., което представлява увеличение с над 23 на сто. През цялата година продължиха да се изпълняват, при условията на действаща извънредна епидемична обстановка, и всички останали мерки за намаляване на негативните последици от пандемията, в т. ч. мерки за подпомагане на бизнеса, подкрепа на пенсионерите и разбира се, на персонала на първа линия в борбата с пандемията, закупуване на медикаменти и ваксини и т.н. За реализирането на всички тези мерки бяха мобилизирани съществени по размер фискални стимули, които значително надвишават отчетените за 2020 г.

2.1 Мерки на НАП и АМ за повишаване на събираемостта на приходите

Превенцията и борбата с данъчните измами и отклонението от данъчно облагане е основен правителствен приоритет за подобряване на събираемостта на приходите от данъци. Основните насоки, свързани с тази цел се отнасят до осъществяване на законодателна политика за предотвратяване на данъчните измами и прилагане на тясно оперативен сътрудничество и междуинституционален подход между заинтересованите институции.

Мерки, предприети от НАП

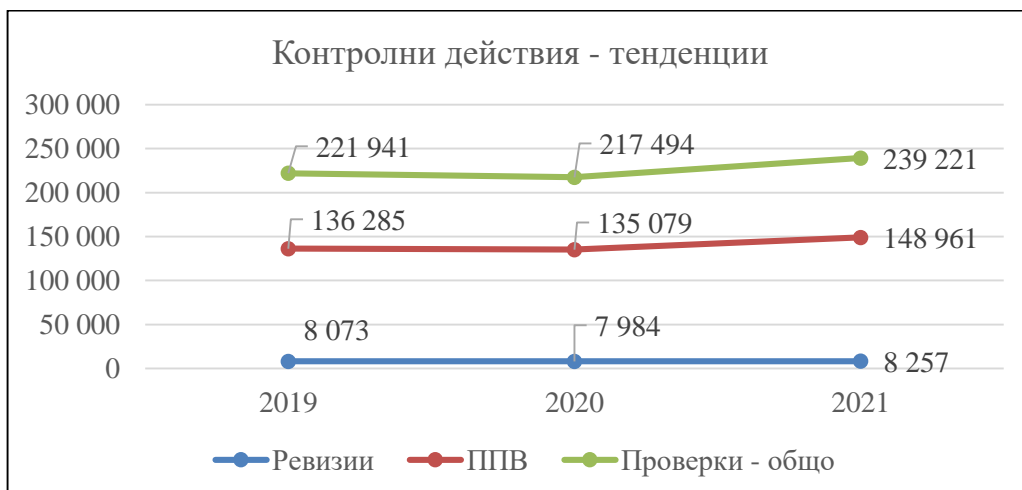
I. Данъчно-осигурителен контрол за 2021 г.

1. Резултати по основни дейности на данъчно-осигурителния контрол

Основните производства и действия, чрез които се осъществява данъчно-осигурителният контрол са ревизии, проверки, вкл. проверки в обекти и проверки във връзка с осъществяван фискален контрол върху стоки с висок фискален риск. При извършване на проверки по прихващане и възстановяване (ППВ) се осъществява контрол в случаите на възстановяване на недължимо внесени суми или декларирани за възстановяване данъци или осигурителни вноски.

За периода 2019-2021 г. се наблюдава незначителен спад в обема на осъществените контролни действия, като детайли относно специфични видове ревизии и проверки са разгледани в съответните части на отчета.

Контролни действия–тенденции за периода 2019-2021 г.

Източник: НАП

В изпълнение на стратегическите цели на НАП при извършването на контролната дейност се прилага подходът, насочен към стимулиране на доброволното спазване на задълженията. В хода на извършване на контролните производства, както и в хода на селекция, към задължените лица се отправят покани за подаване на коригиращи декларации, с които да бъдат отстранени допуснати грешки, несъответствия или неправилно третиране при документирането или отчитането на конкретни стопански операции.

През 2021 г. в хода на 16 206 производства са връчени 17 804 покани по чл. 103 от ДОПК за корекции на 52 341 декларации. В хода на 1 660 производства са връчени 1 996 покани за корекция на неправилно данъчно третиране на доставка по ЗДДС за корекция на 4 427 декларации. Направени са корекции, с подаване на декларации от лицатата, с 34 150 коригиращи декларации, в т.ч. по ЗДДС – 29 782 бр., в т.ч. по ЗКПО – 1 911 бр., в т.ч. по ЗДДФЛ – 1 638 бр. и в т.ч. по КСО – 819 бр.. Общият ефект от тях е 47 856 хил. лв. декларираните повече данъци, 130,0 хил. лв. декларираните повече осигурителни вноски и 2 580,0 хил. лв. намалена данъчна загуба.

1.1. Ревизии

Извършени ревизии за периода 2020-2021 г.

Показатели	Мерна единица	Отчет 2020 г.	Отчет 2021 г.	Изменение 2021/2020 г.
Издадени ревизионни актове (РА)	брой	7 984	8 257	3,3%
- в т.ч. РА за осигурителни вноски	брой	1 248	1 115	-10,7%
- в т.ч. РА , в които е използван софтуер за анализ на данни в електронен вид	брой	268	148	-45%
Допълнително установени задължения	хил. лв.	949 781	916 068	-3,5%
- в т.ч. по осигурителни вноски	хил. лв.	15 520	11 257	-27,5%
Намалена данъчна загуба	хил. лв.	67 625	54 776	-19%

Отн. дял на РА с допълнително установени задължения над 10 000 лв.	%	60%	56%	-6,7%
Среден размер на допълнително установени задължения на един РА	хил. лв.	125	111	-11,2%
Относителен дял на обжалваните РА	%	35%	33%	-2%

Източник: НАП

Факторите, повлияли на спада в определени показатели за извършваните ревизии, са отправените в хода на контролните производства покани за коригиращи декларации и направени от лицата корекции, което е довело до намаляване размера на допълнително установяване на задължения при извършените ревизии. През 2021 г. се запазва практиката за извършване на ревизии за установяване на отговорност за неплатени задължения на трети лица. През отчетния период са приключили 431 ревизии с установена солидарна отговорност на трети лица в размер на 93 502,0 хил. лева. От приключилите през 2021 г. ревизии 314 броя са за установяване на отговорност по чл. 19 от ДОПК на органи на управление на юридически лица и 117 броя са за установяване на отговорност по чл. 177 от ЗДДС за случаи на злоупотреби с данъка върху добавената стойност. При първия тип ревизии в 256 производства е установена отговорност за 76 412,0 хил. лв., а при втория в 99 производства, за 20 244,0 хил. лева.

През 2021 г. се наблюдава намаление на дела на обжалваните ревизионни актове спрямо тези за 2020 година. Във връзка с решения на дирекции „Обжалване и данъчно-осигурителна практика“ за отмяна на ревизионни актове по реда на чл. 155, ал. 4 от ДОПК през 2021 г. са възложени общо 523 ревизионни производства. Издадените през 2021 г. ревизионни акта по чл. 155, ал. 4 от ДОПК са 487 броя, с допълнително установени задължения в размер на 104 733 хил. лева.

Допълнително установените задължения по ревизионни актове издадени на основание чл. 155, ал. 4 от ДОПК през 2021 г. са с 11 693,0 хил. лева по-малко от установените задължения с ревизионни актове преди отмяната им, като най-голямо е намалението на задълженията в производствата за установяване на отговорност за неплатени задължения на трети лица в размер на 7 891,0 хил. лева.

Отменените допълнително установени задължения по приключени в предходни периоди производства, за които са издадени ревизионни актове по чл. 155, ал. 4 от ДОПК през 2021 г., са както следва: 749,0 хил. лв. за производства приключени през 2018 г.; 28 792,0 хил. лв. за производства приключени през 2019 г. и 73 220,0 хил. лв. за производства приключени през 2020 година.

1.1.1. Електронни ревизии и проверки и контролни производства на лица, извършващи електронна търговия

През 2021 г. са възложени общо 102 проверки и 148 ревизии, в които се използва специализираният софтуер за анализ на данни в електронен формат, а броят на приключилите проверки и ревизии с използването на същия е съответно 117 бр. и 110 броя. Размерът на допълнително установените задължения в производствата, в които е използван специализираният софтуер, е над 5,3 млн. лева.

През 2021 г. са предприети контролни действия спрямо лица, недеklarирани приходи/доходи от извършена търговска дейност в интернет. Възложени са 512 ревизионни производства и 2 028 проверки на електронни търговци. В резултат на приключилите през годината 410 ревизии са установени допълнително данъчни и осигурителни задължения в размер повече от 15,1 млн. лева. В хода на ревизиите и

проверките са направени доброволни корекции на подадени декларации и са внесени допълнително в бюджета 1,4 млн. лева.

За първа година в предварително попълнените годишни данъчни декларации по чл. 50 от Закона за облагане доходите на физическите лица са включени суми от получен от лицата наложен платеж за изпратени пощенски пратки, за които НАП получава информация от лицензираните пощенски оператори. След приключване на кампанията за подаване на декларациите е направен анализ, при който е установено, че 6 328 лица са декларирали в подадените декларации доход, съответстващ изцяло на размера на предварително попълнената в декларациите им сума на получения от тях наложен платеж, като общата сума на декларираната данъчна основа е в размер на 14 758,0 хил. лв., съответно общият размер на данъка е в размер на 1 757,0 хил. лв. Това дава основание да се предположи, че размерът на декларирания от лицата облагаем доход, дължащ се на предварителното попълване в данъчните декларации на сумите от получен от лицата наложен платеж, е значително по-голям, но точна оценка не може да бъде направена предвид факта, че голяма част от лицата, освен продажби в интернет, извършват продажби и във физически търговски обекти, имат доходи и от друга търговска дейност.

По отношение на лица, за които НАП разполага с информация, че са извършвали търговска дейност в интернет и съответно са реализирали приходи/доходи от нея през 2021 г. е проведена комуникационна кампания. В резултат 1 887 лица са подали нови или коригиращи декларации, като декларираният допълнителен доход от тях е в размер на 15,9 млн. лева, а дължимият данък за довносяне – 1,48 млн. лева. Лицата, с които не е бил установен контакт или не са се отзовали на поканата да подадат доброволно данъчни декларации, са подадени към териториалните дирекции на НАП за селекция и възлагане на контролни производства.

1.1.2. Многостранни ревизии

Поради усложнената епидемиологична обстановка с COVID-19 през 2021 г. са проведени 3 виртуални срещи по многостранни ревизии (МСР) с участието на представители на НАП. Намаляване на срещите по МСР се дължи на невъзможността за обмен на чувствителна информация онлайн, което доведе до отлагане на повечето проекти, и до създаване на платформа, позволяваща подобен обмен между държавите-членки.

НАП участва в 7 проекта за многостранни ревизии по инициатива на друга страна-членка. Във всички многостранни ревизии обект на разглеждане е ДДС, като при пет от тях е и акциз върху алкохолни напитки, само в две са обхванати и преки данъци. От 01.01.2022 г. всички многостранни ревизии ще бъдат с обновена номерация, отговаряща на изискванията на новата Общност на УМАС (Общност на усъвършенствано международно административно сътрудничество). Очаква се 4 от проектите с участието на НАП да приключат, като към момента са на етап писане на окончателен доклад.

НАП участва в разработването на структурата на единна платформа, обединяваща МСР и Присъствие в административни сгради и участие в административни, производства (ПАСУАП), както и новите инструменти за обмен на информация съгласно Регламент 2010/904 – Съвместни административни разследвания, във връзка с което през 2021 г. бяха проведени 4 виртуални срещи на новата т.н. Общност на УМАС. Общността на УМАС ще влезе в сила от 01.01.2022 г.

1.2. Проверки

В рамките на контролната дейност на НАП се извършват няколко основни вида проверки, специфични от гледна точка на повода, целите и резултатите от извършването им:

- Проверки по прихващане и възстановяване (ППВ) се извършват при наличие на деклариран за възстановяване данъци или осигурителни вноски, както и други недължимо внесени суми;

- Насрещните проверки и проверките по делегация имат за цел да съберат годни доказателства и доказателствени средства, необходими за други проверки или ревизии;

- Проверките за установяване на факти и обстоятелства (ПУФО), в т.ч. и проверки за съпоставка на имущество и доходи на физически лица, са от значение за установяване на задълженията на лицата, както и за спазване на законодателството.

Извършени проверки по видове за периода 2020-2021 г.

Видове проверки	Мерна единица	Отчет 2020 г.	Отчет 2021 г.	Изменение 2020/2019 г.
Общо извършени проверки, в т.ч. :	брой	217 494	239 221	10%
Проверки за прихващане и възстановяване (ППВ)	брой	135 079	148 961	10%
Проверки за установяване на факти и обстоятелства (ПУФО)	брой	33 566	40 219	20%
Насрещни проверки и проверки по делегация	брой	45 773	48 206	5%
Проверки в обекти	брой	2 283	1 117	-51%
Проверки за съпоставка на имущество и доходи на физически лица (ПСИДФЛ)	брой	793	718	-9%
Относителен дял на обжалваните АПВ	%	0,2	0,1	-0,1%
Относителен дял на проверките по ППВ, приключили в първоначално определения срок	%	86	87	1%
Относителен дял на проверките без ППВ, приключили в първоначално определения срок	%	86	85	-1%

Източник: НАП

Броят на всички извършени през 2021 г. проверки се е увеличил с 10,0 % спрямо 2020 година. Най-голямо увеличение е отчетено при проверките за установяване на факти и обстоятелства като броят им се е увеличил с 20,0 % на годишна база. През 2021 г. се наблюдава увеличение на броя на извършените проверки по прихващане или възстановяване с 10,0 %, и на броя на насрещните проверки и проверките по делегация с 5,0 %, спрямо предходната година. Въпреки наблюдаваното увеличение на общия брой извършени проверки, в т.ч. и на извършените ППВ, на насрещни проверки и проверки по делегация, се забелязва намаление на броя на извършените проверките за съпоставка на имущество и доходи на физически лица, и на проверки в обекти. Броят на извършени проверки в обекти е намалял значително – с 51,0 % спрямо 2020 година. Чрез процедурата за опростено възстановяване на ДДС (без извършване на проверка), въведена през 2016 г. и актуализирана през 2019 г. с цел увеличаване на случаите, при които се прилага, през 2021 г. са възстановени 606,5 млн. лв. в над 28 000 случая на деклариран ДДС за възстановяване (за сравнение през 2020 г. са възстановени над 606,0 млн. лв. в над 27 600 случая на деклариран ДДС за възстановяване).

През 2021 г. се наблюдава леко увеличение на относителният дял на ППВ, приключили в първоначално определения срок и незначително намаление на делът на проверките, различни от ППВ, приключили в първоначално определения срок спрямо 2020 година. През 2021 г. е отчетено намаление и на относителния дял на обжалваните актовете

за прихващане или възстановяване (АПВ) до 0,1 %, което е изключително малък процент предвид броя на извършените ППВ.

През 2021 г. от НАП са проведени следните тематични кампании за контрол:

- Проверки на лица, при които е идентифициран риск от неспазване на данъчното законодателство и/или намаляване на дължимите данъчни задължения, във връзка с отчетени в годишните финансови отчети значителни стойности на наличните материални запаси (МЗ) спрямо обема на извършваната дейност. От възложените през 2020 г. проверки за установяване на факти и обстоятелства на 571 лица, през 2021 г. са приключени 297 производства. На 182 от лицата са направени инвентаризации, като при част от тях са установени липси и несъответствия. В хода на проверките са връчени 85 покани по чл. 103 от ДОПК в резултат, на които от страна на проверяваните лица са направени корекции в размер на 2 298,0 хил. лева. През 2021 г. на 68 от проверените лица са възложени ревизии, от които приключилите ревизии са 45, с допълнително установени задължения общо в размер на 1 997,0 хил. лева.

- Проверки на физически лица, придобили имоти през 2014 г. и 2018 г. с материален интерес в диапазона 300 хил. - 900 хил. лв.: От неприключилите възложени през 2020 г. 72 проверки за установяване на факти и обстоятелства (ПУФО) и 34 проверки за съпоставка на имущество и доходи на физически лица (ПСИДФЛ) и възложените през 2021 г. - 12 ПСИДФЛ, към 31.12.2021 г. са приключили всичките възложени ПУФО и 41 ПСИДФЛ. Само през 2021 г. в хода на ПУФО и ПСИДФЛ са установени несъответствия за 36 лица в размер на 4 488,0 хил. лева, подадени са 26 коригиращи годишни данъчни декларации (ГДД) и е коригиран данък в размер на 393,0 хил. лева. От неприключилите възложени 3 ревизии през 2020 г. и възложените 26 ревизии през 2021 г., към 31.12.2021 г. са приключили 19 ревизии, като допълнително установените задължения са 207,0 хил. лева. Неприключени са ПСИДФЛ на 5 лица и ревизиите на 10 лица.

- Проверки за касови наличности: През 2021 г. са възложени 2 120 проверки на дружества, които са посочили във финансовите си отчети за 2019 г. стойности на наличните парични средства в брой над 100 хил. лева. В резултат на възложените проверки са констатирани несъответствия в касовата наличност при 609 лица като стойността на разминаването между документално отразените парични средства в брой към датата на проверката и посочените в счетоводния баланс е 337 696,0 хил. лева. От 1 026 дружества е извършено разпределение на дивидент в размер на 724 929,0 хил. лева. До края на 2021 г. са приключили 1 594 проверки от възложените такива. За 92 лица са изготвени доклади за инициране на селекция за възлагане на ревизии. През 2021 г. продължи извършването на проверките, възложени по кампания за касови наличности през 2020 година.

- Проверки на физически лица, които притежават имоти в ОАЕ – Дубай: Идентифицирани са контролни производства спрямо 23 лица, от които на 22 лица са възложени проверки за установяване на факти и обстоятелства и за едно лице информацията е предоставена на екипа, извършващ ревизия на лицето. Приключили са 3 от проверките и ревизията. За три от лицата не са установени данни за укрити доходи, за едното лице е установено, че не е местно. Изпратени са 2 запитвания за обмен на информация до ОАЕ. Към момента продължават проверките на 19 лица.

- Проверки на лица, във връзка с получена информация от ИА „Автомобилна администрация“ за нерегламентиран превоз на пътници: През 2021 г. са възложени 53 проверки за установяване на факти и обстоятелства на физически и юридически лица. Установени са данни за извършване на стопанска дейност и недеklarирани доходи при 24 лица, от които 2 лица са извършили корекции след връчени покани по реда на чл.103 от ДОПК, за 23 лица са изготвени доклади за инициране на селекция за извършване на ревизии, а при 9 лица проверките не са приключили.

- Проверки на лица във връзка с данни, получени по линия на автоматичния обмен на информация за финансови сметки: От неприключилите проверки, към 31.12.2021 г. са приключени 46 проверки, от които 48 проверки възложени през 2020 г. и 6 проверки възложени през 2021 година. Общата сума на декларираните от лицата доходи в хода на производствата през 2021 г. е 22 680,0 хил. лв. От възложените в резултат на проверките 12 ревизии през 2020 г. и 9 ревизии през 2021 г. са приключили 10 ревизии с допълнително установени задължения общо в размер на 38,0 хил. лв.

- Ревизии на лица, собственици на луксозни коли модел „Ролс Ройс“, „Ферари“, „Ламборджини“ и „Бентли“: Ревизиите са възложени по повод анализ на НАП и информация на КАТ – СДВР, отдел „Пътна полиция“, по данни за физически и юридически лица, придобили луксозни автомобили за периода 2019 година. Възложени са 10 ревизии, като 8 от тях са приключили с допълнително установените задължения общо 55,0 хил. лв. Неприключилите такива, но възложени през 2020 г. - 2 ревизии, са приключили през 2021 г. с допълнително установени задължения в размер на 42,0 хил. лева.

- Контролни действия във връзка с получен обмен на информация между държавите-членки на ЕС по чл. 3, т. 2 от Регламент 79/2012, подкатегория нови превозни средства: Извършени са проверки на 15 нерегистрирани по ЗДДС лица, придобили нови превозни средства. При две от проверките са предприети последващи контролни действия. Възложени и приключили са 1 ПУФО и 1 ревизия. Съставени са 3 акта за установени административни нарушения. Към 31.12.2021 г. са приключили 4 контролни производства, възложени през 2020 година. Фискалният ефект от приключените контролни действия през 2021 г. е в размер на 1 651,0 хил. лева.

- Във връзка с осъществяване на контрол по спазване на *Закона за хазарта* (ЗХ) е създадена организация за възлагане на контролни действия по чл. 89, ал. 3 от ЗХ. През 2021 г. са възложени 380 проверки за установяване на факти и обстоятелства (планирани проверки) на лица, получили лицензи за осъществяване на дейност по ЗХ - организатори на хазартни игри и организаторите на дейности по производство, разпространение и сервиз и по внос, разпространение и сервиз на игрално оборудване. Към края на годината 329 бр. от възложените през 2021 г. проверки са приключени. В хода на контролните производства при 14 от проверяваните лица са установени несъответствия в размер на 1,1 млн. лева. Във връзка с установените несъответствия са подадени 43 коригиращи декларации като общия размер на направените корекции по подадените декларации е 0,8 млн. лева. За установени при проверките извършени нарушения от органите по приходите са съставени 19 акта за установяване на административно нарушение. В хода на извършените проверки са изготвени 8 доклада за инициране на последващи действия, в резултат на което са възложени 6 ревизии.

- Във връзка с изпълнението на дейност 4 „Извършване на проверки при необходимост и по преценка на НАП върху предоставената подкрепа на МСП, засегнати от временните противоепидемични мерки“ по проект „Подкрепа чрез оборотен капитал за МСП, засегнати от временните противоепидемични мерки, чрез прилагане на схема за подпомагане от Национална агенция за приходите (НАП)“, изпълняван по Договор за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ № BG16RFOP002-2.094-0006-C01/19.01.2021 г., сключен между Националната агенция за приходите и Управляващия орган на Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ 2014-2020 за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по процедура № BG16RFOP002-2.094 „Подкрепа чрез оборотен капитал за МСП, засегнати от временните противоепидемични мерки, чрез прилагане на схема за подпомагане от Национална агенция за приходите (НАП)“ е създадена организация за извършването на проверки на лица, получили безвъзмездна финансова помощ по Оперативна програма „Иновации и

конкурентоспособност“ 2014-2020, по процедури BG16RFOP002-2.095 „Подкрепа чрез оборотен капитал за МСП, засегнати от временните противоепидемични мерки“ и/или BG16RFOP002-2.097 „Предоставяне на допълнителна информация във връзка с продължаване на подпомагането по процедура BG16RFOP002-2.095“. През 2021 г. са възложени 861 проверки по реда на Административнопроцесуалния кодекс, които ще приключат през 2022 година.

Проверки в търговски обекти

В рамките на контролната дейност на Главна дирекция „Фискален контрол“ (ГДФК), целогодишно се извършват проверки в търговски обекти по спазването на изискванията за отчитане на продажбите, съгласно разпоредбите на Закона за данък върху добавената стойност (ЗДДС) и Наредба № Н-18.

Проверките в обекти са специфичен вид контролни действия, целящи основно установяване спазването на приложимата нормативна база по отношение на търговските обекти и заетите лица, както и събиране на годни доказателствени средства за установяване на задължения за данъци и осигуровки. При извършването на проверките се установяват множество административни нарушения на данъчното и осигурително законодателство.

Резултатите от извършените контролни действия при проверки в търговски обекти са:

- 35 782 бр. проверени обекти;
- 33 485 бр. проверени лица;
- 5 213 бр. съставени АУАН;
- 1 396 бр. наложени Принудителна административна мярка запечатване на обект (ПАМЗО) (нарушения по Наредба №Н-18/2006 г.);
- 6 167 бр. издадени наказателни постановления (НП).

През 2021 г. във връзка с установени нарушения в хода на извършени проверки в обекти са издадени 1 396 бр. заповеди за налагане на ПАМЗО. Фактически са запечатани 663 търговски обекта. Средната продължителност на мярката е в рамките на 14 календарни дни.

1.3. Осигурителен контрол

През 2021 г. продължи извършването на проверки на задължени лица с висока степен на риск от неспазване на осигурителното законодателство. В началото на месец февруари 2021 г. стартира кампания от проверки на осигурители, които са изплатили доходи по извънтрудови правоотношения на физически лица в голям общ размер или големи размери на конкретни лица, както и такива осигурители, които са посочили изплащане на доходи по извънтрудови правоотношения в справки по чл. 73 от ЗДДФЛ за физически лица, за които са декларирали и доходи по трудови правоотношения при същия осигурител.

Възложени са 100 проверки на осигурители, като до края на годината са приключени 95 проверки. В хода на контролните производства на лицата, които не са начислили и удържали задължителни осигурителни вноски (ЗОВ) върху изплатените суми по извънтрудови правоотношения са връчени 103 покани по чл. 103 от ДОПК за подаване на декларации обр. 1 и обр. 6. В резултат на извършените проверки и отправените покани от страна на проверяваните лица осигурители са декларирани допълнително задължения за ЗОВ в размер на 328,7 хил. лв. и задължения за данъци в размер на 85,6 хил. лева.

Освен това са възложени и приключили 458 насрещни проверки на физически лица, получили доходи по извънтрудови правоотношения от проверяваните осигурители. В

результат на проверките и отправените покани от страна на проверените самоосигуряващи се лица са декларираните задължения за данъци в размер на 14 468,8 лв. и задължения за задължителни осигурителни вноски в размер на 3 906,9 лева. В резултат на извършените проверки на 7 от лицата са възложени ревизии. Към 31.12.2021 г. една от ревизиите е приключила, като с ревизионния акт са установени допълнително задължения за осигурителни вноски в размер на 52 283,6 лв. и данък в размер на 1 975,4 лева.

1.4. Контролни мерки във връзка с Програма за спазване на законодателството и намаляване на нивата на риск през 2020 - 2021 година

След налагането на ограничителни мерки и обявената в страната извънредна ситуация, свързана с COVID-19 беше отложено утвърждаването на Програмата за спазване на законодателството и намаляване на нивата на риск през 2020 и 2021 г. и същата беше утвърдена от изпълнителния директор на НАП през август 2020 година. Включени са 29 риска, от които за 22 риска е взето решение, че ще бъдат третирани с контролни мерки. Дирекция „Управление на риска“ в НАП извърши наблюдения за отражението на COVID-19 кризата върху бизнеса, както и прогнози за развитието на отделните икономически сектори до края на 2020 г., при реализирането на три потенциални сценария за развитие на кризата. Изготвени бяха и наблюдения и прогнози по тези три сценария на промените в основните характеристики на рисковете, управлявани от НАП. В началото на декември 2020 г. Програмата за спазване на законодателството през 2020 г.-2021 г. бе актуализирана. Мерките за третиране са редуцирани, като при 8 риска планираните контролни действия (ревизии или ПУФО) са намелени с общо 365 броя. В изпълнение на актуализираните планирани мерки са извършени следните контролни действия:

Планирани и изпълнени контролни действия въз основа на анализи на риска за периода 2020-2021 г.

Контролни действия по Програма за спазване на законодателството 2020 – 2021 г.	Общо планирани	След актуализацията	Възложени производства	Приключен и през 2021 г.	Общо приключени	Изпълнение на планираните действия от гл. т. на възложени действия
Ревизии и ПУФО, в т.ч. ПУФО в обект	6 436	6 071	7 865	4 443	5 551	130 %
Проверки в обект	8 944	5 323	3 959	3 323	3 941	74 %
Писма	4 417	3 818	4 078	3 160	4 078	107 %

Източник: НАП

Контрол на търговията с горива

Във връзка с направените изменения на чл. 118, ал. 10 и ал. 11 в *Закона за данък върху добавената стойност* (ЗДДС), през 2021 г., действията бяха насочени към надграждане на възможностите на ИС „Контрол на горивата“ за проследяване на движението на горива от обекти, регистрирани по чл. 2, ал. 1, т. 3 от *Закона за административно регулиране на икономическите дейности, свързани с нефт продукти от нефтен произход*“ (ЗАРИДСНПНП).

През 2021 г. се подписа Инструкция за взаимодействие с Министерство на икономиката по отношение на извършване на контролни действия (заедно и поотделно) на лица и обекти, регистрирани по редна на изискванията на ЗАРИДСНПНП (обн. ДВ, бр. 28 от 24 март 2020 г.) и Наредба № РД-04-2 от 16 юли 2019 г. за реда и условията за водене

на регистър на лицата, осъществяващи икономически дейности, свързани с нефт и продукти от нефтен произход (обн. ДВ, бр. 31 от 1 април 2020 г.).

През периода от 01.01.2021 до 31.12.2021 година са извършени общо 135 проверки за установяване на факти и обстоятелства на 106 задължени лица, в хода на които са констатирани неотчетени продажби на горива, в т.ч.: бензини 2 007 литра на стойност 3 153 лв., (газъл) 24 656 литра на стойност 35 344 лв. и (пропан-бутан) 89 456 литра на стойност 89 455 лева. В хода на проверките са установени горива без документиран произход: бензини 676 литра, газъл 2 754 литра и пропан-бутан 163 литра. През периода няма лица, deregистрирани на основание чл. 176 и чл. 176в от ЗДДС. Съставени са общо: 9 акта за установени административни нарушения, не е установено манипулиране на ЕСФП, не са налагани принудителни административни мерки запечатване на обект и е инициирано възлагане на четири ревизии след извършване на ПУФО, за едно производство е уведомена прокуратурата. Възложени са ревизионни производства на общо 11 задължени лица, в хода на които е констатирано неотчитане на продажби на горива, в т.ч.: бензин 41 739 литра на стойност 72 819 лв., газъл 801 153 литра на стойност 1 615 792 лв. и пропан бутан 509 364 литра на стойност 348 596 лева. В хода на ревизиите не са установени горива с неустановен произход. Установени са задължения по ЗДДС общо в размер на 591 866 лв., по ЗКПО общо в размер на 17 826 лв. и по КСО 26 766 лева. Съставени са два броя АУАН. В хода на една ревизия е уведомена Агенция „Митници“, а в хода на друга е уведомена прокуратурата.

През 2021 г., 185 нови лица са вписани в регистъра по чл. 176в, ал. 10 от ЗДДС, като са предоставили обезпечение в общ размер 128,6 млн. лева. За същия период 56 лица са заличени от регистъра.

През годината са изведени по предварително заложи критери 299 случаи за анализ на риска по чл. 176в, ал. 1, т. 1 и т. 3 от ЗДДС, като в резултат 3 лица са предоставили и/или завишили размера на предоставеното от тях обезпечение.

Превенция и противодействие на данъчни и осигурителни измами

Основна цел на борбата с данъчните и/или осигурителните измами е ограничаване на щетите за бюджета, редуциране на злоупотребите с данък и намаляване на неблагоприятния ефект от тях чрез дейности в няколко основни направления:

Предприети действия по противодействие на данъчни и/или осигурителни измами за периода 2020-2021 г.

Показатели	Мерна единица	2021 г.	2020 г.
Доклади за организирани данъчни и осигурителни измами (ОДОИ)	брой	66	83
Становища по доклади за измама	брой	63	59
Участници в организирани данъчни и/или осигурителни измами общо	брой	743	1 331
Предполагам размер на нанесената щета на бюджета съгласно доклади за ОДОИ	хил. лв.	145 406	41 307
Възложени проверки във връзка с доклади за ОДОИ	брой	240	514
Възложени ревизии във връзка с доклади за ОДОИ	брой	103	85

Общо установени задължения за внасяне с РА по доклади за ОДОИ	хил. лв.	16 663	27 198
Задължени лица, въведени в база данни "Рискови субекти"	брой	5 252	726
Изпратени писма до ЗЛ с цел предотвратяване на измами и стимулиране на своевременното, доброволно коригиране на неизрядно поведение	брой	1 457	1 096
Проведени срещи със ЗЛ с цел предотвратяване на измами и стимулиране на своевременното, доброволно коригиране на неизрядно поведение	брой	20	55
Размер на доброволно коригиран данъчен кредит по ЗДДС в резултат на изпратени писма и/или проведени срещи	хил. лв.	11 850	27 049

Източник: НАП

Основният подход, използван при превенцията на данъчните измами и през 2021 г. е насочен към постигане на резултати чрез провеждане на активен диалог и сътрудничество с бизнеса, извършване на постоянен мониторинг на задължени лица, организиране на срещи между бизнеса и НАП и изпращане на уведомителни писма до задължени лица с оглед превенция участието им в извършването на неправомерни действия, осигуряващи данъчни облаги или други икономически предимства за тях или други лица. Мярката има превантивен характер и цели промяна на поведението на наблюдаваните лица и предпазване на добросъвестни данъкоплатци от въвличането им в схеми на данъчни измами или отклонение от облагане.

През 2021 г. са проведени 20 срещи и са изпратени 1 457 писма до задължени лица с цел предотвратяване на измами и стимулиране на своевременно, доброволно коригиране на неизрядно поведение. В резултат на предприетите мерки спрямо лица, при които са установени индикации за отклонение от обичайна търговска практика или други нередности, е коригиран доброволно данъчен кредит по ЗДДС в размер на 11 850,0 хил. лв. и са начислени допълнително задължителни осигуровки по КСО и ЗЗО в размер на 91,0 хил. лв. Също така продължава процесът по наблюдение и анализ на бизнес дейността на дружества – големи търговски вериги, регистрирани в ТД на НАП ГДО и дирекция СДО при ТД на НАП София. Определени са 13 търговски дружества, опериращи като търговски вериги за хранителни стоки, черна и бяла техника за ежемесечен мониторинг и анализ. За резултатите от извършеното наблюдение през 2021 г. са изготвени 52 доклада с одобрени мерки спрямо анализирани задължени лица и техни контрагенти. Одобрени и изпълнени са: 45 броя проверки и 13 броя други мерки. Резултатът от тези мерки показва положителна тенденция към свеждане до минимум размера на ползвания данъчен кредит по получени доставки от рискови контрагенти, повишаване размера на осъществените вътреобщностни придобивания пряко от наблюдаваните задължени лица, както и установяване на трайни отношения на сътрудничество с приходната администрация за подпомагане ограничаването на сивия сектор в бранша.

Извършване на наблюдение и анализ на браншови отрасли с висока честота на данъчни измами

В резултат на анализ на риска и идентифициране на отклонения от облагане в търговското поведение на наблюдаваните задължени лица се локализируют схеми и механизми на данъчни и осигурителни измами по браншове, открояват се тенденции за разпространението им и се предлагат методи за противодействие спрямо нанасянето на потенциални щети на бюджета. В тази връзка през 2021 г. са изготвени и одобрени 13 броя доклада за наблюдение и анализ на рискови браншове - търговия на едро и дребно с плодове и зеленчуци, месо, захар, горива, растителни масла, брашно и ресторантьорство, в

хода на които са анализирани 484 задължени лица и 7 техни контрагенти. Одобрени са мерки за възлагане на 90 броя проверки, и 15 броя други мерки.

Взаимодействие с правоохранителните органи: Прокуратура на Република България, МВР, ДАНС, Агенция „Митници“

Съгласно споразумение между Прокуратурата на Република България, МВР, ДАНС, НАП и Агенция „Митници“, определени експерти от НАП работят в постоянния състав на създаденото специализирано междуведомствено звено за оказване на експертна помощ за подпомагане разследването на организираната престъпност, свързана с данъчни престъпления. През 2021 г. във връзка с подготовка и провеждане на реализации по досъдебни производства и прокурорски преписка са извършени анализи, идентифицирани са 238 лица, участници в измами. В резултат на анализите са изготвени описания на механизмите на данъчните измами, описани в 85 схеми на данъчни измами.

През 2021 г. служители на НАП, командировани в ГД БОП съгласно Споразумение, са извършили анализ на данъчна информация по оперативни разработки от служители на ГД БОП, в резултат на което са идентифицирани 1 368 задължени лица, участници в 219 схеми за измами.

Обмен на информация по линия на националния Съвет за координация в борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на ЕС (АФКОС) в изпълнение на Националната стратегия за превенция на нередностите и измамите, засягащи финансовите интереси на Европейския съюз (ЕС) за периода 2021 – 2027 г.

В качеството си на член на Съвета за координация в борбата с правонарушенията, засягащи финансовите интереси на ЕС, НАП носи двустранна отговорност - за опазване на приходната част на бюджета, от който се отчисляват и попълват част от собствените ресурси на ЕС (под формата на членски внос на база ДДС и БНД), както и за принудителното събиране на неправомерно отпуснати, разходвани и дължими средства по фондове и програми на ЕС, в т.ч. с национално съфинансиране и/или свързани изцяло с традиционните собствени ресурси, съставляващи приходната част в общия бюджет на Европейския съюз.

В изпълнение на чл. 8а от ПМС №18/2003 г. през 2021 г. НАП е изготвила и предоставила в дирекция „Защита на финансовите интереси на ЕС“ към МВР (АФКОС), 12 броя месечни справки за предприетите действия по обезпечаване и принудително събиране на публичните и частни държавни вземания, предадени в НАП от управляващите европейски средства държавни органи и институции като случаи на нередности и/или измами, засягащи финансовите интереси на ЕС и националния бюджет.

2. Фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск (СВФР) през 2020 година

Дейности, извършени на фискалните контролни пунктове и на мястото на получаване/разтоварване на стоките.

През 2021 г. денонощният фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск на територията на страната се осъществи на 319 фискални контролни пункта (ФКП), разположени в близост до граничните контролно-пропускателни пунктове (ГКПП) и във вътрешността на страната - на територията на големите борси и тържища, пристанища, данъчни складове за съхранение на течни горива и на местата на получаване/разтоварване на стоките.

Стоките с висок фискален риск (СВФР) са идентифицирани от приходната администрация като рискови, тъй като са използвани често в схеми за данъчни измами. Това са предимно бързооборотни стоки като плодове, зеленчуци, месо и месни продукти,

захар и продукти за производство на захар, мляко и млечни продукти, течни горива и други. През 2021 г. общият брой на наблюдаваните стоки е 563 броя.

На ФКП са извършени общо 371 883 броя проверки на транспортни средства, превозващи стоки с висок фискален риск, като на 98 277 от тях са поставени технически средства за контрол. Извършени са 41 410 броя проверки на мястото на получаване/разтоварване на СВФР.

Резултати от дейността фискален контрол върху СВФР 2019-2021 г.

Показатели	Мерна единица	2019 г.	2020 г.	2021 г.
Наблюдавани СВФР	брой	563	563	563
Извършени проверки на транспортни средства	брой	456 366	359 166	371 883
Поставени технически средства за контрол	брой	93 422	88 963	98 277
Наложени обезпечения на основание чл.121а, ал.3 от ДОПК	брой	792	781	550
Лица с наложени обезпечения	брой	586	476	436
Обща стойност на обезпеченията	млн. лв.	5	5	3
Изпратени уведомителни писма до прокуратурата	брой	9	9	1

Общото количество на проверените СВФР за 2021 г. е 3 624 368 960 кг/л, изобразено по вид на осъществения фискален контрол на следващата схема:

Източник: НАП

В резултат на извършения контрол, през 2021 г. са предприети действия за налагане на обезпечителни мерки на основание чл. 121а, ал. 3 от ДОПК срещу 436 задължени лица. Общата стойност на наложените обезпечения е 3,2 млн. лева. Отчетена е стока, изоставена в полза на държавата, с общо количество 29 229 кг на обща стойност 13,3 хил. лева.

Фискален контрол върху движението на горива

След включването на определен тип горива в списъка на СВФР, се осъществява контрол на фискален контролен пункт (ФКП) на ГКПП и във вътрешността на страната. Обособени са 74 ФКП – данъчни складове и обекти с монтирани разходомери и измервателни системи (обекти на „едро“), в които се съхраняват течни горива. Контролът се осъществява на вход/изход на данъчните складове (ДС) и на обектите за търговия на „едро“, съгласно утвърден график. Предмет на контрол е изведеното от данъчните складове и от обектите на „едро“ гориво, освободено за потребление по реда на Закон за акцизите и данъчните складове и гориво под режим отложено плащане на акциз (РОПА) - за движението между данъчни складове.

Проверено количество гориво през 2021 г.:

- ✓ на ФКП на ГКПП – 138 958 624 литра;
- ✓ на изход на данъчни складове и обекти на „едро“ (освободено за потребление, с платен акциз) – 155 397 555 литра;
- ✓ на изход/вход на данъчни складове за постъпило и напуснало от и до друг данъчен склад гориво под режим отложено плащане на акциз – 50 292 862 литра.

Поставени са 901 броя технически средства за контрол. Наложени са 148 броя обезпечения на основание чл.121а, ал. 3 от ДОПК, на обща стойност 278 817,1 лева.

Индикатори за изпълнение

При анализ и съпоставка на данните за постъпленията от данъци и задължителни осигурителни вноски за 2021 г., спрямо предходната година, се отчита:

- ръст на приходите от данъци и задължителни осигурителни вноски на лица, осъществили ВОП на СВФР – 273,0 млн. лева (11,3 %);
- ръст на приходите от данъци и задължителни осигурителни вноски на лица, осъществили ВОД на СВФР – 129,7 млн. лева (16,5 %);
- ръст на приходите от данъци и задължителни осигурителни вноски на лица, извършващи превоз на СВФР – 146,0 млн. лева (7,6 %);
- ръст на приходите от данъци и задължителни осигурителни вноски на лица, осъществили доставки на СВФР на територията на страната – 108,5 млн. лева (4,2 %).

Общият ръст на приходите от лица, обект на фискален контрол (ВОП, страната и превозвачи), е:

- за 2020 г., спрямо 2019 г. е 580,4 млн. лева;
- за 2021 г., спрямо 2020 г. е 657,1 млн. лева.

Във връзка със значително, масово и постоянно потребление на стоки от списъка на СВФР от следните групи: „месо и месни продукти“, „плодове и зеленчуци“ и „мляко и млечни продукти“ са проведени мониторинги през месеците октомври, ноември и декември 2021 година. Проверките и наблюденията са извършени на територията на хладилни бази, стокони борси, складови бази и производствени обекти. Осъществяването на постоянен контрол е с цел превенция относно спазване на данъчното и осигурителното законодателство. Наблюдава се ръст на декларираните облагаеми доставки с 20,0 % през четвърто тримесечие на 2021 г. спрямо трето тримесечие на същата година, съответно: с 5,9 % при стоките от група „мляко и млечни продукти“, с 9,9 % при стоките от група „плодове и зеленчуци“.

ГДФК осъществяват контрол и върху движението на горива на територията на страната - няколко типа горива, определени като СВФР. Наблюдавани са: вътреобщностни придобивания, вътреобщностни доставки, изведено от данъчен склад (ДС) гориво, освободено за потребление по реда на Закона за акцизите и данъчните складове, както и горивото под режим отложено плащане на акциз (РОПА) – за движението между

данъчните складове. Фискален контрол на данъчни складове за горива се осъществява по предварително определен график. Основен показател за ефекта от осъществения постоянен контрол върху движението на горивата е ръстът в декларираните облагаеми доставки с 20,0 % от задължените лица (ЗЛ) през 2021 г. спрямо предходната година, или 22,7 % (7 302,2 млн. лева).

Съвместни контролни действия

Служителите от оперативния център на ГДФК осъществяват денонощно експертна дейност в Междуведомствен координационен център за противодействие на контрабандата и контрол на движението на рискови стоки и товари, като координират и разпределят случаи на органите по приходите, извършващи фискален контрол, в т.ч. и при съвместен контрол с други контролни органи. През 2021 г. са извършени 1 085 броя такива проверки. Служителите оказват и методическо съдействие на проверяваните лица чрез национален телефон и имейл посредством специализирана технологична среда. Изготвените протоколи по повод възложените проверки на ротационен принцип през ИС „Фискален контрол“ са 41 410 броя.

II. Управление на риска от неспазване на данъчното и осигурителното законодателство

1. Резултати от дейностите по управление на риска

1.1. Идентифициране, анализ и оценка на конкретни рискове

През 2021 г. са идентифицирани 6 нови риска от неспазване на данъчното и осигурително законодателство. Един от тези рискове е свързан с неправомерно приспадане на данъчен кредит за придобити моторни превозни средства, включително „люксови“, а останалите пет риска се проявяват в различни сфери на икономиката (предоставяне на услуги в областта на спорта, развлеченията, търговия с домакински електроуреди и др.) и се изразяват в укриване на печалби и доходи от лицата, осъществяващи тези дейности.

През март 2021 г. е извършен анализ на високо ниво, чрез който се цели изследване и оценка на бизнеса в условията на Covid-19. Като резултат от изследването са идентифицирани икономическите сектори и отрасли, при които се наблюдават съществени промени в посока на намаление на реализираните обеми от дейността, както и са идентифицирани отрасли и дейности, при които са налице индикации за засилване на рисковото поведение от страна на заетите в тях лица. Извършено е задълбочено проучване на 8 отрасли, при които са отчетени най-високи индикации за риск, с цел изследване на причините за това поведение и откриване на конкретни рискове от неспазване на данъчното и осигурителното законодателство. В резултат на проучванията за 6 от наблюдаваните отрасли са потвърдени индикациите за повишено рисково поведение в следствие на проявление на конкретни рискове от неспазване на законодателството, които да бъдат идентифицирани и анализирани. Тези рискове са свързани най-вече с: укриване на печалби и доходи, наблюдавани в отраслите: „Производство на мебели“ и „Дейности по наемане и предоставяне на работна сила“; риск от намаляване на дължимия ДДС и риск от неплащане в срок на дължимите данъци и осигурителни вноски (в отрасли: „Складиране на товари и спомагателни дейности в транспорта“ и „Информационни услуги“).

1.2. Съвместна работа по сключено споразумение с външни изследователи

На основата на споразумение за сътрудничество между НАП и външни изследователи (Д-р Филип Дьоренберг от Центъра за Европейски икономически изследвания, Манхайм, Германия и Д-р Ян Шмиц от Швейцарския федерален технологичен институт, Цюрих, Швейцария) в края на 2020 г. е взето решение за провеждане на нови поведенчески експерименти, насочени към конкретни проблемни

области: „Събиране“ (навременно плащане на данъчните и осигурителни задължения) и „Заплатите в плик“ (недеклариране на осигурителни задължения чрез укриване от страна на работодателите на част от работните заплати). През 2021 г. са проведени редица срещи (виртуални) и активна кореспонденция с изследователите, като са обсъдени конкретни детайли по предложените от тях идеи за извършване на поведенчески експерименти в България, в определените области за изследване („Събиране“ и „Заплати в плик“), в т.ч. възможен подход и методология за реализиране на двете проучвания. Като следваща стъпка предстои започване на дейностите по същинското реализиране на поведенческите експерименти.

1.3. Проект „Сегментиране и поведенческо профилиране на задължените лица контекста на управление на риска“

В края на 2021 г. приключиха дейностите по прагматичното валидиране на резултатите от приложения модел за сегментиране и поведенческо профилиране на задължените лица в страната, като изведените основни изводи и заключения са:

- Използването на резултатите от модела за сегментиране и профилиране на задължените лица в страната (предприятия и физически лица) в процеса на контролната дейност в НАП води едновременно до по-прецизна селекция и до по-резултатни контролни действия;
- Моделът за сегментиране и профилиране дава нови възможности за ефективно третиране на лица в процеса на управление на конкретни рискове, като предлага решение за избор на най-подходящи мерки за противодействие;
- Използването на модела за сегментиране и профилиране може да спести време и усилия за извличане на данни и изчисляване на допълнителни критерии за риск при подбора на лица за третиране, като това важи в най-голяма степен при рискове, които до момента добре се повлияват от прилаганите мерки;
- Моделът осигурява възможност за подпомагане на дейностите по идентифициране на нови рискове, които не са изследвани до сега;
- По отношение на физическите лица е извършено и валидиране на резултатите от проекта с резултатите от проведено външно анкетно проучване. Като резултат е установено, че характеристиките на физическите лица и домакинствата в страната, оценени в проекта, се доближават до реалната картина в страната, някои обособени сегменти от домакинства са актуални и към днешна дата. Събрани са нови данни, информация и зависимости, които могат да бъдат ползвани при следващо сегментиране.

1.4. Проекти и иновации в областта на управление на риска

С цел развитие на модела за управление на риска в НАП и надграждане на административния капацитет чрез придобиване на нови знания в областта от началото на 2021 г. в процес на изпълнение са дейностите по четири проекта, два от които са одобрени и финансирани от Европейската комисия по Инструмента за техническа подкрепа (ИТП). Тези проекти са:

Разработване и внедряване на модел за хоризонтален мониторинг в Българската приходна администрация“ (МХМ), планиран да се изпълнява в рамките на 24 месеца. Основната цел на проекта е ориентирана към създаване на нов инструмент за насърчаване на доброволното спазване и повишаване на доверието в данъчната система от страна на големите данъкоплатци в страната.

Към края на 2021 г. по проекта успешно са реализирани следните дейности:

- Първоначално запознаване на изпълнителя с вътрешния контекст, в който работи администрацията, и изготвяне на встъпителен доклад (Дейност 1 по проекта). Като

резултат е актуализиран подхода и методологията по дейности и задачи, включени в следващите етапи на проекта, актуализиран и детайлизиран е план-графика за тяхното изпълнение;

- Сравнителен анализ на добрите практики в областта на кооперативните програми за спазване на данъчните задължения, прилагани от данъчните администрации на Нидерландия, Австрия, Белгия, Дания и Швеция;

- Анализ на средата, в която функционира Българската приходна администрация, включващ, включващ изследване на вътрешния контекст (структура и организация на работа на НАП по отношение на големите данъкоплатци), проучване на външните фактори (икономически, социални, демографски и културни характеристики на страната), които биха оказали въздействие върху бъдещия МХМ, както и изследване на характеристиките и спецификите на големите данъкоплатци, към които ще бъде насочен МХМ.

Основните резултати и заключения от извършените анализи ще бъдат използвани като основа за разработването на рамката на бъдещия модел за хоризонтален мониторинг, по която в момента работи екипът на КПМГ, в тясно сътрудничество с екипа на НАП.

Проект „Подобряване на управлението на спазването чрез внедряване в Национална агенция за приходите на България на модели за опознаване на външния контекст и повлияване на поведението на данъкоплатците“, за период на действие от 18 месеца. Чрез реализирането на проекта се цели да се подобри нивото на данъчно спазване и събираемост на данъци и социални осигуровки, както и в развитие на човешкия капитал. Същинското изпълнение на проекта започна в края на третото тримесечие на 2021 година. Към края на годината са финализирани дейностите, заложен в началната фаза на проекта, в т.ч. запознаване на изпълнителя с прилагания в НАП модел за управление на риска. Резултатите от тази фаза са представени в изготвения от изпълнителя по проекта Въстъпителен доклад за дейностите по проекта, съдържащ рамката на проекта, цели и дейности по проекта, както и общ подход и методология на работа, актуализиран график по дейности и други.

III. Събиране на просрочени публични вземания

1. Резултати от събиране на просрочени публични вземания

В резултат на комплексното и систематично прилагане през последните години на специфични организационни и управленски мерки и кампании, както и на партньорски подход спрямо лицата с непогасени публични задължения, и през 2021 г. се отчита трайна промяна в поведението на клиентите на НАП.

Общият размер на декларираните и начислени суми за данъци, задължителни осигурителни вноски и глоби/имуществени санкции, наложени от органите на НАП през 2021 г., е нараснал с 3 523,9 млн. лв., което е ръст от 10,7 %. Отчита се ръст на декларираните задължения от 11,2 % (3 595,2 млн. лв.), докато размерът на задълженията по издадени през годината ревизионни актове, включващи както декларирани, така и допълнително установени задължения, е намалял с 8,2 % (71,3 млн. лв.).

Платените в срок задължения по декларации и издадени през годината ревизионни актове са нараснали с 1,3 % пункта – от 86,9 % към 31.12.2020 г. до 88,2 % към 31.12.2021 г., като доброволното изпълнение на задълженията по декларации е достигнало 89,1%

Размер (главница) на декларираните/начислените и на непогасените в срок задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски

Източник: НАП

Независимо от отчетния ръст от 11,2 % на размера на декларираните през годината задължения, в резултат от по-доброто доброволно изпълнение, общият размер на непогасените в доброволния срок нововъзникнали данъчни и осигурителни задължения (главница и лихва) към края на месец декември 2021 г., се е увеличил с едва 0,7 % (малко над 33,0 млн. лв.) спрямо 2020 година. В същото време, за погасяването на тези задължения през 2021 г. са събрани/прихванати със 115,2 млн. лв. повече в сравнение с 2020 г., в резултат на което към края на 2021 г. размерът на непогасения остатък от нововъзникналия дълг е със 148,2 млн. лв. (9,7 %) по-нисък, в сравнение с остатъка в края на предходната година.

Отчетен е ръст от 4,53 % на събираемостта на нововъзникналите данъчни и осигурителни задължения, в сравнение с предходната 2020 година. Постигнатите резултати са по-високи и спрямо годините преди пандемията.

Събираемост на нововъзникналите данъчни и осигурителни задължения

Резултат	2021 г.	2020 г.	2019 г.	2018 г.	2017 г.
Платени суми за нововъзникнали задължения /в млн. лв./	3 166,2	3 051	3 155,9	2 988,3	2 624,2
Събираемост на нововъзникналия дълг	69,72%	66,70%	69,05%	63,94%	58,39%
Салдо на нововъзникналия дълг – главница и лихва към 31.12.2021 г. /в млн. лв./	1 375,2	1 523,4	1 414,5	1 685,0	1 870,2

Източник: НАП

Близо 97,8 % от всички декларирани през 2021 г. задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски са погасени в рамките на същата календарна година

(включва както доброволното изпълнение, така и събраните от публичните изпълнители просрочени публични задължения), като се отчита повишение от 0,4 % в сравнение с постигнатия резултат за същия период на 2020 г.

През 2021 г. се отчита и повишение на събраните суми за погасяване на задължения, възникнали в предходни години. Общият размер на събраните/прихванатите през 2021 г. суми за погасяване на просрочени публични задължения за данъци, задължителни осигурителни вноски и глоби/имуществени санкции, наложени от органите на НАП (стари и нови), е 3,889 млрд. лв., което е с 203,2 млн. лв. (5,5 %) повече в сравнение с 2020 година.

За погасяване на публични вземания, предявени от публични вискатели, различни от НАП, са събрани 55,6 млн. лв., което е с 11,8 млн. лв. (17,6 %) по-малко, в сравнение с 2020 година. Влияние върху събираемостта на тези вземания оказва наличието на непогасени данъчни и митнически задължения, и задължения за осигурителни вноски на лицата, които, съгласно разпоредбата на чл. 219 от ДОПК, при недостатъчни суми за погасяване на целия дълг на съответния длъжник, се погасяват приоритетно - на първи ред.

Общо събраните суми през 2021 г. – за погасяване както на вземания, с вискател НАП, така и на вземания по актове на външни вискатели, са с 191,4 млн. лв. (5,1 %) повече, спрямо същия период на 2020 година.

1.1. Мерки, целящи стимулиране на доброволното изпълнение

Засилено се прилагат мерки за стимулиране на доброволното изпълнение на публичните задължения чрез т.нар. „меки способи“ – изпращане на персонални електронни съобщения и/или осъществяване на телефонни контакти за уведомяване на лицата за заплащане на дължимите от тях публични задължения в най-кратки срокове, включително и за разясняване на негативните последици от неплащането им и възможностите за обезпечаване и плащане на дълговете при финансови затруднения. Мерките целят да:

- провокират активно поведение от страна на лицата, с оглед заплащане на задълженията им;
- дисциплинират и трайно променят поведението на клиентите на НАП;
- намаляват разходите за събиране на публичния дълг, чрез намаляване броя на лицата, за които ще се предприемат последващи действия за принудително събиране.

Изпращане на съобщения до лица с нововъзникнали задължения

Следвайки разбирането, че колкото по-рано се третира един дълг, толкова по-ефективно се събира същия, и през 2021 г. продължи практика за ранно уведомяване на задължените лица, които са пропуснали да платят в пълен размер публичните си задължения в срок. Чрез внедрена в края на 2017 г. автоматизирана функционалност за всяко нововъзникнало публично вземане до съответното задължено лице се изпращат електронни съобщения.

Съгласно отчетните данни за 2021 г., близо 45,0 % от лицата погасяват изцяло задълженията си, във връзка с които им е изпратено уведомителното съобщение, в тримесечен срок от изпращането му, а размерът на третирания с мярката дълг намалява в посочения срок с близо 68,0 %.

Изпращането на предупредителни електронни съобщения преди образуването на изпълнителни производства също оказва позитивен резултат – близо 2/3 от лицата предприемат действия за погасяване на дълга и отпада необходимостта от предприемането на последващи действия от страна на публичните изпълнители.

Наред с изпращането на електронни съобщения се провеждат и телефонни кампании с оглед стимулиране на доброволното плащане на дълга.

Лицата, които въпреки горепосочените мерки не са погасили задълженията си и не са иницирали контакт с администрацията за уточняване начините за погасяването им, са обект на приоритетни действия за обезпечаване и събиране на дълга.

1.2. Мерки за принудително събиране на вземанията от некоректни длъжници

Постоянен мониторинг по отношение на длъжници с просрочени задължения

И през 2021 г. продължи постоянният мониторинг на длъжници с най-големи просрочени задължения за данъци и задължителни осигурителни вноски, категоризирани като събираеми и частично събираеми.

Мярката включва провеждането на персонални срещи от страна на директорите на ТД на НАП с лицата, с цел предоставяне на обезпечения и/или извършване на цялостни или частични плащания на просрочените дългове, ефективно наблюдение на поетите от длъжниците ангажименти и навременен контрол за третирането им от страна на компетентните органи – актуална оценка на икономическия статус на задълженото лице, своевременно налагане на обезпечителни мерки, издаване на разрешения за неотложни плащания, разсрочване/отсрочване, реализиране на имуществото, извършване на ревизии и проверки при необходимост и други.

При 874 бр. от наблюдаваните лица е отчетено намаление на размера на дълга в периода, в който са обект на мониторинг с 328,2 млн. лв., като 157 от тях са погасили изцяло общите си задължения в размер на 109,2 млн. лева.

Ежемесечен мониторинг

Осъществява се текущо наблюдение по отношение формирането на публични задължения от търговци на течни горива, както и лица, притежаващи лицензии и разрешения за производство и съхранение на акцизни стоки под режим отложено плащане, за организиране на хазартни игри и дейности по смисъла на чл. 4 от Закона за хазарта, или упражняващи дейност по Закона за частната охранителна дейност и лица – лицензирани превозвачи по смисъла на Закона за автомобилните превози, извършващи обществен превоз на пътници и товари на територията на Република България и Общността.

Мярката има превантивен характер и цели промяна на поведението на наблюдаваните лица в посока плащане на задълженията в срок. За лицата, които системно не изпълняват задълженията си, се уведомяват съответните лицензиращи органи, с оглед предприемане на действия по отнемане на предоставените им лицензи.

Мерки по отношение на земеделските производители

През 2021 г., на база на Инструкцията за взаимодействие и обмен на информация между НАП и Държавен фонд „Земеделие“ (ДФЗ), в НАП са постъпили 13 бр. списъци с лица – земеделски производители, одобрени за получаване на парични помощи от ДФЗ по различни схеми и програми за подпомагане за 2020 г. и 2021 г., в т.ч. – близо 17 хил. лица, с просрочени публични задължения. Същите са били предмет на приоритетни действия от страна на публичните изпълнители в НАП, като при липса на доброволно плащане на дълга са запорирани банковите им сметки, по които са изплащани сумите от ДФЗ.

Насочване на изпълнението към вземания на длъжници (изпълнители по договори) от трети лица - разпоредители с бюджет

Една от основните мерки за събиране на публичните задължения от длъжници, явяващи се изпълнители по договори с лица-разпоредители с бюджетни средства, е приоритетно насочване на изпълнението към предстоящите плащания по тези договори. В

тази връзка е прието Решение на Министерския съвет № 592/21.08.2018 г. за условията и реда за разплащанията на разпоредители с бюджет по договори, което предвиди нов ред за разпоредителите с бюджет, а именно да уведомяват приходните администрации, както за предстоящите плащания по договори или първични платежни документи, така и за сключените от тях договори. Промяната цели да повиши приходите в бюджета.

През 2021 г. по реда на РМС № 592/2018 г. в информационната система, обезпечаваща процеса, са регистрирани 577 341 броя (с 8,2 % повече от 2020 г.) уведомления за предстоящи плащания, като 36 315 бр. от тях са насочени за предприемане на действия от публичен изпълнител в компетентната ТД на НАП. Във връзка с постъпилите уведомления са събрани суми в размер на 294,7 млн. лева.

Мярката е доказала ефективността си, като в резултат от прилагането ѝ реално постъпилите суми от въвеждането ѝ в края на 2014 г. до края на 2021 г. са в размер на 1 643,5 млн. лева.

Електронна комуникация с длъжници, публични вискатели и заинтересовани страни

Предвид все по-нарастващата необходимост от автоматизация на процесите на функция „Събиране“, породени в последните години и от динамичната обстановка, свързана с пандемията от Ковид-19, наложила работа от разстояние, и през 2021 г. продължи разработването на нови функционалности в Информационна система „Събиране“, подпомагащи електронната комуникация на публичните изпълнители с длъжниците, публичните вискатели, банки и други заинтересовани страни.

В резултат от положените усилия в тази посока, през 2021 г. чрез ИС „Връчване“ са връчени 258 790 бр. документи за целите на принудителното събиране на просрочени публични задължения – с 93 354 бр. (56,4 %) повече спрямо 2020 г., и 6 пъти повече спрямо 2019 година.

Предвид приоритетите на Агенцията, в информационната система, обезпечаваща дейността по обезпечаване и събиране на публични вземания е осъществена интеграция с „Единен компонент за подписване“ (ЕКП), която ще наложи изцяло нов подход на работа, свързан с изготвяне, издаване и съхраняване на електронно издадени чрез системата документи, подписани с квалифициран електронен подпис (КЕП). Всички публични вискатели и партньори на НАП в процесите по обезпечаване и събиране на публичните вземания бяха уведомени с подробно дадени разяснения за предстоящите промени и оптимизации.

2. Държавни вземания

2.1. Продажба на конфискувани, отнети и изоставени в полза на държавата и придобитите в производството по несъстоятелност имущества

През 2021 г. приходите от реализация на конфискувани, отнети и изоставени в полза на държавата вещи са в размер на 3,4 млн. лева. Няма имущества, придобити от държавата в производства по несъстоятелност.

Основната част от приходите е формирана от вещи, които са приети от НАП по актове на органи на съдебната власт, включително постановени по отменения Закон за отнемане в полза на държавата на незаконно придобито имущество (ЗОПДНПИ (отм.)) и Закона за предотвратяване на корупцията и отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗПКОНПИ). От търгове, проведени по реда на ДОПК, са реализирани приходи от 2,7 млн. лева. От тях 2,1 млн. лева са от продажба на имущества, възложени на НАП по реда на ЗОПДНПИ (отм.) и ЗПКОНПИ.

Значителна част постъпления са от продажбата на отнети в полза на държавата недвижими имоти. Няма промяна по отношение на затруднената реализация на недвижимите имоти, предвид лошото им състояние, наличието на тежести върху част от тях (ипотеки, възбрани), както и лошата слава на бившите им собственици.

През 2021 г. продължи участието на експерти от НАП в реализацията на проект „Разработване и внедряване на електронна информационна система „Национален регистър на запорите“ по Оперативна програма „Добро управление“ с бенефициент Министерство на правосъдието. Проектът предвижда разработване на модул за онлайн платформа за електронна публична продажба, която да дава възможност за реализацията на конфискувано, отнето или изоставено в полза на държавата имущество по електронен път. Представители на НАП извършиха тестове на системата в рамките на сформиранията междуведомствена работната група и подписаха протокол за приемането ѝ.

2.2. Действия по събиране на публични вземания в производствата по несъстоятелност

НАП осъществява процесуално представителство на държавата в производствата по несъстоятелност, в които държавата е кредитор.

Събраните публични вземания от търговци в открити производства по несъстоятелност през 2021 г. са в размер на 16,3 млн. лева.

Събраните суми са формирани от разпределение на суми в производството по несъстоятелност, в резултат от осребряване на имущества на несъстоятелни търговци – 16,1 млн. лв. и от доброволни плащания от трети лица – 0,2 млн. лева. Събраните суми през 2021 г. са с 61,0 % повече от събраните през 2020 г., с 0,8 % повече от събраните през 2019 г. и с 302,0 % повече от планираните за събиране приходи.

През 2021 г. е осъществен контрол върху изготвени от синдиците на търговци в открито производство по несъстоятелност 1 258 акта, от които 876 списъка на приети, респ. неприети вземания, и 382 сметки за разпределение. Предприети съответните процесуални действия, чрез изготвянето на 251 възражения, от които 183 с правно основание чл. 690 от Търговския закон (ТЗ) и 68 възражения с правно основание чл. 728 от ТЗ.

2.3. Действия по събиране на частни държавни вземания

През 2021 г. събраните суми за частни държавни вземания са в размер на 7,0 млн. лв., от които 0,7 млн. лв. са платени с компенсаторни инструменти.

Администрирани са вземания по чл. 3, ал. 7, т. 6 от Закона за националната агенция за приходите (ЗНАП) срещу 515 длъжници (по програми САПАРД, ФАР, ОП „Развитие на човешките ресурси“, ОП „Административен капацитет“, ОП „Развитие на конкурентоспособността на българската икономика“, ОП „Околна среда“, ОП „Регионално развитие“ и др.), като преписките по 35 от тях са приключени през годината. Събирането на средствата, подлежащи на възстановяване по европейски програми, продължава да е приоритет в работата по обезпечаване и събиране на частни държавни вземания. През 2021 г. са постъпили 4,0 млн. лв. във връзка с предадени през предходни години преписки, а през 2020 г. са събрани 1,8 млн. лева.

През 2021 г. на НАП са предадени за събиране 12 079 изпълнителни листа, издадени в полза на Националното бюро за правна помощ (НБПП), 135 преписки за вземания по чл. 3, ал. 7, т. 5 и 6 от ЗНАП и 138 преписки по Закона за кредитиране на студенти и докторанти (ЗКСД). В информационната система за администриране на частни държавни вземания са въведени 12 570 изпълнителни листа за длъжници на НБПП и 100 % от преписките за останалите видове вземания.

С оглед предприемане на действия по установяване и събиране на ЧДВ, през 2021 г. са изготвени 14 033 молби за образуване/присъединяване по изпълнителни дела при 25 053 за 2020 г. През 2021 г. са издадени 12 акта за установяване на ЧДВ за вземания, произтичащи от подлежащи на възстановяване разлики в отпуснати държавни субсидии на основание §5, ал. 2 от Преходните и Заключителните разпоредби към Закона за изменение на Закона за политическите партии.

През 2021 г. са получени 30 395 призовки и съобщения, свързани с производства относно ЧДВ, по които са предприети последващи действия. За сравнение, през 2020 г. са приети 28 028 бр., а през 2019 г. – 15 134 призовки и съобщения.

От предадените за събиране през 2021 г. преписки е извършвано проучване на имущественото състояние на всички лица, за които през периода са изготвени молби за образуване/присъединяване по изпълнителни дела за вземания на НБПП, както и по отношение на 99,3 % от получените през 2021 г. преписки за останалите видове администрирани вземания, за които е било необходимо.

Мерки, предприети от Агенция „Митници“

През 2021 г. митническите органи, при осъществяване на контролните им функции и реализиране на административнонаказателна отговорност на лицата, нарушили Закона за митниците (ЗМ), Закона за акцизите и данъчните складове (ЗАДС), Валутния закон (ВЗ), Закона за пътищата (ЗП), Закон за движение по пътищата (ЗДвП), Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество (ЗПКОНПИ), Закона за управление на отпадъците (ЗУО) и Закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната и изделия и технологии с двойна употреба, са съставили общо 5 936 броя акта за установяване на административни нарушения (АУАН), които надвишават с приблизително със 7,0 %, тези през 2020 година. Ръст с около 10,0 % спрямо предходната година бележи броя на издадените решения за прекратяване на административнонаказателни производства, като през 2021 г. те възлизат на 858 броя.

През разглеждания период в резултат на контролни действия са съставени:

- 3 992 броя акта за установяване на митнически нарушения, като техният брой бележи ръст около 18,0 % спрямо тези съставени през 2020 година;
- 1 659 броя акта за установяване на нарушения по ЗАДС;
- 172 броя акта за установяване на нарушения по валутното законодателство, които спрямо 2020 г. са почти в двоен размер;
- 3 броя акта за установяване на административни нарушения по ЗПКОНПИ;
- 9 броя акта за нарушение на ЗП;
- 95 броя акта за установяване на нарушение на ЗДвП, които спрямо 2020 г. са над 15 пъти повече;
- 2 броя акта за установяване на административни нарушения по ЗУО;
- 3 броя акта за установяване на нарушения по Закона за тютюна, тютюневите и свързаните с тях изделия;
- 1 акт за установяване на нарушение по Закона за експортния контрол на продукти, свързани с отбраната и изделия и технологии с двойна употреба.

През отчетния период са образувани 275 броя досъдебни производства, от които 113 броя по чл. 234 от Наказателния кодекс (НК), 129 броя по чл. 242 от НК, 2 броя по чл. 242а от НК, 30 броя по чл. 251 от НК и 1 брой по чл. 255 от Наказателния кодекс.

През 2021 г. българските митнически органи са установили, пренасяни през границата на страната, недекларирани по съответния ред парични средства с равностойност 21,8 млн. лева в общо 94 случая. Данните показват, че през отчетната година са били открити парични средства в размер близо пет пъти по-голям от сумата на

установените през 2020 г., - 4,5 млн. лева. Размерът на установените през 2021 г. недеklarирани парични средства надвишава сумата на установените парични средства общо в предходните пет години (21,0 млн. лева общо за периода 2016 г. - 2020 г.).

През отчетния период, митническите служители са открили златни изделия с общо тегло 134,1 килограма. За сравнение, за цялата 2020 г. са задържани 22,9 кг. Така откритите недеklarирани изделия от злато през 2021 г. са близо шест пъти повече в сравнение с предходната година. През последните години установените изделия от злато са между 18,5 и 39,0 кг. Откритите златни изделия през 2021 г. надвишава размера на установените общо в предходните четири години изделия (111,8 кг. общо за периода 2017 г. - 2020 г.).

При среброто и сребърните изделия, количествата задържани през 2021 г. са 2,6 пъти повече от установеното през предходната година. През 2021 г. са открити 132,8 кг., а за 2020 г. – 51,7 кг.. Общото тегло на откритите сребърни изделия за отчетната година доближава размера на установените общо в предходните четири години изделия (133,4 кг. общо за 2017 г. - 2020 г.).

С оглед активните действия на митническите органи, свързани с прилагане на правомощията им по реда на ЗАДС и ЗМ, както и тези за разследване на престъпления, са обезпечени като доказателства по ЗАДС, задържани по ЗМ и иззети по реда на Наказателно-процесуалния кодекс (НПК) следните количества акцизни стоки:

- 31 261 658 къса цигари;
- 9 045 кг тютюн за пушене (вкл. тютюн за наргиле);
- 48 582 литра етилов алкохол и високоалкохолни напитки;
- 3 422 литра бира;
- 26 255 литра вино;
- 202 567 литра енергийни продукти;
- 19 740 кг енергийни продукти.

В резултат на осъществения през 2021 г. акцизен и митнически контрол, са предотвратени щети за бюджета в размер на над 6,9 млн. лева (в т.ч. над 5,3 млн. лв. акциз за цигари, над 1,3 млн. лв. акциз за тютюн за пушене, над 0,2 млн. лв. акциз за етилов алкохол и алкохолни напитки, над 0,2 млн. лв. акциз на енергийни продукти).

Продължи прилагането на мерки за засилен контрол чрез постоянно физическо присъствие в данъчните складове (мониторинг). Организиран и проведен е съвместно с органите на Министерство на вътрешните работи (МВР) операции за засилен контрол (мониторинг) на данъчни складове за производство и складиране на акцизни стоки (вкл. на четири данъчни склада за производство и складиране на тютюневи изделия, от които в края на годината се прилага само по отношение на един, и на два данъчни склада за производство и складиране на етилов алкохол).

През 2021 г., продължи изпълнението и прилагането на влезлия в сила от месец февруари 2019 г. план за изпълнение на съвместни контролни действия от структури на МВР и Агенция „Митници” при въвеждане (разтоварване) на петролни продукти на територията на Република България от плавателни средства в пристанища на територията на Русе, Бургас и Варна.

С цел предотвратяване и разкриване на дейности, свързани с данъчни нарушения при вътреобщностни сделки с енергийни продукти, през годината е извършван регулярен обмен с органите на Национална агенция за приходите (НАП).

През 2021 г. митническата администрация участва в провеждането на следните международни операции:

В рамките на Световната митническа организация (СМО):

- международна операция „PATHFINDER“, насочена срещу контрабандата с тютюневи изделия, суровини и оборудване за производството, и нелегалните фабрики;

В рамките на ЕМПАКТ „Акцизи“ митническата администрация участва в провеждането на няколко международни операции:

- Операция „Chain Bridge VII/2“, свързана с мониторинг на движението на автоцистерни, превозващи рискови енергийни продукти през територията на страната (маршрут Полша – Словакия – Унгария – Румъния – България - Гърция). В резултат на тези действия, две автоцистерни, превозващи по документи 45,2 хил. кг разтворител с търговско наименование CHEMSOL 7, са задържани в Гърция, където е започнало и разследване. Събрани са съществени данни по отношение на замесените лица;

- Мини операция „Ghost trucks“, свързана с фиктивни движения на рискови енергийни продукти за България. Установен е действителният маршрут на превозните средства (Словакия – Унгария – Словакия).

От началото на 2021 година, служители на Агенция „Митници“ извършват дистанционен контрол на рискови превозни средства и рискови обекти/места на доставка на енергийни продукти, при които е възможно да се разпространяват моторни горива, за които не е заплатен изцяло или частично дължимия акциз. За целите на анализ на рисковите субекти са използвани данните, налични в информационните системи на Агенция „Митници“ и данни от информационните системи на НАП. От извършените действия при дистанционния контрол като рискови са селектирани над 780 броя доставки, а извършените проверки на място в обектите са повече от 260 броя, като при 23 от тях са установени нарушения на акцизното законодателство.

През 2021 г., по инициатива и под ръководството на Междуведомствения координационен център за противодействие на контрабандата и контрол на движението на рискови стоки и товари при ГДБОП/МВР (МКЦПККДРСТ) са извършени над 220 проверки на търговски обекти за продажба на течни и твърди горива, съвместно с органите на МВР, ДАНС, НАП и Държавна агенция за метрологичен и технически надзор (ДАМТН).

Допълнително, във връзка с план за съвместен контрол, в периода април – декември 2021 г., съвместно с органите на АПИ и ИААА и под ръководството на МКЦПККДРСТ са проведени 10 специализирани операции за контрол на пътни превозни средства, извършващи превоз на енергийни продукти по обществени пътища в нарушение на допустимите норми за маса и натоварване на оси.

Извършван е периодичен обмен на информация с НАП с цел предотвратяване и разкриване на дейности, свързани с данъчни и акцизни нарушения при вътреобщностни сделки с енергийни продукти.

През 2021 г. от звената за последващ контрол е осъществена контролна дейност по прилагане на акцизното и митническото законодателство, както следва:

- Извършени са 31 ревизии за установяване, изменение и/или прихващане на задължения за акциз, както и за възстановяване и/или прихващане на недължимо платени или събрани от лицето суми по реда на ДОПК, във връзка с разпоредбите на ЗАДС. Установените с ревизионни актове задължения за заплащане на акциз са в размер на 3,3 млн. лева, лихви за просрочие – 0,4 млн. лева и надвнесени суми за акциз – 0,1 млн. лева. Ефективно постъпилите суми в държавния бюджет са общо в размер на 0,2 млн. лева от акциз и лихви за просрочие.

- Извършени са 431 проверки (на срещни, по делегация, за установяване на факти и обстоятелства и проверки на искания за възстановяване на акциз).

- Извършени са 70 проверки в рамките на последващия контрол, в резултат на които са установени суми за досъбиране на мито в размер на 5,2 млн. лева и ДДС в размер на 15,5 млн. лева.

2.2 Изпълнение на приходите по консолидираната фискална програма

Отчетът на общите приходи, помощи и дарения по КФП за периода 2019 г. – 2021 г. по основни групи, представени и като процент от БВП, е както следва:

Приходи, помощи и дарения по КФП за периода 2019 г. – 2021 г.

(млн. лв.)	2019 г.		2020 г.		2021 г.	
	Отчет	%БВП	Отчет	%БВП	Отчет	%БВП
ОБЩО ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	44 048,6	36,6%	44 317,7	36,9%	52 458,9	39,5%
Данъчни приходи	35 280,6	29,3%	35 848,3	29,9%	40 876,3	30,8%
Преки данъци	6 714,9	5,6%	6 913,6	5,8%	8 258,4	6,2%
Корпоративни данъци	2 695,2	2,2%	2 714,9	2,3%	3 406,4	2,6%
- от нефин. предприятия *	2 450,9	2,0%	2 517,1	2,1%	3 195,2	2,4%
- финансов сектор	244,3	0,2%	197,8	0,2%	211,1	0,2%
ДДФЛ	4 019,7	3,3%	4 198,7	3,5%	4 852,0	3,7%
Приходи на социално осигурителни фондове	10 546,9	8,8%	11 008,4	9,2%	12 230,1	9,2%
Косвени данъци	16 847,7	14,0%	16 722,4	13,9%	18 976,3	14,3%
ДДС	11 086,1	9,2%	11 021,0	9,2%	12 978,5	9,8%
Акцизи	5 486,0	4,6%	5 444,5	4,5%	5 659,8	4,3%
Мита и митнически такси	230,9	0,2%	209,9	0,2%	289,7	0,2%
Данък върху застрахователните премии	44,7	0,0%	47,0	0,0%	48,3	0,0%
Други данъци	1 171,0	1,0%	1 203,9	1,0%	1 411,5	1,1%
Неданъчни приходи	6 303,3	5,2%	5 773,1	4,8%	8 118,0	6,1%
Помощи и дарения	2 464,7	2,0%	2 696,4	2,2%	3 464,6	2,6%

*вкл. постъпленията от данък върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите

Общият размер на **приходите, помощите и даренията** по консолидираната фискална програма за 2021 г. е **52 458,9 млн. лв.**, което представлява 39,5 % от БВП, при 36,9 % от БВП за 2020 г. Постъпилите приходи по КФП за 2021 г. представляват 103,7 % спрямо годишните разчети към ЗДБРБ за 2021 г.

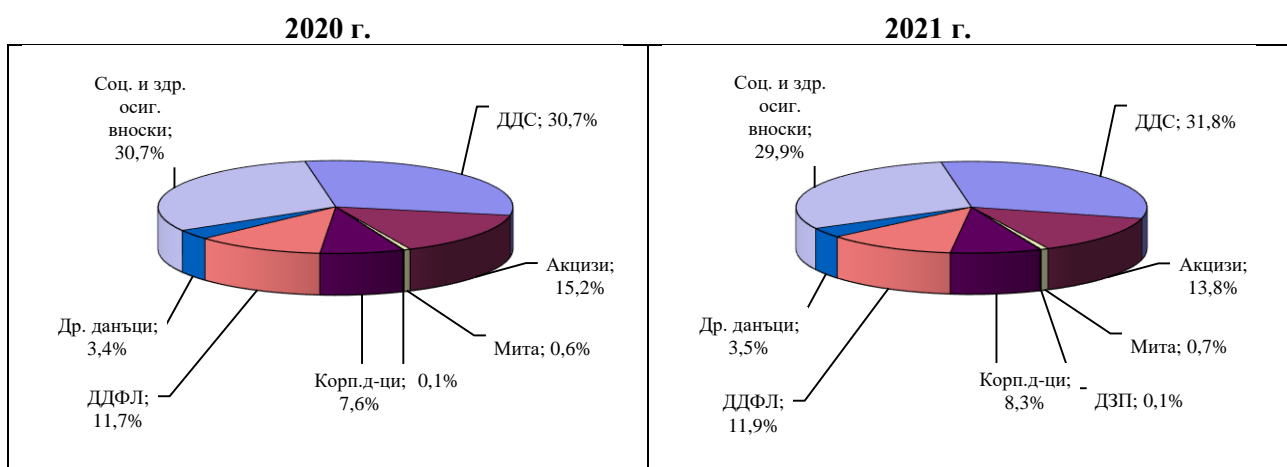
В номинален размер данъчните приходи възлизат на 40 876,3 млн. лв. (30,8 % от БВП), а неданъчните приходи са в размер на 8 118,0 млн. лв. (6,1 % от БВП). Приходите от помощи и дарения са в размер на 3 464,6 млн. лв. (2,6 % от БВП).

Данъчни приходи

Постъпленията от **данъци** по КФП за 2021 г. са в размер на **40 876,3 млн. лв.**, което представлява изпълнение от 103,7 % на разчетите за годината. В структурно отношение преизпълнение на годишните разчети се отчита при повечето от основните данъци и при приходите от здравноосигурителни вноски. Данъчните постъпления за 2021 г. представляват 30,8 % от БВП за годината, при 29,9 % от БВП за 2020 г. и имат относителен дял от 77,9 % в общите постъпления по КФП. Спрямо 2020 г. данъчните приходи **нарастват с 5 028,0 млн. лв. (14,0 %)**. Приходите в частта на *преките данъци*

възлизат на 8 258,4 млн. лв., което представлява 107,4 % спрямо годишния разчет. Съпоставени с 2020 г., преките данъци нарастват с 19,5 % (1 344,8 млн. лв.). Приходите от *косвени данъци* са в размер на 18 976,3 млн. лв., което представлява 104,2 % спрямо годишния разчет. Съпоставени с 2020 г. косвените данъци нарастват с 13,5 % (2 253,9 млн. лв.). Постъпленията от *други данъци* (включват други данъци по ЗКПО, имуществени данъци и др.) са в размер на 1 411,5 млн. лв., което представлява 113,4 % спрямо годишния разчет и нарастват със 17,2 % (207,6 млн. лв.) спрямо 2020 г. Приходите от *социални и здравноосигурителни вноски* към 31.12.2021 г. са в размер на 12 230,1 млн. лв. или 99,6 % от планираните за годината, като спрямо 2020 г. нарастват с 1 221,7 млн. лева. (11,1 %).

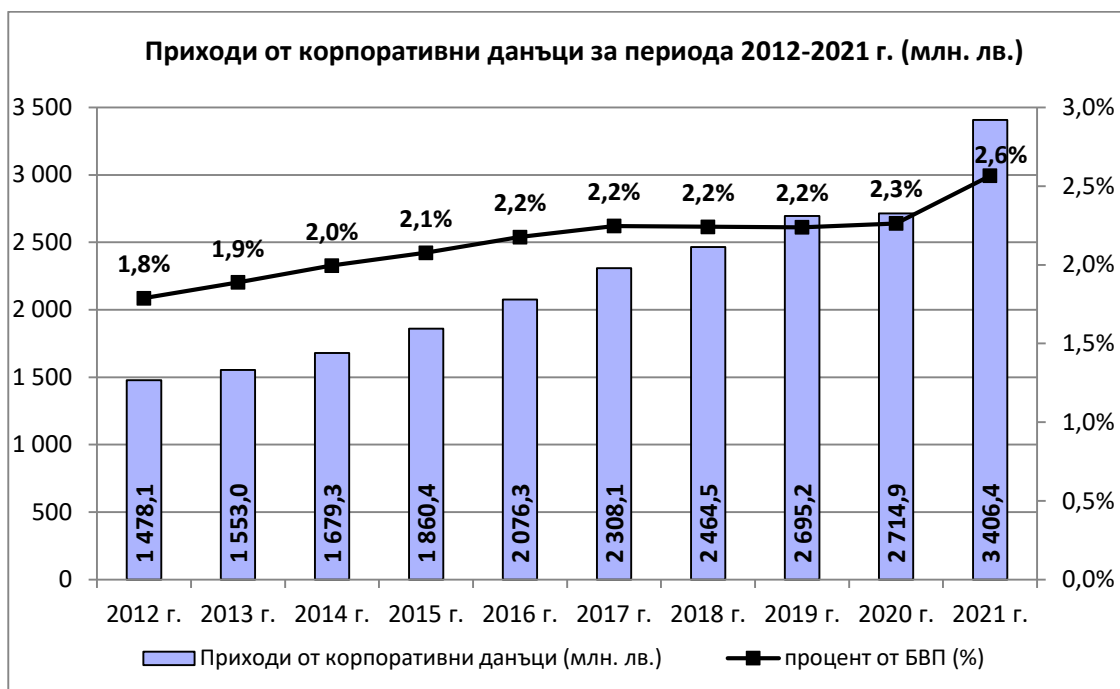
Структура на данъчните приходи по КФП

2.2.1 Корпоративни данъци

Постъпленията от корпоративни данъци в консолидираната фискална програма включват постъпленията от корпоративен данък и данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на местни и чуждестранни юридически лица. За 2021 г. приходите от корпоративни данъци възлизат на 3 406,4 млн. лв. или 114,5 % изпълнение на актуализирания план и представляват 2,6 % от БВП за годината. Отнесени към общо постъпилите данъчни приходи по КФП, корпоративните данъци заемат дял от 8,3 %. В сравнение с 2020 г. събраните приходи нарастват с 691,5 млн. лв. (25,5 %).

Достигнатият ръст на приходите от корпоративни данъци през 2021 г. е рекорден за последните десет години както в стойностно изражение, така и като динамика на годишна база. Приходите от корпоративни данъци през отчетната година зависят от отчетените финансови резултати (облагаема печалба/загуба) за 2020 г. на задължените лица по Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО), от размера на направените вноски за данъка за минали години и по ревизионни актове, както и от авансовите вноски за 2021 година. Влияние върху динамиката на приходите от тези данъци оказват направените, в сила от 01.01.2021 г., законодателни изменения по отношение на регламентираният срок за деклариране и внасяне на данъците по ЗКПО. Част от промените бяха въведени през 2020 г. като временна мярка във връзка с COVID-19. Фактори с пряко въздействие върху постъпленията от корпоративни данъци имат макроикономическите показатели и предприетите мерки за подобряване събираемостта на приходите от страна на приходната администрация.

Източник: Министерство на финансите

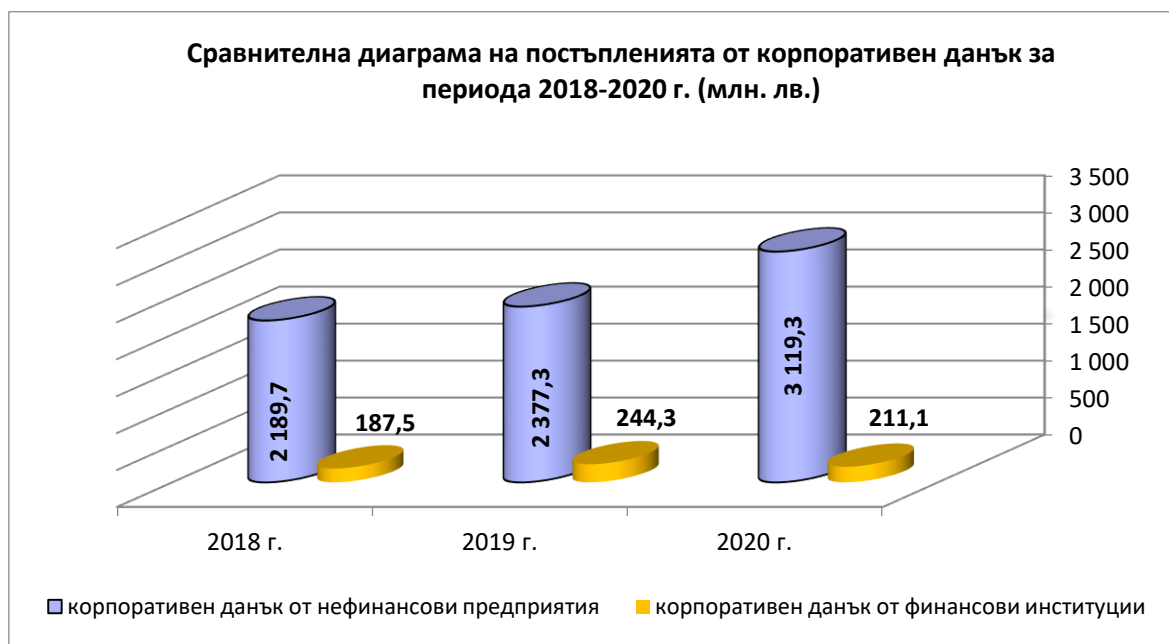
Корпоративен данък

Касовите постъпления от корпоративен данък от нефинансови предприятия (вкл. организации с идеална цел) и финансови институции, възлизат на 3 330,4 млн. лв., което представлява 115,3 % изпълнение от предвидените показатели в актуализирания ЗДБРБ за 2021 година. Спрямо 2020 г. постъпленията от корпоративен данък се повишават с 698,8 млн. лв. (26,6 %) на годишна база.

Внесеният корпоративен данък през 2021 г. е в пряка зависимост от следните показатели:

- декларираната облагаема печалба за финансовата 2020 г. е 27 175,7 млн. лв., което е увеличение с 698,7 млн. лв. (2,6 %) спрямо предходната година;
- декларираната загуба за финансовата 2020 г. е 6 506,6 млн. лв. и е с 1 560,1 млн. лв. (31,5 %) повече, в сравнение с предходната година;
- общият размер на изравнителните вноски по годишни данъчни декларации за финансовата 2020 г. е 1 073,2 млн. лв., като сумата нараства със 108,1 млн. лв. (11,2 %), съпоставено с размера на изравнителните вноски за предходната година;
- надвнесеният корпоративен данък е 109,1 млн. лв. или с 18,3 млн. лв. (14,4 %) по-малко в сравнение с предходната година;
- декларираните авансовите вноски за 2021 г. от данъчно задължените лица, формирани въз основа на данъчна печалба за 2020 г., се повишават на годишна база с 536,4 млн. лв. (30,6 %). В сравнение с предходната година, месечните авансови вноски през отчетната година се повишават с 469,7 млн. лв. (32,9 %), а тримесечните авансови вноски са с 66,8 млн. лева (20,4 %) повече на годишна база. Влияние оказват направените законодателни изменения, които въвеждат промяна в начина на деклариране, както и в сроковете за деклариране и за корекция на авансовите вноски.

Към 31.12.2021 г. остатъкът за внасяне по годишни данъчни декларации е 81,9 млн. лв. и е с 11,2 млн. лв. (12,0 %) по-малко, в сравнение с предходната година (93,1 млн. лв. към 31.12.2020 г.). Постигнатата събираемост на декларирания корпоративен данък по годишни данъчни декларации за отчетния период е 96,9 %, при 96,4 % за 2020 година.

Източник: Министерство на финансите

Приходите от корпоративен данък от нефинансови предприятия (вкл. организации с идеална цел) към 31.12.2021 г. са в размер на 3 119,3 млн. лв. или 117,9 % изпълнение на актуализирания план за годината и са с 685,5 млн. лв. (28,2 %) повече, в сравнение със събраните през 2020 година. Приходите от нефинансовите институции формират 93,7 % от общите приходи от корпоративен данък.

Постъпленията от корпоративен данък от финансови институции (вкл. застрахователни дружества) са в размер на 211,1 млн. лв. или 87,1 % спрямо планираните за годината. Съпоставено с 2020 г. се отчита слаб ръст от 13,3 млн. лв. (6,7 %). Наблюдават се по-ниски постъпления от корпоративен данък от застрахователните дружества, като те са внесли с 36,6 % (26,1 млн. лв.) по-малко корпоративен данък спрямо 2020 г. При финансовите институции се наблюдава ръст от 31,1 % (39,4 млн. лв.) спрямо отчета за 2020 година. Приходите от финансови институции (вкл. застрахователни дружества) формират 6,3 % от общите приходи от корпоративен данък за отчетния период.

Данъци върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни юридически лица (ЧЮЛ) и данък върху доходите на ЧЮЛ

За 2021 г. постъпленията от данъци върху дивидентите, ликвидационните дялове на местни и чуждестранни юридически лица и доходите на ЧЮЛ са в размер на 75,9 млн. лв. или 88,2 % от актуализирания разчет за годината. Съпоставено с предходната година, приходите са със 7,3 млн. лв. по-малко (8,8 %).

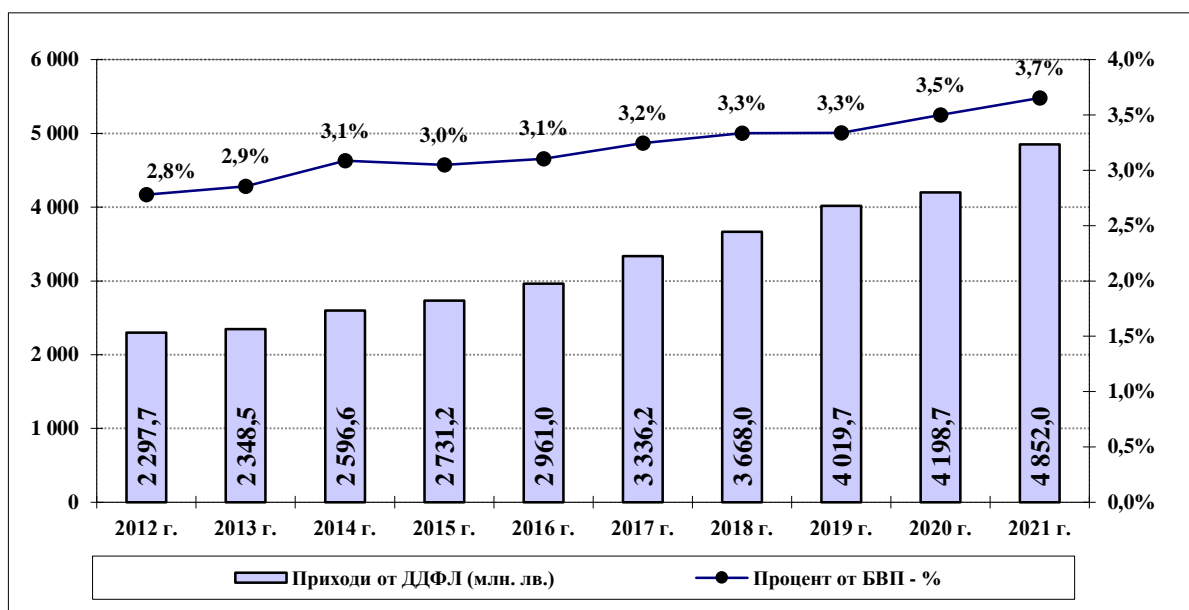
Постъпленията от данъците върху дивидентите, ликвидационните дялове и доходите на юридически лица зависят от състоянието на икономиката и осъществяващите се процеси по покупко-продажба на фирмена собственост в страната. Принципно, в условията на криза предприятията са по-сдържани при взимане на решения за разпределение на дивиденти и предпочитат да запазят колкото се може повече паричен ресурс в резервите си.

2.2.2 Данъци върху доходите на физическите лица

Приходите от данъците върху доходите на физическите лица (ДДФЛ) за 2021 г. са в размер на 4 852,0 млн. лв. или 102,9 % спрямо актуализирания годишен план.

Постъпленията от ДДФЛ представляват 11,9 % от общия размер на данъчните приходи по КФП и формират 3,7 % от БВП за отчетния период. Тези приходи са с 653,3 млн. лв. или 15,6 % повече спрямо отчета за предходната година.

Приходи от данъци върху доходите на физическите лица за периода 2012-2021 (млн. лв.)

Източник: Министерство на финансите

С най-голям относителен дял в общата сума на постъпленията от ДДФЛ са приходите от трудови и приравнени на тях правоотношения – 81,5 %, постъпленията от окончателния данък на местните и чуждестранни физически лица и данъка върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически лица са 9,8 %, приходите от извънтрудови правоотношения – 8,4 %, приходите от окончателен годишен (патентен) данък и данък върху таксиметров превоз на пътници – 0,2 % и данък върху лихвите по банкови сметки - 0,1 %.

Върху размера на постъпленията от ДДФЛ основно влияние имат развитието на параметрите на пазара на труда и предприетите законодателни и административни мерки в областта на трудовото, социалното и данъчното законодателство. Положителен ефект върху приходите от ДДФЛ имат и предприетите мерки за избягване на данъчно облагане, мерките за намаляване на недекларираната заетост и мерките за повишаване на събираемостта на задължения за минали периоди. За данъците, които не са свързани с доходи от труд влияние оказват размерът на изплатените суми за дивиденти и ликвидационни дялове, нивото на лихвените проценти по депозити на гражданите и обема на депозитите и други.

Разпространението на заразата от COVID-19 доведе до криза в икономиките на държавите в световен мащаб. В България също се отчете намаление на активността в редица икономически сектори. Много предприятия бяха пряко или косвено засегнати от създалата се безпрецедентна ситуация, което оказва негативно влияние върху заетостта и трудовите възнаграждения на работещите и съответно върху приходите от ДДФЛ. Въпреки кризисната ситуация и ограничителните мерки, свързани с последващите вълни на пандемията от коронавирус, предприетите антикризисни мерки допринесоха за намаляване на загубите за бюджета по отношение на приходите от ДДФЛ.

Постъпленията от *трудови правоотношения* възлизат на 3 952,7 млн. лв., което е 101,9 % изпълнение на актуализирания план за 2021 година. Спрямо предходната година приходите са с 466,1 млн. лв. повече (13,4 %).

Основните параметри на пазара на труда, които влияят върху приходите от ДДФЛ, са:

- промените в нивото на заплащане на наетите лица - през 2021 г.¹⁶ средната брутна месечна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение е 1 551 лв., като спрямо 2020 г. нараства с 11,5 %;

- промените в нивото на заетостта - коефициентът на заетост за населението на възраст 20 - 64 навършени години за 2021 г.¹⁷ е 73,2 % и е нараснал с 0,5 п. п. спрямо 2020¹⁸ г.;

- промените в нивото на безработица - коефициентът на безработица за 2021 г.¹⁹ е 5,3 % и в сравнение с предходната година²⁰ е намалял с 0,8 процентни пункта.

Влияние върху размера на постъпленията през 2021 г. имат и предприетите политики по доходите и мерките за справяне с последствията от пандемията от COVID-19:

- увеличението на минималната работна заплата за страната от 01.01.2021 г. с 6,6 %, от 610 лв. на 650 лева;

- увеличението на минималните осигурителни прагове за 2021 г. въз основа на повишението на МРЗ;

- увеличение на заплатите в общественния сектор с 10 % от началото на 2021 г., в т.ч. в МВР с 15 %, извън тези увеличени с 30 % през 2020 г.;

- увеличение на заплатите на педагогическия персонал от 01.01.2021 г.;

- увеличение на средствата за заплати в структурите на Министерството на здравеопазването и НЗОК, в т.ч. и за извънреден труд на органите, осъществяващи епидемиологичния контрол;

- приетите от правителството мерки за преодоляване разпространението и за лечение на COVID-19 и мерките за минимизиране на отрицателните последици за бизнеса и заетостта: увеличение на разходите за извънреден труд за работниците и служителите, които оказват или подпомагат оказването на медицинска помощ; увеличение на разходите за извънреден труд от полицейските органи и органите по пожарна безопасност и защита на населението; осигуряване на допълнителни възнаграждения на медицинския и немедицинския персонал, ангажиран с пациенти, заболели с коронавирус и рискови пациенти; мерките „60/40” и „80/20” (проект „Краткосрочна подкрепа за заетост в отговор на пандемията от COVID-19” по ОПРЧР) за краткосрочна подкрепа на заетостта, чрез които държавата поема изплащането на 60 на сто, респективно 80 на сто от месечния осигурителен доход и дължимите осигурителни вноски за сметка на осигурителя в предприятия, чийто бизнес е пострадал от кризата с разпространението на заразата от коронавирус.

Влияние върху приходите от трудови правоотношения оказва и ползването в увеличен размер на облекченията за деца по чл. 22в и чл. 22г от ЗДФЛ чрез подаване на декларация по образец при работодателя през месец декември за доходите придобити през

¹⁶ По предварителни годишни данни на НСИ за 2021 г.: <https://nsi.bg/bg/content/3958/национално-ниво-икономически-дейности-форма-на-собственост-пол>

¹⁷ НСИ, Наблюдение на работната сила – годишни данни.

¹⁸ Съпоставими данни за заетостта в България за 2020 г. са публикувани в базата данни на Евростат (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database>). Dataset: Employment and activity by sex and age - annual data (lfsi_emp_a).

¹⁹ НСИ, Наблюдение на работната сила – годишни данни.

²⁰ Съпоставими данни за безработицата в България за 2020 г. са публикувани в базата данни на Евростат (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/lfs/data/database>). Dataset: Unemployment by sex and age – annual data (une_rt_a).

2021 година. Увеличеният размер на данъчните облекчения по предварителна оценка има за ефект 30 млн. лв. по-малко бюджетни приходи за 2021 година.

От *извънтрудови правоотношения* (ЕТ, свободни професии, граждански договори, годишен и авансов данък и др.) приходите от данъка към 31.12.2021 г. са в размер на 407,9 млн. лв. или 104,3 % от актуализирания годишен план. Съпоставени с 2020 г. постъпленията са с 60,3 млн. лв. повече (17,4 %). Основно влияние върху тези приходи оказват резултатите от годишните данъчни декларации по чл. 50 от ЗДДФЛ (дължим данък за довносяне или надвнесен данък) и дължимите авансови вноски. По данни на НАП към края на 2021 г., 29,4 % от внесения данък е от еднолични търговци, а 70,6 % е от свободни професии и други самостоятелно заети лица. Основно влияние върху тези приходи оказват резултатите от годишните данъчни декларации по чл. 50 от ЗДДФЛ (дължим данък за довносяне или надвнесен данък) и дължимите авансови вноски. По данни на НАП към 31.12.2021 г. плащанията по декларации са с най-голям относителен дял (54,8 %) и нарастват с 21,6 % спрямо края на 2020 година. Авансовите вноски през 2021 г. са 18,7 % от общата сума на приходите от извънтрудови правоотношения и нарастват с 26,4 % на годишна база. Значителен принос за този вид данъчните приходи имат и плащанията за минали години. Делът им в приходите от този вид данъци към края на декември 2021 г. е 26,7 %.

През 2021 г. приходите от *окончателен годишен (патентен) данък и данък върху таксиметров превоз на пътници*, администриран от общините, са в размер на 12,7 млн. лв., което е 60,2 % от годишния разчет.

Постъпленията от *окончателния данък върху доходите на местните физически лица от лихви по банкови сметки* за 2021 г. са към 31.12.2021 г. са в размер на 4,3 млн. лв., или 83,3 % от актуализирания годишен план. За 2021 г. от този данък са постъпили с 1,4 млн. лв. по-малко приходи (24,9 % спад) в сравнение с 2020 година. Основните фактори, които влияят върху размера на постъпленията от този данък са лихвите по спестовните продукти и банковите сметки и ръстът на спестяванията. През 2021 г., въпреки че депозитите на домакинствата продължиха да нарастват, ниските лихвени проценти по депозитите доведе до по-ниски от очакваните приходи от този данък.

Постъпленията от *окончателния данък на местните и чуждестранни физически лица, данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически лица* за 2021 г. възлизат на 474,5 млн. лв., което е 113,7 % изпълнение на актуализирания план за 2021 година. Съпоставено с 2020 г. приходите са с 130,6 млн. лв. повече (38,0 %). Отчетеният ръст се дължи на по-високия размер на внесения данък върху дивидентите и ликвидационните дялове на местни и чуждестранни физически и юридически лица. Влияне за по-високото изпълнение на приходите от тази група данъци има предприетата кампания от НАП през 2021 г. за проверка на касови наличности. Кампанията е насочена приоритетно към лица, за които има информация за висока касова наличност (над 100 хил. лв.) през 2018 г., 2019 г. и 2020 г., и при които има риск от наличие на сделки, сключени при условия, водещи до отклонение от данъчно облагане, наличието на скрито разпределение на печалбата по смисъла на § 1, т. 5 от ДР на ЗКПО. Скритото разпределение на печалбата се третира като дивидент, за който се внася 5 % данък върху разпределените суми.

2.2.3 Приходи от осигурителни вноски

Постъпленията от социални и здравноосигурителни вноски за 2021 г. са в размер на 12 230,1 млн. лв., което представлява 99,6 % изпълнение на разчетите и 9,2 % от БВП. Данните показват увеличение на приходите от осигурителни вноски с 1 221,7 млн. лв. (11,1 %) спрямо предходната година.

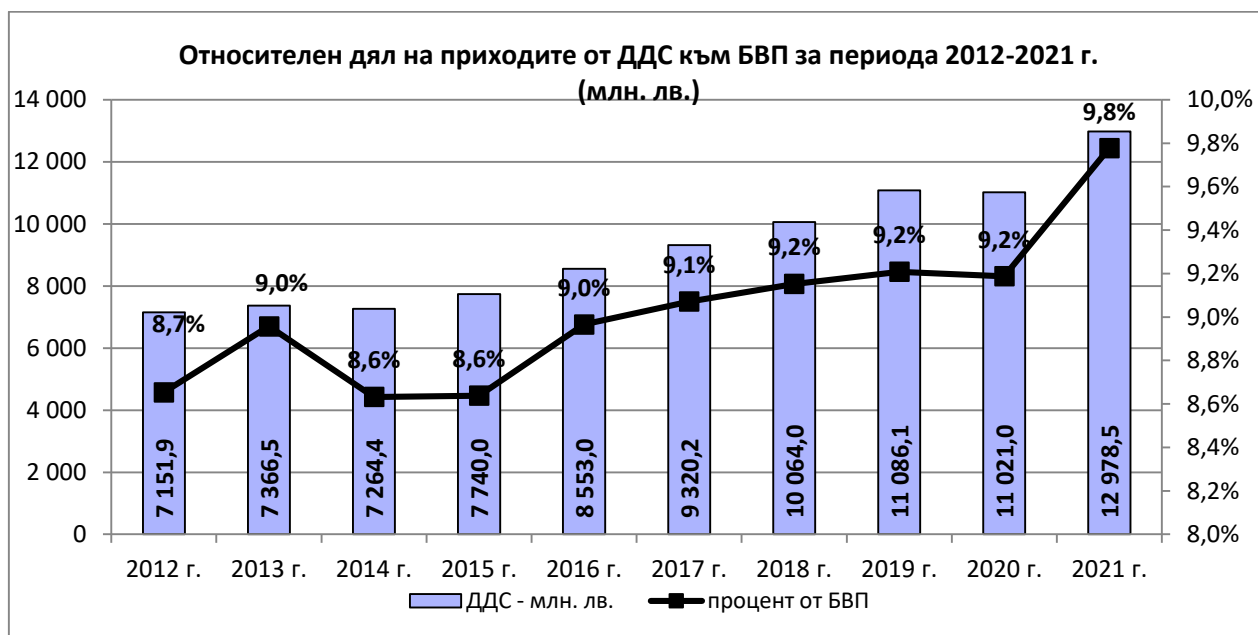
Факторите, които оказват влияние на приходите от задължителни осигурителни вноски през годината, са следните:

- ◆ увеличаване на минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица от 610 лв. на 650 лв.;
- ◆ запазване на равнищата на минималните осигурителни доходи по основните икономически дейности и квалификационни групи професии от 2020 г., с изключение на позициите, които са под новия размер на минималната работна заплата за 2021 г. (650 лв.), които бяха приравнени на нея;
- ◆ увеличаване на възнагражденията на педагогическите специалисти и непедagogическия персонал;
- ◆ увеличаване на размера на максималния осигурителен доход за всички осигурени лица от 2 600 лв. на 3 000 лв.;
- ◆ увеличаване с 30% (от 01.08.2020 г.) на разходите за персонал на органи и администрации, които са натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последствията от COVID 19, в т.ч. за служители на първа линия, които бяха включени в социално-икономическия пакет на правителството;
- ◆ увеличаване с 15% на разходите за персонал на Министерството на вътрешните работи за 2021 г.
- ◆ увеличаване с 10% на средствата за заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения, включително и на средствата за осигурителни вноски, за всички структури, които не попадат в обхвата на пакета от социално-икономически мерки на правителството;
- ◆ увеличение на средствата за заплати и възнаграждения на персонала за изборните длъжности и за заетите в системата на съдебната власт, за които законодателно е регламентиран механизъм за формиране на възнагражденията.
- ◆ увеличението на доходите на наетите лица – увеличение на средната брутна месечна работна заплата на наетите лица по трудово и служебно правоотношение е 1 551 лв., като спрямо 2020 г. нараства с 11,5 % по данни на НСИ;

Приходите от осигурителни вноски по бюджетите на социално-осигурителните фондове (вкл. ДОО, ФГВРС и УПФ) са в размер на 8 840,8 млн. лв., което представлява 98,7 % изпълнение на годишните разчети и с 884,4 млн. лв. повече спрямо предходната година. Здравноосигурителните вноски по бюджета на НЗОК възлизат на 3 389,2 млн. лв., което е 101,9 % от заложените в разчета за годината и с 337,3 млн. лв. повече спрямо 2020 г.

2.2.4 Данък върху добавената стойност

Приходите от ДДС формират най-голяма част от данъчните постъпления по КФП – 31,8 %. За 2021 г. нетните приходи от ДДС възлизат на 12 978,5 млн. лв. или 105,7 % изпълнение на актуализирания годишен план (701,0 млн. лв. повече от актуализирания план) и представляват 9,8 % от БВП за годината. В сравнение с 2020 г., се отчита увеличение от 17,8 % (1 957,6 млн. лв.), което е в резултат на постепенното възстановяване на икономиката през 2021 г., поради въведените ограничителни мерки свързани с разпространението на COVID-19 и намалената стопанска активност през 2020 година. За повишаване на постъпленията от този вид данък допринасят и предприетите мерки от приходните агенции за подобряване на митническия и данъчен контрол.

Източник: Министерство на финансите

Постъпления от ДДС от сделки в страната и вътреобщински придобивания (ВОП)

Приходите от ДДС от сделки в страната и ВОП (нето) за 2021 г. са в размер на 8 429,0 млн. лв. или 104,2 % изпълнение на актуализирания годишен план, като в сравнение с 2020 г. е отчетен ръст от 905,2 млн. лв. (12,0 %). Относителният дял на приходите от сделки в страната в общите приходи от ДДС е 64,9 % за отчетния период, при 68,3 % за 2020 г. Този резултат е следствие от динамиката на потреблението, изменението на вноса и износа, влиянието на приетите законодателни изменения от началото на 2021 г. и нарастване на цената на суровия нефт, внос от Русия.

Основните фактори, повлияли върху постъпленията от данъка за 2021 г., са следните:

- Динамика на *потреблението* - по данни на НСИ за 2021 г.²¹ крайното потребление нараства с 12,3 % спрямо предходната година. Само за четвъртото тримесечие на 2021 г. крайното потребление отчита ръст от 16,7 %, в сравнение със същия период на 2020 г.;

- Изменението на *вноса на стоки* – по данни на НСИ²² вносът на България от ЕС за 2021 г. нараства с 26,6 % спрямо предходната година, което оказва положителен ефект върху приходите от ДДС, администрирани от НАП. Вносът на стоки в България от трети страни през 2021 г. също бележи увеличение с 29,0 % в сравнение с 2020 г.;

- Изменението на *износа на стоки* – по данни на НСИ за 2021 г. износът на България за ЕС нараства с 26,3 %, в сравнение с 2020 г., а за трети страни нараства с 19,6 %.

Основните показатели, които формират нетните приходи от ДДС при сделки в страната и ВОП са следните:

- *Ефективно внесеният ДДС* по сметките на НАП, формиран като данък от справки-декларации от сделки в страната и ВОП и допълнително внесените суми,

²¹ Статистически данни > Макроикономическа статистика > Брутен вътрешен продукт (БВП) > Брутен вътрешен продукт (БВП) - ЕСС 2010 > Годишни данни > БВП - Разходи за крайно потребление - национално ниво, текущи цени, предварителни данни за 2021 г.

²² Търговия на България с ЕС през 2021 година (предварителни данни).

Търговия със стоки на България с трети страни през 2021 година (предварителни данни).

разкрити по данъчно-ревизионни актове, възлиза на 16 118,8 млн. лв. за 2021 г. и е със 2 050,9 млн. лв. (14,6 %) повече в сравнение с предходната година;

- *Общо възстановеният ДДС* (чрез прихващане и ефективно) е в размер на 7 689,8 млн. лв. за отчетния период и е с 1 145,7 млн. лв. (17,5 %) повече в сравнение с 2020 г.;

- *Съотношението на възстановения ДДС към ефективно внесения данък* е 50,8 %, при 47,0 % за 2020 г.;

- *Декларираният ДДС за внасяне (след приспадане)* към 31.12.2021 г. е 16 771,7 млн. лв., като се отчита увеличение с 2 001,1 млн. лв. (13,6 %) на годишна база;

- *Декларираният ДДС, подлежащ за възстановяване* е 7 737,4 млн. лв. за 2021 г., което представлява увеличение с 1 252,2 млн. лева (19,3 %), съпоставено с предходната година;

- *Невъзстановеният данъчен кредит (НДК)* към края на 2021 г. е 75,2 млн.лв. при 88,5 млн. към края на предходната година или намалява с 13,3 млн. лева (15,0 %).

Фирми с увеличение на нетния размер на ДДС

Към 31.12.2021 г. нетните приходи от ДДС на 298 задължени лица са с увеличение над 2,0 млн. лв. спрямо същия период на предходната година. Общият размер на нетните приходи от тези дружества е с 3 071,4 млн. лв. повече спрямо 2020 година.

Най-голям принос в увеличението на нетните приходи от ДДС през 2021 г. имат задължени лица от следните икономически дейности: „Нефтопреработване и доставка на горива“, „Производство на електрическа енергия“, „Изграждане на газопроводи“, „Търговия с природен газ“, „Органи на държавната власт“, „Металургия“, „Добивна промишленост“, „Строителство на кораби“, „Търговия на дребно с разнообразни стоки“, „Преработваща промишленост“, „Търговия на дребно с горива и масла“, „Покупка, развитие, изграждане и строителство, отдаване под наем на недвижими имоти“, „Продажба, поддръжка и сервизно обслужване на земеделска, строителна, горска, голф и градинска техника“, „Далекосъобщения“, „Електронна търговия“, „Търговия на едро с цигари“, „Производство и търговия с метални изделия“, „Проучване, проектиране, строителство, управление, използване, поддръжка на всякакъв вид строителни обекти“, „Търговия с медицинска техника“ и други.

Фирми с намаление на нетния размер на ДДС

Към 31.12.2021 г. нетните приходи от ДДС на 273 дружества са с намаление над 2,0 млн. лв. спрямо 2020 г., като намалението на общия размер на постъпленията от тези дружества е в размер на 2 417,5 млн. лева. С най-голямо намаление са задължени лица от следните икономически дейности: „Търговия на едро с преработен нефт за производство на горива и масла“, „Пренос и съхранение на природен газ“, „Оператор на летище“, „Организиране на борсов пазар на електрическа енергия“, „Металургия“, „Производство на велосипеди“, „Строителство на пътища“, „Производство и търговия с фармацевтични препарати“, „Търговия с електрическа енергия“, „Добивна промишленост“, „Търговия на дребно с нехранителни стоки“, „Търговия на дребно с горива и масла“ и други.

Приходи от ДДС от внос от страни извън ЕС

Нетните постъпленията от ДДС от внос от трети страни за 2021 г. са в размер на 4 549,5 млн. лв., което представлява 108,6 % от актуализирания годишен разчет, и се увеличават с 1 052,4 млн. лв. (30,1 %), в сравнение с 2020 година. Това е исторически най-високият ръст, отчетен след влизането на България в Европейския съюз. Относителният дял на тези постъпления от внос към общите приходи от ДДС за 2021 г. е 35,1 % при 31,7 % за 2020 година. Регистрираното повишение е резултат от възстановяването на бизнес активността, повишаване на събираемостта, нарастването на цените на основни суровини, повишението на количествата на стоките, внасяни от трети страни, подобрения

митнически контрол и надзор, прецизирането контрола върху елементите за облагане – тарифно класиране, държава на произход, митническа стойност, както и акцент на контрола върху приходоопределящи икономически оператори и стоките с най-голям фискален ефект.

Отложено начисляване на ДДС. След 01.07.2019 г. е въведена възможността за отложено начисляване на ДДС от вносител при внос на стоки от трети страни, в съответствие с разпоредбата на чл. 167а от Закона за данък върху добавената стойност. Ефектът от прилагането на този режим за 2021 г. е неначислен ДДС при внос в размер на 1 267,1 млн. лв., което е със 163,3 млн. лв. (14,8 %) повече от 2020 г. Стоките с най-голям дял в прилагането на този режим са следните: стоки от глава „Руди, шлаки и пепели“ – 777,2 млн. лв. и стоки от глава „Мед и изделия от мед“ – 186,7 млн. лв. Общо 70 икономически оператори са се възползвали от възможността да отложат начисляването на ДДС.

Водещите групи стоки, при които се отчита ръст на начисления данък от внос за 2021 г. спрямо предходната година са, както следва:

- ✓ минерални горива, минерални масла и продукти от тяхната дестилация – увеличение с 297,2 млн. лв. (46,6 %), предимно като следствие от повишението в цената на внесен суров петрол;
- ✓ електрически машини и апарати, електроматериали и техните части; апарати за записване или възпроизвеждане на звук - ръст със 146 млн. лв. (44,3 %);
- ✓ чугун, желязо и стомана – ръст със 104,9 млн. лв. (68,5 %), основно в резултат на повишения внос на „Полупродукти от желязо или от нелегирани стомани“;
- ✓ пластмаси и пластмасови изделия -повишение с 99,9 млн. лв. – (55,2 %);
- ✓ автомобилни превозни средства, трактори, мотоциклети и велосипеди и други сухопътни превозни средства – ръст със 79,0 млн. лв. (56,1 %).

Значителен спад на начислените суми от ДДС при внос за 2021 г. се наблюдава при маслодайни семена и плодове – намаление с 62,8 млн. лв. (56,0 %) и при различни видове продукти на химическата промишленост) – 6,2 млн. лв. спад. (16,9 %).

Разглеждайки декларирания ДДС при внос по групи стоки, съобразно Класификатора на широките икономически категории (ВЕС), към края на 2021 г. се наблюдава повишение при всички групи с изключение на групата „Храни и напитки“. Запазва се тенденцията за ръст на цените на стоките, внесени от трети страни като е отчетено годишно повишение с 26,9 % спрямо 2020 година. Нарастването на индекса на физическите обеми на всички стоки достига 4,6 %.

Изменение на декларирания ДДС при внос по групи стоки и изчислени индекси през 2021 година

Групи стоки с начислен ДДС при внос (млн. лв.)	Отчет 31.12.2020	Отчет 31.12.2021	Относителен дял	Ръст 2021/2020
<i>Промислени доставки</i>	1,096.1	1,561.0	34.5	42.4
<i>Горива и смазочни материали</i>	625.4	913.1	20.2	46.0
<i>Инвестиционни стоки</i>	672.6	867.2	19.2	28.9
<i>Транспортно оборудване</i>	232.8	316.6	7.0	36.0
<i>Потребителски стоки, храни и напитки и др.</i>	774.9	861.5	19.1	11.2
Начислен ДДС от внос	3,401.8	4,519.5	100.0	32.9
<i>Касови постъпления на ДДС от внос</i>	3,497.2	4,549.5		30.1

Източник: Министерство на финансите

Промислени доставки

Начисленият ДДС при внос на промислени доставки е в размер на 1 561 млн. лв. и се увеличава с 464,9 млн. лв. (42,4 %). Индексът на цените на промишлените доставки, допуснати за свободно обращение и крайна употреба се увеличава с 29,1 %, а индексът на количествата намалява с 0,4 %. Най-значимо е увеличението в начисления ДДС при внос на чугун, желязо и стомана, за които е деклариран ДДС при внос в размер на 257,9 млн. лв. – със 104,9 млн. лв. (68,5 %) повече спрямо 2020 година. При пластмаси и пластмасови изделия се наблюдава повишение с 92,9 млн. лв. (61,0 %), а при внос на торове - ръст от 55,5 млн. лева (128,2 %). Най-голям спад се отчита при декларираните суми за ДДС при внос различни видове продукти на химическата промишленост в размер на 6,9 млн. лв. (21,4 %), при белтъчни вещества, нишесте, лепила и ензими (спад 2 млн. лв., 19,2 %), както и при руди, шлаки и пепели (спад 1,8 млн. лв., 46,8 %).

Горива и смазочни материали

През 2021 г. начисленият ДДС при внос на горива и смазочни материали е в размер на 913,1 млн. лв. или с 287,7 млн. лв. (46,0 %) повече спрямо предходната година. Цените на стоките, допуснати за свободно обращение и крайна употреба нарастват с 62,3 %, а количествата с 5,0 %. Начислените суми за ДДС при внос на суров петрол са в размер на 669,9 млн. лв., при 487,9 млн. лв. през 2020 г. (ръст 37,3 %). Касовите постъпления от суров петрол са 675,0 млн. лв., с 89,2 млн. лева (15,2 %) повече спрямо 2020 година. Покачването на цената с 62,1 % (от 41,9 USD/барел за 2020 г. до 67,9 USD/барел за 2021 г.), се изразява в повишение на декларираните суми за ДДС при внос с 269,4 млн. лева. Намаление в количеството в барели с 11,0 %, което се изразява в понижението на декларираните суми за ДДС при внос с 53,7 млн. лева. Понижението в осреднения валутен курс на долара спрямо лева (от 1,73 лв./USD за 2020 г. до 1,64 лв./USD за 2021 г.) за внесения суров петрол, се изразява в спад на декларираните суми от ДДС при внос с 33,6 млн. лева.

Инвестиционни стоки и транспортно оборудване

Декларираните суми от ДДС при внос на инвестиционни стоки достигат 867,2 млн. лв. през 2021 г., като сумата се повишава със 194,6 млн. лв. (28,9 %) на годишна база. Наблюдава се увеличение на внесените количества с 19,6 % и ръст на цените при внос с 6,7 %. При внос на транспортно оборудване са начислени 316,6 млн. лв. приходи от ДДС или с 83,8 млн. лв. (36,0 %) повече спрямо 2020 година. Индексът на физическите обеми на внесено транспортно оборудване нараства с 23,9 %, а индексът на цените с 8,0 % спрямо 2020 година.

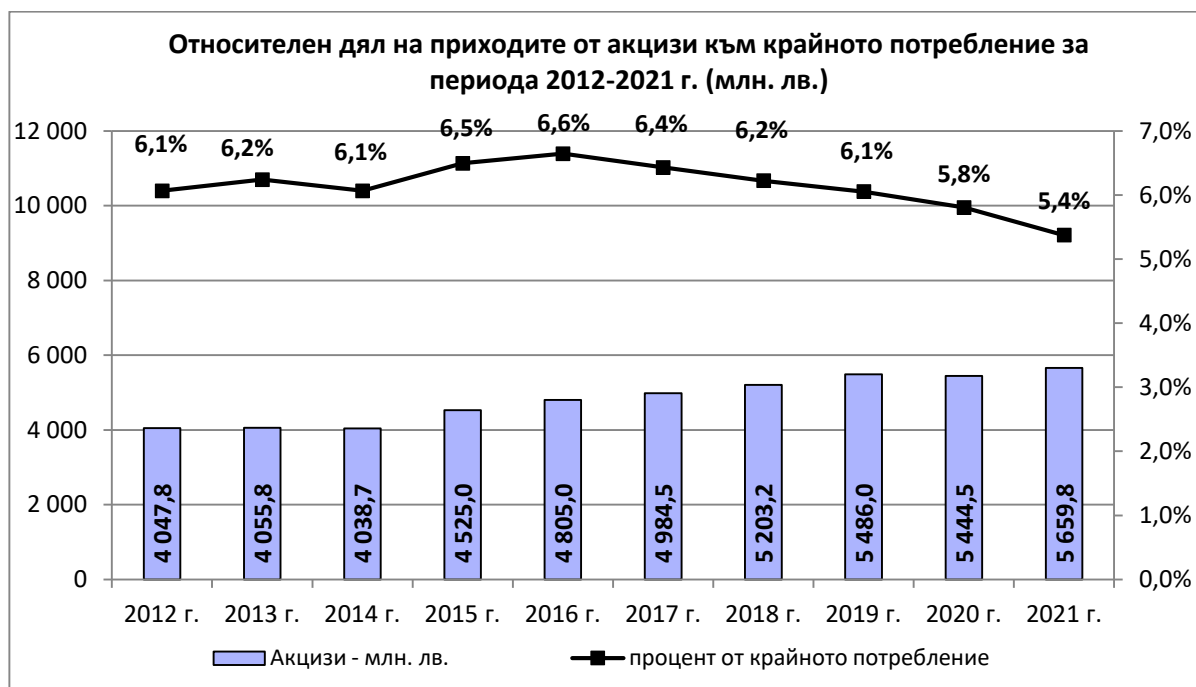
Потребителски стоки

През 2021 г., декларираните приходи от ДДС от *потребителски стоки, храни и напитки и др.* са в размер на 861,5 млн. лв. като нарастват с 86,6 млн. лв. (11,2 %), в сравнение с предходната година. Количествата на внесените потребителски стоки нарастват с 12,9 %, а цените растат с 9,8 %.

2.2.5 Акцизи

Касовото изпълнение на приходите от акцизи за 2021 г. (нето) е в размер на 5 659,8 млн. лв., което е 100,3 % изпълнение на годишния актуализиран план. Приходите от акцизи представляват 13,8 % от данъчните постъпления по КФП. Относителният дял на постъпленията от акцизи към БВП е 4,3 %, а към потреблението – 5,4 %, при съответно 4,5 % и 5,8 % за 2020 година. Съпоставено с 2020 г. постъпленията нарастват с 215,2 млн. лв. (4,0 %) на годишна база и са с 19,2 млн. лв. (0,3 %) над планираните за годината.

Във връзка с прилагането на схема за държавна помощ „Помощ под формата на отстъпка от стойността на акциза върху газьола, използван в първичното селскостопанско производство“ през 2021 г., на Министерство на земеделието, храните и горите е преведена сума в размер на 100 млн. лв., с 16 млн. лв. (19,0 %) повече спрямо 2020 година.

Източник: Министерство на финансите

Приходите от акциз през 2021 г. се формират от акциз при сделки в страната (99,9 %) и акциз при внос (0,1 %), като отчетените за 2020 г. са съответно 99,8 % и 0,2 %. В структурата на приходите от акциз по групи стоки се отчита следната динамика:

- нараства делът на приходите от акциз за горива - от 42,0 % през 2020 г. на 43,1 % в общите касови приходи от акциз през 2021 г.;

- нараства делът на приходите от акциз при алкохола, алкохолните напитки и бирата - от 5,2 % през 2020 г. до 5,4 % в общите касови приходи от акциз през 2021 година;

- намалява делът на приходите от акциз за тютюн и тютюневи изделия - от 52,0 % през 2020 г. на 50,7 % в общите касови приходи от акциз през 2021 година.

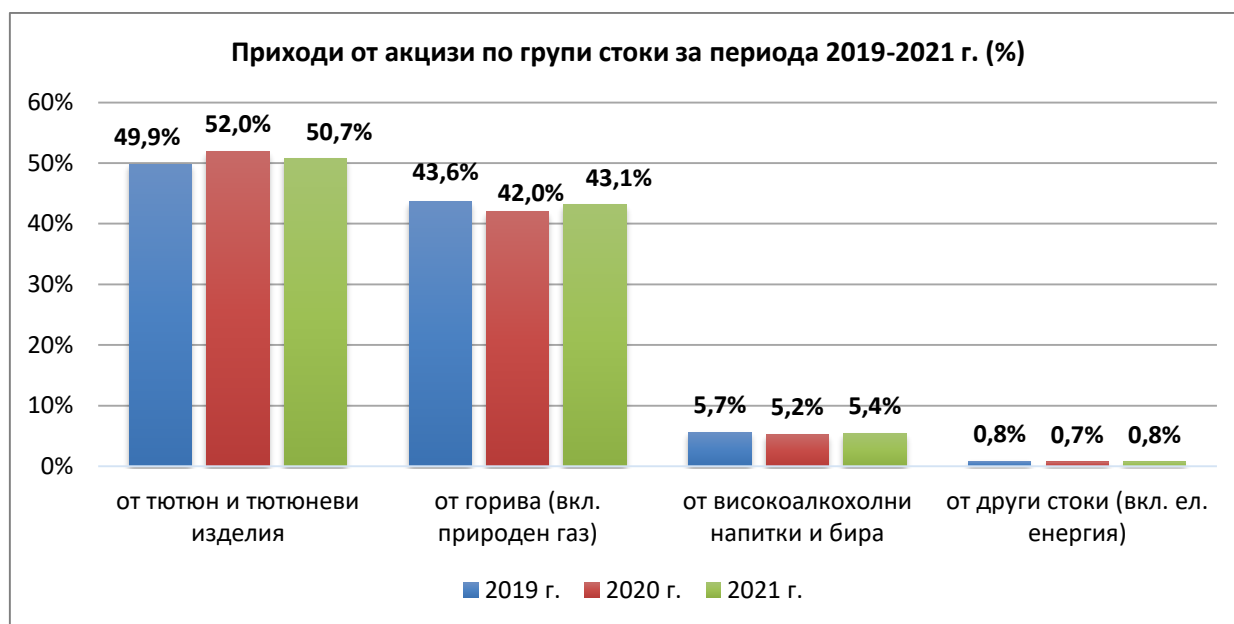
Приходи от акцизи по групи стоки за периода 2020-2021 г.

МЛН. ЛВ.

	2020 г. отчет	2021 г. отчет	Разлика 2021/2020	Ръст 2021/2020
Приходи от акцизи, в т.ч.:	5,444.5	5,659.8	215.3	4.0%
- от тютюневи изделия	2,829.9	2,868.5	38.6	1.4%
- от горива (вкл. природен газ)	2,289.2	2,441.1	151.9	6.6%
- от високоалкохолни напитки и бира	285.5	307.7	22.2	7.8%
- от други стоки (вкл. ел. енергия)	40	42.5	2.5	6.2%

Източник: Министерство на финансите

По групи стоки, с най-голям относителен дял са приходите от тютюневи изделия (50,7 %), следвани от постъпленията от горива (43,1 %), пиво и алкохолни напитки (5,4 %) и други акцизни стоки (0,8 %). За 2021 г. се отчита нарастване на дела на приходите от акциз за горива с 1,1 п.п. (от 42,0 % за 2020 г. до 43,1% за 2021 г.) основно за сметка на намаляване на дела на постъпленията от акциз за тютюн и тютюневи изделия с 1,3 п.п. (от 52,0 % за 2020 г. до 50,7 % за 2021 г.).

Източник: Министерство на финансите

Акцизи от тютюневи изделия

Приходите от тютюневи изделия са в размер на 2 868,5 млн. лв. (в това число направените от някои фирми авансови вноски за тютюневи изделия в размер на 25,5 млн. лв., като част от тях се усвояват през следващ касов период) и се увеличават с 38,6 млн. лв. (1,4 %) спрямо 2020 година. Тези постъпления представляват 50,7 % от общите приходи от акцизи за отчетния период. Нетните авансови вноски (разлика между постъпили и усвоени авансови суми) към края на 2021 г. намаляват до 25,5 млн. лв. при 52,3 млн. лв. през 2020 година.

За 2021 г. количествата на обложените с акциз цигари нарастват с 2,9 % (от 14 770,2 млн. къса за 2020 г. на 15 205,3 млн. къса за 2021 г.). Средните ставки на акциза при цигарите са съответно 178,85 лв. на 1000 къса за 2020 г. и 178,87 лв. на 1000 къса за 2021 г. Най-търсените ценови категории цигари през 2021 г. са тези с продажна цена 5,20 лв., 5,00 лв. и 5,40 лв., а след тях са 6,20 лв. и 6,00 лева. Делът на петте най-продавани ценови категории е 75,2 % от общото количество цигари, при 76,3 % за 2020 година. Среднопретеглената продажна цена на дребно е 5,41 лв. на 20 къса, идентична с цената на кутия за предходната година. За 2021 г. акцизът от тютюн за пушене възлиза на 74,2 млн. лв. или с 3 млн. лв. (3,9 %) по-малко от 2020 г., което се дължи на намаление в количествата тютюн за пушене, обложени с акциз (от 508,4 тона през 2020 г. на 488,4 тона през 2021 г.). Акцизната ставка на тютюна за пушене се запазва - 152 лева/килограм. Постъпленията от акциз за нагреваеми тютюневи изделия са в размер на 45,0 млн. лв. или с 19,5 % (10,9 млн. лв.) по-малко на годишна база. Приходите от това тютюнево изделие намаляват изцяло за сметка на спада на освободените за потребление количества с 19,6 %. При обложените с акциз количества пури и пурети се отчита значителен ръст от 42,1% (от 10,368 млн. къса през 2020 г. до 14,731 млн. къса за 2021 година). Приходите от това изделие са в размер на 4,0 млн. лв. като се отчита ръст от 1,2 млн. лв. (42,1 %) спрямо тези за миналата година.

Акцизи от горива (вкл. природен газ)

Постъпленията от акцизи от горива за 2021 г. възлизат на 2 441,1 млн. лв. и се увеличават със 151,9 млн. лв. (6,6 %), в сравнение с 2020 година. Отчетеният годишен ръст в тази група акцизни стоки е най-висок през последните пет години, а касовите приходи от акциз, изпреварват с 47,7 млн. лв. (2,0 %) и приходите от акциз за горива, събрани през предепидемичната 2019 година. По-доброто изпълнение спрямо 2020 г. се дължи в най-голяма степен на по-високите приходи от газол и бензин.

Приходите от акцизи за газол формират основната част от приходите от горива (74,1 %). За отчетния период постъпленията от акциз за газол (нето) са в размер на 1 808,6 млн. лв., като сумата се увеличава със 119,4 млн. лв. (7,1 %) спрямо 2020 година. Произведените и внесени количества газол са 2 989,3 млн. литра и са със 7,7 % (213,2 млн. литра) повече в сравнение с 2020 година. Отчита се ръст на възстановения акциз за газол със 17,5 %, като през 2021 г. са възстановени 116,7 млн. лв., при 99,3 млн. лв. през 2020 година. Брутните приходи от акциз за керосин са в размер на 132,1 млн. лв. и нарастват с 10,4 % (12,4 млн. лв.), в сравнение с 2020 г., а размерът на възстановения акциз за керосин нараства с 13,1 % (130,4 млн. лв. през 2021 г. при 115,3 млн. лв. през 2020 г.). Постъпленията от акциз за бензин представляват 19,0 % от приходите от акцизи за горива. Към 31.12.2021 г. приходите от акциз за бензин (нето) са в размер на 463,0 млн. лв. или с 34,9 млн. лв. (8,1 %) повече от постъпленията за 2020 година. Произведените и внесени количества бензин, за които е заплатен акциз през разглеждания период са 671,2 млн. литра, което представлява ръст от 6,7 %. Приходите от акциз за втечнен нефтен газ формират 5,2 % от приходите от акцизи за горива. Акцизът за втечен нефтен газ е в размер на 126,8 млн. лв., като се отчита спад с 2,7 % на годишна база. Произведените и внесени количества втечен нефтен газ през изследвания период също намаляват с 2,0 % спрямо 2020 г. Приходите от акциз за природен газ към края на 2021 г. са в размер на 31,9 млн. лв. или с 3,3 млн. лв. (11,5 %) повече от 2020 година. Количествата природен газ, освободени за потребление на територията на страната през 2021 г. възлизат на 139,2 млн. гигаджаула, което е с 13,4 % повече на годишна база;

Акцизи за алкохол и алкохолни напитки и бира

Нетните приходи от акцизи за високоалкохолни напитки и бира възлизат на 307,7 млн. лв. за 2021 г. и отчитат увеличение с 22,2 млн. лв. (7,8 %), в сравнение с 2020 година.

Ръстът на приходите от акциз при тази група акцизни стоки се определя на първо място от значителното нарастване (11,8% или 24,5 млн. лв.) на касовите постъпления от акциз за алкохолни напитки, които достигат 233,2 млн. лева. Количествата алкохолни напитки, за които е заплатен акциз (с приложена ставка различна от нула лева) през 2021 г. нарастват с 10,3%. Постъпленията от акциз за бира възлизат на 74,1 млн. лв. и са с 1,0 % (0,8 млн. лв.) по-малко в сравнение с предходната година. Освободените за потребление количества бира спадат с 1,3 % на годишна база и са в размер на 51,5 млн. хектолитра за градус Плато;

Електрическа енергия и други акцизни стоки

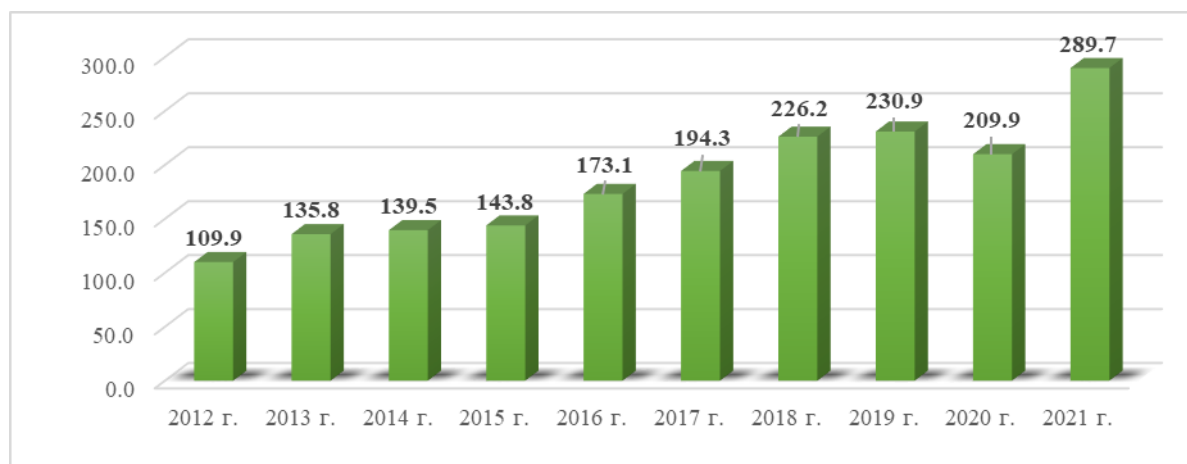
Постъпленията от акциз за електрическа енергия и други стоки са в размер на 42,5 млн. лв., като се увеличават с 2,5 млн. лв. (6,2 %) спрямо 2020 година. Приходите от електрическа енергия са с най-голям относителен дял (82,4 %) и са в размер на 35,0 млн. лв. за отчетния период. За 2021 г. акцизите от електрическа енергия нарастват с 0,9 % (0,3 млн. лв.) на годишна база.

2.2.6 Мита

Приходите от мита са традиционен собствен ресурс на ЕС и законодателството, което се прилага за тях е изцяло на ниво ЕС. Търговската политика на ЕС е все по-либерална, вследствие на което има множество сключени споразумения или предоставени на автономно основание преференциални мита.

Събраните мита през 2021 г. са в размер на 289,7 млн. лв. или 120,1 % от актуализирания план за 2021 година. Приходите от мита представляват 0,7 % от общия размер на данъчните приходи по КФП. В сравнение с отчета за 2020 г., събраните мита са със 79,8 млн. лева повече (38,0 %).

Приходи от мита при внос за периода 2012-2021 г. (млн. лв.)

Източник: Агенция “Митници”

Постигнатите резултати се дължат както на промяна в условията на икономическата среда, която е в процес на възстановяване, въпреки влиянието върху бизнеса на наложените ограничителни мерки, така и на предприетите мерки за подобряване на контрола. Всички показатели, които се използват за оценка на динамиката на приходите от мита при внесените стоки, обложени със ставка на митото, различна от „0“, отбелязват ръст през 2021 г. спрямо 2020 година. Количествата на внесените стоки, обложени със ставка на митото, различна от „0“ нарастват с 15,1 %; статистическата стойност на декларираните за внос и обложени с мита стоки нараства с 34,0 %; осреднената статистическа стойност за кг внесена стока нараства с 16,5 % и осреднената

ставка, приложена за облагане на внесените от трети страни стоки нараства с 2,8 %. Най-голям принос за приходите от мита имат осреднената статистическа стойност за кг внесени стоки и увеличаването на внесените количества стоки, чиито дялове в отчетения ръст са съответно 50,2 % и 39,9 %.

Подобрената организация на работа, довела до оптимално използване на кадровия потенциал, подобрения митнически контрол и надзор, прецизирането на контрола върху елементите за облагане – тарифен номер, държава на произход, количество, митническа стойност, както и акцент на контрола върху приходоопределящи икономически оператори и стоките с най-голям фискален ефект са мерки, които също допринасят за добрите резултати.

Водещите групи стоки обложени със ставка, различна от „0“, при които през 2021 г. се регистрира най-сериозен ръст в приходите от мита, са:

- стоки от глава 72 по КН (Чугун, желязо и стомана) – 26,8 млн. лева (3 233,8 %);
- стоки от глава 39 по КН (Пластмаси и пластмасови изделия) – 12,8 млн. лева (83,9 %);
- стоки от глава 87 по КН (Автомобилни превозни средства, трактори, мотоциклети и велосипеди и други сухопътни превозни средства, техните части и принадлежности) – 10,5 млн. лева (57,3 %);
- стоки от глава 31 по КН (Торове) – 8,4 млн. лева (168,1 %);
- стоки от глава 85 по КН (Електрически машини и апарати, електроматериали и техните части; апарати за записване или възпроизвеждане на звук, апарати за записване или възпроизвеждане на телевизионен образ и звук и части и принадлежности за тези апарати) – 6,0 млн. лева (36,4 %).

В зависимост от произхода на внасяните стоки, най-голям е дялът на приходите от мита при внос на стоки от Китай. Декларираната сума за 2021 г. е 132,4 млн. лева, което представлява 45,8 % от всички мита, като за отчетната година приходите от мита за стоки, внесени от Китай бележат ръст спрямо 2020 г. с 22,5 %. На второ място по приходи от мита е вносът на стоки с произход Русия, които са в размер на 29,5 млн. лв. и отчитат ръст от 35,6 % спрямо 2020 година. Тези постъпления имат относителен дял от 10,2 % от всички мита. Следват приходите от мита при внос на стоки с произход Украйна, които възлизат на 17,1 млн. лв., като се повишават с 1 747,8 % и представляват 5,9 % от всички мита. Приходите от внос на стоки с произход Турция са в размер на 13,2 млн. лв. към края на 2021 г. и отчитат повишение с 236,6 % на годишна база. Тези постъпления имат относителен дял от 4,6 % от всички мита. Следват приходите от мита при внос на стоки с произход САЩ, които възлизат на 11,1 млн. лв., като намаляват с 12,3 % и представляват 3,8 % от всички мита.

2.2.7 Данък върху застрахователните премии

Приходите от данък върху застрахователните премии по облагаеми застрахователни договори, рисковете по които са поети от застрахователи за 2021 г. са в размер на 48,3 млн. лв. или 96,6 % от предвидените показатели в актуализирания ЗДБРБ за 2021 година. В сравнение със сумата за 2020 г. постъпленията се увеличават с 1,3 млн. лв. (2,8 %).

Изпълнението на приходите от данъка върху застрахователните премии по облагаеми застрахователни договори, рисковете, по които са поети от застрахователи, зависят основно от ръста или спада на записаните застрахователни премии.

2.2.8 Други данъци

Другите данъци включват основно алтернативните данъци по ЗКПО и имуществените данъци по Закона за местните данъци и такси. Приходите от други данъци по КФП са в размер на 1 411,5 млн. лв. (1,1 % от БВП), което представлява 113,4 % изпълнение на ЗДБРБ за 2021 година.

Други данъци по Закона за корпоративното подоходно облагане

Постъпленията от други данъци по ЗКПО за 2021 г. възлизат на 114,8 млн. лв., което представлява 98,9 % от годишния разчет. Съпоставено с 2020 г., приходите от тази група данъци намаляват с 33,4 млн. лв. (22,5 %). С най-голям относителен дял за отчетния период са приходите от данък върху хазартната дейност (40,9 %). Приходите от този вид данък са в размер на 46,9 млн. лв. за 2021 г., като спадат със 17,1 млн. лв. (26,7 %) в сравнение с 2020 година.

Имуществени данъци по Закона за местните данъци и такси (ЗМДТ)

Имуществените данъци включват данък върху недвижимите имоти, данък върху наследствата, данък върху превозните средства, данък върху придобиването на имущество по дарения и възмезден начин, туристически данък и постъпват по бюджетите на общините. Ставките на имуществените данъци се определят от общинските съвети в законово фиксирани граници съгласно Закона за местните данъци и такси. Това дава добри възможности за гъвкаво управление на приходните политики от страна на общинската администрация.

От имуществени данъци в общинските бюджети през 2021 г. са постъпили общо 1 296,9 млн. лв., 114,9 % спрямо годишния разчет и с 242,0 млн. лв. (22,9 %) повече от тези за 2020 г. С най-значителен дял в приходите от имуществени данъци е данък при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин – 38,3 %, следват данък върху превозните средства – 30,8 %, данък върху недвижимите имоти – 29,6 % и туристически данък – 1,3 %. Данъкът върху наследствата, освен че има инцидентен характер, предвид нормативно определения изключително ограничен обхват, е от несъществено значение в общите приходи от имуществени данъци.

2.2.9 Неданъчни приходи

Постъпленията от неданъчни приходи по КФП за 2021 г. възлизат на 8 117,8 млн. лв. (120,2 % изпълнение от предвидените в ЗДБРБ за 2021 г. средства и 6,1 % от

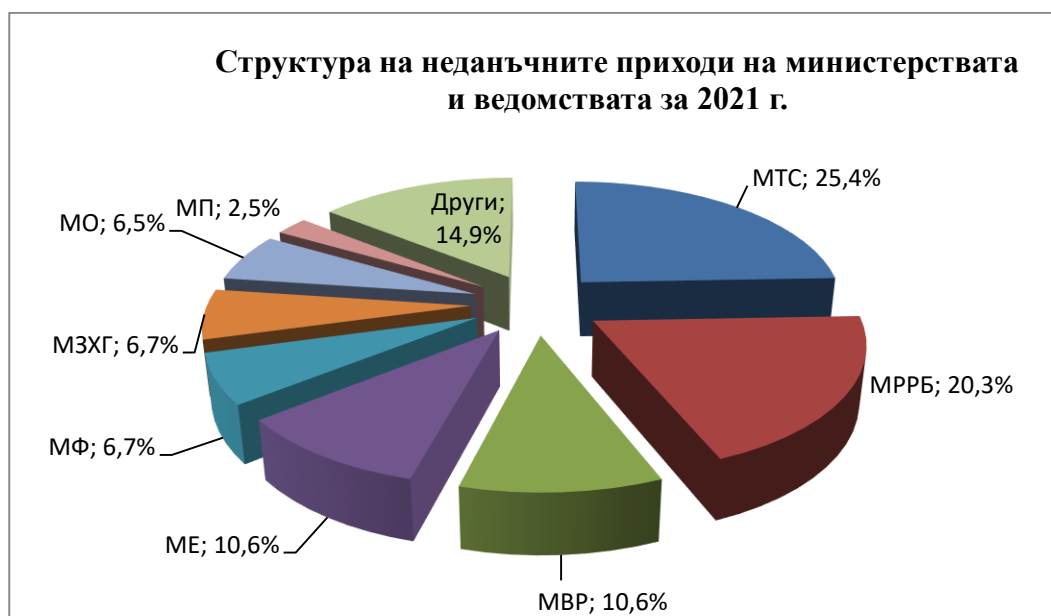
БВП). В тази група приходи по КФП се включват държавни, общински и съдебни такси, приходи и доходи от общинска и държавна собственост, глоби, санкции и наказателни лихви, приходи от концесии и др.

Неданъчните приходи по държавния бюджет за 2021 г. са в размер на 3 130,8 млн. лв. или 106,1 % спрямо планираните за годината.

Изпълнението на неданъчните приходи по централния бюджет за 2021 г. е в размер на 172,2 млн. лв. при 180,3 млн. лв. за 2020 г. Дивидентите по централния бюджет за 2021 г. са в размер на 53,9 млн. лв., при заложен в разчетите по ЗДБРБ за 2021 г. 42,7 млн. лв. и формират 31,3 % от общия размер на неданъчните приходи.

Изпълнението на неданъчните приходи по бюджетите на министерствата и ведомствата е много добро спрямо разчета, като са постъпили 2 856,8 млн. лв., което е 146,9 % спрямо планираните със ЗДБРБ за 2021 г. средства. Това са главно приходи от държавни такси и приходи от концесии. През месец април 2021 г. постъпиха приходи в размер на 660 млн. лв. с ДДС, които са с еднократен за годината ефект и представляват първоначално концесионно възнаграждение за държавата от концесията на Летище София. През 2021 г. приходите от винетни и ТОЛ такси те са в размер на 430,0 млн. лева.

По-голямата част от неданъчните приходи по държавния бюджет са по бюджетите на следните министерства и ведомства:

• **Министерство на транспорта и съобщенията (МТС)** - постъпилите неданъчни приходи по бюджета на МТС през 2021 г. са в размер на 726,0 млн. лв., като изпълнението е 412,7% спрямо планираните със Закона за държавния бюджет за 2021 г. Преизпълнението на приходите е генерирано предимно от концесии и държавни такси, събирани в системата на министерството и включват:

- ✓ такси за лицензии, разрешения и други документи, издавани от ИА „Автомобилна администрация“;
- ✓ такси за свидетелства, удостоверения, лицензии и други документи, издавани от ГД „Гражданска въздухоплавателна администрация“;
- ✓ такси за право на ползване на акваторията, за издаване на удостоверения за експлоатационна годност и вписване на промени в Регистъра на пристанищата;
- ✓ такси за дейности по технически надзор върху съоръженията с повишена опасност;
- ✓ такси, събирани от български и чуждестранни кораби и лица в морски и речни пристанища;

През месец април 2021 г. се финализира предоставянето на концесия на гражданско летище за обществено ползване София, като по сметката на МТС постъпи първоначалното концесионно плащане в размер на 660 млн. лева.

- **Министерство на регионалното развитие и благоустройство (МРРБ)** – постъпилите неданъчните приходи по бюджета на министерството през 2021 г. са в размер на 579,2 млн. лв., като изпълнението е 102,6 % спрямо планираните със Закона за държавния бюджет за 2021 г. Приходите от държавни такси са в размер на 550,5 млн. лв., което представлява 98,3 % от планираните 560,0 млн. лв. През 2021 г., в условия на извънредно положение заради COVID-19, са реализирани приходи в размер на 428,4 млн. лв. от заплатени пътни такси (е-винетки и ТОЛ).

От администрираните държавни такси с най-голям дял са приходите от винетни такси за ползване на пътната инфраструктура - 270,1 млн. лв., събирани на основание чл.10, ал.1, т.1 от Закона за пътищата и ТОЛ такса за ползване на пътната инфраструктура от пътни превозни средства 158,3 млн. лв., събирани на основание чл.10, ал.1, т.2 от Закона за пътищата. Други такси по тарифата в размер на 92,0 млн. лв., са реализирани от кантарни такси, такси за преминаване на Дунав мост в посока „Русе – Гюргево”, такси за крайпътни обслужващи обекти и др.

Поради усложнената обстановка в световен мащаб, свързана с прилагане на мерки за преодоляване разпространението на COVID-19, не са реализирани прогнозите за брой продадени винетки в страната. Независимо от това, броят на реализираните винетки за пътни превозни средства с обща технически допустима максимална маса до или равна на 3,5 тона е с 9,7 % повече спрямо 2020 г.

Постъпилите приходи от глоби, санкции и наказателни лихви по бюджета на министерството са в размер на 24 млн. лева.

- **Министерство на вътрешните работи (МВР)** – постъпилите неданъчни приходи по бюджета на МВР са в размер на 304,2 млн. лв., което възлиза на 131,1 % спрямо утвърдените със ЗДБРБ за 2021 г. Приходите от такси са в размер на 133,1 млн. лв. Приходите и доходите от собственост са в размер на 67,9 млн. лв. (приходи от продажби на услуги, стоки и продукция, както и приходи от договори за охрана със СОТ, полиция и пожарна безопасност). През 2021 г. събраните приходи от наложени глоби и санкции са в размер на 117,7 млн. лв. Такива са глоби и санкции по издадени от органите на МВР актове за установяване на административно нарушение, наказателни постановления, електронни фишове и обикновени фишове, на касова основа. Приходите от глоби се налагат по Закона за движението по пътищата (ЗДвП), Закона за българските лични документи, Закона за частната охранителна дейност, Закона за устройство на територията, Закона за МВР, Закона за административните нарушения и наказания, Закона за контрол над взривните вещества, огнестрелните оръжия и боеприпасите и други. Глобите по ЗДвП, се администрират с помощта на Автоматизирана информационна система „Управление на наложени глоби по наказателни постановления и извършване на плащания по тях през Интернет, SMS и WAP“ (АИС-АНД), но системата не дава надеждна информация за целите на счетоводното отчитане;

- **Министерство на енергетиката (МЕ)** - постъпилите през 2021 г. по бюджета на министерството неданъчни приходи са в размер на 303,4 млн. лева. Изпълнението им спрямо приетите със Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г. (171,8 млн. лв.) е 176,7 %.

Най-голямо в процентно изпълнение е това на други приходи. Отчетените постъпления от тези приходи са в размер на 251,7 млн. лв. Изпълнението им спрямо приетите със ЗДБРБ за 2021 г. 130 млн. лв. е 193,6 %. Формирани са от приходи по фонд “Радиоактивни отпадъци”, представляващи вноски от АЕЦ ”Козлодуй”, и от други фирми съгласно Приложение № 2 към § 2, ал. 2 от Наредбата за реда за установяване, събиране, разходване и контрол на средствата и за размера на дължимите вноски във фонд

“Радиоактивни отпадъци”, приходи по фонд “Извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения”, представляващи вноски от АЕЦ “Козлодуй” ЕАД, съгласно чл. 7, ал. 2 и ал. 5 от Наредбата за реда за установяване, събиране, разходване и контрол на средствата и за размера на дължимите вноски във фонд “Извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения”, приходи представляващи възстановени суми от НАП по наказателни постановления, приходи от закупуване на тръжни документи за участие в процедура за търсене и проучване по Закона за подземните богатства и такса за участие в конкурс, за учредяване на право на строеж на Междусистемна газова връзка България – Гърция, такси по ЗДОИ и внесено присъдено юрисконсултско възнаграждение.

Приходи и доходи от собственост – 0,5 млн. лв.; Държавни такси – 1,6 млн. лв., представляващи такси от концесионна дейност (такси площ), такси Национален геоложки фонд, такси по Закона за енергетиката и такси за вписване в регистъра на основание чл. 44, чл. 60 и чл. 75 от Закона за енергийна ефективност/ЗЕЕ/, такси за издаване на гаранции за произход по чл. 34 от ЗЕВИ; Глоби, санкции и наказателни лихви – 3,8 млн. лв., които представляват основно внесени суми от наказателни постановления в НАП по ЗПБ и внесени неустойки по договори за търсене и проучване на подземни богатства; Приходи от концесии – 65,4 млн. лв., които са отчетени от ЦУ на МЕ, съгласно чл. 155, ал. 1 от Закона за концесиите. Паричните постъпления от концесионни възнаграждения за държавни концесии, от неустойки, гаранции и обезщетения постъпват като приход по бюджета на МЕ. Част от паричните постъпления от концесионни възнаграждения за държавни концесии се превеждат от МЕ по бюджетите на общините по местонахождение на обекта на концесията. Общините отчитат по бюджетите си преведените суми като приходи от концесии.

- **Министерство на финансите (МФ)** – постъпилите неданъчни приходи по бюджета на министерството през 2021 г. са в размер на 190,5 млн. лв., при утвърдени със ЗДБРБ за 2021 г. 79,0 млн. лв. Най-голям дял от събраните приходи по бюджета на МФ за отчетния период заемат постъпленията от държавни такси, които са в размер на 190,9 млн. лв.

От администрираните държавни такси с най-голям дял са приходите събрани от Националната агенция за приходите, които са в размер на 188,8 млн. лв., при уточнен план от 72,4 млн. лв. Тук се отчитат постъпленията от държавни такси за поддържане на лиценз за организиране на хазартни игри, с изключение на онлайн залагания (чл. 30, ал. 3 от Закона за хазарта (ЗХ)); двукомпонентни държавни такси за издаване и поддържане на лиценз за онлайн залагания (чл. 30, ал. 4 от ЗХ); такси за разглеждане на документи по подадени искания за извършване на промени по издадени лицензи съгласно чл. 5 от Тарифа за таксите, които се събират по Закона за хазарта (ТТЗХ); такси по чл. 4 от ТТЗХ за продължаване действието на издаден лиценз по чл. 36, ал. 1 от ЗХ; такси по чл. 3 от ТТЗХ за издаване на лицензи за организиране на хазартни игри и дейности по ЗХ; такси за издаване на удостоверение с вписана промяна по издаден лиценз съгласно чл. 6 от ТТЗХ; държавни такси за вписване и промяна на данни в публичния регистър на НАП на лицата, извършващи дейност като обменно бюро (съгласно чл. 6, ал. 1 от Наредба № 4 от 08.08.2003 г. на МФ и чл. 3, ал. 5 от Валутния закон и държавни такси за проверка и маркиране на златни и сребърни изделия съгласно т. 4, буква „и” от Закона за държавните такси.

Отчетените средства от администрацията на МФ съгласно Тарифа № 12 за таксите, които се събират в системата на Министерство на финансите по Закона за държавните такси са в размер на 1,6 млн. лв., при планирани 2,0 млн. лв., или изпълнение в размер на 81,7 %. Тук се отчитат средствата на основание Тарифа за таксите, които се събират от Агенция „Митници“ по чл. 12 от Закона за митниците, одобрена с ПМС 85/17.04.2003 г.

Отчетените средства към 31.12.2021 г. по бюджета на АМ са в размер на 0,7 млн. лв., при планирани – 1,0 млн. лв., или изпълнението е 76,7 %.

Приходите от Глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 2,2 млн. лв., което представлява 100,9 % изпълнение спрямо средствата по уточнен план и са реализирани от администрацията на МФ, АМ, НАП и АДФИ.

Размерът на реализираните приходи от Други приходи е в размер на 7,9 млн. лв., което представлява 117,5 % спрямо средствата по уточнен план 6,7 млн. лв. - отчетени предимно от ЦА на МФ, НАП и АМ.

- **Министерство на земеделието (МЗм)** – постъпилите неданъчни приходи по бюджета на министерството са в размер на 184,3 млн. лв., при утвърден годишен план 149,4 млн. лв.(123,4 % спрямо ЗДБРБ 2021 г.).

С най-голям дял от събраните приходи от Министерството на земеделието, храните и горите за отчетния период са постъпленията от държавни такси – 94,7 млн. лв., които в основната си част представляват постъпления от такси, събирани по Закона за опазване на земеделските земи и Закона за собствеността и ползването на земеделските земи, Закона за ветеринарномедицинската дейност, Закона за защита на растенията, както и такси върху ползването на дървесина. Изпълнението на постъпленията от държавни такси е 131,6 %.

Приходите и доходите от собственост са в размер на 76,2 млн. лв., като от тях най-голям дял са приходите от наем на земя в размер на 73,0 млн. лв., отчетени основно от областните дирекции „Земеделие“ за сключени договори за наем и аренда на земи от Държавния поземлен фонд. Делът на реализираните приходи от продажба на услуги, стоки и продукция са в размер на 2,7 млн. лв., отчетени предимно от ЦА на МЗм, БАБХ, ИАСРЖ и ИАСАС.

Съществен дял от реализираните приходи за периода заемат и постъпленията от продажба на нефинансови активи, които са в размер на 13,2 млн. лв., като в по-голямата си част представляват постъпления от продажба на земя – 7,5 млн. лв., отчетени от МЗм-ЦА и ИАГ.

- **Министерство на отбраната (МО)** - постъпилите през 2021 г. неданъчни приходи по бюджета на министерството са в размер на 73,6 млн. лв., като изпълнението им спрямо утвърдените със ЗДБРБ за 2021 г. приходи (44,0 млн. лв.) възлиза на 167,3 %. Най-голям дял имат приходите от продажба на нефинансови активи (64,8 млн. лв.), следвани от приходите и доходите от собственост (20,0 млн. лв.).

- **Министерството на правосъдието (МП)** - постъпилите неданъчни приходи през 2021 г. по бюджета на министерството са в размер на 71,0 млн. лв., при годишен план 61,5 млн. лв. Изпълнението на приходите е 115,4 % спрямо утвърдения годишен план.

С най-голям относителен дял са приходите от държавни такси, които за периода са в размер на 70,8 млн. лв., при планирани за годината 61,3 млн. лв., или изпълнението е 115,5 %. Основните постъпления от държавни такси са от Агенция по вписванията – 63,5 млн. лв. и Централен регистър на особените залози – 3,7 млн. лв. Част от приходите от държавни такси по бюджета на Министерството на правосъдието са и от предоставените услуги от администрацията на министерството, които за периода са в размер на 3,6 млн. лв., при планирани – 1,8 млн. лв.

Постъпилите приходи от предоставянето и осъществяването на *концесионна дейност от министерствата* за 2021 г. са общо в размер на 758,0 млн. лева. Приходите от концесионната дейност по министерства - концеденти са както следва: Министерство на транспорта и съобщенията (МТС) – 684,6 млн. лв., Министерство на енергетиката – 65,4

млн. лв., Министерство на околната среда и водите – 4,0 млн. лв., Министерство на туризма – 3,9 млн. лв. и Министерския съвет – 0,1 млн. лева.

Общият размер на неданъчните приходи по местните бюджети е 1 528,3 млн. лв. (107,0 % спрямо годишните разчети за 2021 г.). Най-голям относителен дял заемат приходите от общински такси (931,9 млн. лв.) – 61,0 %, следват приходите и доходите от собственост (313,3 млн. лв.) – 20,5 % и постъпленията от продажба на нефинансови активи (137,1 млн. лв.) – 9,0 %. Съпоставени с предходната година постъпилите от неданъчни приходи по бюджетите на общините нарастват с 239,6 млн. лв., 18,6 процентни пункта.

2.2.10 Помощи и дарения

Постъпленията от *помощи и дарения* по КФП за 2021 г. са в размер на 3 464,6 млн. лв., 79,0 % от планираните, в т.ч. по програмите, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд (включително Инициативата за младежка заетост), Кохезионния фонд и Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица (ФЕПНЛ) на ЕС за финансовата рамка 2014–2020 г. и двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС (ПТСВГ) за периода 2014–2020 г. (вкл. по сметките на бенефициенти) 2 221,5 млн. лв. и 473,5 млн. лв., постъпили по сметката за средства от Европейския съюз на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие” (вкл. по сметките на бенефициенти) за 2021 г. от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) и Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР).

2.3 Изпълнение на разходите по икономически елементи по консолидираната фискална програма за 2021 г.

Разходите по консолидираната фискална програма по икономически елементи за периода 2019 г. - 2021 г., представени и като процент от БВП, са както следва:

млн. лв.	2019		2020		2021	
	ОТЧЕТ	% БВП	ОТЧЕТ	% БВП	ОТЧЕТ	% БВП
ОБЩО РАЗХОДИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	45 201,0	37,5%	47 850,4	39,9%	56 253,4	42,4%
Общо нелихвени разходи	43 359,1	36,0%	45 931,1	38,7%	53 943,7	40,6%
<i>Текущи нелихвени разходи</i>	35 753,9	29,7%	40 781,6	34,0%	50 025,5	37,7%
Разходи за персонал	10 042,2	8,3%	11 371,3	9,5%	13 292,2	10,0%
Стипендии	95,9	0,1%	100,4	0,1%	116,3	0,1%
Издръжка*	4 553,3	3,8%	5 102,5	4,3%	5 463,7	4,1%
Субсидии	3 813,3	3,2%	5 032,7	4,2%	7 885,9	5,9%
Социални и здравноосигурителни разходи	17 249,1	14,3%	19 174,6	16,0%	23 267,4	17,5%
в т.ч. пенсии	9 900,8	8,2%	11 184,0	9,3%	14 302,0	10,8%
<i>Капиталови разходи и прираст на държавния резерв</i>	7 561,5	6,3%	5 089,4	4,2%	3 871,5	2,9%
<i>Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина</i>	43,7	0,0%	60,1	0,1%	46,8	0,0%
Лихвени разходи	648,8	0,5%	623,9	0,5%	628,6	0,5%
Вноска в общия бюджет на ЕС	1 193,1	1,0%	1 295,5	1,1%	1 681,0	1,3%

* вкл. разходите за членски внос, участия в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции

Разходите (вкл. вноската в бюджета на ЕС) по КФП за 2021 г. са в размер на 56 253,4 млн. лв. или 102,0 % от разчета за годината. Общите разходи, отнесени като процент от БВП, представляват 42,4 % от БВП и отбелязват увеличение със 2,5 пр. п. спрямо отчетените за 2020 г. (39,9 %). Нарастването на разходите спрямо 2020 г. се дължи както на по-високия размер на разходите по националния бюджет, така и на нарастването на разходите по сметките за средствата от Европейския съюз.

Извършените по-високи разходи са свързани, от една страна, с по-ниската база през 2020 г., когато отчетените разходи за борба с пандемията от COVID-19 бяха значително по-ниски, докато през 2021 г. тези разходи са съществени и са за цяла година, и от друга страна - на политиката по доходите, политиките в социалната сфера и по-високите разходи за администрацията, заложен в ЗДБРБ за 2021 година. Наред с това върху размера на разходите през 2021 г. влияние оказаха и средствата, осигурени за изпълнението на одобрените от правителството програми за компенсиране на потребителите на електрическа енергия за високите цени на електричеството.

2.3.1 Текущи нелихвени разходи

Отчетените текущи нелихвени разходи по консолидираната фискална програма за 2021 г. са в размер на 50 025,5 млн. лв. или 37,7 % от БВП.

Разходи за персонал

През 2021 г. разходите за персонал на консолидирано ниво са в размер на 13 292,2 млн. лв., което представлява 10,0 % от БВП. Разходите за персонал включват заплатите и възнагражденията на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения и осигурителните вноски. През 2021 г. номиналното годишно увеличение на общите разходи за заплати и възнаграждения на персонала възлиза на 16,9 %. Увеличението е във връзка с провежданата политика по доходите в бюджетния сектор и въведените от правителството допълнителни мерки, свързани с увеличение на разходите за персонал от 01.08.2021 г. на органи и администрации, които са натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последствията от COVID-19, в т.ч. за служители на първа линия.

В структурно отношение с най-голям относителен дял от съставните бюджети са разходите за персонал по държавния бюджет и по бюджетите на общините, свързано с обхвата и спецификата на делегираните им функции.

Издръжка

Разходите за издръжка по КФП за 2021 г. са в размер на 5 463,7 млн. лв., което представлява 91,5 % спрямо годишните разчети. Като относителен дял от БВП разходите за издръжка представляват 4,1 % от БВП.

В разходите за издръжка се включват текущата издръжка, разходите за членски внос и участие в нетърговски организации и дейности и платените от първостепенните разпоредители с бюджет данъци, такси и административни санкции. Разходите за текуща издръжка обхващат разходите за храна, медикаменти, научно-изследователски разходи и книги, горива и енергия, външни услуги, текущ ремонт и други разходи. В структурно отношение разходите за издръжка са с висок относителен дял в общите разходи по КФП (9,7 %). При разходите за текуща издръжка и през 2021 г. се запазва тенденцията с най-висок относителен дял (39,2 %) да са разходите за външни услуги (за ползване на външни услуги, разходи за консултантски и транспортни услуги, за поддръжка и ремонт на хардуер и софтуер и др.), следвани от разходите за материали, горива и енергия - 22,0 % и разходите за текущ ремонт – 20,1 %, и др.

Средствата за компенсирание на транспорта на деца и ученици, съгласно чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование и на безплатните и по намалени цени превози на определени категории пътници, ползващи обществен автомобилен и железопътен транспорт, се планират като разходи за външни услуги в частта на издръжката. По пътя на изпълнението на бюджета предоставените по бюджетите на общините средства за безплатни и по намалени цени пътувания се отчитат от тях като текущи трансфери, обезщетения и помощи.

Компенсирането на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативни актове за определени категории пътници, по железопътния и автомобилния транспорт, със средства от държавния бюджет е регламентирано с чл. 52 от Закона за железопътния транспорт, с § 4, ал. 1, т. 2 от заключителните разпоредби към Закона за автомобилните превози, с чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование и с разпоредбите на Закона за Министерството на вътрешните работи, Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража, Закона за съдебната власт, Закона за Държавна агенция „Национална сигурност“, Закона за специалните разузнавателни средства, Закона за защита на класифицираната информация и Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество. Предоставянето на права за пътуване с намаление спрямо редовната цена по железопътния и автомобилния транспорт на определени категории пътници - ветерани от войните, военноинвалиди, военнопострадали, многодетни майки, инвалиди, лица, получаващи пенсия, учащи се и деца, е елемент на провежданата социална политика.

Средствата за компенсиране се предоставят на транспортните дружества, въз основа на издадени превозни документи и реално извършени превози, до размера на направените намаления, съгласно редовните цени в действащите тарифи на превозвачите. По този начин се осигурява изразходване на средствата по предназначение.

Държавното финансово подпомагане е съгласувано с Европейската комисия.

Утвърдените със Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г. и Постановление № 408 на Министерския съвет от 23 декември 2020 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2021 г. (ПМС № 408/2020 г.) средства за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативните актове за определени категории пътници, са в общ размер на 122,8 млн. лв. За пътнически превози по вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт, за транспорт на деца и ученици по чл. 283, ал. 2 от Закона за предучилищното и училищното образование, за превоз на служители, ползващи право на безплатно пътуване при изпълнение на служебните си задължения, тези средства са 109,8 млн. лв., а за пътнически превози по железопътния транспорт – 13,0 млн. лв. Допълнително са предоставени средства за транспорт на деца и ученици, в размер 2,4 млн. лв., в съответствие с ПМС № 411/2021 г. С това общият размер на средствата за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативни актове за определени категории пътници, е увеличен на 125,1 млн. лв. за 2021 г. Предоставените средства за 2021 г. са общо в размер на 109,3 млн. лв., в т.ч. за вътрешноградския транспорт, междуселищния автомобилен транспорт и железопътния транспорт, или 87,4 на сто от уточнения годишен план.

През 2021 г. са предоставени средства за пътнически превози по железопътния транспорт на „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД в размер на 6,6 млн. лв. Изпълнението спрямо годишния план е 50,9 на сто, което е резултат от обема на предоставените услуги, съответно размера на направените намаления спрямо редовната тарифа, подлежащи на компенсиране.

Предоставените на общините чрез Системата за електронни бюджетни разплащания средства за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за пътуване, предвидени в нормативни актове за определени категории пътници, по вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт за 2021 г., диференцирани по групи правоимащи и размер на намалението спрямо редовната цена, в размер на 102,7 млн. лв., представляващи 91,6 на сто от годишния план, се разпределят както следва:

- 48,4 млн. лв. за транспорт на деца и ученици, като средствата са предоставени изцяло;
- 54,3 млн. лв. за безплатни и по намалени цени пътувания по общини, което е 85,2 на сто от уточнения годишен план, в това число:

- 37,5 млн. лв. за пътувания с вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт. Изпълнението е 79,9 на сто спрямо годишния план;
- 16,8 млн. лв. за превоз на служители, ползващи право на безплатно пътуване при изпълнение на служебните си задължения, като средствата са предоставени изцяло.

През 2021 г., от централния бюджет на общините са предоставени средства за субсидии и компенсации за превози по вътрешноградския транспорт и междуселищния автомобилен транспорт, в общ размер на 160,0 млн. лв., като към 31.12.2021 г. неусвоени от тях в Системата за електронни бюджетни разплащания са 1,8 млн. лв. или 1,1 %.

Субсидии

Общата сума на средствата, предоставени за субсидии за системата на здравеопазването, за предприятията от реалния сектор (вкл. организациите с нестопанска цел) и на финансови институции на консолидирана база през 2021 г. е 7 885,9 млн. лв., което представлява 5,9 % от БВП. Съпоставено с планираните средства за субсидии в разчетите по ЗДБРБ за 2021 г. изпълнението е 153,7 %.

✓ *Субсидии за нефинансовите предприятия от реалния сектор, организациите с нестопанска цел и финансови институции*

През 2021 г. държавата продължи да оказва финансова подкрепа на нефинансовите предприятия от реалния сектор в съответствие с ангажиментите и участието на правителството, свързани с интегриране на националната икономика към европейските структури и пазари.

Общата сума на средствата, изразходвани за субсидии за реалния сектор, организации с нестопанска цел и финансови институции, на консолидирано равнище е 7 410,7 млн. лв. или 152,0 % от предвидените за 2021 г. разчети.

За значителния номинален ръст на субсидиите за нефинансовите предприятия допринасят основно плащанията по Програма за компенсиране на небитовите крайни клиенти на електрическа енергия, разходите на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“, плащанията по мярката „60/40“, мярката „80/20“, мярката „Запази ме“, мярката „Подкрепа чрез оборотен капитал за малки и средни предприятия, засегнати от временните противоепидемични мерки“, администрирана от НАП, и други.

Субсидиите бяха предназначени за следните отрасли и дейности:

▪ *Транспорт*

Железопътен транспорт

В съответствие с чл. 54 от Закона за железопътния транспорт, със Закона за държавния бюджет на Република България за съответната година се разчитат средства за субсидии за „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД. Средствата за субсидии се предоставят за осигуряване на изпълнението на задължението за извършване на обществени превозни услуги на пътници по железопътен транспорт, в съответствие със сключения договор между министъра на транспорта и съобщенията и дружеството. Субсидията е предназначена за компенсиране на дружеството във връзка с финансовите тежести, произтичащи от прилагането на тарифи и условия, наложени в интерес на потребителите.

Държавното финансово подпомагане е съгласувано и прието от Европейската комисия като държавна помощ, която е съвместима с вътрешния пазар.

Средствата за субсидии за „БДЖ-Пътнически превози“ ЕООД се предоставят и отчитат чрез бюджета на Министерство на транспорта и съобщенията.

През 2021 г. са предвидени средства за субсидии от държавния бюджет в размер на 190,6 млн. лв. Усвоени са 187,2 млн. лв. или 98,2 на сто от годишния план.

Съгласно действащото законодателство, Национална компания „Железопътна инфраструктура“ е единствен управител на железопътната инфраструктура, който стопанисва и управлява предоставеното му имущество – публична и частна държавна собственост и на когото е възложено изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура.

В изпълнение на чл. 25 от Закона за железопътния транспорт, държавата участва във финансирането на дейностите по изграждането, поддържането, развитието и

експлоатацията на железопътната инфраструктура. По силата на тази разпоредба, размерът на финансирането се определя в рамките на дългосрочен договор между държавата, представлявана от министъра на транспорта и съобщенията, и Национална компания „Железопътна инфраструктура“. В началото на 2021 г. беше сключен действащия петгодишен договор между Държавата и предприятието. В него са разписани правата и отговорностите на инфраструктурния управител в изпълнение на дейностите по изграждането, поддържането, развитието и експлоатацията на железопътната инфраструктура.

Неразделна част от договора е годишната програма на Национална компания „Железопътна инфраструктура“, в която подробно бяха описани мерките, предвидени за реализация през 2021 г. От особено значение са мерките по отношение на реструктуриране на дейностите и постигане на значително по-висока производителност и ефективност от изпълнението им.

В договора, освен показателите за повишаване скоростта на движение по ж.п. мрежата в ремонтираните участъци, повишаване безопасността на превозите и повишаване качеството на ж.п. инфраструктурата, са предвидени и задължения за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ да оптимизира разходите за дейността си и да отчети напредъка чрез показателя „оперативни разходи на един зает“. Също така е предвидено да се оптимизира персонала на един километър железен път, както и да не се допуска размерът на изискуемите задължения към доставчици и персонал за текущата година да надхвърля размера от предходната година. Тези показатели и задължения за Национална компания „Железопътна инфраструктура“ са заложени като инструменти за постигане на финансова стабилност на инфраструктурния управител, постигане на по-висока производителност на труда и съответно по-добра ефективност при изразходването на финансов ресурс от държавния бюджет.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г. са предвидени средства за субсидии в размер на 195,0 млн. лв. Уسوените средства за 2021 г. са в размер на 191,9 млн. лв. или 98,4 на сто от предвидените по годишния план. Средствата са предоставени в съответствие с утвърдения от министъра на транспорта и съобщенията График за превеждане на субсидиите, който е съобразен с необходимостта от средства за финансиране на текущите дейности на компанията. За неизпълнение на показатели по договора с Държавата през 2020 г. са наложени неустойки на Национална компания „Железопътна инфраструктура“, в размер на 0,03 млн. лв., които са приспаднати от средствата за субсидии за 2021 г.

Държавното финансово подпомагане е съгласувано с Европейската комисия.

Предоставените средства под формата на субсидии позволиха през 2021 г. компанията да изпълнява успешно дейностите по поддържането, ремонта и експлоатацията на железопътната инфраструктура

Автомобилен транспорт

В съответствие с § 4, ал. 1, т. 1 от заключителните разпоредби към Закона за автомобилните превози, ежегодно в държавния бюджет се предвиждат средства за субсидиране на превоза на пътниците по нерентабилни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони. Администрирането на предоставените средства се осъществява чрез общините, които разпределят средствата между превозвачите на база сключени договори с общините и при съблюдаване изискванията на Наредбата за условията и реда за предоставяне на средства за компенсиране на намалените приходи от прилагането на цени за обществени пътнически превози по автомобилния транспорт, предвидени в нормативните актове за определени

категории пътници, за субсидиране на обществени пътнически превози по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони и за издаване на превозни документи за извършване на превозите, приета с ПМС № 163/2015 г.

Държавното финансово подпомагане е съгласувано с Европейската комисия.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г. (Обн., ДВ, бр. 104 от 8.12.2020 г., в сила от 1.01.2021 г., изм. и доп., бр. 77 от 16.09.2021 г., в сила от 16.09.2021 г.) са предвидени средства за субсидиране на превоза на пътниците по нерентабилни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони, включително и за Столична община – вътрешноградски транспорт, в общ размер на 58,0 млн. лв. За 2021 г. предоставените средства под формата на субсидии са в размер на 57,3 млн. лв. или 98,8 на сто от предвидените по годишния план.

Характерно за услугите от обществен интерес е това, че те са услуги, при които водещ е интересът на потребителите. Поради тази причина държавата или общината възлага на пазарни оператори да ги предоставят при по-ниски цени или по-високо качество от тези, при които те биха ги предоставяли, ако изхождаха единствено от своите икономически интереси. Доколкото задължението за предоставяне на услугите, което води до икономическа неизгодност за съответния оператор, му е възложено от държавата (или общината), то именно държавата (общината) е тази, която следва да компенсират неизгодите от изпълнението на задължението.

Средствата се предоставят на транспортните дружества въз основа на фактически извършени превози, при отчитане на нетния финансов ефект на операторите. По този начин се осигурява изразходване на средствата по предназначение.

▪ **Пощенски услуги**

В съответствие с чл. 29 от Закона за пощенските услуги се предоставят средства за субсидии на „Български пощи“ ЕАД за изпълнението на задължението за извършване на универсалната пощенска услуга. С ПМС № 113/2020 г. на „Български пощи“ ЕАД е възложено извършването на услугата от общ икономически интерес по разпространение на периодични печатни издания (вестници и списания) с отстъпки на едро и дребно, директно или на абонаментна основа на територията на Република България.

Средствата за субсидии за „Български пощи“ ЕАД се предоставят и отчитат чрез бюджета на Министерство на транспорта и съобщенията.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г. са предвидени за „Български пощи“ ЕАД средства за субсидии в общ размер на 59,9 млн. лв, в т.ч. 26,9 млн. лв. за компенсиране на несправедливата финансова тежест от извършването на универсалната пощенска услуга през 2021 г., 8,0 млн. лв. за компенсиране на несправедливата финансова тежест от извършването на универсалната пощенска услуга, на основание § 6б от преходните и заключителните разпоредби към Закона за изменение и допълнение на Закона за пощенските услуги (обн., ДВ, бр. 53 от 2019 г.) и 25,0 млн. лв. за извършваната услуга от общ икономически интерес по разпространение на периодични печатни издания (вестници и списания) с отстъпки на едро и дребно, директно или на абонаментна основа на територията на Република България. Предоставените средства за субсидии за 2021 г. са в общ размер на 59,0 млн. лева.

▪ **Земеделие**

За 2021 г. чрез бюджета на Държавен фонд „Земеделие“ (ДФЗ) и сметката за средства от Европейския съюз на ДФ „Земеделие“ са изплатени субсидии и други текущи трансфери за *нефинансови предприятия и юридически лица с нестопанска цел* в размер на

482,2 млн. лв., в това число за *нефинансови предприятия* – 462,2 млн. лв.: средства по Програмата за развитие на селските райони в размер на 54,6 млн. лв., 58,1 млн. лв. национално съфинансиране за директни плащания, прехвърлени към ЕЗФРСР, текущи субсидии за пазарни мерки – 28,5 млн. лв., текущи субсидии по Програмата за морско дело и рибарство – 0,3 млн. лв, държавна помощ - субсидия в размер на 195,2 млн. лв., национални доплащания предходни кампании – 0,7 млн. лв.; преходна национална помощ за животни – 47,5 млн. лв.; преходна национална помощ за тютюн – 71,1 млн. лв.; средства за ДДС по схеми „Училищен плод“ и „Училищно мляко“ – 4,8 млн. лв.; по изпълнителни листа и съдебни решения – 1,5 млн. лв. Изплатените субсидии и други текущи трансфери през 2021 г. на *юридически лица с нестопанска цел* са в размер на 19,9 млн. лв. и са основно по линия на държавна помощ и средства по Програмата за развитие на селските райони.

▪ **Енергетика**

Чрез бюджета на **Министерство на енергетиката** през 2021 г. са изплатени 1 356,5 млн. лв., представляващи преведените субсидии на ДП „Радиоактивни отпадъци“ (46,5 млн. лв.) за финансиране на дейностите по управление на фонд „Радиоактивни отпадъци“ и Фонд "Извеждане от експлоатация на ядрени съоръжения" (фонд ИЕЯС) и субсидии за компенсиране повишените цени на електроенергията и природния газ, в т.ч. за финансиране от фонд „Радиоактивни отпадъци“ – 23,6 млн. лв.; за финансиране от фонд ИЕЯС – 22,9 млн. лв.; за компенсиране на небитови крайни клиенти на електрическа енергия, на разходите на операторите на електропреносната и електроразпределителните мрежи за закупуване на електрическа енергия, потребена за технологични нужди, на битови клиенти на природен газ и топлофикационни дружества, използващи като основно гориво природен газ, с подпомагане с фиксирана сума на един MWh (програмата е одобрена през 2022 г.), на непредвидените разходи на дружествата от отрасъл ВиК за потребена електрическа енергия за 2021 г. (програмата е одобрена през 2022 г.) и за подпомагане на студенти и докторанти, настанени в студентски общежития, стопанисвани от държавните висши училища и „Студентски столове и общежития“ (програмата е одобрена през 2022 г.) - 1 310,0 млн. лв.

▪ **Програми за заетост**

Предоставените субсидии за нефинансови предприятия от бюджета на МТСП за 2021 г. са в размер на 23,1 млн. лв. за програми и мерки за заетост по сключени договори по Националния план за действие по заетостта през 2021 г.

✓ **Субсидии за системата на здравеопазването**

Субсидиите за лечебни заведения за болнична помощ през 2021 г., в размер на 475,2 млн. лв. Чрез бюджета на Министерство на здравеопазването са предоставени 168,3 млн. лв., които са за поддържане на готовност на лечебните заведения за оказване на медицинска помощ през периода на обявена извънредна епидемична обстановка, чрез осигуряване на над 50 на сто от легловия капацитет за лечение на пациенти с коронавирусна инфекция, както и за финансиране на медицински дейности, които са държавна отговорност, съгласно действащото законодателство в областта на здравеопазването – психиатрична помощ, спешна медицинска помощ, лечение на болни от ХИВ/СПИН, трансплантация на тъкани, органи и клетки, медицинска експертиза на работоспособността и др., и за финансово подпомагане на лечебни заведения за болнична помощ в отдалечени и трудно достъпни райони, в които липсата на здравни звена представлява сериозен риск за населението. В рамките на този ресурс на болниците е предоставена изравнителна субсидия за дейностите, изпълнени по договорите до края на

2020 година. Чрез бюджета на НЗОК са изплатени 288,6 млн. лв. субсидии за болнична помощ за осигуряване на средства за подкрепа на персонала на първа линия, пряко ангажиран с дейности по предотвратяване на разпространението на COVID-19, включително за поставяне на ваксини срещу COVID-19 на здравно неосигурени лица.

Социални и здравноосигурителни разходи

Социалноосигурителните разходи на консолидирана база за 2021 г. възлизат на 23 267,4 млн. лв., което представлява 17,5 % от БВП. Социалните разходи и здравноосигурителните плащания продължиха да бъдат основен приоритет сред разходните политики. В структурно отношение те са с най-висок относителен дял (41,4 %) в общите разходи (вкл. вноската в бюджета на ЕС) по КФП, което се обуславя от провежданата социална политика в условията на извънредна ситуация, породена от пандемията от COVID-19, както и на неблагоприятната демографска среда. Социалните и здравноосигурителните разходи нарастват с 4 092,8 млн. лв. (21,3 %) спрямо предходната година, като основен принос за това има нарастването на разходите за пенсии и разходите за здравноосигурителни плащания с 3 760,4 млн. лв. Увеличението на социалните помощи и обезщетения е с 332,4 млн. лева.

Разходите за пенсии за 2021 г. възлизат на 14 302,0 млн. лв. или 10,8 % от БВП и 109,1 % спрямо предвидените разчети за 2021 г. В тази сума са включени разходите за пенсии от ДОО и УПФ. Спрямо същия период на миналата година отчетените разходи за пенсии са с 3 118,1 млн. лв. повече. В частта на разходите за пенсии са изразходени 1,7 млрд. лв. за добавки към пенсиите на всички пенсионери (в размер на 50 лева за месеците от януари до септември и 120 лева за месеците от октомври до декември). Освен това, в изпълнение на Решение на Народното събрание от 23.12.2021 г. за одобряване на допълнителни разходи и трансфери по държавния бюджет за 2021 г. за сметка на преизпълнение на данъчните приходи (ДВ, бр. 110 от 24.12.2021 г.) бяха обезпечени 750 млн. лв. за изплащане на добавки към пенсиите на всички пенсионери в размер на 60 лева за първите шест месеца на 2022 г. Наред с това, влияние върху разходите за пенсии оказва и увеличението на размера на минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст и на максималния размер на пенсията от началото на годината, базов ефект от увеличението на пенсиите през юли 2020 г., както и увеличението от месец юли 2021 година.

Средният месечен размер на пенсията на един пенсионер за 2021 г. е 536,71 лв. (вкл. добавката от 50 лв. за месеците от януари до септември 2021 г. и добавката от 120 лв. за месеците от октомври до декември 2021 г.), като номиналното нарастване спрямо 2020 г. е 22,8 на сто. Отчетеният среден размер на пенсията, без еднократните допълнителни суми за 2021 г., е 469,69 лв.

На консолидирана основа през 2021 г. са извършени разходи за *социални помощи и обезщетения* в размер на 3 844,2 млн. лв., което представлява 2,9 % от БВП. В структурно отношение това са разходи, които се извършват по държавния бюджет (главно по бюджета на МТСП), бюджетите на ДОО и общините. Размерът на усвоените *разходи за социални помощи и обезщетения* по държавния бюджет е 1 433,7 млн. лв. По бюджета на ДОО за социални помощи и обезщетения по КСО са отчетени 2 096,7 млн. лв. В разходите по КСО са включени основно разходите за обезщетения при временна неработоспособност; разходите за бременност, раждане и отглеждане на дете до 2-годишна възраст; разходите за обезщетения при безработица и др.

Като текущи трансфери за домакинствата се отчитат и изплатените през 2021 г. средства за сметка на преведения трансфер от МЗ за дейности за здравнонеосигурени лица, лекарствени продукти и за потребителска такса в размер на 130,2 млн. лв.

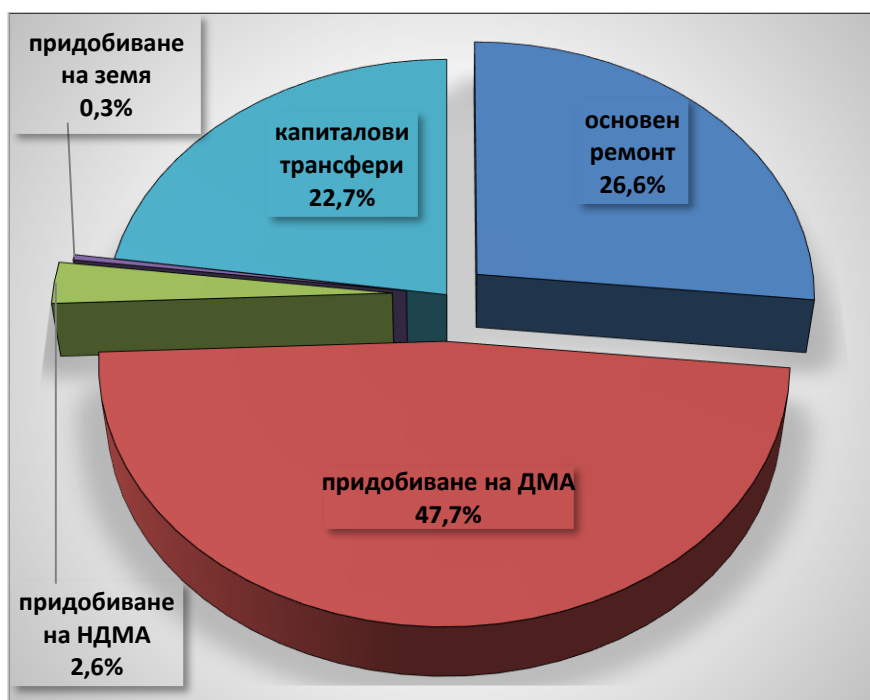
Отчетените разходи за социални помощи и обезщетения по общинските бюджети са в размер на 152,1 млн. лв.

Общият размер на *здравноосигурителните плащания* за 2021 г. е 5 121,2 млн. лв., което представлява 97,2 % спрямо предвидените със ЗБНЗОК (вкл. резерва, в т.ч. за непредвидени и неотложни разходи) за 2021 г. и 89,6 % от общите разходи на НЗОК за 2021 година.

2.3.2 Капиталови разходи

Структурата на капиталовите разходи за 2021 г. по икономически елементи отразява икономическия характер на публичните средства, усвоени в процеса на създаване на обществени блага. През 2021 г. в отчетените консолидирани капиталови разходи най-висок относителен дял – 47,7 % заемат разходите за придобиване на ДМА, в структурата на които преобладават разходите, свързани с изграждането и реконструкцията на базисната инфраструктура – пътна, железопътна, техническа, социална и закупуване на оборудване, машини и съоръжения, компютърна техника, финансиране на политики в областта на превенцията и защитата при бедствия и аварии, закупуване на медицинско оборудване, оборудване в сферата на образованието и науката. Съществени по размер са и разходите за основен ремонт на дълготрайни активи – 26,6 %. Разходите за капиталови трансфери представляват 22,7 % от общата сума на отчетените капиталови разходи.

На следващата графика е представен икономическият характер на капиталовите разходи по консолидираната фискална програма за 2021 година:

Чрез бюджета на **Министерството на отбраната** са изплатени 381,0 млн. лв., като по-значимите от тях са за:

- авансово плащане по Договора между МО и „FR.Lürssen Werft GmbH & Co. KG“ за реализация на Актуализирания проект за инвестиционен разход „Придобиване на многофункционален модулен патрулен кораб за ВМС“;
- проектиране и изграждане на редица обекти във военни формирования от Военновъздушните сили, като част от изграждането на интегрирана система и инфраструктура за усвояване, експлоатация и осигуряване на новия тип боен самолет;
- реализация на инвестиционен проект „Модернизация на Т-72 за нуждите на танковите формирования от Сухопътни войски“;

- обезпечаване дейността на МО в условията на засилен миграционен натиск.

Чрез бюджета на **Министерството на образованието и науката** са изплатени 71,3 млн. лв. за основен ремонт и придобиване на дълготрайни материални активи и нематериални дълготрайни активи на Министерство на образованието и науката и второстепенните разпоредители с бюджет към министъра на образованието и науката. Резултати от извършените разходи са подобряването на инфраструктурата на разпоредителите с бюджет към МОН и осигуряване на условия за нормално протичане на учебния процес (присъствена и дистанционна форма на обучение) и на материална база, съответстваща на съвременните изисквания на пазара на труда.

Чрез бюджета на **Министерството на здравеопазването** са изплатени 50,5 млн. лв., разпределени както следва: за капиталови трансфери за строителство, ремонти и апаратура реализирани от лечебните заведения за болнична помощ 43,1 млн. лв., в т.ч. за дооборудване на реанимационен сектор, закупуване на анализатори за екстракция и детекция за PCR, доставка, монтаж и въвеждане в експлоатация на медицинска апаратура и оборудване за вирусологична диагностика, за закупуване на апарати за изкуствена белодробна вентилация и др. медицинска апаратура, свързана с лечение на COVID-19 и за основни ремонти, закупуване на апаратура, компютърно оборудване и стопански инвентар от МЗ и бюджетните организации, второстепенни разпоредители към министъра на здравеопазването – 7,4 млн. лв.

Чрез бюджета на **Министерството на финансите** са изразходвани 43 млн. лв., като по-значими от тях са за: реконструкция на ГКПП „Станке Лисичково“; „Реконструкция и модернизация на ГКПП „Кулата“ – Етап 2; „Цялостна реконструкция и модернизация на ГКПП „Златарево“; изграждане на система за отвеждане на високи води от ГКПП Капитан Андреево, вкл. Проектиране, строителство, строителен надзор, вкл. Суми по отчуждителна процедура и въвеждане в експлоатация на обекта; хардуерно и софтуерно оборудване и оптимизация на Централизирана автоматизирана информационна система „Електронни обществени поръчки“; доставка и внедряване на приложния софтуер „SAP S/4HANA“ за общините; придобиване на компютри и хардуер; придобиване на друго оборудване, машини и съоръжения и други.

Чрез бюджетна на **Държавна агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“ (ДА ДРВВЗ)** са изплатени 43,7 млн. лв. Основната част от капиталовите разходи са във връзка с ремонти на петролните складови бази, ремонти бази и зърнобази.

Чрез бюджетна на **Централната избирателна комисия(ЦИК)** са изразходвани 16,3 млн. лв. Основната част от капиталовите разходи са във връзка със закупени специализирани устройства за електронно машинно гласуване с инсталирани системен и приложен софтуер, съгласно Изборния кодекс.

Финансовото подпомагане от страна на държавата под формата на капиталови трансфери беше насочено към изграждане и развитие на железопътната инфраструктура, с оглед повишаване на качеството и нивото на безопасност на транспортните услуги, ускоряване реализацията на проекти, свързани с европейските транспортни оси и коридори на територията на страната, ремонт и рехабилитация на железопътната мрежа.

За 2021 г., от държавния бюджет за Национална компания "Железопътна инфраструктура" са предвидени капиталови трансфери в размер на 140,0 млн. лв. За 2021 г. са усвоени средства в размер на 137,8 млн. лв. или 98,5 на сто от утвърдения годишен план.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г. са предвидени средства за капиталови трансфери на „БДЖ - Пътнически превози“ ЕООД в размер на 109,0 млн. лв. Усвоените средства за 2021 г. са в размер на 84,1 млн. лв. или 77,2 на сто от годишния план. Средствата са предназначени за извършване на планов заводски (среден и

капитален) ремонт и рециклиране на пътнически вагони, подемен и капитален ремонт на електрически локомотиви, закупуване на нов подвижен състав и други.

Инвестиционната програма на ДП „Пристанищна инфраструктура“, която включва изграждане и капиталов ремонт на пристанищна инфраструктура на пристанищата с национално значение, се изпълнява с участие на държавния бюджет чрез капиталови трансфери. Планираните средства за 2021 г. са в размер на 148,5 млн. лв., като са усвоени 103,2 млн. лв. за основен ремонт и рехабилитация на пристанища за обществено ползване с национално значение или 69,5 на сто от уточнения годишен план.

За изпълнение на програмите за отстраняване на нанесените щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия, при приватизация, за 2021 г. разчетените средства по централния бюджет са в размер на 10,0 млн. лв. Усвоените средства през 2021 г. са в размер на 1,4 млн. лв. за изпълнение на програмите за отстраняване на минали екологични щети основно на „Лукойл Нефтохим Бургас“ АД или 14,0 на сто от годишния план.

Чрез изпълнението на програмите за отстраняване на нанесените екологични щети върху околната среда, настъпили от минали действия или бездействия, при приватизация, се постига преди всичко екологичен ефект, като се изпълняват дейности и проекти, за които отговорност носи държавата.

За 2021 г. от сметката за средства от ЕС на ДФ „Земеделие“ за капиталови трансфери за нефинансови предприятия са планирани 190,3 млн. лв. Степента на изпълнение към 31.12.2021 г. е 74,5 % при 67,7 % за предходната година. Отчетената сума по този подпараграф възлиза на 141,8 млн. лв., разпределена по дейности както следва:

- капиталови субсидии за рибарство – 8,8 млн. лв., изпълнение 63,8% от планираните 13,7 млн. лв.;
- капиталови субсидии по ПРСР – 132,5 млн. лв. при планирани 175,8 млн. лв., изпълнение 75,3 %;
- капиталови субсидии за пазарни мерки – 0,6 млн. лв., 80,0 % от заложените по план 0,7 млн. лв.

Годишните разчети за 2021г. за капиталови трансфери за юридически лица с нестопанска цел възлизат на 17,3 млн. лв. Степента на изпълнение към 31.12.2021 г. е 31,6 %, като за 2020г. е била 40,1 %. Общият размер на отчетените разходи възлиза на 5,4 млн. лв., в т.ч.:

- капиталови субсидии по ПРСР – 5,4 млн. лв., изпълнение 31,6% от планираните 17,3 млн. лв.

Размерът на капиталовите трансфери, разплатени чрез сметките на Национален фонд за 2021 г., възлиза на 542,1 млн. лв. и представлява извършени разходи главно по оперативни програми „Транспорт и транспортна инфраструктура“ и „Иновации и конкурентноспособност“, финансирани със средства от Кохезионния фонд (КФ) и Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР).

Капиталовите разходи по бюджетите на общините към 31.12.2021 г. са в размер на 967,7 млн. лв., което представлява изпълнение от 95,1% спрямо годишния им разчет за 2021 г. и 117,4% спрямо отчетените през 2020 г. Ръстът на отчетените за 2021 г. общо капиталови разходи спрямо отчетените за 2020 г. се формира от увеличението на отчетените капиталови разходи в местните дейности, което е в размер на 114,8 млн. лв., както и на тези в делегираните от държавата дейности с 30,6 млн. лв. Увеличението на капиталовите разходи е резултат от нарастването на отчетените от общините приходи спрямо 2020 г. с 476,6 млн. лв., което дава възможност на общините да отделят повече средства за инвестиции.

С най-голям относителен дял от отчетените капиталови разходи – 47,8% (462,2 млн. лв.) са разходите за основен ремонт на дълготрайни материални активи, следвани от

разходите за придобиване на дълготрайни материални активи – 44,8% (433,5 млн. лв.), като се запазва поредността на позициите им в общия обем на капиталовите разходи от отчета за 2020 г.

2.3.3 Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина

Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 46,8 млн. лв. Основна част от средствата са предоставени чрез бюджетите на министерствата и ведомствата и сметките за средства от Европейския съюз. Чрез бюджета на Министерството на образованието и науката са предоставени 14,3 млн. лв. и представляват изплатените средства за Тракийски държавен университет в Молдова, съгласно Споразумение между правителството на Република България и правителството на Република Молдова, ратифицирано със Закон приет от 39-то Народно събрание на 8.12.2004 г., окончателно плащане по ПМС 90/29.05.2018 г. за 2020/2021 г. втори транш, първи транш по ПМС 90/29.05.2018 г. за 2021/2022 г., възстановени неизразходвани средства по ПМС № 90/29.05.2018 г. от минали години, финансиране по Модул 1 и Модул 3 по НП "Роден език и култура зад граница". Чрез бюджета на **Министерството на външните работи** в изпълнение на ангажиментите на Република България по линия на предоставянето на официална помощ за развитие и хуманитарна помощ през отчетния период са изплатени 6,2 млн. лева.

2.3.4 Лихвени разходи

Лихвените плащания по КФП през 2021 г. са в размер на 628,6 млн. лв., което представлява 95,7 % от предвидените с разчетите към ЗДБРБ за 2021 г.

В структурно отношение по-висок относителен дял в лихвените плащания заемат плащанията на лихви по външни заеми (разходи по външния дълг) – 74,1 %, срещу 25,9 % за лихвените плащания по вътрешни заеми (разходи по вътрешния дълг).

Разходи за лихви по външни заеми

Лихвените плащания по външни заеми през 2021 г. са в размер на 465,9 млн. лв. (вкл. лихвите по ДИЗ), което представлява 95,0 % от планираните за годината. Разходите за лихви по външни заеми по централния бюджет са 423,6 млн. лв. (от тях 13,3 млн. лв. са възстановени средства след приключване на операция по опрощаване на дълга на Судан); 24,7 млн. лв. по ДИЗ, администрирани по бюджетите на министерства и ведомства (от тях 2,5 млн. лв. са по заемите с краен бенефициент търговско дружество); и 17,5 млн. лв. по общинските бюджети. Всички плащания са извършвани надлежно и в съответствие с предвидените в кредитните споразумения срокове и условия.

- ✓ По централен бюджет в структурно отношение лихвите по облигации, емитирани на МКП са с най-висок относителен дял от 86,0 % (или 376,0 млн. лв.), следвани от изплатените лихви по заеми към ЕИБ – 8,0 % от общия размер на външните лихви (или 34,8 млн. лв.) и към други кредитори – 6,0 % (или 26,1 млн. лв.).
- ✓ По ДИЗ, управлявани от министерства и ведомства, са изплатени лихви в размер на 24,7 млн. лв. (от тях 2,5 млн. лв. са по заемите с краен бенефициент търговско дружество);
- ✓ Лихвените плащания от общинските бюджети по външни заеми през 2021 г. са в размер на 17,5 млн. лв. и бележат намаление със 7,0 % спрямо платените лихви през предходната година.

Разходи за лихви по вътрешни заеми

Общият размер на платените лихви по вътрешни заеми през 2021 г. е 162,7 млн. лв. или 97,7 % спрямо годишния разчет.

- ✓ Платените лихви и отстъпки по ДЦК, емитирани на аукционен принцип, са в размер на 134,8 млн. лв., в т.ч. лихви – 127,5 млн. лв. и отстъпки – 7,3 млн. лв. Реализираните при аукционите премии над номинала от емисии ДЦК, отчетени в намаление на разходите за лихви, по вътрешния дълг са (-4,9) млн. лв.
- ✓ Общият размер на платените от общините лихви по вътрешни заеми и други лихви през 2021 г. е 18,7 млн. лв. Отчетените от общините през 2021 г. лихви по облигационни заеми са 2,2 млн. лв., по заеми към банки от страната са 6,0 млн. лв., по заеми към др. местни лица са 6,6 млн. лв., други разходи за лихви (за забавено изпълнение по сключени договори, лихви по финансов лизинг и търговски кредити и др.) са 3,6 млн. лв., а платените лихви за забавено плащане по заеми към централния бюджет и към др. бюджети са 0,3 млн. лв.

2.3.5 Вноска на Република България в общия бюджет на ЕС

България регулярно и в срок превежда вноската си в общия бюджет на Европейския съюз в изпълнение на действащото законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС. Особеност през 2021 г. бе фактът, че в началото на годината, вноската се плащаше съгласно действащото към онзи момент законодателство²³, а на 01.06.2021 г. в сила влезе новото законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС²⁴, което се приложи със задна дата от 01.01.2021 г. и в тази връзка в края на годината бяха платени изравняващи вноски, чрез които да се отрази ретроактивното действие на законодателството.

Вноската на България за 2021 г. в общия бюджет на ЕС се формира от следните компоненти: традиционни собствени ресурси от събраните мита; ресурс, изчислен на база данъка върху добавената стойност; ресурс на база брутен национален доход; ресурс на база нерещиклирани отпадъци от опаковки от пластмаса; участие на България във финансирането на брутните намаления за Австрия, Дания, Германия, Нидерландия и Швеция. Прогнозният размер на вноската на България в общия бюджет на ЕС за 2021 г. в Закона за държавния бюджет на Република България (ЗДБРБ) за 2021 година беше определен на 1 462,6 млн. лева.

В края на 2021 г. с оглед осигуряване на необходимите средства за изплащане под условие на съобщената от Европейската комисия сума за загуби на традиционни

²³ Решение на Съвета 2014/335/ЕС, Евратом относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз, Регламент (ЕС, Евратом) № 608/2014 на Съвета от 26 май 2014 година за определяне на мерки за прилагане на системата на собствените ресурси на ЕС и Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 на Съвета от 26 май 2014 година относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства, изменен с Регламент (ЕС, Евратом) 2016/804 на Съвета от 17 май 2016 година.

²⁴ Решение (ЕС, Евратом) 2020/2053 на Съвета от 14 декември 2020 година относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз и за отмяна на Решение 2014/335/ЕС, Евратом; Регламент (ЕС, Евратом) № 2021/768 на Съвета от 30 април 2021 година за определяне на мерки за прилагане на системата на собствените ресурси на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС, Евратом) № 608/2014; Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 на Съвета от 26 май 2014 година относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства, изменен с Регламент (ЕС, Евратом) 2016/804 на Съвета от 17 май 2016 година и Регламент (ЕС, Евратом) 2021/770 на Съвета от 30 април 2021 година относно изчисляването на собствения ресурс на база нерещиклираните отпадъци от опаковки от пластмаса, относно методите и процедурата за предоставяне на този собствен ресурс, относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства и относно някои аспекти на собствения ресурс на база брутен национален доход.

собствени ресурси във връзка с вноса на текстилни изделия и обувки със занижена стойност с произход от Китайската народна република с цел спиране натрупването на лихви и за окончателно плащане на вноската на България в бюджета на ЕС за 2021 г., предвид завишените приходи от мита през втората половина на 2021 г., се наложи и съответно увеличение на заложения размер на вноската на Република България в бюджета на ЕС за 2021 г. В тази връзка с оглед осигуряване на необходимите средства бе прието Постановление на Министерския съвет (ПМС) № 429 от 09.12.2021 г. за одобряване на допълнителни разходи по централния бюджет за 2021 г. във връзка с плащане на вноската на Република България в общия бюджет на Европейския съюз в размер до 115 000 000 лв.

По-долу са представени елементите, формиращи вноската на Република България в общия бюджет на ЕС по план в ЗДБРБ за 2021 г. и извършените касови плащания от централния бюджет за 2021 година.

(млн. лв.)

ВНОСКА В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС	ЗДБРБ за 2021 г. (млн. лв.)	Отчет 2021 г. (млн. лв.)	Отчет 2021 към ЗДБРБ
Ресурс на база брутен национален доход	1 061,4	1 058,6	99,7%
Ресурс на база данък върху добавената стойност	192,6	192,6	100,0%
Традиционни собствени ресурси - мита	203,2	318,1	156,6%
Участие във финансирането на brutното намаление за Австрия, Дания, Германия, Нидерландия и Швеция	68,4	68,4	100,0%
Ресурс на база рециклирани отпадъци от опаковки от пластмаса	43,4	43,4	100,0%
Други корекции	-2,9		
ВНОСКА В ОБЩИЯ БЮДЖЕТ НА ЕС ЗА 2021 г.	1 566,1	1 681,0	107,3 %

2.3.6 Изпълнение на утвърдените ангажменти за разходи, които могат да бъдат поети през 2021 г. и на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2021 г. от първостепенните разпоредители с бюджет

В резултат на предприети действия и въведените контролни процедури от страна на Министерството на финансите за своевременно уведомяване на първостепенните разпоредители с бюджет за предприемане на мерки в процеса на поемането на ангажменти, произтичащи от сключване на договори, споразумения, решения, нормативни актове и др. и недопускане на превишение на определените им максимални размери на ангажиментите за разходи и на новите задължения за разходи, които могат да бъдат поети или натрупани през 2021 г. болшинството ПРБ по ДБ са спазили утвърдените им максимални размери на тези показатели.

Анализите на годишните отчети по отношение на максималните размери на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2021 г., показват, че повечето първостепенни разпоредители с бюджет са отчетили поети ангажменти за разходи през годината в рамките на утвърдените им размери по уточнен план за 2021 г. Министерството на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) и Държавната комисия за сигурността на информацията(ДКСИ) отчетят превишение на показателя „Максимален размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2021 г.“.

МРРБ отчита превишение на поетите ангажменти за разходи през годината в размер на 404%. Утвърденият размер на показателя „Максимален размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2021 г.“ е надвишен с 2 281 410 362 лв., вследствие основно на допълнително възлагани дейности по договори за ТРП над договорените стойности, което формира нови ангажменти за разходи за 2021 г.

През месец ноември 2021 г. са подписани споразумения към договори за извършване на поддръжане (превантивно, текущо, зимно и ремонтно-възстановителни работи при аварийни ситуации) на републиканските пътища, стопанисвани от АПИ. Общо поетите ангажименти за разходи през 2021 г. при първостепенните разпоредители с бюджет по държавния бюджет са 113 % спрямо утвърдения размер по уточнен план.

ДКСИ отчита превишение на максимален размер на ангажиментите за разходи, които могат да бъдат поети през 2021 г. с 559 528 лв., което е 29% над уточнения план за годината. Превишението се дължи на допълнително начислени към 31.12.2021 г. ангажименти по договори, сключени през 2019 г. и действащи към 2021 г., за които не са били взети съответните счетоводни операции за начисление на ангажименти през 2019 г. При извършения одит на годишния финансов отчет на ДКСИ за 2021 г. от екип на Сметна палата са дадени указания за допълнително начисляване на ангажименти през 2021 г.

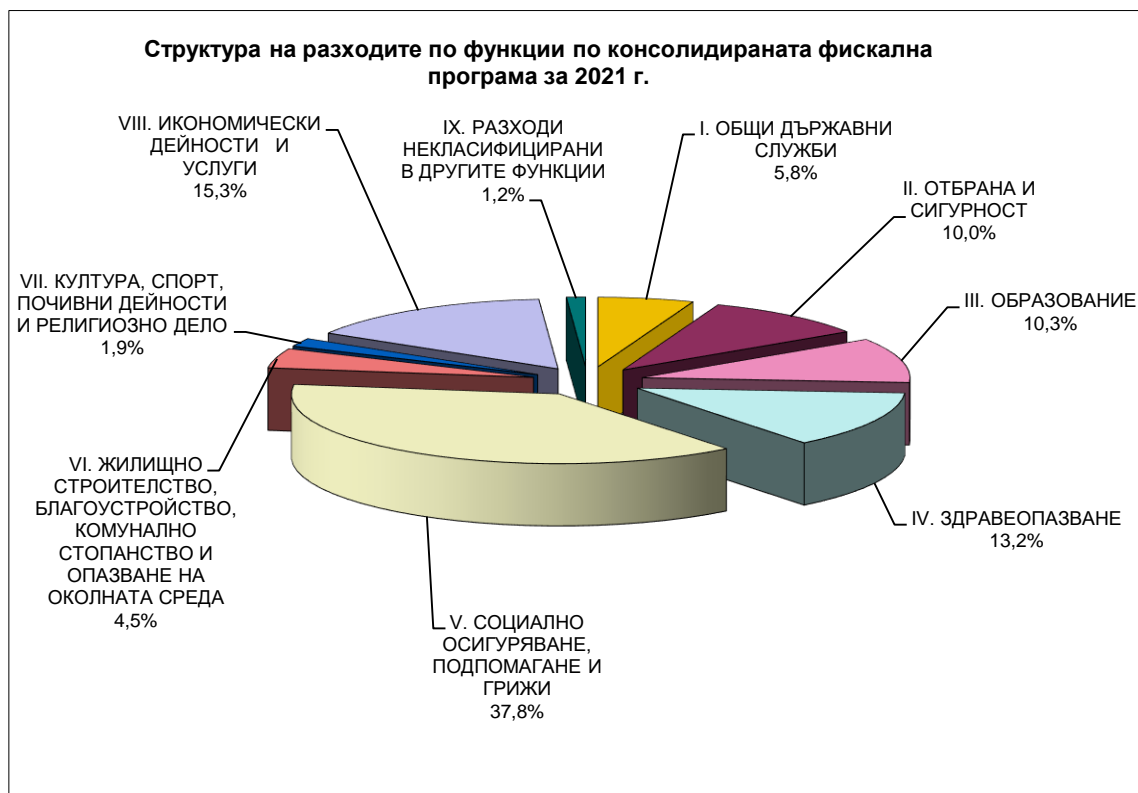
Отчетните данни към 31.12.2021 г. за максималните размери на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2021 г., показват, общ размер от 100% на натрупаните нови задължения за разходи през годината, спрямо уточнения план за 2021 г. Два първостепенни разпоредител с бюджет са отчетили поети нови задължения за разходи през годината над утвърдените им размери по уточнен план за 2021 г., а именно Народно събрание и МРРБ.

В хода на изпълнение на бюджета през 2021 г., въз основа на извършени промени по бюджета на Народното събрание беше променен размерът на ангажиментите и задълженията, като най-голямото намаление от 11 853 000 лв. беше извършено на основание ПМС № 474/30.12.2021 г. за одобряване на допълнителен трансфер по бюджета на Държавното обществено осигуряване за 2021 г. Същевременно, при изпълнение на договори за строително-монтажни работи през 2021 г. бяха осъществени плащания чрез открити през минали години документарни акредитиви. Извършените и фактурирани по договорите дейности през 2021 г. в размер на 10 524 853 лв., са отчетени като нови задължения за разходи през 2021 г.

Превишението на отчетените спрямо утвърдените размери на новите задължения за разходи, които могат да бъдат натрупани през 2021 г. по бюджета на МРРБ е в размер на 960 958 736 лв. или 191 % и се дължи на отразените като задължения за разход за текущия период дейности/работи на обща стойност 831 024 316 лв., отчетени със сертификати, предявени от Изпълнителя на Възложителя по Договорите до 01.11.2021 г., описани в Приложения, неразделна част от Споразуменията, при спазване на разпоредбите на т.48 от Указания ДДС №20/2004 г., относно последователно прилагане на принципа за текущо начисляване, независимо, че съответния първичен документ ще бъде издаден/получен през 2022 година.

2.4 Изпълнение на разходите²⁵ по функции по консолидираната фискална програма за 2021 г.

Прегледът на разходите по консолидираната фискална програма по функционален признак представя политиките в отделните области на публичните услуги. Някои от тях са отговорност на министерствата и ведомствата, докато за други отговорностите са и на общините или социалноосигурителните фондове.

В този раздел на доклада е направен преглед на отчетените разходи за 2021 г. по функции:

2.4.1 Общи държавни служби

Функция „Общи държавни служби” отразява финансирането на публичната администрация – централна и местна, както и средства в областта на науката. Общата сума на разходите по тази функция на консолидирана основа е 3 154,0 млн. лв. или 2,4 % от БВП.

²⁵ В разходите по функции не е включена вноската на Република България в общия бюджет на ЕС

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2021 г.	КФП	ДБ	ДВУ	БАН	ССА	Общи- ни	ДМП ²⁶	Европ. средст ва ²⁷	ДП НПЦ	ДП ДПК	др. сметки /чужди ср/ва на МВ и общини/
I. ОБЩИ ДЪРЖАВНИ СЛУЖБИ	3 154,0	1 543,7	25,2	175,0	51,3	962,7	1,6	390,2	2,7	1,1	0,5
A. ИЗПЪЛНИТЕЛНИ И ЗАКОНОДАТЕЛНИ ОРГАНИ	2 615,1	1 313,3				962,7	1,2	337,4			0,5
Текущи нелихвени разходи	2 370,5	1 227,8				937,9	1,1	203,3			0,5
Капиталови разходи	237,0	79,2				24,8	0,1	132,9			
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	7,5	6,2						1,3			
B. ОБЩИ СЛУЖБИ	183,3	169,5				0,02	0,3	12,4		1,1	
Текущи нелихвени разходи	99,2	87,4				0,02	0,1	10,6		1,0	
Капиталови разходи	83,9	82,1					0,00	1,8		0,1	
в т.ч. прираст на държавния резерв	31,2	31,2									
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,2	0,000					0,2	0,0			
B. НАУКА	355,7	61,0	25,2	175,0	51,3		0,1	40,4	2,7		
Текущи нелихвени разходи	316,3	56,3	18,7	166,6	50,0		0,0	22,1	2,5		
Капиталови разходи	38,2	4,6	6,5	8,5	1,3		0,1	17,1	0,1		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	1,2							1,2			

Група А: „Изпълнителни и законодателни органи”

В тази група се включват разходите, предоставени за финансовото обезпечаване на основните функции на Администрацията на президента, Народното събрание, Сметната палата, Комисията за финансов надзор, централната администрация на министерствата, ведомствата, както и дейностите на общинските и областните администрации, държавните и изпълнителните агенции, търговските служби, посолствата и консулствата в чужбина и други новосъздадени администрации.

Общата сума на разходите на консолидирана основа за тази група е 2 615,1 млн. лв., което представлява 90,2 % от предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. разходи за група „Изпълнителни и законодателни органи”. В структурно отношение преобладават текущите разходи по бюджетите на министерствата, ведомствата и общините, което се обуславя от спецификата на функцията и групата. Капиталовите разходи в тази група са в размер на 237,0 млн. лв. или 73,9 % спрямо разчета за годината. Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 7,5 млн. лв.

Средствата в групата са за реализиране на следните стратегически цели и приоритетни политики:

- ◆ Защита и реализация на националните интереси на Република България чрез активно и адекватно участие в международните отношения;
- ◆ Определяне и осъществяване на вътрешната и външната политика на Република България в съответствие с приоритетите на правителството;

²⁶Средствата по други международни програми и договори са получени по международни програми и договори извън средствата от Европейския съюз.

²⁷Средствата от Европейския съюз са предоставени от фондове и институции на Европейския съюз. Те включват разходите по програмите, съфинансирани по Структурните и Кохезионния фондове на ЕС, Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони и Европейския фонд за рибарство, както и други програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС, вкл. националното съфинансиране.

- ◆ Гарантиране на значима, адекватна и видима роля на България в регионален и глобален план чрез участието ни в ООН и други международни организации;
- ◆ Подобряване на управлението на областите при провеждане на регионалната политика и държавно управление по места;
- ◆ Подобряване ефективността на дейностите по обслужване, контрол и събиране на публичните вземания от приходните агенции;
- ◆ Повишаване на събираемостта на приходите чрез противодействие на данъчните измами и отклонението от данъчно облагане;
- ◆ Ефективно управление на средствата от Европейския съюз;
- ◆ Гарантиране на правовия ред в страната, борба с престъпността и ограничаване на корупцията;
- ◆ Запазване на икономическата и финансова стабилност и създаване на условия за икономически растеж;
- ◆ Реализиране на стратегията за усъвършенстване на данъчната система, осигуряваща повишаване събираемостта на данъците;
- ◆ Провеждане на държавната митническа политика и координиране на връзките с международни организации по проблемите на митата и митническия контрол.

С разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. по група „Изпълнителни и законодателни органи” за министерствата и ведомствата (вкл. за СП и НС) са утвърдени средства в размер на 1 471,8 млн. лв. (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи). Отчетените разходи за 2021 г. са в размер на 1 313,4 млн. лв., в т. ч.: на Сметната палата са 21,1 млн. лв. и на Народното събрание – 45,8 млн. лв.

С извършените разходи през 2021 г. са постигнати следните резултати:

- Предоставяне на услуги, техническа помощ, документи и информация на клиентите на НАП;
- Подобряване на бизнес средата, стимулиране на икономическата активност и намаляване дела на сивата икономика;
- Намаляване на административната тежест и разходите за бизнеса и гражданите;
- Подобряване на митническия контрол, повишаване на ефективността в борбата с митническите и валутни нарушения, засилване на дейността по противодействие на контрабандата и незаконния трафик на наркотични вещества, прекурсори и оръжия и технологии с двойна употреба;
- Ефективно прилагане на мерките по закрила на права върху интелектуалната собственост; Предприети са мерки за засилване и разширяване на въведения фискален контрол върху движението на стоки с висок фискален риск на територията на Република България;
- Ефективно събиране и превеждане на приходите от акцизи в държавния бюджет;
- Извършване на основен ремонт на имоти в чужбина на МВНР;
- Централната избирателна комисия – Подготвяне и произвеждане на изборите за народни представители на 4 април и на 11 юли 2021 г. и подготовка и произвеждане на изборите за президент и вицепрезидент на републиката и за народни представители на 14 ноември 2021 г. Доставка на 3237 специализирани устройства за електронно машинно гласуване с инсталирани системен и приложен (реализиращ изборните процеси) софтуер, включително и на софтуера, който управлява специализираните хардуерни устройства в пълен комплект с изходния

код, така че системният и приложният софтуер да имат възможност да се модифицират за всякакъв вид избори, предвидени в Изборния кодекс;

- През отчетния период се проведе парламентарни избори, назначаване на служебно правителство, насрочване на нови парламентарни избори, второ служебно правителство, нови парламентарни избори и съставяне на редовен кабинет.
- Осигуряване на необходимия финансов ресурс за работни заплати, социални осигуровки и средства за издръжка за нормалното функциониране на държавната администрация.

С разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. за група “Изпълнителни и законодателни органи” за **общинските бюджети** са предвидени общо средства в размер на 860,0 млн. лв. (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи). В централния бюджет бяха предвидени средствата за възнаграждения на членовете на одитните комитети, съгласно чл. 18 от Закона за вътрешния одит в публичния сектор.

Отчетените разходи за годината са в размер на 962,7 млн. лв. или 111,9 % спрямо предвидените общо средства през 2021 г. за общините (по общинските бюджети и в централен бюджет). Отчетените *текущи разходи* по общинските бюджети за група „Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 937,9 млн. лв., което е 118,3 % спрямо общия размер на разчетените средства за 2021 г. Отчетените *капиталови разходи* в тази група са в размер на 24,8 млн. лв. или 36,9 % спрямо разчета. В *делегираните от държавата дейности* за текущи разходи са отчетени средства в размер на 538,5 млн. лв. През 2021 г. общините са *дофинансирани държавните дейности* със собствени приходи в размер на 123,9 млн. лв. В *местните дейности* за групата са отчетени текущи разходи в размер на 275,5 млн. лв. В тази група са отчетени възнагражденията на председателите на общинските съвети и на общинските съветници и издръжката на общинската администрация.

Европейски средства – изразходваните средства в група „Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 337,4 млн. лв. и са основно по следните оперативни и други програми на ЕС:

Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ – стратегията на програмата е тясно свързана с целта за растеж и заетост и приноса на България за постигането на трите взаимно допълващи се типа растеж според „Европа 2020: интелигентен растеж (изграждане на икономика, основаваща се на знания и иновации); устойчив растеж (насърчаване на по-екологична и по-конкурентоспособна икономика с по-ефективно използване на ресурсите); приобщаващ растеж (стимулиране на икономика с високи равнища на заетост, която да доведе до социално и териториално сближаване). Дейностите по Оперативна програма "Иновации и конкурентоспособност" са свързани със засилването на дългосрочната конкурентоспособност на българските предприятия в ясен синхрон с европейската индустриална политика. В тази насока програмата има основна роля относно целенасоченото въздействие по отношение на иновационното представяне на България. Изразходваните средства по програмата за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 142,2 млн. лева.

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ – изразходваните средства по програмата през 2021 г. за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 91,4 млн. лв. Едни от основните цели на тази оперативна програма са осигуряване на достъп до качествено образование и изграждане на научен, изследователски и иновационен потенциал в Република България. Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" е насочена към: създаване на

условия за развитие на интелигентна икономика /развитие на научно-изследователския потенциал и качество на висшето образование/; достъп до и качество на ученето през целия живот; професионално образование и обучение. Това са основни дейности за преодоляване пропастта между научноизследователската и образователната системи, от една страна, и нуждите на бизнеса и пазара на труда, от друга страна. Чрез ресурса на оперативната програма се прилагат целенасочени мерки за развитие на капацитет за научноизследователската и развойната дейност в приоритетни области. Необходимо е да се увеличи значително финансирането на научните изследвания и развойните дейности, чрез мобилизиране на публични и частни инвестиции, със специален фокус върху върховите научни изследвания. Чрез оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" се полагат специални усилия за сближаване на интересите на научните организации и бизнеса, както и активно да бъде подкрепяно и стимулирано тяхното сътрудничество. Един от основните приоритети е свързан със системна подкрепа на пазарно-ориентирани научноизследователски и развойни дейности, за да се подобри конкурентоспособността на българската научноизследователска система и на икономиката като цяло. Част от основните дейности в това функционално направление по Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" са свързани с адекватни институционални мерки във висшите училища и научно-изследователските организации за създаване на подходяща среда за изследвания и за кариерно развитие на изследователите. Това включва: прозрачна и модерна рамка за кариерно развитие; висока мобилност, включително международни обучения и междусекторна мобилност в рамките на академичната им подготовка; инвестиране в интердисциплинарни и предприемачески умения, като защита правата върху интелектуалната собственост, разработване на бизнес планове и мениджърски умения, необходими за стартиране на предприятия.

Оперативна програма „Региони в растеж” - тази програма е насочена към регионалното развитие и по-конкретно към постигане на целите на градската политика в България. Един от основните приоритети на оперативната програма е насочен към укрепване и развитие на полицентричната система в страната чрез специална насоченост към градското развитие на големите и средните градове, които влизат в нея. Чрез оперативна програма „Региони в растеж” се цели изпълнение на интегрирани проекти за постигане на взаимодействие и взаимно допълване между различните видове мерки, като основна инфраструктура за по-добра градска среда, енергийна ефективност, образователна, социална, спортна и културна инфраструктура и интегриран градски транспорт. Една от основните цели на програмата в това функционално направление е насочена към укрепване и повишаване на институционалния капацитет на Управляващия орган на оперативната програма. Търсеният резултат е осъществяване на безпрепятствено изпълнение, наблюдение, оценка, информация и контрол на програмата, осигурявайки по този начин високо ниво на усвояване на фондовете от ЕС. Най-добрите практики от периода 2007-2013 г. продължават и през следващия програмен период, като системата за обучение и квалификация на служителите на Управляващия орган, осигуряване на външно обучение за извършването на проверки на място, осигуряване на добри условия за работа и архивиране, както и на необходимото оборудване. За доброто изпълнение на оперативната програма се цели подсилена експертиза в специфични области, като обществени поръчки, държавни помощи и финансови инструменти. Друга цел на програмата е свързана с подобряване на административния капацитет на бенефициентите (министерства, ведомства и общини на големите и средните градове), за да могат ефективно да я прилагат. Изразходваните средства по Оперативна програма „Региони в растеж” за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 35,6 млн. лева.

Оперативна програма „Добро управление” – изразходваните средства за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 27,0 млн. лева. Една от основните

цели на програмата е принос за изпълнението на стратегията на ЕС за интелигентен, устойчив и приобщаващ растеж и за постигането на икономическо, социално и териториално сближаване. На национално ниво оперативна програма „Добро управление” е директно обвързана с постигането на целите за укрепване на институционалната среда за по-висока ефективност на публичните услуги за гражданите и бизнеса. Стратегията на оперативната програма се гради върху подобряване на функционирането на държавните институции, като подпомага следните фактори за растеж: Подобряване ефективността на публичните разходи и осигуряване на преразпределение на публичните разходи към дейности, повишаващи потенциала за растеж на икономиката; Адресиране на слабостите в бизнес-средата и подобряване на административната ефективност, включително на регионално и местно ниво. Част от дейностите по оперативната програма са насочени към силните, ефективни и прозрачни държавни и съдебни институции. Един от приоритетите на програмата в това функционално направление е свързан с модернизиране на публичната администрация чрез: по-нататъшното разгръщане на услугите в областта на електронното управление и разширяване на употребата на информационни и комуникационни технологии от страна на публичните администрации, включително за системите за събиране на данъци, както и по отношение на единните звена за контакт съгласно Директивата за услугите; опростяване на бизнес средата и намаляване на бюрокрацията чрез улесняване на процедурите и опростяване на регулаторни режими.

Към 31.12.2021 г. договорените средства по ОП „Добро управление” са 89 % от бюджета на програмата, изплатените средства са 57,1 % от бюджета, а сертифицираните – 57,1 %.

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” - програмата финансира дейности за развитието на човешките ресурси в структурите на държавната администрация и гражданското общество. Стратегията на програмата е изградена на идеята, че преодоляването на предизвикателствата в обществения сектор като цяло не е възможно без наличието на добре функциониращи, ефективни и ефикасни публични институции. Необходимите реформи не могат да бъдат лесно проведени, ако институционалната рамка не създава нужните условия. Ето защо продължават инвестициите в капацитета на институциите, в т.ч. в сферата на социалното включване, здравеопазването, равните възможности и недискриминацията и условията на труд. Подкрепата за социалните иновации е важна част от стратегията на програмата за модернизиране на публичните политики. Те могат да бъдат приложени във всички области, попадащи в обхвата на програмата, в т.ч. за подобряване пригодността за заетост на работната сила, активното включване, улесняване достъпа до социални и здравни услуги, ранното детско развитие, удължаване на трудовия живот в добро здраве и др. Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” оказва подкрепа за транснационалното сътрудничество между организации от България и други държави - членки на ЕС. Изразходваните средства по *Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”* за група “Изпълнителни и законодателни органи” са в размер на 12,8 млн. лева.

Група Б: „Общи служби”

С разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. за група “Общи служби” на консолидирано ниво са планирани 174,3 млн. лв. (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи и нетния прираст на държавния резерв), а отчетените разходи за групата са 183,3 млн. лв.

Отговорните администрации, ангажирани с изпълнението на функции, дейности и задачи в група „Общи служби” през 2021 г., са първостепенните разпоредители с бюджет - Министерски съвет, Министерство на финансите, Министерство на правосъдието, Министерство на икономиката и индустрията, Министерство на регионалното развитие и

благоустройството, Министерство на младежта и спорта, Националният статистически институт, Държавната агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“ и Народното събрание.

С най-голям относителен дял в разходите за група „Общи служби“ са разходите по системите **на министерствата и ведомствата** (вкл. Народното събрание) – отчетените разходи за годината са в размер на 167,9 млн. лв., което е 92,5 % от общо разходите за групата. Разходите в групата са за:

- изпълнението на Националната статистическа програма;
- осигуряване на правна сигурност на процесите, свързани с кредитирането и стимулиране на инвестициите, за привличане на чуждестранни инвестиции чрез организиране и участие в бизнес и инвестиционни форуми, информационни кампании и др.;
- натрупване, съхраняване и използване на държавните резерви и военновременните запаси на страната в съответствие с изискванията на националната сигурност, както и за създаване на задължителни запаси от нефт и нефтопродукти;
- финансиране на концесионната дейност;
- осъществяване на методическото ръководство и контрола на дейностите, свързани с гражданското състояние, гражданската регистрация и автоматизираните информационни фондове;
- осъществяване на дейностите по изпълнението на държавната политика за повишаване безопасността на движението по пътищата, в т. ч. организация на движението, развитие на транспортната инфраструктура, намаляване на пътнотранспортния травматизъм, състоянието на автомобилния парк, подготовката на водачите и др.;
- осъществяване на дейността на Централния регистър на особените залози /ЦРОЗ/ към Министерството на правосъдието. Основната мисия на ЦРОЗ е да осигурява правна сигурност на процесите, свързани с финансиране срещу обезпечение, като поддържа, води и съхранява единен публичен електронен регистър.

Разходите на Държавната агенция „Държавен резерв и военновременни запаси“ през 2021 г. за попълване на държавния резерв са в размер на 147,7 млн. лв., а отчетеният нетен прираст на държавния резерв е 31,2 млн. лв. По бюджета на НСИ са отчетени 48,7 млн. лв. за изпълнението на Националната статистическа програма и осигуряване на дейностите по преброяването на населението, жилищния фонд и земеделските стопанства на Република България през 2021 година.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Общи служби“ са в размер на 12,4 млн. лв. (в т.ч. 10,6 млн. лв. текущи разходи). От тези средства 8,9 млн. лв. са по *др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС*, 1,9 млн. лв. са по *Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“* и 1,6 млн. лв. са по *Оперативна програма „Добро управление“*.

Група В: „Наука“

Група „Наука“ включва разходите за финансиране на науката и научните изследвания. С финансирането на тези дейности държавата има за цел развитието на българската наука в съответствие с националните интереси и общочовешките ценности.

Общата сума на изразходваните средства по тази група за 2021 г. е 355,7 млн. лв. Със ЗДБРБ за 2021 г. по група „Наука“ за **министерствата и ведомствата** са предвидени средства в размер на 73,5 млн. лв., като отчетените разходи за годината възлизат на 61,0 млн. лева. От отчетените разходи в групата 31,5 % са за персонал; 25,1 % са разходи за

издръжка; разходи за субсидии и разходи за членски внос - 35,4 %. Министерството на образованието и науката отчита 53,3 млн. лв.; Министерство на икономиката и индустрията - 5,2 млн. лв.; Министерства на земеделието - 1,3 млн. лв.

С отчетените средства са осигурени следните дейности:

- осъществяване на националната политика в областта на науката, технологичното развитие и иновациите; разработване и предлагане за утвърждаване на научни програми в съответствие с националните приоритети и приоритетите на Европейския съюз, както и програми и проекти с регионално значение (дирекция „Наука“ към Министерството на образованието и науката);
- научни изследвания, информационно обслужване, приложни и спомагателни дейности в областта на земеделието, животновъдството и хранително-вкусовата промишленост (Селскостопанската академия и Националната служба за съвети в земеделието);
- конкурсно-проектно финансиране на научните изследвания (Фонд „Научни изследвания“ към Министерството на образованието и науката);
- участие на България в Европейската организация за ядрени изследвания (ЦЕРН) и в Международния център за научна и техническа информация (МОН);
- събиране, обработка и съхранение на научно-техническа информация и документация (Национален център за информация и документация към МОН).

Основна част от извършените разходи през 2021 г. за наука са по бюджетите на ДВУ, БАН и ССА и са свързани с осигуряването на дейността на ДВУ, подразделенията в системата на БАН и ССА. Отчетените разходи за група „Наука“ са в размер съответно на 25,2 млн. лв. (ДВУ), 175,0 млн. лв. (БАН) и 51,3 млн. лв. (ССА).

Европейски средства - изразходваните средства в група „Наука“ са в размер на 40,4 млн. лв. (в т.ч. 22,1 млн. лв. текущи разходи) и са основно по следните оперативни и други програми на ЕС:

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ – изразходваните средства по програмата през 2021 г. за група „Наука“ са в размер на 19,6 млн. лв. Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж" е насочена към: създаване на условия за развитие на научно-изследователския потенциал и качество на висшето образование; достъп до и качество на ученето през целия живот; професионално образование и обучение. Чрез ресурса на оперативната програма се прилагат целенасочени мерки за развитие на капацитет за научноизследователската и развойната дейност в приоритетни области. Част от основните дейности в това функционално направление, по Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж", са свързани с институционални мерки във висшите училища и научно-изследователските организации за създаване на подходяща среда за изследвания и за кариерно развитие на изследователите.

Други програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 13,6 млн. лева.

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА на ССА и БАН (в качеството им на бенефициенти) – 4,1 млн. лв., като 3,7 млн. лв. са на ССА.

2.4.2 Отбрана и сигурност

Разходите по функция „Отбрана и сигурност” по консолидираната фискална програма са предназначени за обезпечаване на дейностите по осигуряването на националната сигурност и отбрана, поддържането на отбранителния потенциал на страната, опазването на обществения и правовия ред, издръжка на съдебната власт и администрацията на затворите и защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии. Отчетените разходи за 2021 г. за отбрана и сигурност са в размер на 5 457,4 млн. лв., което представлява 4,1 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2021 г.	КФП	ДБ	Соц. осигуряване	ДВУ	БАН	БНР	Общи - ни	ДМП	Европ. ср-ва
II. ОТБРАНА И СИГУРНОСТ	5 457,4	5 183,6	0,1	0,6	0,1	0,02	146,3	29,3	97,4
A. ОТБРАНА	1 709,7	1 685,6		0,003			0,01	23,1	1,02
Текущи нелихвени разходи	1 319,0	1 318,5		0,003			0,01	0,3	0,09
Капиталови разходи	390,8	367,1						22,7	0,93
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина									
B. ПОЛИЦИЯ, ВЪТРЕШЕН РЕД И СИГУРНОСТ	2 406,6	2 291,4					28,0	4,8	82,4
Текущи нелихвени разходи	2 312,3	2 250,3					24,9	0,5	36,6
Капиталови разходи	93,2	40,2					3,1	4,23	45,6
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	1,1	0,832						0,08	0,2
B. СЪДЕБНА ВЛАСТ	957,3	951,0						0,39	6,0
Текущи нелихвени разходи	939,8	936,5						0,38	2,9
Капиталови разходи	17,6	14,5						0,01	3,0
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,01	0,0							0,01
Г. АДМИНИСТРАЦИЯ НА ЗАТВОРИТЕ	234,2	231,6						1,0	1,59
Текущи нелихвени разходи	233,0	231,0						0,5	1,59
Капиталови разходи	1,2	0,6						0,56	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина									
Д. ЗАЩИТА НА НАСЕЛЕНИЕТО, УПРАВЛЕНИЕ И ДЕЙНОСТИ ПРИ СТИХИЙНИ БЕДСТВИЯ И АВАРИИ	149,5	24,1	0,1	0,59	0,1	0,02	118,2		6,4
Текущи нелихвени разходи	52,5	8,9	0,1		0,1	0,02	42,7		0,6
Капиталови разходи	48,1	0,012	0,0107	0,5918		0,004	42,4		5,2
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,6								0,6
Предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии	48,3	15,1		0,002			33,1		

Група А: „Отбрана”

Извършените разходи по консолидираната фискална програма за група „Отбрана” през 2021 г. са в размер на 5 457,4 млн. лв. От тях 1 685,6 млн. лв. са по бюджетите на **министерства и ведомства**, при разчетени със ЗДБРБ за 2021 г. разходи в размер на 1 517,7 млн. лв. (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи). Най-голям относителен дял имат разходите, отчетени по бюджета на МО – 1 684,8 млн. лв.

Отбранителната политика през 2021 г. продължи да се осъществява в съответствие с Конституцията, законите и утвърдените от Народното събрание и Министерския съвет национални стратегически документи в областта на сигурността и отбраната.

С Решение на Народното събрание на 11.02.2021 г. беше приета „Програма за развитие на отбранителните способности на Въоръжените сили на република България 2032“ (Програма 2032), обн., ДВ, бр. 13 от 16.02.2021 г., разработена в резултат на проведения през 2019-2020 г. Стратегически преглед на отбраната. С Програма 2032 се

определя стратегическата рамка и основните параметри на отбранителната политика и изграждането и поддържането на адекватни на рисковете и заплахите отбранителни способности на Въоръжените сили до 2032 г., а в някои направления и отвъд този хоризонт.

На основата на Програма 2032 с ПМС № 183/07.05.2021 г. бе приет „План за развитие на Въоръжените сили на Република България до 2026 г.“ (План 2026), в който са заложени практически стъпки за реализация на Програма 2032 в периода до 2026 г.

В изпълнение на Програма 2032 и План 2026 на оперативен ниво бяха формирани Командване за логистична поддръжка и Командване за комуникационно-информационна поддръжка и киберотбрана. Реорганизиран бяха щабове на оперативен ниво и бяха оптимизирани структури на тактическо ниво.

През годината усилията на Министерството на отбраната бяха фокусирани върху: изпълнение на мисиите и задачите на въоръжените сили; изграждане и поддържане на необходимите отбранителни способности и попълване на техния дефицит; попълване на вакантните длъжности във Въоръжените сили; окомплектоването и подготовката на доброволния резерв; превъоръжаване и модернизация; повишаване на отбранителни способности в контекста на колективната отбрана; изпълнението на приетия пакет Цели на способностите на НАТО.

В рамките на утвърдения бюджет на Министерството на отбраната за 2021 г. Въоръжените сили изпълняваха задачите си по мисиите „Отбрана“, „Подкрепа на международния мир и сигурност“ и „Принос към националната сигурност в мирно време“, произтичащи от конституционните им задължения.

В рамките на мисия „Отбрана“ основните усилия бяха насочени към поддържането и усвояването на плановете за бойна готовност, плановете за мобилизация и моделите за работа на оперативните групи на всички нива за осигуряване на устойчиво управление на щабовете и формированията при привеждането им при необходимост в по-високи степени на бойна готовност, изпълнението на мероприятията по нарастване на готовността им и провеждането на мобилизация.

В изпълнение на мисията „Подкрепа на международния мир и сигурност“ през 2021 г. формирования и отделни военнослужещи участваха в 9 различни мисии и операции зад граница. Общият брой военнослужещи, участвали в тях, беше до 320 за една ротация.

В рамките на мисията „Принос към националната сигурност в мирно време“ през 2021 г. Въоръжените сили изпълняваха следните задачи:

- в изпълнение на националния план за действие при извънредна ситуация вследствие на увеличен миграционен натиск поддържаха 24-часова готовност до 1 051 военнослужещи и цивилни служители за действие по границата с Република Турция и до 801 военнослужещи и цивилни служители за действие по границата с Република Гърция, като за тяхното осигуряване са поддържани в готовност до 285 единици техника;
- оказваха помощ за охрана на държавната граница, считано от 01.11.2021 г. бяха въведени 448 военнослужещи и 69 единици техника на ротационен принцип през две седмици;
- изпълниха неотложни ремонтно-възстановителни дейности по инженерното съоръжение от възпрепятстващ тип по българо-турската граница и прилежащия път на над 200 проблемни участъци;
- поддържаха в готовност до 1 100 души за съвместни действия с МВР, съгласно плановете за противодействие на тероризма;
- за оказване на помощ на населението поддържаха в готовност 99 формирования за овладяване и/или преодоляване на последствията от бедствия и две групи за

евакуация на населението при авария в АЕЦ „Козлодуй“ с общо около 2 690 човека и 760 единици техника;

- самолет С-27J „Spartan“ беше поддържан в постоянна готовност за изпълнение на специални задачи по транспортиране и евакуация, а вертолети AS-532-AL „Cougar“ и Ми-17 – за пожарогасене, транспортиране, евакуация, въздушно разузнаване и наблюдение от въздуха;
- около 1 100 военнослужещи и 160 единици техника участваха общо 17 пъти в гасенето на горски и полски пожари и в ликвидиране на последствията от наводнения;
- вертолети от състава на Военновъздушните сили участваха 65 пъти в потушаване на пожари, при което бяха извършени около 700 водохвърляния;
- за търсене, спасяване и медицинска евакуация бяха извършени 10 полета в страната и чужбина от Военновъздушните сили и 5 мероприятия с вертолети на Военноморските сили;
- плавателни кораби взеха участие в спасителната операция по разтоварване на заседналия кораб „Вера Су“;
- на територията на страната бяха унищожени 145 невзривени боеприпаса.

Група Б: „Полиция, вътрешен ред и сигурност”

Отчетените разходи за група „Полиция, вътрешен ред и сигурност” по КФП са в размер на 2 406,6 млн. лв.

Със ЗДБРБ за 2021 г. по бюджетите **на министерствата и ведомствата** са утвърдени 2 300,3 млн. лв. (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи). По отчет разходите им са общо 2 291,4 млн. лв., в т.ч. на Министерството на вътрешните работи – 1 998,95 млн. лв., на Държавна агенция „Национална сигурност” – 140,9 млн. лв., на Националната служба за охрана – 47,41 млн. лв., на Държавна агенция „Разузнаване“ – 33,79 млн. лв., на Националното бюро за контрол на специалните разузнавателни средства – 1,49 млн. лв., на Държавна агенция „Технически операции“ – 68,84 млн. лв.

В рамките на предоставените през годината средства бе реализирано изпълнението на националните приоритети в областта на сигурността и вътрешния ред на страната, а именно – повишаване ефективността в процеса на противодействие на престъпността, защита на националната сигурност, опазване на обществения ред и борба с корупцията, охрана и контрол на държавната граница, осигуряване на държавен противопожарен контрол, пожарогасителна и аварийно-спасителна дейност, намаляване щетите за икономиката на страната от дейността на организирани престъпни групи и недопускане извършването на терористични действия..

Отчетените разходи по **общинските бюджети** за група „Полиция, вътрешен ред и сигурност” за 2021 г. са в размер на 28,0 млн. лв. Извършените текущи разходи за тази група са в размер на 24,9 млн. лв., което е 66,6 % от разчетите към закона. В *делегираните от държавата дейности* отчетените текущи разходи са в размер на 15,6 млн. лв. или 73,9 % спрямо плана и 129,7 % спрямо отчета за 2020 г. Тук се отчитат разходите за издръжка на местните комисии за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните, на центровете за социална превенция и консултативни кабинети, на детските педагогически стаи и районните полицейски инспектори, разходите за персонал на секретарите на местните комисии за борба с трафика на хора и на обществените възпитатели.

По отчетни данни за 2021 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи в размер на 0,5 млн. лева.

В *местните дейности* отчетените текущи разходи са в размер на 8,9 млн. лв. или 54,5 % от плана. Изпълнението е 107,9 % спрямо отчета за 2020 г. Тук се отчитат разходите за звената „Общинска полиция“.

Отчетените капиталови разходи в тази група са в размер на 3,1 млн. лв., от които 1,5 млн. лв. за държавни дейности и 1,6 млн. лв. за местни дейности.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Полиция, вътрешен ред и сигурност“ са в размер на 82,4 млн. лв. (в т.ч. 45,6 млн. лв. капиталови разходи) и са основно по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС (68,1 млн. лв.).

Група В: „Съдебна власт“

Средствата в тази група са предназначени за осигуряване на дейността на органите на съдебната власт, както и за издръжка на Главна дирекция „Охрана“, Агенцията по вписванията, Националното бюро за правна помощ (второстепенни разпоредители с бюджет към министъра на правосъдието) и разходите по програма „Инвестиции на органите на съдебната власт“. Със ЗДБРБ за 2021 г. в тази група са предвидени разходи в размер на 996,2 млн. лв. (с резерва за непредвидени и неотложни разходи), от които 880,3 млн. лв. по бюджета на съдебната власт и 112,1 млн. лв. по бюджета на МП.

Средствата по бюджета на съдебната власт са предвидени за финансово осигуряване на основните политики, заложи в Актуализираната стратегия за продължаване на реформата в съдебната система. Финансирането на дейностите при изпълнението на бюджета са насочени за обезпечаване дейността на съдебната система, която да гарантира прилагането на законите, постигането на равен достъп до правосъдие и на европейски стандарти в областта на правната помощ, подобряване на управлението и организация на работата на съдебната власт, усъвършенстване на информационните технологии, развитие на информационна стратегия на правораздавателните органи.

Общият размер на отчетените разходи по група „Съдебна власт“ за 2021 г. е 957,3 млн. лв., от тях 843,4 млн. лв. по бюджета на съдебната власт и 107,6 млн. лв. по бюджета на МП.

Група Г: „Администрация на затворите“

В тази група са включени разходите за финансово осигуряване на основните дейности и задачи, възложени със Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража на Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ към МП, както и средства за развитие на пробационната дейност в изпълнение на Наказателния кодекс. Със ЗДБРБ за 2020 г. в тази група са предвидени разходи в размер на 243,6 млн. лв. (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи).

Общият размер на отчетените разходи на консолидирано ниво за група „Администрация на затворите“ през 2021 г. е 234,2 млн. лв., в т.ч. за текущи разходи – 233,0 млн. лв. и за капиталови разходи – 1,2 млн. лв. По бюджета на МП в групата са отчетените разходи в размер на 231,6 млн. лева.

Група Д: „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии“

Разходите за защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии са предназначени за осигуряване на дейностите по отбранително-мобилизационната подготовка, в изпълнение на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България, за изпълнение на разпоредбите на Закона за защита при бедствия,

касаещи дейностите на държавните органи и общинската администрация по управлението при кризи, стихийни бедствия и аварии, в т.ч. за изпълнението на мерки по предотвратяване на последствията от тях.

В група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии” и през 2021 г. разчетените средства със ЗДБРБ за 2021 г. са в размер на 209,3 млн. лв. (в т. ч. средствата от резерва за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия).

В хода на изпълнението на държавния бюджет, на основание чл. 109, ал. 3 и ал. 6 от Закона за публичните финанси и акт на Министерския съвет, по бюджетите на министерствата и ведомствата са осигурени допълнителни средства, като общо разходите по уточнен план за министерства и ведомства и самостоятелните бюджети са в размер на 22,9 млн. лева.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г. (Обн., ДВ, бр. 104 от 8.12.2020 г., в сила от 1.01.2021 г., изм. и доп., бр. 77 от 16.09.2021 г., в сила от 16.09.2021 г.) средствата по чл. 1, ал. 2, раздел II, т. 5.1. за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия са в размер на 95,7 млн. лева.

За сметка на резерва за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия с Постановления на Министерския съвет № 11/2021 г., № 23/2021 г., № 38/2021 г., № 58/2021 г.; № 77/2021г.; № 96/2021 г.; № 117/2021г.; № 147/2021г.; № 157/2021г.; № 207/2021 г.; № 377/2021 и № 471/2021 г. са одобрени допълнителни целеви разходи/трансфери в размер на 96 млн. лева. От тях по бюджетите на общините - 76 млн. лв. и по бюджетите на министерствата - 20 млн. лв. Възстановените в резерва средства от общините на основание чл.31, ал.4 и ал.5 от ПМС №408 от 2020 г. за изпълнението на държавния бюджет на Р България за 2021 г. са 0,4 млн. лв. Възстановените средства от министерства са 4,6 млн. лв.

Разпределението на допълнителните разходи/трансфери е извършено при спазване на условието в § 1, ал. 8 на ЗИД на ЗДБРБ за 2021 г. за одобряване само на разходи, които са свързани с бедствия, възникнали през 2021 г.

Финансирането на превантивни дейности е извършвано в рамките на определения лимит в чл. 31, ал.1 на Постановление № 408 от 23 декември 2020 г. за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2021 г. (30 на сто от бюджета).

През 2021 г. в група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии” на консолидирано ниво са отчетени разходи в размер на 149,5 млн. лв., от които разходите за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии са 48,3 млн. лв. От предоставените средства за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии, 15,1 млн. лв. са отчетени по бюджетите на министерствата и ведомствата.

По-значителните събития във връзка с които е одобрено целево финансиране са:

- наводненията и проливните валежи през януари и февруари на територията на общините Белово, Трън, Перник, Костинброд, Антон, Своге, Хаджидимово, Гърмен и Благоевград, Бургас, Велико Търново, Видин, Враца, Кърджали, Кюстендил, Монтана, Перник, Смолян, Стара Загора, Кочериново, Иваново, Две могили, Свиленград (отводнителна помпена станция "Капитан Андреево 1", землище с. Капитан Андреево), София, участък от път III – Кричим - Девин от км 97+960 до км 98+050 и др., и в периода юни - септември на територията на общините Г. Оряховица, Пирдоп и Гоце Делчев;
- авария на съоръжения и сгради в общините Сапарева баня - водовземно съоръжение на минерална вода (февруари), пътни надлези в гр. Русе (февруари), пожар в сграда в с. Планиново, общ. Тополовград (юли);
- полски и горски пожари през август на територията на общините Велинград, Кърджали, Кюстендил, Перник, Сандански, с. Петрово, Ивайловград, с. Свирачи, Хисаря, с. Старосел, с. Югово - Родопите;

- активни свлачищни и срутищни процеси: срутище в с. Дряново, общ. Лъки (януари), свлачища на общински път BGL1351/II-84, Юндола - с. Черна Места / с. Смолево - с. Бел Камен, общ. Якоруда (януари), свлачище на път BLG 2061 (I-1) – Благоевград - /Бистрица-летовище Бодрост, м. Картала (януари);
- щорм и буря в „Св. св. Константин и Елена“ (януари - февруари).

За преодоляване, овладяване и предотвратяване на последиците от наводнения са предоставени 70,5 млн. лв., което е 73 % от всички одобрени средства. За свлачища са отпуснати 8,1 млн. лв. (8 %), а за възстановяване на обекти в аварийно състояние 7,4 млн. лв. (8 %). За бури, градушки, щорм са одобрени 4,7 млн. лв. или 5 % от средствата.

Според вида на обектите най-голям дял заемат одобрените разходи за възстановяване на хидротехнически, хидромелиоративни съоръжения, системи за водоснабдяване и канализация и за осигуряване на безопасна проводимост на речни легла – 44,4 млн. лв. (46 %). За обекти от транспортната инфраструктура са одобрени 25,5 млн. лв. или 26 %, а за геозащита – 11,6 млн. лв. или 12 %.

През 2020 г. в група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии“ на консолидирано ниво са отчетени разходи в размер на 140,2 млн. лв., от които разходите за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии са 47,5 млн. лв. От предоставените средства за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии, 30,5 млн. лв. са отчетени по бюджетите на министерствата и ведомствата.

Отчетените разходи по **общинските бюджети** за група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии“ са в размер на 118,2 млн. лв.

В група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии“ в *делегираните от държавата дейности* отчетените текущи разходи (вкл. средствата от резерва за предотвратяване, овладяване и преодоляване на последиците от бедствия) за 2021 г. са в размер на 37,8 млн. лв. или 113,4 % спрямо плана и 106,2 % спрямо отчета за 2020 г. Тук се отчитат разходите за отбранително-мобилизационни дейности, за доброволни формирования, както и тези за превантивна дейност и за ликвидиране на последиците от стихийни бедствия и аварии.

По отчетни данни за 2021 г. общините са до финансирани държавните дейности със собствени приходи в размер на 2,3 млн. лева.

В частта за *местните дейности* за текущи разходи са отчетени средства в размер на 8,4 млн. лв. при 8,0 млн. лв. разчетени по закон. Тук се отчитат разходите за осигуряване дейностите по плана за защита при бедствия и за неотложни и непредвидени разходи, свързани със защитата на населението при ликвидиране на последици от стихийни бедствия и производствени аварии.

Отчетените капиталови разходи по общинските бюджети за тази група са в размер на 69,6 млн. лв., в т. ч. и от неусвоени средства от предходни години, които са изразходвани основно за обекти, свързани с предотвратяване и за ликвидиране на последиците от бедствия и аварии.

Европейски средства - разходите в група „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии“ са в размер на 6,4 млн. лв., от които 5,6 млн. лв. са разходи на общините по *др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС*.

2.4.3 Образование

Бюджетните организации, на които е възложено изпълнението на политики в областта на образованието, са Министерството на образованието и науката, Министерството на културата, Министерството на младежта и спорта, Министерството на отбраната, Министерството на вътрешните работи и общините.

Общата сума на изразходваните средства по функция „Образование“ за 2021 г. е 5 640,5 млн. лв., което представлява 4,2 % от БВП.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2021 г.	КФП	ДБ	ДВУ	Общини	ДМП	Европ. ср-ва
III. ОБРАЗОВАНИЕ	5 640,5	685,5	1 012,1	3 657,5	2,7	282,7
Текущи нелихвени разходи	5 232,8	603,0	930,5	3 496,9	2,2	200,3
Капиталови разходи	387,8	68,2	81,6	160,6	0,6	76,9
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	19,9	14,3	0,1			5,5

Със ЗДБРБ за 2021 г. са предвидени средства за функцията в размер на 5 666,0 млн. лв. (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи). Изпълнението на разходите за функцията на консолидирано ниво е в размер на 5 640,5 млн. лв. (99,5 % спрямо разчетите за 2021 г.). За функция „Образование“ през 2021 г. са отчетени 5 232,8 млн. лв. текущи разходи и 387,8 млн. лв. капиталови разходи. Предоставените текущи трансфери за чужбина са в размер на 19,9 млн. лева.

През 2021 г. е запазен децентрализираният подход за финансиране на сектор „Образование“ при следване на единни принципи при разходването на средства, независимо от финансиращия орган. Със средствата, предвидени по централния бюджет и бюджета на Министерството на образованието и науката, е осигурено финансирането на основните приоритети и политики в тази област, независимо, че изплащането на средствата е извършено децентрализирано.

По **държавния бюджет** отчетените разходи във функция „Образование“ са в размер на 685,5 млн. лв. или 60,1 % спрямо утвърдените със ЗДБРБ за 2021 г. Останалата част от планираните разходи за образование е отчетена през 2021 г. като предоставени трансфери по други бюджети, които не са част от държавния бюджет, но са включени в КФП. Отчетените текущи разходи са в размер на 603,0 млн. лв., като от тях с най-голям относителен дял (77,7 %) са разходите за персонал. Отчетените капиталови разходи са в размер на 68,2 млн. лв. Предоставените текущи трансфери за чужбина са в размер на 14,3 млн. лева.

През 2021 г. е осигурено изпълнението на приоритета на правителството на удвояване на средствата за възнаграждения на педагогическите специалисти, като за тази цел са осигурени допълнително 360,0 млн. лв., в т.ч. общини.

Отчетените разходи от ДВУ, в т. ч. Държавните висши военни училища, за образование са в размер на 1 012,1 млн. лв.

Отчетените разходи през 2021 г. от МВР по тази функция са размер на 22,27 млн. лв., от които 17,25 млн. лв. разходи за персонал.

Разходите по **общинските бюджети** за функцията са 3 657,5 млн. лв. или 108,0 % спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. Текущите разходи са в размер на 3 496,9 млн. лв., а капиталовите - 160,6 млн. лева.

За *делегираните от държавата дейности* извършените текущи разходи са в размер на 3 313,9 млн. лв. или с 239,3 млн. лв. повече от планираните. Превишението спрямо закона се дължи на финансирането по национални програми „Оптимизиране на вътрешната структура на персонала“, „Осигуряване на съвременна образователна среда“, „Без свободен час“, „Информационни и комуникационни технологии (ИКТ) в системата на предучилищното и училищното образование“, „Отново заедно“ и други национални

програми за развитие на образованието. Училищата и детските градини получават допълнителни средства за компенсиране транспортните разходи на педагогическия персонал, за работа с деца от уязвими групи, за стипендии на деца с изяви дарби, за диференцирано заплащане на труда на директорите, за безплатен транспорт на ученици до 16 г. възраст, за закупуване на познавателни книжки, учебници, достъп до електронно четими учебници, учебни комплекти и учебни помагала, за изплащане на стипендии за постигнати образователни резултати, както и средства за издръжка на паралелки за придобиване на квалификация по защитени специалности от професии и по специалности от професии, за които е налице очакван недостиг от специалисти на пазара на труда. В отговор на предизвикателствата пред системата, предвид усложнената епидемична обстановка, са предоставени допълнителни средства на институциите в системата на предучилищното и училищното образование за мерки и дейности, свързани с превенция и ограничаване разпространението на COVID-19, в т.ч. за дезинфекционни материали, уреди за пречистване на въздух и други, включително за тестове за откриване на SARS-CoV-2 на педагогическия персонал, в случай че същите не могат да бъдат осигурени в пълен обем от районните здравни инспекции.

В делегираните от държавата дейности се отчитат разходите за персонала в училищата и детските градини, издръжката на децата в подготвителните групи, всички разходи за издръжка на специални, неспециализирани, специализирани и професионални гимназии и на общежитията, разходи за ресурсно подпомагане и създаване на условия за приобщаващо образование, средства за дейности за развитие на интересите, способностите, компетентностите и извята в областта на науките, технологиите, изкуствата и спорта на децата и учениците, както и други дейности по образованието.

По данни от отчета за 2021 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 35,6 млн. лева.

За капиталови разходи в делегираните от държавата дейности са отчетени 76,9 млн. лв. или с 8,4 млн. лв. повече спрямо предвидените по закон. През 2021 г. по бюджетите на общините са предоставени допълнителни трансфери в размер на 23,0 млн. лв. за финансово осигуряване на дейности по Програмата за изграждане, пристрояване, надстрояване и реконструкция на детски ясли, детски градини и училища 2020-2022 г.

В *местните дейности* по функция „Образование“ отчетените текущи разходи са в размер на 162,7 млн. лв., което е с 26,2 млн. лв. по-малко от разчетените по закон и с 15,9 млн. лв. повече спрямо отчетените за 2020 г. Тук се включват разходите за издръжка на детски градини, включително храната на децата, разходите на столовете в училищата, разходите за персонал и текуща издръжка на центрове за подкрепа за личностно развитие и други дейности по образованието, финансирани от собствените приходи на общините.

Отчетените *капиталови разходи* за местни дейности са 68,4 млн. лв. или с 20,9 млн. лв. повече от предвидените по закон.

Европейски средства – изразходваните средства във функция „Образование“ за 2021 г. са в размер на 282,7 млн. лв., основно по следните оперативни и др. програми:

Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ – изразходваните средства по програмата за функция „Образование“ за годината са в размер на 143,6 млн. лева. Основните цели на програмата са свързани с осигуряване на достъп до качествено образование и изграждане на научен, изследователски и иновационен потенциал в Република България. Дейностите по програмата са свързани и с продължаване на реформата във висшето образование, по-специално като се подобри съответствието между резултатите от него и нуждите на пазара на труда и като се засили сътрудничеството между институциите, ангажирани в сферата на образованието, научно-изследователските институти и предприятията. Усилията по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ са насочени към системна подкрепа на пазарно-

ориентирани научноизследователски и развойни дейности, за да се подобри конкурентоспособността на българската научноизследователска система и на икономиката като цяло. В системата на висшето образование дейностите по програмата са свързани с: нуждите от реструктуриране на системата; потребностите, свързани със съдържанието на образователния продукт; потребностите, свързани с доставчиците на образователната услуга; потребността от разширяване на обхвата на образователната услуга. Тези дейности ще допринесат за развитието на човешките ресурси в областта на изследванията и иновациите, и по този начин ще подпомогнат икономиката на знанието, най-вече чрез дейностите, свързани с развитието на изследователите, качеството на висшето образование и ученето през целия живот. Основните операции с най-голям бюджет по тази програма са следните: "Изграждане и развитие на центрове за върхови постижения", "Изграждане и развитие на центрове за компетентност" и "Допълваща подкрепа за научни организации с одобрени проекти по Рамкова Програма ХОРИЗОНТ 2020, конкурс WIDESPREAD-TEAMING, Фаза 2" на обща стойност 430,3 млн. лв. Това са дългосрочни проекти, чиято цел е да доведат до промяна в материалната база (научната инфраструктура) за научни изследвания, особено във важни за икономиката области. В тази връзка трябва да се отбележи и процедурата по Специфична цел 1 "Подкрепа за училищното образование за преодоляването на последиците, предизвикани от пандемията от COVID-19" на ПО5 с период на изпълнение 35 месеца (12.02.2021 – 31.12.2023 г.), с общ размер на БФП: 109,6 млн. лв. със 100% финансиране от ЕСФ. Проектът цели да не се допусне прекъсване на образователния процес и приобщаващото образование в условията на кризи, и да се противодейства на риска от отпадане в ситуация на обучение от разстояние. Дейностите са пряко свързани с преодоляване на последиците, предизвикани от пандемията от COVID-19.

През 2021 г. УО е одобрил и изплатил на бенефициентите средства в размер на 263,8 млн. лв. Общата стойност на платените средства от началото на програмния период е 925,4 млн. лв. (69 % от целия бюджет на ОП).

За 2021 г. са отчетени 0,5 млн. лв. по *Програма за образование* - период 2021-2027 г.

Оперативна програма „Региони в растеж” – изразходваните средства по програмата, за функция „Образование” за 2020 г., са в размер на 15,5 млн. лв. Един от основните приоритети на програмата в това функционално направление е свързан с регионалната образователна инфраструктура. Този приоритет е насочен към образователната инфраструктура от по-голямо териториално значение, която обслужва хора от различни общини предвид специфичния профил, свързан със специфични национални или регионални, социални или икономически потребности. В тази образователна инфраструктура влизат професионалните, специализираните, помощните, спортните училища, школите за култура и изкуства, както и висшите училища. Основните дейности по Оперативна програма „Региони в растеж” са свързани с подобряване на условията за модерни образователни услуги. Тези дейности включват изграждане, реконструкция и обновяване на общински учебни заведения, като детски ясли и градини, общообразователни и специализирани училища (класни стаи, библиотеки, учебни лаборатории, спортни съоръжения, училищни общежития, връзка с интернет), както и подобряване на достъпа на лицата с увреждания до упоменатите по-горе сгради. Оперативната програма е насочена към модернизирането на образователната инфраструктура от местно значение, което ще позволи предоставянето на съвременни условия и модерни методи за обучение, ще подобри качеството на образованието и ще намали процента на преждевременно напусналите и отпадащите от училище. С планираните инвестиции се цели подобряване на достъпа до качествено и приобщаващо предучилищно и училищно образование за децата в неравностойно положение, в частност

ромите. По приоритетна ос 3 „Регионална образователна инфраструктура” на Оперативна програма „Региони в растеж” са сключени 68 договора за БФП обща стойност 219,9 млн. лв. безвъзмездна финансова помощ, което представлява 96,0 % от бюджета на тази приоритетната ос.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 78,3 млн. лв.

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА – 35,3 млн. лв., като това са средства основно за общините (в качеството им на бенефициенти).

2.4.4 Здравеопазване

С консолидираната фискална програма за 2021 г. разчетените разходи за функция „Здравеопазване” (вкл. резерва за непредвидени и неотложни разходи) са 7 039,5 млн. лв., а изразходваните средства по функцията за годината са в размер на 7 219,1 млн. лв. (в т. ч. прекласифицирани средства от резерва за предотвратяване и ликвидиране на последиците от бедствия и аварии във функция II „Отбрана и сигурност“, гр. Д „Защита на населението, управление и дейности при стихийни бедствия и аварии“) или 102,6 % спрямо годишния разчет. Отчетените средства за функция „Здравеопазване” представляват 5,4 % от БВП.

(млн. лв.)						
ОТЧЕТ 2021 г.	КФП	ДБ	НЗОК	Общини	Европ. ср-ва	ДМП
IV. ЗДРАВЕОПАЗВАНЕ	7 219,1	1 270,4	5 569,8	273,7	105,0	0,1
Текущи нелихвени разходи	7 080,7	1 191,2	5 567,2	254,9	67,4	0,1
Капиталови разходи	138,0	79,3	2,6	18,8	37,2	
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	0,4				0,4	

За 2021 г. по бюджетите на министерствата и ведомствата разчетените средства по функция „Здравеопазване” са в размер на 1 143,3 млн. лв. (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи). По уточнен план средствата са в размер на 1 302,7 млн. лв., като увеличението на средствата основно е във връзка с приетите от правителството мерки за борбата, предотвратяването и разпространението на COVID-19 и лечението му, както и в резултат на получените през годината трансфери по договори, сключени с НЗОК, за изпълнение на медицински дейности и болнична медицинска помощ.

Разходите по държавния бюджет за функция “Здравеопазване” през 2021 г. са насочени към финансиране на следните приоритети:

- ◆ Осигуряване на ваксини и лекарствени продукти в борбата с пандемията от COVID-19;
- ◆ Осигуряване на финансиране от НЗОК на изпълнителите на медицинска помощ, на дентална помощ и на медико-диагностични дейности за работа при неблагоприятни условия във връзка с обявената епидемична обстановка и лечението на COVID-19;
- ◆ Основни системи на общественото здравеопазване – центрове за спешна медицинска помощ; регионални инспекции, центрове за трансфузионна хематология и др.
- ◆ Национални здравни програми по стратегически здравни приоритети и социално значими заболявания;
- ◆ Осигуряване на медикаменти, консумативи и биопродукти по централна доставка;
- ◆ Диагностично-консултативна и лечебна дейност в лечебните заведения, в системата на МЗ, МТС, МО, МВР и ММС.

Основните разходи за функция „Здравеопазване“ по държавния бюджет се осъществяват чрез бюджета на Министерството на здравеопазването.

Министерството на здравеопазването субсидира лечебните заведения за болнична помощ с държавно и общинско участие въз основа на договор за дейности, които са определени като държавна отговорност по критерии и ред, определени от министъра на здравеопазването, в съответствие с чл. 82 от Закона за здравето. Субсидиите за болнична помощ чрез бюджета на МЗ за 2021 г. по отчет са 168,3 млн. лева.

Чрез бюджета на Министерството на здравеопазването и през 2021 г. се осъществяват разходи по централни доставки за ваксини и тестове, в т.ч. за COVID-19, за лекарствен продукт за лечение на COVID-19 (Ремдесивир), за лекарствени продукти за пациенти със СПИН, туберкулоза и психически и поведенчески зависимости, като по отчет тези разходи са в размер на 251,6 млн. лева.

През 2021 г. чрез бюджета на Министерството на здравеопазването са финансирани общо 12 Национални програми, като отчетените разходи за тях са в размер на 7,0 млн. лева.

Просрочените задължения на лечебните заведения за болнична помощ (държавни и общински болници – търговски дружества) по данни на МЗ към 31.12.2021 г. възлизат на 114,3 млн. лв. От тях на:

- държавните и с преобладаващо държавно участие в капитала болници - 89,1 млн. лв.;

- общинските болници – 25,2 млн. лв.

Анализът на размера на задълженията към 31.12.2021 г. показва, запазване на размера на просрочените задължения в лечебните заведения за болнична помощ с държавно и общинско участие, на нивото на отчетените просрочени задължения на лечебните заведения към 31.12.2020 г.

През годината лечебните заведения за болнична помощ към МО, МВР, МТС и ММС са изразходвали 316,8 млн. лв. за своята дейност, включително средствата за изпълнени клинични пътеки по договори за болнична помощ с НЗОК.

Разпределението на отчетените общи разходи за здравеопазване по министерства и ведомства за 2021 г. е следното:

◆ Министерство на здравеопазването -	955,6 млн.лв.
◆ Министерство на отбраната -	233,7 млн. лв.
◆ Министерство на вътрешните работи -	62,8 млн. лв.
◆ Министерство на транспорта и съобщенията -	20,2 млн. лв.
◆ Министерство на младежта и спорта -	0,2 млн. лв.

По **общинските бюджети** за функция “Здравеопазване” са отчетени разходи в размер на 273,7 млн. лв. или 100,2 % спрямо предвидените по разчетите (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи) към ЗДБРБ за 2021 г.

Отчетените текущи разходи за тази функция са в размер на 254,9 млн. лв., което е със 7,5 млн. лв. по-малко или 99,4 % спрямо разчетените със закона и 115,6 % спрямо отчетените за 2020 г.

Отчетените капиталови разходи по функцията са в размер на 18,8 млн. лева.

Разпределението на разходите във функция “Здравеопазване” по общинските бюджети е, както следва:

- ◆ **за делегирани от държавата дейности – 201,5 млн. лв.:**

- *текущи разходи* - извършените разходи са 197,6 млн. лв. Изпълнението е 118,2 % спрямо отчета за 2020 г. Тук се отчитат разходите за персонал в детските ясли и детските кухни, разходите за здравни кабинети в детските градини и училища, здравни медиатори, общинските съвети по наркотични вещества и превантивно информационни центрове, пътни разходи на правоимащи болни и средствата за

командироване на експертите от ТЕЛК от друга община.

- *капиталови разходи* - отчетените средства за държавни дейности са в размер на 3,9 млн. лв.

По отчетни данни за 2021 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 6,3 млн. лева.

◆ **за местни дейности – 65,9 млн. лв.:**

- *текущи разходи* - отчетени са текущи разходи в размер на 51,3 млн. лв. Тук се включват разходите за издръжка на детските ясли и детските кухни и средствата по решение на общинския съвет за осъществяване на болнична помощ за дейности извън обхвата на задължителното здравно осигуряване или програми.

- *капиталови разходи* - отчетените разходи са в размер на 14,6 млн. лв.

Общият размер на извършените разходи за функцията **по бюджета на НЗОК** е 5 569,8 млн. лв., като с най-голям относителен дял са здравноосигурителните плащания в размер на 5 121,2 млн. лева.

Европейски средства – изразходваните средства във функция „Здравеопазване“ за 2021 г. са в размер на 105,0 млн. лв., основно по следните оперативни и др. програми:

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ - изразходените средства са в размер 59,5 млн. лв. Тази оперативна програма е една от водещите програми за минимизиране на отрицателните последици от епидемичното разпространение на COVID-19. В кратки срокове бяха стартирани редица мерки, насочени към справяне с новите предизвикателства и приоритети. Тези мерки бяха насочени както към здравния персонал и служители в институциите, работещи на първа линия, така и към лица в риск от изпадане от пазара на труда или социално изключване. Над 16 хил. лица, бяха обхванати по операция „Подкрепа на работещи в системата на здравеопазването в условия на заплаха за общественото здраве от COVID-19“ с бюджет 177,8 млн. лв.

По Оперативна програма „Региони в растеж“ са изразходени средства в размер 35,5 млн. лв. По приоритетна ос 4 „Регионална здравна инфраструктура“ е одобрен голям проект на обща стойност 163,5 млн. лв. с бенефициент Министерство на здравеопазването, чрез който се предвижда модернизация на системата за спешна медицинска помощ в България. Проектът обхваща 237 обекта от системата на СМП и включва интервенции в инфраструктурата им чрез строителство (включително на нови сгради), реконструкция, ремонт, преустройство, подобряване на достъпа за лица с увреждания до сградите, обект на интервенция и на прилежащото им околно пространство; модернизиране на помещенията чрез доставка на оборудване и обзавеждане и закупуване на 400 броя съвременни медицински превозни средства (линейки), осигурени с оборудване и медицинска апаратура за СМП.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС за 2021 г. са усвоени средства в размер на 3,7 млн. лева.

2.4.5 Социално осигуряване, подпомагане и грижи

Разходите в тази функция за 2021 г. са в размер на 20 648,9 млн. лв. или 15,6 % от БВП. Тук са включени разходите за пенсии, социални помощи и обезщетения и разходите за издръжка на службите за социалното осигуряване. Изпълнението на разходите във функцията спрямо годишните разчети (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи) е 107,1 % .

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2021 г.	КФП	ДБ	Соц. осигуряване	ДВУ	Общини	ДМП	Евр. ср-ва
V. СОЦИАЛНО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ГРИЖИ	20 648,9	1 764,8	17 501,3	0,05	957,4	0,5	424,8
A. ПЕНСИИ	14 302,3		14 302,3				
Текущи нелихвени разходи	14 302,0		14 302,0				
Капиталови разходи	0,2		0,2				
Б. СОЦИАЛНИ ПОМОЩИ И ОБЕЗЩЕТЕНИЯ	3 525,2	1 294,2	2 230,7				0,3
Текущи нелихвени разходи	3 525,2	1 294,2	2 230,7				0,3
Капиталови разходи							
В. ПРОГРАМИ, ДЕЙНОСТИ И СЛУЖБИ ПО СОЦИАЛНОТО ОСИГУРЯВАНЕ, ПОДПОМАГАНЕ И ЗАЕТОСТТА	2 821,4	470,6	968,4	0,05	957,4	0,5	424,5
Текущи нелихвени разходи	2 756,2	457,0	961,2	0,05	942,7	0,5	394,6
Капиталови разходи	65,2	13,6	7,1		14,6		29,9
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,03						0,03

Група А: „Пенсии”

В тази група се включват пенсиите, изплащани от бюджета на ДОО и пенсиите, изплащани от УПФ. Изпълнението на разходите в групата спрямо годишните разчети е 109,1 %.

♦ Пенсии по бюджета на държавното обществено осигуряване

През 2021 г. продължи повишаването на изискуемия осигурителен стаж за отпускане на пенсия по чл. 68, ал.1-2 от КСО и на изискуемата възраст на всички видове пенсии за осигурителен стаж и възраст:

Необходимата възраст за придобиване право на пенсия по чл. 68, ал.1 от КСО се повиши с 2 месеца за жените и с 1 месец за мъжете - 64 години и 4 месеца за мъжете и 61 години и 8 месеца за жените;

Необходимият осигурителен стаж за придобиване право на пенсия по чл. 68, ал.2 от КСО се увеличи с 2 месеца и стана 39 години за мъжете и 36 години за жените;

Необходимата възраст за придобиване право за пенсия по чл. 68, ал.3 се повиши с 2 месеца до 66 години и 8 месеца и за двата пола.

Необходимата възраст за придобиване право на пенсия по чл. 69, от КСО се увеличи с 2 месеца до 53 години и 8 месеца и за двата пола.

За изплащане на пенсиите по бюджета на ДОО през 2021 г. са разходвани 14 249,2 млн. лв., което е с 3 112,1 млн. лв. повече от предходната година. Увеличението на разходите се дължи на: увеличението от 1 юли 2021 г. с 5,0 на сто (процент, определен по правилото на чл. 100 от КСО) на размерите на пенсиите за трудова дейност, на социалната пенсия за старост, както и на свързаните с нея размери на пенсии и добавки; увеличението на минималния размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1-2 от КСО от 250 лв. на 300 лв. от 1 януари 2021 г. (с 20,0 на сто) и от 300 лв. на 370 лв. (с 23,3 на сто) от 25 декември 2021 г. ; увеличението на максималния размер на получаваните една или повече пенсии, без добавките към тях от 1 200 лв. на 1 440 лв. от 1 януари 2021 г. и от 1 440 лв. на 1 500 лв. от 25 декември 2021 г.; изплатени еднократни допълнителни суми към пенсиите на всички пенсионери в размер на 50 лв. за месеците януари-септември 2021 г. и 120 лв. за октомври, ноември и декември 2021 г., без оглед на размера на получаваната пенсия.

В съответствие с Наредбата за прехвърляне на пенсионни права от и към пенсионните схеми на Европейския съюз, на Европейската централна банка и на Европейската инвестиционна банка, през 2021 г. има извършени капиталови трансфери за прехвърляне на пенсионни права в размер на 234,6 хил. лв., съответстващи на средна прехвърлена сума от 39,1 хил. лв. за 6 лица.

- Броят на пенсионерите към 31 декември 2021 г. е 2 056 289 или с 56 627 пенсионери по-малко (2,7 на сто) в сравнение с 2020 г.

- Броят на изплащаните пенсии за 2021 г. е 2 069 731, с 58 044 пенсии по-малко (2,7 на сто) спрямо 2020 г. Причината за това намаление е отчетеният спад в броя на пенсионерите, който е в резултат както на по-стриктните условия за достъп до пенсия, така и на неблагоприятните демографски процеси през 2021 г.

- Средният месечен размер на пенсията на един пенсионер за 2021 г. е 536,71 лв. (вкл. еднократните допълнителни суми към пенсиите). Отчетният размер на пенсията без еднократните допълнителни суми за 2021 г. е 469,69 лв.

◆ *Пенсии по бюджета на Учителския пенсионен фонд*

Разходите за изплатени пенсии и добавки през 2021 г. от УПФ са в размер на 52,9 млн. лева.

- Броят на лицата, получаващи срочна пенсия в намален размер от УПФ за м. декември, е 1 632, със 160 пенсионери по-малко в сравнение със същия период на 2020 г. (8,9 % намаление);

- Средният размер на срочната пенсията за осигурителен стаж и възраст в намален размер, получавана от УПФ за 2021 е 551,87 лв., който е с 13,1 на сто по-висок от средния размер на срочната пенсия за 2020 г.;

- Броят на лицата, получаващи добавка от УПФ за м. декември, е 31 669, като има увеличение от 1 202 добавки (3,9% ръст) спрямо предходната година;

- Средният размер на добавките от УПФ за 2021 е 100,60 лв., който е с 11,6 на сто по-висок от средния размер на добавките за 2020 г.;

- Броят на лицата, получаващи срочна пенсия в пълен размер от УПФ за м. декември, е 177, като спрямо 2020 г. техният брой е намалял с 12,4 на сто ;

- Средният размер на срочната пенсия за осигурителен стаж и възраст в пълен размер от УПФ за 2020 г. е 466,45 лв., който е с 16,2 на сто по-висок от средния размер на пенсията през 2020 г.

Група Б: „Социални помощи и обезщетения”

Разходите в тази група включват помощите и плащанията към гражданите на основание Закона за социално подпомагане, Закона за хората с увреждания, Закона за личната помощ, Закона за семейни помощи за деца, Закона за закрила на детето, Закона за военноинвалидите и военнопострадалите, Закона за ветераните от войните, Закона за Министерството на вътрешните работи и Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България. Общата сума на отчетените разходи по тази група на консолидирано ниво възлиза на 3 525,2 млн. лв., което представлява изпълнение 90,8 % от годишните разчети (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи).

Разходите по **държавния бюджет** са в размер на 1 294,2 млн. лв., отчетени както следва:

- По бюджета на МТСП за 2021 г. са изразходвани 1 285,8 млн. лв., които представляват:

- ◆ Изплатени помощи по Закона за семейни помощи за деца – 521,2 млн. лв.;

- ◆ Изплатени помощи по Закона за социално подпомагане, в т. ч. месечни целеви помощи при обявено извънредно положение или обявена извънредна епидемична обстановка за семейства с деца до 14-годишна възраст – 235,3 млн. лв.;
 - ◆ Целеви помощи за отопление по Наредба № РД 07-5 от 2008 г. – 135,9 млн. лв.;
 - ◆ Изплатени помощи по Закона за хората с увреждания – 470,8 млн. лв., в т.ч.: 458,3 млн. лв. разходи за финансова подкрепа за хора с трайни увреждания и 5 млн. лв. предоставени субсидии за неправителствени организации;
 - ◆ Извън отчетените в тази група разходи, за предоставяне на услуги по механизма лична помощ са предоставени трансфери от Агенция за социално подпомагане на общините за услугите "Личен асистент, социален асистент, домашен помощник" в размер на 280,5 млн. лв.;
 - ◆ Реализиране на програми и мерки по Закона за закрила на детето в размер на 31,7 млн. лв., от които за помощи и обезщетения 7,1 млн. лв., а за възнаграждения на приемните семейства 1,3 млн. лв. и са отчетени като средства за персонал по бюджета на МТСП;
 - ◆ Помощи за диагностика и лечение на социално слаби лица – 4,1 млн. лв.;
 - ◆ За лекарства по Закона за ветераните от войните и по Закона за военноинвалидите и военнопострадалите, за дентална помощ по Закона за ветераните от войните, както и за еднократна помощ при смърт на ветеран от войните по Закона за ветераните от войните – 0,9 млн. лева.
- Отчетените разходи по бюджета на ММС са в размер на 6,7 млн. лв. - изплатени месечни премии на олимпийски медалисти, прекратили активна състезателна дейност и треньори, съгласно разпоредбите на Закона за физическото възпитание и спорта.
- Отчетените разходи по бюджета на МС в тази група са в размер на 0,2 млн. лв. - средства по бюджета на Министерския съвет за 2021 г. се предвиждат и съответно отчитат за изплащане на обезщетения по Закона за политическа и гражданска реабилитация на репресирани лица.
- За обезщетения по чл. 233 и за материално подпомагане по чл. 226з от Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България и чл. 29, ал. 1 от Закона за убежището и бежанците са отчетени средства, както следва: по бюджета на Министерството на отбраната – 0,4 млн. лв.; по бюджета на МВР – 0,2 млн. лева.
- Отчетените разходи по бюджетите на МОСВ и МК общо за 2021 г. са в размер на 0,8 млн. лв.
- Отчетените разходи за социални помощи и обезщетения по **бюджета на ДОО** са в размер на 2 096,7 млн. лв.
- Спрямо 2020 г. **изплатените обезщетения по КСО** са нараснали с 81,5 млн. лв., или ръст от 4 %.
- Изплатените за годината обезщетения при безработица са в размер на 528,9 млн. лв.
- Изплатените обезщетения за бременност и раждане през 2021 г. са в размер на 520,3 млн. лв.
- Изплатените обезщетения за отглеждане на дете до 2-годишна възраст са в размер на 190,8 млн. лв.
- Изплатените обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване, гледане на болен член от семейството и карантина, и нетрудови злополуки са в размер на 823,4 млн. лв.
- Изплатените обезщетения за осиновяване на дете до 5-годишна възраст за 2021 г. са 3,3 млн. лв.

Група В: „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта”

Общият размер на усвоените средства на консолидирана база по тази група за 2021 г. е 2 821,4 млн. лв., като основните системи, по които са извършени разходите, са държавния бюджет, бюджетите на общините, социалноосигурителните фондове и сметките за средства от ЕС.

Размерът на отчетените разходи по **държавния бюджет** е 470,6 млн. лв. От тях по бюджетите на министерствата и ведомствата са отчетени 464,0 млн. лв. и по централния бюджет 6,6 млн. лв. В тази група разходи са планирани по бюджета на МТСП средствата за активните мерки на пазара на труда, с които се осигурява запазването и развитието на политиката по намаляване на безработицата, съхраняване и поддържане на работната сила. От тази група разходи се финансира и дейността на агенциите второстепенни разпоредители към министъра на труда и социалната политика, които са ангажирани с изпълнението на социалната политика като: Агенцията по заетостта, Агенцията за социално подпомагане, Държавната агенция за закрила на детето и др., както и разходи за издръжка на дейността на Дома на ветераните на културата и изкуствата към Министерство на културата. Изразходваните средства за реализиране на активната политика по заетостта са в размер на 87,2 млн. лв., от които в тази група разходи са отчетени 50,1 млн. лв., а 37,1 млн. лв. представляват трансфери към министерства, ведомства и общини.

Отчетените разходи за програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта през 2021 г. по **бюджета на ДОО** са в размер на 968,4 млн. лв. От тях разходи към работодатели за запазване на заетостта на наетите от тях работници и служители са в размер на 823,5 млн. лв., в т.ч. 131,9 млн. лв. прехвърлени в сметка за чужди средства на основание ПМС № 151 от 2020 г. С ресурса, използван през 2021 г., в т.ч. от сметката за чужди средства, разкрита през 2020 г., са подкрепени 9 061 работодатели и са запазени работните места на 240 169 работници и служители.

По **бюджетите на общините** с разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. в група „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта” са предвидени средства в размер на 558,0 млн. лв. Изпълнението е 957,4 млн. лв. (от които 942,7 млн. лв. са текущите разходи), което представлява 171,6 % спрямо плана. Разходите по групата са предназначени за обезпечаване дейностите по социалното подпомагане и заетостта.

В *държавните дейности* са отчетени текущи разходи в размер на 782,4 млн. лв. или 185,4 % спрямо закона, като 36,8 млн. лв. от тях са във връзка с увеличение на разходите за персонал на заетите в социалната сфера в изпълнение на пакета от социално-икономически мерки на правителството от 1 август 2020 г. и 14,4 млн. лв. за допълнително увеличение на средствата за персонал с 10 на сто. Спрямо отчетените текущи разходи за 2020 г. имат увеличение с 13,9 %.

Увеличението на предвидените средства спрямо закона е във връзка и с предоставените на общините трансфери от Агенцията за социално подпомагане за изплащане на възнагражденията на асистентите по Закона за личната помощ, на предоставени от централния бюджет средства за изплащане от държавата на присъдена издръжка и за компенсации на безплатни или по намалени цени за пътувания на определени категории правоимащи лица, както и извършени социални разходи по решения на общинските съвети.

Отчетените текущи разходи в държавните дейности са за персонал и издръжка на специализираните институции за предоставяне на социални услуги (домове за възрастни хора с увреждания, домове за стари хора и домове за деца), социални услуги предоставяни в общността (дневни центрове за лица с увреждания, центрове за социална рехабилитация

и интеграция, за временно настаняване, за обществена подкрепа, за работа с деца на улицата, за настаняване от семеен тип и други, защитени, преходни и наблюдавани жилища, звена „Майка и бебе”, приюти) както и социалната услуга „Асистентска подкрепа“ определена да се финансира като делегирана от държавата дейност от 2021 г. Отчетени са средства и за изплащане на възнагражденията на работещите по програмите за временна заетост към Агенция по заетостта, за изплащане от държавата на присъдена издръжка и за компенсации на безплатни или по намалени цени пътувания на определени категории правоимащи лица.

През 2021 г. общините са дофинансирани със собствени приходи общо разходи в размер 6,6 млн. лева.

Отчетените текущи разходи за *местни дейности* са в размер на 155,0 млн. лв. или 123,4 % спрямо разчетените по закон и 113,9 % спрямо отчетените за 2020 г. В местните дейности по тази група се отчитат разходите за домашен социален патронаж, трапезарии, клубове на пенсионера, инвалида, както и средства по решения на общинските съвети за обезщетения, помощи с цел подпомагане на определени категории от населението за улесняване на достъпа им до предоставяните публични услуги.

Отчетените общо за групата капиталови разходи са в размер на 14,6 млн. лв., от които 7,2 млн. лв. за държавни дейности, 6,2 млн. лв. за местни дейности и 1,2 млн. лв. – дофинансирани от общините за делегираните от държавата дейности.

Европейски средства – в група „Програми, дейности и служби по социалното осигуряване, подпомагане и заетостта” изразходваните средства са 424,5 млн. лв., основно по следните програми:

Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” (344,5 млн. лв., от които 2,9 млн. лв. са по програма за развитие на човешките ресурси период 2021-2027 г.). Основни цели на програмата в това функционално направление са целите в областта на трудовата заетост и борбата с бедността и социалното изключване. Стратегията на оперативната програма е свързана с по-висока и по-качествена заетост и намаляване на бедността и насърчаване на социалното включване. Част от основните приоритети на оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” са свързани с борбата с безработицата сред уязвимите групи на пазара на труда, най-вече младежите и продължително безработните, както и постигането на по-висока заетост сред по-възрастните хора. Това се налага и с оглед смекчаване и преодоляване на негативните последици от икономическата криза върху цялостното развитие на пазара на труда в България. Стратегията на оперативната програма се основава и на идеята за изпреварващо предвиждане на потребностите на бизнеса и пазара на труда и осигуряването на съответстващи на тях умения. Насърчаването на мобилността на работната сила – както географската, така и професионалната, също е част от стратегията на програмата за повишаване нивата на заетост и качеството на работните места, като мярка за повишаване гъвкавостта на българския пазар на труда. С изпълнение на мерките по програмата в това функционално направление се цели подобряване на съответствието между предлагането и търсенето на пазара на труда. Стратегията на програмата се фокусира и върху мерки, имащи за цел подобряване работата на институциите с оглед по-доброто прогнозиране на потребностите и развитието на пазара на труда – в сътрудничество с всички заинтересовани страни. Друга важна цел на програмата е свързана с необходимостта от постигане на значителен, осезаем и устойчив напредък в посока намаляването на високия риск от бедност и социално изключване, на които са изложени българските граждани. Безспорният приоритет в това направление е подкрепата за политиките за активно включване, съчетаващи комплекс от интегрирани мерки за улесняване достъпа до заетост на хората, отдалечени от пазара на труда. Програмата подкрепя и политиките за децата и семейството. В тази област стратегията на програмата е изградена на допускането, че

подобряването на детското благосъстояние е фундаментът на всяка дългосрочна стратегия за социално включване.

Отчетната 2021 г. също премина под знака на епидемичната обстановка, което даде своето отражение върху социално-икономическата обстановка в страната като цяло и върху изпълнението на ОП РЧР, в частност. Още от самото начало на пандемията оперативната програма се превърна в един от основните инструменти, чрез които бяха посрещнати предизвикателствата от извънредната ситуация, поставили под огромен натиск както пазара на труда, така и най-уязвимите групи от населението на страната. Още през 2020 г. бяха стартирани редица мерки, насочени към справяне с тези предизвикателства, като освен по линия на ЕСФ, значителни средства бяха отделени и в рамките на REACT-EU, но поради технологичните срокове за промени в програмата, едва в настоящия доклад се отчита и напредъкът по приоритетна ос 6, съфинансирана по инструмент REACT-EU. Общо, само в рамките на съфинансирането по ЕСФ, през 2020 и 2021 г. в мерки за преодоляване на последствията от пандемията бяха включени 105 631 лица, като най-голям беше техният брой по операция "Патронажна грижа за възрастни хора и лица с увреждания" – 52 330 лица. Други 36 095 бяха включени в рамките на операция „Краткосрочна подкрепа за заетост в отговор на пандемията от COVID-19“. Освен това в рамките на приоритетна ос 6 за периода 2020-2021 година се изпълняваха три операции, в рамките на които бяха включени 123 479 лица, засегнати по един или друг начин от пандемията. По този начин, за периода на пандемията, в рамките на ОП РЧР бяха подпомогнати директно близо 230 хиляди лица. По отношение на цялостното изпълнение на оперативната програма, през 2021 г. въпреки епидемичната обстановка, бе реализиран сериозен напредък по основните приоритетни оси, като се запази темпът на усилено изпълнение на мерките по ОП РЧР. През годината не бяха обявявани нови процедури по програмата, а усилията бяха насочени към оптимизиране на наличния ресурс и мерките, които бяха в изпълнение.

Към 31.12.2021 г. размерът на програмираните средства почти достигна 2,8 млрд. лв., което е почти 107 % от актуализирания бюджет на програмата. Стойността на стартиралите процедури в края на 2021 г. също надхвърли бюджета на програмата и достигна почти 3,1 млрд. лв., което е близо 119 % от ресурса на програмата. Броят на подписаните към края на 2021 г. договори беше 4 123, с което общата им стойност надхвърли 2,7 млрд. лв., като следва да се отбележи, че се запазва niskият дял на прекратени договори. Общият им брой възлезе на 320, предимно по грантови схеми в рамките на приоритетна ос 1. Общият размер на извършените плащания надхвърли 2,1 млрд. лв., което по същество представлява приблизително 82 % от бюджета на програмата.

Инициативата за младежка заетост е интегрирана част от Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“ 2014-2020 и основен компонент от политиката за прилагане на Гаранцията за младежта. В рамките на операцията се предоставя възможност на младежи до 29-годишна възраст за включване в стажуване или обучение по време на работа при работодател, като целта е да се повиши тяхната конкурентоспособност, което да улесни прехода от образование към заетост, а и едновременно с това да натрупат ценен професионален опит, необходим за заемане на свободни работни места, заявени от работодатели. В процедурите “Младежка заетост“ и „Обучение и заетост за младите хора“ се прилагат традиционни мерки за развитие на работната сила и адаптиране на лицата спрямо изискванията на пазара на труда, а именно: стажуване, обучение на работното място, квалификация и субсидирана заетост. Интервенциите, изпълнявани по процедура „Готови за работа“, целят активиране на неактивните младежи, чрез прилагане на иновативни модели на работа с целевите групи.

По процедурата „Младежка заетост“ през отчетния период са сключени 1 084 договора на стойност 13,3 млн. лв., като са включени 1 668 безработни младежи, от които

в стажуване – 212 лица и в обучение – 1 456 лица. От стартирането (в началото на 2015 г.) до края на 2021 г. в схемата са включени в стажуване или обучение общо 26 390 младежи. Сключени са 16 900 договора с 9 507 работодатели на обща стойност 127,1 млн. лева. Броят на лицата, включени в стажуване или обучение по линия на ИМЗ за целия период на изпълнение на процедурата до края на 2021 г. е 25 009, като 13 145 от тях са на възраст до 24 години. До края на 2021 г. от конкретния бенефициент по линия на ИМЗ са отчетени общо 105 млн. лв., което е 83 % от предвидените разходи по ИМЗ – 127,2 млн. лв.

Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане от „Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица“ (39,0 млн. лв.) – Дейностите на този фонд са насочени към най-тежките и социално най-разрушителни форми на бедността и недоимъка на храна, към бездомността и материалните лишения, засягащи децата, като същевременно се оказва подкрепа за съпътстващи мерки, насочени към социалната реинтеграция на най-нуждаещите се лица. Основна цел на Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица е намаляването на бедността с крайна цел премахване на най-тежките форми на бедност. С подкрепата на Фонда се подпомагат националните програми, които предоставят нефинансова помощ на най-нуждаещите се лица за облекчаване на хранителния недоимък и тежките материални лишения с цел подпомагане на социалното приобщаване на най-нуждаещите се лица. Фондът също така оказва подкрепа на съпътстващи мерки, които допълват материалната подкрепа и допринасят за социалната реинтеграция на най-нуждаещите се лица. Одобрените операции по тази оперативна програма са следните: „Закупуване на хранителни продукти“, „Предоставяне на индивидуални пакети с хранителни продукти“, „Осигуряване на топъл обяд“ и „Техническа помощ“. Данните за финансовото изпълнение към 31.12.2020 г. са, както следва:

От стартирането на Програмата до края на 2021 г. са сключени общо 538 договора/заповеди за предоставяне на БФП на обща стойност EUR 296.8 млн. лева или 97,15 % от бюджета вкл. и средствата за REACT-EU за 2022 г. Към края на 2021 г. е приключило изпълнението на 338 договора/заповеди от операциите обявени през 2015, 2016 и 2017 г. и изпълнявани до 2021 г. Договорените стойности на тези договори/заповеди са изравнени до стойностите на реално изплатените средства по тях. Едновременно с това и програмираните средства на приключилите операции са изравнени до стойностите на реално изплатените, а реализираните икономии са препрограмирани и договорени в действащите към момента операции. Реално изплатените средства към 31.12.2021 г. са в размер на 270,7 млн. лева, като изплатени средства по програмата под формата на авансови, междинни и окончателни плащания през 2021 г. са 49,4 млн. лева.

Интервенциите, съфинансирани от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се, касаят в голяма степен постигането на целта на Стратегия Европа 2020. В изпълнение на тази цел и през 2021 г. програмата бе насочена към лицата, живеещи в най-висока степен на бедност и социална изолация и разпредели на 481 639 лица и членове на техните семейства 276 519 пакета с основни хранителни продукти. Успешното партньорство с общините създаде условия близо 71 805 лица през годината да имат пълноценен обяд, включващ супа, основно ястие и хляб.

Оперативна програма „Региони в растеж (23,7 млн. лв.) – един от основните приоритети на програмата в това функционално направление е свързан с регионалната социална инфраструктура и е насочен към продължаване и доразвиване на процеса на деинституционализация на социалните услуги за децата и възрастните хора. Дейностите са насочени към осигуряване на заетост и социално включване в частта относно премахване на институционалния модел на грижа и развитие на интегрирани междусекторни услуги за

социално включване: деинституционализация на грижата за деца чрез закриване на съществуващите специализирани институции и развитие на превантивни и алтернативни форми на грижа и услуги; премахване на институционалния модел на грижа за възрастните хора и хората с увреждания чрез развитие на услуги за дългосрочна грижа и междусекторни услуги; предоставяне на устойчиви, качествени и достъпни социални услуги в общността, отговарящи на индивидуалните потребности; развитие на мрежа от услуги в семейна или близка до семейната среда за деца, хора с увреждания и възрастни хора, зависими от грижите на професионалисти; развитие на иновативни междусекторни услуги за деца и семейства и други уязвими групи; развитие на интегрирани услуги за ранно детско развитие за деца от 0 до 7 г. възраст и техните семейства. Оперативна програма „Региони в растеж“ цели и подпомагане за насърчаване на активния живот на възрастните хора в България. Част от дейностите по оперативната програма в това функционално направление са свързани със стимулиране на икономическото развитие на районите чрез подобряване на достъпа до производствените зони и инфраструктурата им.

2.4.6 Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда

Основната част от разходите във функцията са предназначени за поддържане и изграждане на техническата инфраструктура и предоставяне на публични услуги на населението, свързани с дейностите по опазване на чистотата, водоснабдяване и канализация, озеленяване и други дейности от обществен интерес.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2021 г.	КФП	ДБ	Общини	ДМП	ЕВРОП. СР/ВА	ПУДООС
VI. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО И ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	2 463,8	111,4	1 666,0	3,9	673,1	9,3
А. ЖИЛИЩНО СТРОИТЕЛСТВО, БЛАГОУСТРОЙСТВО, КОМУНАЛНО СТОПАНСТВО	1 167,4	42,6	838,8	3,3	282,8	
Текущи нелихвени разходи	469,9	33,8	426,3	1,7	8,1	
Капиталови разходи	696,9	8,8	412,5	1,5	274,1	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,6			0,1	0,5	
Б. ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА	1 296,3	68,9	827,2	0,7	390,3	9,3
Текущи нелихвени разходи	858,7	56,2	728,0	0,7	68,9	4,9
Капиталови разходи	433,9	12,7	99,2		317,7	4,3
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	3,7				3,7	

Група А: „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство“

Със ЗДБРБ за 2021 г. по група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство“ за министерствата и ведомствата са утвърдени средства в размер на 60,6 млн. лв. Одобрените средства са за реализиране на следните приоритетни политики на правителството, изпълнявани чрез МРРБ:

- ◆ Развитие на регионите в страната и намаляване на различията, ефективно и ефикасно използване на публичните финанси за подобряване качеството на жизнената среда и създаване на работни места;
- ◆ Подобряване на инфраструктурната свързаност на регионите – изграждане и модернизирание на пътната и ВиК инфраструктури;

- ◆ Подобряване на инвестиционния процес, чрез развитие на устройственото планиране, усъвършенстване на информационните системи на кадастъра и имотния регистър, стимулиране на публично-частното партньорство, подобряване качеството на превантивния и текущия контрол и прилагане на европейските стандарти.

Към 31.12.2021 г. в група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” по бюджета на **Министерство на регионалното развитие и благоустройството** са отчетени общо разходи в размер на 42,6 млн. лв. С отчетените разходи по бюджета на МРРБ през 2021 г. са финансирани дейности по изграждането на приоритетни водоснабдителни обекти и управлението на ВиК инфраструктурата, дейности по създаване на условия за подобряване състоянието на съществуващия сграден фонд и проекти на техническата инфраструктура.

По **бюджетите на общините** разходите, отчетени в група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство”, са в размер на 838,8 млн. лв. Отчетените текущи разходи за тази група са в размер на 426,3 млн. лв., което е 131,3 % спрямо разчетените със закона (324,7 млн. лв.) и 127,3 % спрямо отчетените през 2020 г. Увеличението им се дължи основно на нарастването на разходите за издръжка – със 76,3 млн. лв., както и на отчетените разходи за персонал (заплати, други възнаграждения за персонала и осигурителни вноски), които се увеличават спрямо отчета за 2020 г. с 5,9 млн. лв., главно в резултат от нарастването на минималната работна заплата от 01.01.2021 г.

Размерът на отчетените капиталови разходи за групата е 412,5 млн. лв., което е с 61,4 млн. лв. по-малко спрямо планираните и с 54,4 млн. лв. повече от отчетените през 2020 г., като най-голямо е увеличението на разходите за основен ремонт, докато разходите за придобиване на дълготрайни материални активи бележат лек спад спрямо отчета за 2020 г. За разлика от предходната 2020 г., през която капиталовите разходи, отчетени в групата намаляват спрямо 2019 г, през 2021 г. се очертава положителна тенденция за тяхното нарастване, което е белег за икономическо възстановяване. В общия размер на отчетените капиталови разходи с най-голям относителен дял от 68,2 % или 281,2 млн. лв. са разходите за основен ремонт, следвани от разходите за придобиване на дълготрайни материални активи – 30,1 % (124,1 млн. лв.). В групата се отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет, свързани с изграждането, ремонта и поддържането на уличната мрежа и осветлението, водоснабдяване, канализация и други публични услуги, предоставяни на населението.

Европейски средства – през 2021 г. за група „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство” изразходваните средства са 282,8 млн. лв., от които:

Оперативна програма „Региони в растеж” – 63,6 млн. лв. за групата. Един от основните принципи на програмата е прилагането на балансиран и интегриран териториален подход. Нуждата от този подход се обуславя от регионалните различия между българските и средното за регионите на ЕС ниво, както и от напредналия процес на моноцентрично развитие на София и големите градове, което в дългосрочен план ще доведе до сериозни дисбаланси между различните части на страната, неизползване на потенциала на територията и увеличена миграция към големите градски центрове и навън към други държави членки на ЕС. Преодоляването на регионалните дисбаланси изисква мобилизиране на сериозни институционални и организационни ресурси, насочени към оптимизирането на жилищната политика, градоустройствените планове и инфраструктурата. Сред основните задачи за демографското развитие на страната, които са подкрепени от *Оперативна програма „Региони в растеж”*, са: развитие на устойчиви, динамични и сплотени градски центрове, свързани помежду си и допринасящи за

благосъстоянието на заобикалящите ги по-слабо урбанизирани територии; разработване на програма за решаване на проблема с „гетоизацията“ чрез създаване на градоустройствени планове в кварталите с концентрация на бедност, рехабилитация на тези квартали, осигуряване на техническа инфраструктура и др.; устойчиво подобряване на жилищните условия за ромите чрез гарантиране на изпълнението на планове за действие и програми за подобряване на жилищните условия на ромите; подобряване на транспортната, търговската, социалната и други обслужващи инфраструктури.

Към 31.12.2021 г. по Приоритетна ос 1 на ОПРР са сключени 256 договора (вкл. сключено финансово споразумение за изпълнение на финансови инструменти с ФМФИБ) с общ размер на предоставените средства (БФП+ФИ) 1 531,5 млн. лева (99 % от бюджета на приоритетната ос).

Одобрен е голям проект по смисъла на чл.100 от Регламент 1303/2013 по ОП „Региони в растеж“, „Интегриран Столичен градски транспорт – фаза II“ с конкретен бенефициент Столична община за предоставяне на БФП в общ размер 107,3 млн. лева. По проекта се предвижда да бъдат реконструирани две трамвайни трасета, да бъдат доставени 13 броя нови трамвайни мотриси и да бъде надградена интелигентната система за управление на трафика. Предоставената БФП по договора е на стойност 99 млн. лева.

Оперативна програма „Околна среда” – 41,8 млн. лв. за групата. Програмата, основни бенефициенти по която са общините, финансира дейности, свързани с опазване на водните ресурси, развитие на екологичната инфраструктура, подобряване и развитие на инфраструктурата за питейни и отпадъчни води, подобряване управлението на отпадъците. Основен резултат е реализацията на мерки за събиране, отвеждане и пречистване на отпадъчните води, също така вследствие от инвестициите в рехабилитация на съществуващата инфраструктура се повишава ефективността на водоснабдителните мрежи и се намаляват загубите на вода. Изпълнението по основните показатели по приоритетната ос към края на 2021 г. е следното: по индикатор С018 „Водоснабдяване: Допълнителен брой жители с достъп до подобро водоснабдяване“ са отчетени 192 384 бр. лица. Целевата стойност на индикатора беше актуализирана с одобреното изменение на програмата с Решение № С (2020) 4105 - 16/06/2020 на ЕК и беше увеличена на 1 800 000 души. Към края на м. декември 2021 г. са договорени проекти с обща целева стойност, възлизаща на 2 142 957 бр. лица. По показател С019 „Пречистване на отпадъчните води: Допълнителен брой жители с достъп до подобро пречистване на отпадъчните води“ се докладват 425 052 е.ж. (еквивалент жители), съответно кумулативната стойност на избраните операции възлиза на 2 238 995 е.ж. Отчетени са **14 броя пречиствателни станции за отпадъчни (ПСОВ):** Раднево, Банско, Тервел, Видин, Шумен, Варна – к.к. „Златни пясъци“, Айтос, Приморско-Китен, Асеновград, Добрич, Тутракан, Чирпан, Елхово и Враца.

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА на общините (в качеството им на бенефициенти) – 163,8 млн. лв.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 13,4 млн. лв.

Група Б: „Опазване на околната среда”

Със ЗДБРБ за 2021 г. за група „Опазване на околната среда” по държавния бюджет са утвърдени средства в размер на 153,6 млн. лв. и са отчетени разходи в размер на 68,9 млн. лв. (44,8 % изпълнение на закона).

По бюджета на Министерството на околната среда и водите за 2021 г. в това функционално направление са усвоени средства в размер на 51,9 млн. лв., насочени към постигане на следните цели:

- ◆ Създаване на подходяща правна и стратегическа рамка, която отговаря на съвременните предизвикателства;
- ◆ Подпомагане на изграждането на екологична инфраструктура;
- ◆ Прилагане механизмите за превенция и контрол за намаляване на общия натиск от различните източници и дейности върху околната среда;
- ◆ Създаване на условия за съхранена природа, икономически растеж и повишен жизнен стандарт на обществото;
- ◆ Осигуряване на достъп до актуална информация за състоянието на околната среда и провежданата екологична политика.

През 2021 г., чрез предоставяне на трансфери за общини Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) е финансирало изграждането на малки водоснабдителни обекти с цел осигуряване на оптимално количество и качество на населението, както и за канализационни мрежи и довеждащи колектори. Със средства по бюджета на ПУДООС са финансирани проекти в областта на управление на отпадъците за изграждане на интегрирана система от съоръжения за третиране на отпадъците, както и за закриване и рекултивация на общинските депа за битови отпадъци, в т.ч. за финансиране на проекти на общините за рекултивация на общински депа, неотговарящи на нормативните изисквания и обект на изпълнение в решение на Съда на Европейския съюз от 16 юли 2015 г. по дело С-145/14 във връзка с нарушение на чл. 14 от Директива 1999/31/ЕО на Съвета от 26 април 1999 г. относно депонираните на отпадъци, като през 2021 г. са финансирани депа на обща стойност 9,3 млн. лв. През бюджета на ПУДООС са финансирани дейности по преопаковане, транспорт, предаване за окончателно обезвреждане на 1 000 тона УОЗ - пестициди, опасни отпадъци и други препарати за растителна защита и почистване на складовете, в които се съхраняват“, като разходите възлизат на 6,9 млн. лв.

Към 31.12.2021 г. чрез бюджета на Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) в това функционално направление са усвоени средства в размер на 9,9 млн. лв.

През отчетния период продължи изпълнението на договор за „Превантивни дейности, свързани с регистриране и мониторинг на свлачищните райони на територията на Република България и на районите с ерозионни процеси по Дунавското крайбрежие и абразионни процеси по Черноморското крайбрежие“, по който са изпълнени дейности, предвидени съгласно Индикативната годишна програма за изпълнение за 2021 г.

Обект „Укрепване свлачище кв. Сарафово – етап III.2” е окончателно приключен и въведен в експлоатация през м. март 2021 г. Укрепена е площ около 700 дка, изградена е брегоукрепителна дамба с дължина около 1500 м, районът е озеленен и благоустроен.

Стартирани са строително-монтажните работи на обект „Гр. Царево – укрепване свлачище северен бряг“, свързан с укрепване на свлачище и брегоукрепване на северния бряг на гр. Царево.

През периода приключи изпълнението на втори етап от договорите с предмети: „Прединвестиционни проучвания на свлачище „Албена“, „Актуализация на паспортизация и оценка на състоянието на обект „Брегоукрепителна дамба КК „Албена“ – гр. Балчик – участък от КК „Албена“ до Момчилово дере“, „Гр. Бяла – укрепване свлачище и брегоукрепване“.

За обект „Прединвестиционни проучвания и обща укрепителна схема на морски залив „Ахелой“, община Поморие е стартирана процедура по ЗОП за избор на изпълнител. Проведени заседания на комисията за избор на изпълнител.

Одобен доклад за избор на изпълнител за изработване на актуализация на Национална програма за превенция и ограничаване на свлачищата на територията на

Република България, ерозията и абразията по Дунавското и Черноморското крайбрежие за периода 2022-2027 г.

Приключи изпълнението на споразумения за трансфер на финансови средства за изпълнение на строително-монтажни работи на следните обекти: „Укрепване на свлачища с рег. № PVN 24.06999.01 и № PVN 24.06999.02 в района на РСУО на регион Плевен, с. Буковлък, община Плевен I етап“, „Укрепване свлачище с рег. № VAR 06.10135-06-04 в местност „Свети Никола“, гр. Варна“ I етап“, „Укрепване на локално свлачище в м. „Ъгъла“, кв. „Сарафово“, гр. Бургас“, „Укрепване на свлачище PVN 24.37856.01 в урбанизираната територия на с. Коиловци, община Плевен, засягащо път III-3402“, както и споразумение за трансфер за изработване на проектно-проучвателни работи на обект „Укрепване на свлачища в кв. 25, 26, 27 и 28, с. Габровица“, община Белово.

Продължи изпълнението на сключени споразумения за финансово подпомагане на общини за реализиране на геозащитни мерки и дейности на следните обекти: „Укрепване на свлачище в кв. 17, кв. 18 в с. Габровица, община Белово“, „Укрепване на регистрирани свлачищни участъци в района на туристическа и колоездна пътека в местност „Леден врис“, гр. Неделино“, „Укрепване на свлачище с рег. № VRC10.12259.01 над ул. „Черни Дрин“, гр. Враца (под водоем Среченска бара)“, „Укрепване свлачище на път SFO 3611 /II-16 Своге - Томпсън/ - Лесковдол при км 4+150, в землището на село Лесковдол, с № SFO 43.43390-05“, „Укрепване на свлачище на път SFO 2604 /II-16 Своге - София/ - Батулия - Бакъво - Ябланица при км 2+950, в землището на с. Батулия, с № SFO 43.02899-02“ и „Укрепване свлачищен участък с. Желен, местност „Езерище“ с № SFO 43.29163-01 - участък 3 и участък 4“, „Гр. Бяла – укрепване свлачище и брегоукрепване“, „Укрепване и възстановяване на път VTR2206 от км 5+000 до км 5+500 и определяне територия за геозащитни дейности в свлачищен район VTR 32.70295.01, землище на гр. Сухиндол“, община Сухиндол и „Укрепване на свлачище в района на училище „Св. Паисий Хилендарски“, с. Сотиря, община Сливен“, както и споразумение за изпълнение на проектно-проучвателни работи на обект „Свлачище „Смолянски езера“, община Смолян“.

През отчетния период са сключени следните споразумения за трансфер на финансови средства за изпълнение на СМР с община Правец за обект: „Укрепване на свлачищен участък на път SFO 1471 /III -308/ Калугерово – Видраре – Джурово - /I -3/ от км 8+210 до км 8+360, с. Манаселска река, община Правец“, с община Белово за обект: „Укрепване на свлачища в кв. 25, кв. 26, кв. 27 и кв. 28, с. Габровица, община Белово - първи етап“ и с община Приморско за обект: Брегоукрепване в северната част на гр. Китен – първи етап.;

Към 31.12.2021 г. по бюджета на Министерство на икономиката и индустрията в това функционално направление са усвоени средства в размер на 5,6 млн. лв. за техническа ликвидация и консервация на обекти от миннодобивния отрасъл и за саниране на околната среда.

Основните разходи по КФП в група „Опазване на околната среда“ са извършени **по бюджетите на общините**, като за годината те възлизат на 827,2 млн. лв. Текущите разходи са в размер на 728,0 млн. лв., което е с 89,2 млн. лв. повече или 114,0 % спрямо планираните със закона за 2021 г. Увеличението на текущите разходи по отчет спрямо разчетените по закон се дължи основно на ръста на отчетените разходи за издръжка и персонал. Съпоставени с отчета за 2020 г. текущите разходи за тази група бележат ръст от 73,4 млн. лв. или 111,2 %, формиран основно от увеличението на разходите за персонал със 17,3 млн. лв. и на разходите за издръжка с 53,1 млн. лв. Следва да се отчете, че влияние върху нарастването на средствата за заплати оказва повишението на минималната работна заплата от 560 лв. през 2020 г. на 610 лв. от 01.01.2021 г. В структурата на текущите разходи се запазва високия относителен дял от 76,5 % на разходите за издръжка, който е свързан с финансирането на дейностите по поддържането на чистотата, озеленяването и благоустрояването, управление на дейностите по отпадъците и други,

извършвани от фирми или от общински предприятия. Размерът на отчетените капиталови разходи е 99,2 млн. лв., което е изпълнение в размер на 89,2 % от планираните със закона и е с 6,3 млн. лв. повече от отчетените през 2020 г., което се дължи основно на увеличението на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи с 16,4 млн. лв., за придобиване на земя с 0,8 млн. лв., както и на разходите за придобиване на нематериални дълготрайни активи с 0,3 млн. лв., като отчетените разходи за основен ремонт на дълготрайни материални активи бележат намаление с 11,2 млн. лв. В групата се отчитат разходите, определени по решение на общинския съвет за дейностите по поддържане на чистота, озеленяване, пречистване на отпадъчни води, управление на отпадъците и други публични услуги с обществено значение.

Европейски средства – за група „Опазване на околната среда” изразходваните средства са 390,3 млн. лв., основно по **Оперативна програма „Околна среда”** (374,6 млн. лв., от които 10,6 млн. лв. са от предходния програмен период). Оперативната програма продължава надграждането на резултатите от програмен период 2007 – 2013 г. Основна част от мерките, които се финансират, са насочени към зоните от Натура 2000. Предвиден е финансов ресурс по отношение на предизвикателствата, свързани с подкрепа за устойчивото управление и възстановяването на мрежата Натура 2000, възстановяване и опазване на влажните зони и реките, изготвяне на планове за управление, изграждане на капацитет за органите, отговорни за Натура 2000, както и за повишаване на осведомеността сред различните заинтересовани страни и преустановяване на загубата на биологично разнообразие. Оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ ще допринесе за осигуряване на условия за защита на най-ценните и застрашени видове и местообитания от мрежата Натура 2000 на територията на страната чрез изпълнение на дейности, заложен в Националната приоритетна рамка за действие за Натура 2000. Едни от основните дейности по програмата са свързани със секторите „води“ и „отпадъци“. Важни приоритети в сектор „води“ са изграждане на ВиК инфраструктура и доизграждане и/или оптимизиране на мрежите за мониторинг на водите. В сектор „отпадъци“ приоритетите са насочени към мерки за подобряване управлението на битовите отпадъци в съответствие с Националния план за управление на отпадъците. Част от финансовия ресурс по програмата е насочен към интервенции по превенция и управление на риска от наводнения и свлачища. В тази област се инвестират средства за: създаване на Национална система за управление на водите в реално време; мерки за въвеждане на решения за превенция и управление на риска от наводнения (в т.ч. екосистемно базирани решения); мерки за превенция и управление на риска от свлачища. Друг основен приоритет по оперативна програма „Околна среда 2014-2020 г.“ е подобряване качеството на атмосферния въздух (КАВ). В това направление се инвестират средства за: преглед и анализ на общинските програми за КАВ; подпомагане на компетентните органи при изготвянето/преработването, изпълнението и контрола на общинските програми и развитие и оптимизиране на системите за мониторинг на КАВ; мерки за намаляване на количествата фини прахови частици и азотни оксиди от основните източници на замърсяване. По тази приоритетна ос сключените договори/издадени заповеди са 42 бр. с обща стойност на БФП 318 605 650 евро или 108 % от бюджета. Към края на отчетния период 23 бр. проекти са в процес на изпълнение, а приключилите са 19 бр., а верифицираните разходи са 157 811 873 евро или 53,5 % от бюджета.

За 2021 г. беше идентифициран риск от загуба на средства по ОПОС размер на 56,52 млн. евро (47,52 млн. евро по КФ и 9 млн. евро по ЕФРР). С цел недопускане на загуба, УО на ОПОС приложи механизма на чл. 87 от Регламент (ЕС) 1303/2013, за което беше извършен обстоен преглед на правните и финансови аспекти на 43 бр. обжалвания на обществени поръчки по 31 бр. изпълнявани проекта. Изчисленията на УО показаха, че поради съдебни обжалвания на обществени поръчки, провеждани от бенефициентите, суми в размер на над

40,94 млн. евро по КФ и над 35,14 млн. евро по ЕФРР не могат да бъдат ефективно разходвани. Този негативен фактор доведе до формиране на риск от загуба на средства от фондовете на ЕС за 2021 г. В началото на 2022 г. беше представено официално искане пред Европейската комисия по реда на чл. 87 от Регламент (ЕС) 1303/2013 за прилагане на изключение от правилото за освобождаване по отношение на 76 млн. евро, които не е било възможно да бъдат заявени пред Комисията, поради съдебни производства или административно обжалване. През м. февруари 2022 г. Европейската комисия изпрати писмено потвърждение, съгласно което се признават 71,9 млн. евро по реда на чл. 87 от Регламент (ЕС) 1303/2013.

В резултат на положените усилия по задействане механизма на чл. 87 от Регламент (ЕС) 1303/2013 не беше допусната загуба на средства за 2021 г.

По Приоритетна ос 2 „Отпадъци“ се изпълнява един „голям проект“ по смисъла на чл. 100 от Регламент (ЕС) № 1303/2013 г. с бенефициент Столична община за „Проектиране и изграждане на инсталация за комбинирано производство на енергия в София с оползотворяване на RDF – трета фаза на интегрирана система от съоръжения за третиране на битовите отпадъци на Столична община“. Понастоящем финансовото изпълнение възлиза на едва 40,4 %, от които 40 % е изплатеният аванс под формата на държавна помощ. Отчита се сериозно закъснение спрямо първоначалния график за обявяване на всички обществени поръчки за избор на изпълнители на дейности по проекта. Предвид актуалния статус на дейностите и заложения от възложителя срок за изпълнение на строително – монтажните работи, проектът е определен от УО като високорисков. В тази връзка, от бенефициента е изискано да представи План за действие с конкретни срокове и набелязани мерки за изпълнението му. Следва да се има предвид, че дейностите по оползотворяване на отпадъци са недопустими за финансиране през програмен период 2021-2027 г. и в този смисъл „фазиране“ или прехвърляне на проекта от програмен период 2014-2020 г. в 2021-2027 г. не би било възможно. Значителен финансов ресурс (около една трета) по приоритетна ос 2 „Отпадъци“ е ангажиран за конкретния проект и при евентуалното му прекратяване съществува реална възможност освободените средства да не могат да бъдат пренасочени към други инвестиции в сектора. В тази връзка УО разглежда варианти за избягване на негативен сценарий, като фокусът е върху финализиране на проекта като „неактивен“.

Оперативна програма „Региони в растеж” – 1,4 млн. лв. за групата. Основни дейности по програмата за група „Опазване на околната среда” са свързани с приоритет „Устойчиво и интегрирано градско развитие“. Целта е преминаване към нисковъглеродна икономика, енергийна и ресурсна ефективност. В рамките на Приоритетна ос 2: „Подкрепа за енергийна ефективност в опорни центрове в периферните райони“ са обявени три процедури за предоставяне на БФП с конкретни бенефициенти общините на 28 града опорни центрове от 4-то ниво на националната полицентрична система. Общо по трите процедури са сключени 220 договора на обща стойност на предоставената БФП в размер на 104 260 294,71 евро (94% от бюджета на приоритетната ос).

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 5,7 млн. лева.

2.4.7 Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело

Основната част от разходите по функция „Култура, спорт, почивни дейности и религиозно дело” са в група В. „Култура” и група Б. „Физическа култура и спорт”. В това

функционално направление разходите са извършени от министерствата и ведомствата, БНТ, БНР, БТА, БАН и общините.

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2021 г.	КФП	ДБ	БАН	БНР	БНТ	БТА	Общини	ДМП	ЕВРОП. СР/ВА
VII. КУЛТУРА, СПОРТ, ПОЧИВНИ ДЕЙНОСТИ И РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	1 030,0	357,0	3,9	54,4	113,0	14,6	443,2	2,1	41,8
А. ПОЧИВНИ ДЕЙНОСТИ	26,9	22,6	0,4	0,1	0,4		3,1	0,0	0,3
Текущи нелихвени разходи	24,4	20,9	0,4	0,1	0,4		2,6		0,04
Капиталови разходи	2,5	1,7	0,005		0,004		0,6		0,2
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,04								0,04
Б. ФИЗИЧЕСКА КУЛТУРА И СПОРТ	179,6	58,8					116,8		4,1
Текущи нелихвени разходи	136,3	56,4					79,7		0,3
Капиталови разходи	43,4	2,4					37,1		3,9
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	-0,1								-0,1
В. КУЛТУРА	765,1	217,6	3,5	54,3	112,6	14,6	323,0	2,1	37,5
Текущи нелихвени разходи	677,4	211,6	3,3	51,3	98,5	8,3	297,0	0,9	6,5
Капиталови разходи	85,3	5,9	0,2	2,9	14,1	6,25	26,1	1,2	28,6
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	2,4							0,07	2,3
Г. РЕЛИГИОЗНО ДЕЛО	58,3	58,1					0,3		
Текущи нелихвени разходи	42,9	42,7					0,2		
Капиталови разходи	15,4	15,4					0,0		

Група А: „Почивни дейности”

Основната цел на публичните разходи и през 2021 г. за група „Почивни дейности” е подобряване условията за отдых на работещите. Предвидените със ЗДБРБ за 2021 г. разходи по **държавния бюджет** за тази група са в размер на 14,0 млн. лв. По отчет разходите за почивни дейности по държавния бюджет са в размер на 22,6 млн. лв., в т.ч. 20,9 млн. лв. текущи разходи. Разходите са за осигуряване на материално техническата база на почивните станции към НС, МС, МФ, МО, МОСВ, Министерство на земеделието, МРРБ, БАН, БНТ, БНР и дейността на учебните и почивни бази на Прокуратурата, Върховния административен съд и Върховния касационен съд.

По **общинските бюджети** за дейностите в групата са усвоени 3,1 млн. лв., основно текущи разходи.

Група Б: „Физическа култура и спорт”

Отчетените разходи за група „Физическа култура и спорт” по бюджетите на **министерствата и ведомствата** за 2021 г. са в размер на 58,8 млн. лв. Отчетените разходи

са по бюджета на Министерството на младежта и спорта и представляват 95,7 % от разходите по уточнен план (61,4 млн. лв.).

Средствата по бюджета на ММС са усвоени за постигане на основните цели и приоритети по провежданите политики в областта на физическата култура и спорта:

- развитие на спорта за учащи и спорта в свободното време – насърчаване на учащите към физическа активност и системно практикуване на физически упражнения и спорт; създаване на условия и възможности за двигателна активност и практикуването на спорта от всички;
- развитие и утвърждаване на спорта за високи постижения като средство за повишаване престижа на нацията;
- реконструкция и модернизация на спортни обекти и съоръжения и приважането им в съответствие с международните стандарти.

За 2021 г. по бюджета на ММС са отчетени **текущи разходи** в размер на 56,4 млн. лв. От отчетените текущи разходи с най-голям относителен дял са разходите за финансиране на спортни дейности 90,8 % /51,2 млн. лв./ – предоставени субсидии на юридически лица с нестопанска цел за подпомагане реализирането на дейности и проекти на спортни организации във връзка с развитието на физическото възпитание и спорта в страната. Средствата са изразходвани за реализиране на спортни дейности и проекти за развитие на спорта за учащи, спорта в свободното време и спорта за високи постижения.

➤ **За развитие на спорта за учащи и спорта в свободното време** са изразходени 3,6 млн. лв.:

- финансиране на програми за развитие на спорта в свободното време – програми „Научи се да плуваш“, „Тенисът – спорт за всички“, „Децата и спортния клуб“, „Децата и бадминтона“, „Програма за развитие на детската лека атлетика в България“ – 0,5 млн. лв.;
- финансиране на проекти на спортни организации по програма „Спорт за децата в свободното време“ – 0,7 млн. лв.;
- финансово подпомагане провеждането на маратони по проект „Да открием 200 таланта за леката атлетика в България“ (Шосейна лига - маратони за 2021 г., проект „Бягането – начин на живот“) – 0,2 млн. лв.;
- подпомагане реализирането на проекти по програма „Спорт за деца в риск“, проекти на спортни организации за развитие на ученическия и студентския спорт по програма „Развитие на спорта за учащите“ и за организиране и провеждане на ученически игри за специалните училища – 0,2 млн. лв.;
- финансиране на проекти по „Програма за развитие на спорта за хора с увреждания“ – 1,3 млн. лв.;
- осигуряване на възможности за физическа активност, спортно-състезателна дейност и спортни резултати по „Програма за развитие на спорта за всички“ – финансово подпомагане на дейността на 6 многоспортови федерации – 0,7 млн. лв.

➤ **За развитие на спорта за високи постижения** са изразходени 48,7 млн. лв.

- предоставено финансиране на спортни организации по договори за развитието на елитния спорт и за реализирането на други дейности в областта на спорта за високи постижения – 21,7 млн. лв.;
- подпомагане организирането и провеждането на световни и европейски първенства на територията на Република България, включени в международния спортен календар – 5,0 млн. лв.;
- финансиране на дейности по програма «Олимпийска подготовка, развитие на елитния спорт и развитие на олимпийския резерв» и за други дейности в областта на олимпийската подготовка – 7,9 млн. лв.;
- финансово подпомагане на дейността на спортните клубове за развитие на спорта – 12,9 млн. лв.;

▪ участие на българските делегации на Летните олимпийски и паралимпийски игри в Токио, Зимните олимпийски игри в Пекин и участие в Европейски младежки олимпийски фестивали по олимпийски спортове и национални олимпийски фестивали – 1,2 млн. лв.;

/Възстановени средства от спортни организации – 1,1 млн. лв./.

Разликата до общата сума на текущите разходи – 5,2 млн. лв., е усвоена за: награди на спортисти, медалисти и призьори от европейски и световни първенства, олимпийски игри и аналогични игри и първенства за хора с увреждания за постигнатите от тях спортни резултати и класирания, награди на треньори – 4,8 млн. лв.; разходи за персонал, издръжка и др. текущи разходи – 0,4 млн. лв.

За 2021 г. по бюджета на ММС в група „Физическа култура и спорт“ са отчетени **капиталови разходи** в размер на 2,4 млн. лв. за придобиване на дълготрайни материални активи – изграждане на инфраструктурни обекти (изграждане, реконструкция и модернизация на спортни зали, площадки и др.).

С реализираните дейности са постигнати основните цели по провежданите от ММС политики в областта на спорта за високи постижения, издигане на спортния престиж на нацията, за развитието на спорта за учащи и спорта в свободното време, и за приважването на спортните обекти и съоръжения във вид, отговарящ на съвременните международни стандарти.

По бюджетите на общините за група “Физическа култура и спорт” са усвоени средства в размер на 116,8 млн. лв., при планирани 75,4 млн. лв. В групата - за *делегираните от държавата дейности* са отчетени текущи разходи в размер на 3,2 млн. лв., които представляват предоставени целеви средства от централния бюджет на общините за подпомагане на физкултурата и спорта в общинските детски градини и училища, в изпълнение на ПМС № 239 и ПМС № 293 от 2021 г. за одобряване на допълнителни разходи/трансфери за 2021 г. за изплащане на минимални диференцирани размери на паричните средства за физическа активност, физическо възпитание, спорт и спортно-туристическа дейност. По отчетни данни за 2021 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 0,1 млн. лева.

В *местните дейности* в групата са отчетени текущи разходи в размер на 76,4 млн. лв. или с 33,6 млн. лв. повече спрямо закона, което се дължи предимно на отчета на предоставените субсидии от общините на спортни клубове и организации. Спрямо отчетените за 2020 г., текущите разходи се увеличават с 14,8 млн. лв. Тук се включват разходите за издръжка на детски и специализирани спортни школи, спортни бази за спорт за всички.

Отчетените общо капиталови разходи по групата са в размер на 37,1 млн. лв., които са основно за местни дейности.

Европейски средства – в групата са изразходвани 4,1 млн. лв., като това са основно средства, отпуснати от ДФЗ-РА за общините (в качеството им на бенефициенти).

Група В: „Култура”

Разходите за 2021 г. за група „Култура” по КФП са 765,1 млн. лв., отчетени основно по следните бюджетни системи: държавен бюджет, бюджетите на общините и бюджетите на БНТ и БНР. Основните цели на публичните разходи в областта на културата са насочени към създаване условия за устойчиво развитие на българската култура и изкуство, опазване на културно-историческото наследство, популяризиране достиженията на българските творци и повишаване конкурентоспособността на културния продукт.

Общо предвидените със ЗДБРБ за 2021 г. разходи за група “Култура” по бюджетите на **министерствата и ведомствата** са в размер на 214,8 млн. лв. (вкл. средствата от

резерва за непредвидени и неотложни разходи), в т.ч. капиталови разходи – 10,3 млн. лв. Средствата са предназначени за финансиране на част от дейностите за култура на Министерство на културата, на Държавна агенция „Архиви“ към Министерски съвет, на Министерство на външните работи, Министерство на отбраната и Министерство на образованието и науката. Отчетените разходи са 217,6 млн. лв., в т.ч. капиталови разходи – 5,9 млн. лева.

Чрез бюджета на Министерството на културата се финансират основните системи в областта на културата, като отчетените разходи са в размер на 202,2 млн. лв. и включват управление, контрол и регулиране на дейностите по културата, които обхващат дейността на Националния институт за недвижимо културно наследство и Изпълнителна агенция ”Национален филмов център”, дейности в областта на развитие на културата - „Национален фонд Култура”, дейности в областта на международно културно сътрудничество, осъществявани от българските културни институти в чужбина, дейности в областта на театрално изкуство, осъществявани от драматичните и куклени театри, дейности в областта на музикалното и танцовото изкуство, осъществявани от оперно-филхармонични дружества, опери и оркестри и ансамбли, дейности в областта на музейното дело, осъществявани от музеи и галерии, дейности в областта на българския книжен сектор, дейности в областта на популяризиране на българската култура и участия в международни фестивали и конкурси.

Отчетените разходи за култура в размер на 8,5 млн. лв. от Държавна агенция „Архиви”, второстепенен разпоредител с бюджет към Министерския съвет, са за дейностите по съхраняване и обработка на архивни документи.

За популяризиране на българската култура, осъществявана от Културния институт към Министерство на външните работи, са отчетени разходи в размер на 0,4 млн. лева.

За съхраняване историята на образованието по бюджета на Министерство на образованието и науката са направени разходи в размер на 0,2 млн. лева.

Отчетените разходи по група „Култура“ по бюджета на Министерството на отбраната са в размер на 6,2 млн. лв. Средствата са използвани за Националния военно-исторически музей, Ансамбъла на българската армия и Военния телевизионен канал.

Разходите по бюджета на **Българската академия на науките** по функция "Култура“ в размер на 3,5 млн. лв. са извършени за Института по експериментална морфология, патология и антропология с Националния природонаучен музей и Института за етнология и фолклористика с Етнографски музей.

Отчетените разходи на **Българската национална телевизия** в размер на 112,6 млн. лв. са за подготовка, създаване и разпространение на национални, сателитната и регионални програми.

Отчетените разходи на **Българското национално радио** в размер на 54,3 млн. лв. са използвани за подготовка, създаване и разпространение на национални и регионални програми, международна програма „Радио България“ и интернет радио.

Разходите на **Българската телеграфна агенция** в размер на 14,6 млн. лв. са предназначени за финансиране на дейностите, които агенцията осъществява като национален независим информационен институт на Република България.

В група „Култура” по **бюджетите на общините** са отчетени разходи в размер на 323,0 млн. лв., от които текущи 297,0 млн. лв. и капиталови 26,1 млн. лв.

Отчетените текущи разходи за *делегираните от държавата дейности* за 2021 г. са в размер на 160 млн. лв., което е с 8,8 млн. лв. повече от закона. Превишението на разходите е в резултат на предоставени целеви средства от централния бюджет за

увеличение на средствата за финансиране на библиотеките с регионален характер във връзка с допълнителното увеличението на стандарта им, за финансиране на преобразувания от общински културен институт Регионален център за съвременни изкуства „Топлоцентрала”, за финансиране на археологическите проучвания на значими за страната архитектурни обекти - за консервация на Скален античен и средновековен град Перперикон и на Средновековната крепост Вишеград, за античен и средновековен град Мисионис, за археологически проучвания и теренна консервация на императорските терми в римския град Рациария, за проучванията на Античния град „Хераклея Синтика“, както и на получени трансфери от Министерство на култура за одобрени творчески проекти, насочени към развиване на културния сектор.

В делегираните от държавата дейности се отчитат разходите за персонал и издръжка на библиотеките, музеите и художествените галерии с регионален характер и на читалищата. С най-голям относителен дял са отчетените субсидии за читалищата в размер на 88,8 млн. лв. или 55,5 % от отчетените текущи разходи.

По отчетни данни за 2021 г. общините са дофинансирали държавните дейности със собствени приходи общо в размер на 17,1 млн. лв., от които 14,7 млн. лв. за текущи и 2,4 млн. лв. за капиталови разходи.

В *местните дейности* от група „Култура” са отчетени текущи разходи в размер на 122,3 млн. лв., което представлява 106,9 % спрямо разчетените по закон и 116,8 % спрямо отчетените за 2020 г. Тук се включват разходите за общински театри, филхармонии, оркестри и ансамбли, музеи, художествени галерии с местен характер, градски библиотеки, обредни домове и зали, зоопаркове и други дейности по културата.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Култура“ са 37,5 млн. лв. От тези разходи 19,4 млн. лв. (в т. ч. 0,3 млн. лв. са от предходния програмен период) са по *Оперативна програма „Региони в растеж”* и 14,6 млн. лв. са по *др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС*.

Група Г: „Религиозно дело”

Съгласно чл. 28, ал. 2 от Закона за вероизповеданията разпределението на държавната субсидия се одобрява ежегодно със закона за държавния бюджет на Република България в зависимост от броя на самоопределилите се лица към съответното вероизповедание към общия брой преброени лица при последното преброяване на населението по данни на Националния статистически институт. Със ЗДБРБ за 2021 г. за група „Религиозно дело“ по КФП са предвидени 44,0 млн. лв., а са усвоени 58,3 млн. лв., изразходвани за текущи и капиталови разходи, от които 0,3 млн. лв. са разходите по общинските бюджети.

2.4.8 Икономически дейности и услуги

Тази функция отразява ангажименти по извършване на структурните реформи и взаимоотношенията на бюджета с реалния сектор. Основен механизъм на тези взаимоотношения са програмите по финансиране и субсидиране на отделните подотрасли, както и издръжката на администрациите, ангажирани в този процес.

ОТЧЕТ 2021г.	КФП	ДБ	БАН	Общини	ДМП	ЕВРОП. СР/ВА	ФСЕС	ДПУСЯ
VIII. ИКОНОМИЧЕСКИ ДЕЙНОСТИ И УСЛУГИ	8 330,2	3 507,8	1,5	618,8	0,7	1 628,5	2 568,5	4,3
А. МИННО ДЕЛО, ГОРИВА И ЕНЕРГИЯ	3 930,4	1 359,9		0,3	0,4	1,3	2 568,5	
Текущи нелихвени разходи	3 928,1	1 358,0		0,01	0,3	1,3	2 568,5	
Капиталови разходи	2,2	1,9		0,3	0,02	0,03	0,03	
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,08				0,08			
Б. СЕЛСКО СТОПАНСТВО, ГОРСКО СТОПАНСТВО, ЛОВ И РИБОЛОВ	1 035,2	625,0		23,4		386,7		
Текущи нелихвени разходи	840,2	609,7		22,7		207,8		
Капиталови разходи	194,3	15,3		0,7		178,3		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,6					0,6		
В. ТРАНСПОРТ И СЪОБЩЕНИЯ	2 444,7	1 364,8		449,4		630,5		
Текущи нелихвени разходи	1 787,6	1 386,6		358,6		42,4		
Капиталови разходи	655,3	-21,8		90,8		586,4		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	1,8					1,8		
Г. ПРОМИШЛЕНОСТ И СТРОИТЕЛСТВО	12,9	2,0				10,9		
Текущи нелихвени разходи	12,8	1,9				10,8		
Капиталови разходи	0,1	0,06						
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина								
Д. ТУРИЗЪМ	105,9	81,5		8,3		16,2		
Текущи нелихвени разходи	101,2	80,1		7,8		13,2		
Капиталови разходи	4,0	1,4		0,5		2,2		
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	0,8					0,8		
Е. ДРУГИ ДЕЙНОСТИ ПО ИКОНОМИКАТА	801,0	74,6	1,5	137,4	0,3	582,9		4,3
Текущи нелихвени разходи	592,3	73,6	1,5	129,1	0,3	383,7		4,3
Капиталови разходи	202,8	0,8	0,04	8,3		193,6		0,08
Пред. тек. и кап. тр/ри за чужбина	5,9	0,3				5,6		

Група А: „Минно дело, горива и енергия”

Със ЗДБРБ за 2021 г. в група „Минно дело, горива и енергия” по **държавния бюджет** са предвидени 62,1 млн. лв. (разходите по уточнен план са в размер на 1 360,0 млн. лв.). Одобрените средства са за реализиране на политиката на правителството за постигане на устойчиво и конкурентоспособно енергийно развитие. В достигнатите по УП разходи 1 310,0 млн. лв. са за компенсиране повишените цени на електроенергията и природния газ, от които 931,5 млн. лв. са прехвърлени в края на годината по сметка за чужди средства на Министерство на енергетиката.

За 2021 г. отчетените разходи по държавния бюджет в групата са в размер на 1 359,9 млн. лв. и са изразходени по бюджета на Министерството на енергетиката. Усвоените през годината средства са за реализиране на политиката в областта на енергетиката и са насочени към постигане на следните резултати:

- ◆ гарантиране на енергийната сигурност на страната, чрез проучване на нови райони за снабдяване с горива, проучване на нови технологии, по-нататъшно разработване на местните ресурси и подобряване на инфраструктурата за достъп до нови

източници на снабдяване, в т.ч. изграждане на междусистемни газови връзки на България със съседните страни и др.

- ◆ пълна либерализация на пазарите на електроенергия и газ и интегрирането им в Общия европейски енергиен пазар;
- ◆ установяване на по-чисто и ефективно производство на енергия чрез по-рационално използване на изкопаемите и възобновяеми източници /ВИ/;
- ◆ минимизиране влиянието на производството, преноса и използването на енергия върху околната среда, подобряване управлението на естествените ресурси;
- ◆ развитие на нови икономически ефективни проекти, създаващи възможност за екологично нисковъглеродно производство на енергия, без предоставяне на държавни или корпоративни гаранции.
- ◆ ограничаване на външната зависимост от енергиен внос чрез диверсификация на енергийните доставки, енергоспестяване и насърчаване на използването на местни ресурси и енергия от ВИ;
- ◆ насърчаване на местното устойчиво развитие чрез подкрепа на енергоспестяването;
- ◆ качествено и сигурно задоволяване потребностите на обществото от енергия и енергийни ресурси, съобразено с изискванията за надеждност, безопасност и опазване на околната среда;
- ◆ дългосрочна енергийна сигурност на страната при ефективно използване на енергията и енергийните ресурси и устойчивост на енергийния сектор;
- ◆ запазване и развитие капацитета на ядрената енергетика, в т.ч. продължаване живота на блокове 5 и 6 на АЕЦ „Козлодуй“ и др.
- ◆ компенсиране на небитови крайни клиенти на електрическа енергия, на разходите на операторите на електропреносната и електроразпределителните мрежи за закупуване на електрическа енергия, потребена за технологични нужди, на битови клиенти на природен газ и топлофикационни дружества, използващи като основно гориво природен газ, с подпомагане с фиксирана сума на един MWh (програмата е одобрена през 2022 г.), на непредвидените разходи на дружествата от отрасъл ВиК за потребена електрическа енергия за 2021 г. (програмата е одобрена през 2022 г.) и за подпомагане на студенти и докторанти, настанени в студентски общежития, стопанисвани от държавните висши училища и „Студентски столове и общежития“ (програмата е одобрена през 2022 г.).

Отчетените разходи на **Фонд "Сигурност на електроенергийната система"** са в размер на 2 568,5 млн. лв. С основната част от тях са платени средства за покриване на разходите, извършени от обществения доставчик (на ел. енергия), произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от Закона за енергетиката /ЗЕ/, за предоставяне на премия на производителите по чл. 162а от ЗЕ и производител с обект на обща инсталирана мощност 1 MW и над 1 MW до 02.02.2021 г. и с обща мощност след 02.02.2021 г. – 500 kW и над 500 kW, по Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ), включително за минали регулаторни периоди и от 02.02.2021 г. за лихви, договорени с рамково споразумение между фонда и кредитна или друга финансираща институция за финансиране на проекти за енергийна ефективност.

Група Б: „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов”

Със ЗДБРБ за 2021 г. за група „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов” по **държавния бюджет** са предвидени средства в размер на 726,9 млн. лв. (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи). От тези средства 654,9 млн. лв. са утвърдени по бюджетите на министерствата и ведомствата, като през годината са усвоени 625,0 млн. лв. Одобрените средства са изразходвани чрез бюджетите на Министерство на земеделието и ДФ „Земеделие“. През 2021 г. по бюджета на

Министерство на земеделието за тази група са отчетени 221,0 млн. лв. за изпълнение на следните приоритетни политики:

- ◆ борбата със заразни и паразитни болести;
- ◆ събиране и унищожаване на високо рискови отпадъци; закупуване на ваксини и диагностикуми; покупка на противорадави ракети за борба с градушките;
- ◆ охрана и възпроизводство на горите;
- ◆ издръжка на горската и ловна стража с оглед опазване на горите и дивеча;
- ◆ опазване, възстановяване и подобряване на почвеното плодородие и екологичните функции на почвената покривка;
- ◆ развитието на лозаровинарския сектор в страната, съгласно изискванията на ЕС; опазване селекцията в животновъдството с оглед подобряване породата им; контрол на зърното и фуража;
- ◆ опазване и възпроизводство на рибата и аквакултурите, опазване и обогатяване на рибните ресурси в страната;
- ◆ изпитване, изследване и сертифициране на земеделската и горска техника;
- ◆ сортоизпитване, сертифициране и контрол на посевния и посадъчен материал;
- ◆ опазване на страната от проникването и разпространяването на вредители по растенията и растителните продукти;
- ◆ за субсидиране цената на водата за поливни нужди.

Средствата изразходвани през 2021 г. за реализиране на **национални политики в сектора чрез бюджета на Държавен фонд „Земеделие”**, са в размер на 404,0 млн. лв. Най-голяма част от средствата са изразходени за осъществяване на държавно подпомагане под формата на държавни помощи (203,0 млн. лв.), следвани от преходна национална помощ за тютюн (71,1 млн. лв.) и преходна национална помощ за животни (47,5 млн. лв.). Одобрените схеми за преходна национална помощ са предварително съгласувани с Европейската комисия (ЕК). Целта им е да приближи нивото на подкрепа на българските производители с останалите държави-членки и да повиши конкурентоспособността им. Схемите се определят от Министерството на земеделието съобразно водената политика, след одобрена нотификация от ЕК. Подпомагането по схемите за преходна национална помощ се извършва според разпоредбите на Наредба 3 за условията и реда за прилагане на схемите за директни плащания, като право на подпомагане по схемата за тютюн имат земеделски стопани, които са отглеждали тютюн, през която и да е година от референтния период 2007 - 2009 г., изкупен и премиран по реда на Закона за тютюна и тютюневите изделия.

Европейски средства - изразходваните средства в група „Селско стопанство, горско стопанство, лов и риболов” са 386,7 млн. лв., включително разходите за национално съфинансиране. Основната част от тези разходи (358,5 млн. лв.) са извършени чрез *Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие”* за финансиране на мерки и програми, финансирани чрез Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони, Европейския фонд за рибарство и Европейския фонд за гарантиране на земеделието.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС - 28,5 млн. лева.

По **общинските бюджети** в групата са изразходвани 23,4 млн. лв. Тези разходи са основно текущи – 22,7 млн. лв. и са за *местни дейности*, от които - разходите за персонал са 50,7 % (11,4 млн. лв.) и за издръжка – 49,3 % (11,2 млн. лв.). Отчетените капиталови разходи са в размер на 0,7 млн. лв. и съставляват 88,7 % от разчетените по закон 0,8 млн. лв., като се запазват почти на нивото на отчетените за 2020 г. В групата се отчитат

разходите, определени по решение на общинския съвет, свързани с охрана на земеделски имоти, горски площи, управление и регулиране на дейностите по горско стопанство, лов и риболов и други дейности по селско и горско стопанство.

Група В: „Транспорт и съобщения”

Със ЗДБРБ за 2021 г. за група „Транспорт и съобщения” по **държавния бюджет** са предвидени 2 226,1 млн. лв. (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи). Одобрените средства са за реализиране на следните приоритетни политики:

- ◆ Развитие, поддържане, модернизация и изграждане на пътната и железопътната инфраструктура, свързана с подобряване на транспортната достъпност;
- ◆ Организация и управление на транспорта, осигуряване на безопасност, сигурност и екологосъобразност;
- ◆ Развитие на съобщенията и информационните технологии.

Към 31.12.2021 г. отчетените разходи по държавния бюджет в група „Транспорт и съобщения” са в размер на 1 364,8 млн. лв., от които по бюджетите на министерства и ведомства 847,8 млн. лв.

През 2021 г. по бюджета на МТС в група „Транспорт и съобщения” са усвоени средства в размер на 396,2 млн. лв. Стратегическите цели на транспортната политика през 2020 г. са повишаване на ефективността и конкурентоспособността на транспортния сектор, подобряване на транспортната свързаност и достъпност (вътрешна и външна) и ограничаване на отрицателните ефекти от развитие на транспортния сектор. Усилията на МТС бяха насочени към постигането на следните приоритети:

- ◆ Ефективно поддържане, модернизация и развитие на транспортната инфраструктура;
- ◆ Подобряване на управлението на транспортната система;
- ◆ Развитие на интермодален транспорт;
- ◆ Подобряване на условията за прилагане на принципите на либерализация на транспортния пазар;
- ◆ Намаляване на потреблението на горива и повишаване на енергийната ефективност на транспорта;
- ◆ Подобряване на свързаността на българската транспортна система с единното европейско транспортно пространство;
- ◆ Осигуряване на качествен и достъпен транспорт във всички райони на страната;
- ◆ Ограничаване на негативното въздействие на транспорта върху околната среда и здравето на хората;
- ◆ Повишаване на сигурността и безопасността на транспортната система;
- ◆ Осигуряване на условия за свободна, лоялна и ефективна конкуренция както на пазара на електронните съобщения, така и на пазара на пощенските услуги, като част от единния вътрешен пазар в ЕС;
- ◆ Развитие на надеждна и сигурна високоскоростна електронна съобщителна инфраструктура;
- ◆ Преодоляване на изоставането в изграждането и развитието на електронната съобщителна инфраструктура в слабо населени и отдалечени райони, чрез подобряване на възможностите за публична интервенция и усъвършенстване на правилата за държавни помощи;
- ◆ Създаване на условия за предоставяне на съвременни, ефективни и качествени пощенски услуги, включително развитие на услугите по доставка на стоки, закупени онлайн, като пощенски пратки.

През 2021 г. чрез бюджета на МТС са предоставени субсидии за „БДЖ – Пътнически превози“ ЕООД за изпълнението на обществена превозна услуга – превоз на

пътници на територията на Република България с железопътен транспорт в размер на 81,7 млн. лв. В изпълнение на задължението за компенсиране на несправедливата финансова тежест от изпълнението на универсалната пощенска услуга през 2020 г. на „Български пощи“ ЕАД са изплатени 34,9 млн. лв. През 2021 г. за компенсиране на извършването на услугата от общ икономически интерес по разпространение на периодични печатни издания (вестници и списания) с отстъпки на едро и дребно, директно или на абонаментна основа, на „Български пощи“ ЕАД са изплатени 25,0 млн. лв.

През 2021 г. екипът на МТС подготви и обоснова необходимостта от нова мярка за подпомагане на автобусните превозвачи (с оглед на продължаващата криза с разпространението на COVID-19), насочена към микро-, малки, средни и големи предприятия. С Постановление № 415/01.12.2021 г. на Министерския съвет са одобрени допълнителни разходи в размер на 40 млн. лв. по бюджета на министерството за 2021 г. С тези средства се увеличават разходите по „Политика в областта на транспорта“, бюджетна програма „Организация, управление на транспорта, осигуряване на безопасност, сигурност и екологосъобразност“, като е създаден администриран разходен параграф „Подпомагане на автобусни превозвачи, притежаващи лиценз за превоз на пътници“. В тази връзка със Заповед № РД-08-536 от 23.12.2021 г. на министъра на транспорта и съобщенията е създадена оценителна комисия за извършване на подбор (оценка за административно съответствие и допустимост) на заявленията за кандидатстване в Системата за управление на национални инвестиции. Комисията е стартирала дейността си като се очаква да приключи изпълнението по оценката в рамките на заложения срок.

С Решение № 87/26.01.2017 г. на Министерския съвет е одобрена Национална рамка за политика за развитие на пазара на алтернативни горива в транспортния сектор и за разгръщането на съответната инфраструктура. Рамката е разработена в съответствие с изискванията на чл. 3 от Директива 2014/94/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 22.10.2014 г. за разгръщането на инфраструктура за алтернативни горива.

През 2021 г. по бюджета на Агенция „Пътна инфраструктура“ (АПИ), второстепенен разпоредител с бюджет към министъра на регионалното развитие и благоустройството, по група „Транспорт и съобщения“ са отчетени средства в размер на 397,5 млн. лв. Изпълняваните дейности от АПИ бяха насочени към постигането на следните цели:

- ◆ осигуряване на съпоставимо с европейската практика високо ниво на автотранспортна достъпност и мобилност за територията на Република България;
- ◆ поддържане и развитие на републиканската пътна инфраструктура в съответствие със съвременните изисквания на автомобилния транспорт;
- ◆ модернизация и обновяване на републиканската пътна мрежа.

С изразходваните средства чрез бюджета на АПИ през 2021 г. е извършено ефективно и качествено зимно поддържане, основен ремонт, рехабилитация и модернизация на пътищата от републиканската пътна мрежа.

Усвоените средствата за придобиване на ДМА, чрез бюджета на АПИ, са разходвани основно за ново строителство на републиканска пътна инфраструктура, разходи за придобиване на земя, както и за основен ремонт на дълготрайни материални активи.

Чрез бюджета на **Комисията за регулиране на съобщенията** през 2021 г. са усвоени средства в размер на 17,8 млн. лв. за изпълнение на секторната политика в областта на далекосъобщенията чрез финансиране на дейности, свързани с регулирането и контролирането на далекосъобщителния, радиочестотния спектър и услуги на информационното общество.

През 2021 г. чрез бюджета на **Държавна комисия по сигурността на информацията** в това функционално направление за финансово обезпечаване дейността на Специалната куриерска служба са изразходвани средства в размер на 5,2 млн. лв.

Чрез бюджета на **Държавна агенция "Електронно управление"** (преобразувана в министерство на електронното управление) през 2021 г. са усвоени средства в размер на 31,0 млн. лв. за финансово обезпечаване на дейностите в областта на електронното управление, електронните удостоверителни услуги, електронната идентификация, мрежовата и информационна сигурност, както и за поддържане на информационните системи и центрове.

Отчетените разходи **по общинските бюджети** за група „Транспорт и съобщения“ са в размер на 449,4 млн. лв., от които 358,6 млн. лв. текущи и 90,8 млн. лв. капиталови разходи. Отчетените текущи разходи за *делегираните от държавата дейности* са в размер на 60,9 млн. лв., от които 2,5 млн. лв. - за издръжка на фериботен комплекс – Белослав и 58,4 млн. лв. - предоставени субсидии от централния бюджет на общините за превоз на пътници по нерентабилни автобусни линии във вътрешноградския транспорт и транспорта в планински и други райони. В *местните дейности* от групата са отчетени текущи разходи в размер на 297,5 млн. лв., които са с 85,4 млн. лв. повече спрямо планираните по закон - основните ръстове са в издръжката и субсидиите за нефинансови предприятия. Съпоставени с отчета за 2020 г. общо текущите разходи са с 64,9 млн. лв. повече. Това увеличение се дължи основно на отчетените за 2021 г. с 49,7 млн. лв. повече общо разходи за субсидии за нефинансови предприятия, от които 31,9 млн. лв. са отчетени в местните дейности, субсидии - съответно за вътрешноградски и междуградски превози, които общините отпускат по решение на общинския съвет, както и на разходите за издръжка, които общо нарастват с 21,0 млн. лв. Отчетеният общ размер на разходите за тази група – 449,4 млн. лв. бележи увеличение с 66,2 млн. лв. спрямо отчета за 2020 г., дължащо се основно на отчетените разходи за субсидии за нефинансови предприятия в размер на 169,3 млн. лв. и на разходите за издръжка в размер на 104,3 млн. лв.

Отчетените капиталови разходи общо са в размер на 90,8 млн. лв. В сравнение с планираните по закон те са с 55,7 млн. лв. по-малко, като най-значително е неизпълнението на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи с 40,6 млн. лв. по-малко от разчетените. Спрямо отчета за 2020 г., отчетените общо капиталови разходи са с 1,2 млн. лв. повече, като и тук най-голямо е увеличението на капиталовите трансфери – с 11,5 млн. лв. В тази група се отчитат разходите за поддържане, основен ремонт и изграждане на четвъртокласната пътна мрежа на общините и прилежащата към нея инфраструктура, както и придобиването от общините на транспортни средства за осъществяване на междуградски и вътрешноградски превози.

Европейски средства – в група „Транспорт и съобщения“ изразходваните средства са в размер на 630,5 млн. лв. (в т.ч. капиталови разходи 586,4 млн. лв.), основно по следните оперативни и др. програми:

Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ (223,2 млн. лв.) - програмата финансира мащабни инфраструктурни проекти. Инвестициите в това функционално направление са концентрирани основно върху завършване на приоритетните железопътни и пътни направления и насърчаване на мултимодалния транспорт – изграждане на интермодални терминали и подобряване на връзките на пристанищата и летищата с пътната и железопътната мрежа. С постепенното завършване на модернизацията на направленията на Транс-европейската транспортна мрежа ще се постигне по-добра интеграция на националната мрежа в тази на ЕС, както и подобряване на връзките със съседните страни. Основните инвестиции са насочени по направления с напреднала степен на изпълнение, в основни линии, финансирани по оперативна програма „Транспорт“ (2007-2013), целящи в максимална степен приключване на модернизацията им или тяхното доизграждане. В рамките на оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014-2020 продължава финансирането на инвестиции във внедряване на интелигентни системи за управление на трафика, подобряване на

безопасността и сигурността на транспорта. Продължава и изпълнението на проекти за развитие на транспортната система, които допринасят за ефективната свързаност на транспортната мрежа и премахването на участъци с недостатъчен капацитет в нея, намаляване на задръстванията, на нивата на шум и замърсяване, подобряване на безопасността и насърчаване употребата на екологосъобразни видове транспорт. През програмния период 2014 – 2020 г. по ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура” 2014-2020 се реализират няколко големи инфраструктурни проекта, като по-значимите от тях са следните: „Автомагистрала „Струма“ - Лот 3.1, Лот 3.3 и тунел Железница“, „Изграждане на АМ „Калотина-София“, лот 1 „Западна дъга на Софийски околовръстен път /СОП/“, фаза 2“, „Проект за разширение на метрото в София: Линия 3, Етап 1 - участък бул. „Владимир Вазов ЦГЧ – ул. Житница“ и „Проект за разширение на метрото в гр. София, Линия 3, Етап II - участък „ул. Житница– жк Овча купел – Околовръстен път“, „Рехабилитация на железопътната линия Пловдив – Бургас, Фаза 2“, „Модернизация на железопътната линия София - Пловдив: жп участък Елин Пелин – Костенец“ Фаза 1, „Автомагистрала Струма - Лот 3.2“ и Модернизация на железопътна линия София – Драгоман – сръбска граница, жп участък Волюяк – Драгоман

Напредъкът по големите проекти за 2021 г., финансирани по програмата, може да се обобщи както следва:

Железопътен транспорт

- В рамките на проекта за жп линия „Пловдив – Бургас, Фаза 2“ през 2021 г. бяха сключени договори за изпълнение на тринадесет броя надлези и един брой подлез в седем обособени позиции. По проекта се планира да бъдат изградени общо 30 пътни съоръжения, с цел избягване на критичното пресичане на жп и пътната инфраструктура. През 2022 г. предстои сключването на договора за модернизацията на жп участък Ямбол - Зимница при гара Завой.
- По проекта за модернизация на жп участъка „Елин Пелин – Костенец“ бе стартирано изпълнението и на 3-те обособени позиции: ОП 1 (Елин Пелин-Веринско), която включва прокопаването на Тунели № 1 и 2, се изпълнява с добри темпове; по договорите за ОП 2 (Веринско - Немирово) и ОП 3 (Немирово - Костенец) през 2021 г. бяха извършвани дейности по проектиране, изграждане на приобектови офиси, бяха доставени 100 % от новите релси за ОП2, както и бяха изградени временните пътища за достъп до тунел № 9 и тунел № 10 в ОП3. И за двете нови тягови подстанции – Казичене и Ихтиман бяха одобрени и влязоха в сила ПУП.
- По ПО 1 се финансира подготовката на проект „Модернизация на жп линия София-Перник-Радомир-Гюешево-граница с Република Македония“, изпълнени са 57% от заложените дейности.

Пътен транспорт

- През 2021 г. ускорено напредна строителството на тунел „Железница“ от проекта за АМ „Струма“, като той бе напълно прокопан. Бяха извършвани дейности по дренажната система, колекторно–канализационната система, пешеходните галерии, хидроизолацията, както и довършителни работи. Очаква се до края на 2022 г. строителните работи по тунел „Железница“ да приключат. За Лот 3.1 (участъка Благоевград - Крупник) бе подписан Анекс № 7 за удължаване на времето за завършване на СМР до м. юни 2022 г. Във връзка със свлачището от км 365+783 до км 366+080, през годината бяха изготвени инженерно-геоложко, хидрогеоложко проучване в участъка и в АПИ бе представен вариант на идеен проект за преодоляване на свлачищните явления и същият е в процес на съгласуване.
- По отношение на Лот 3.2 на АМ „Струма“ (участъкът Крупник - Кресна) продължи изпълнението на мерките за смекчаване въздействието на трафика върху дивите

животни и птици в Кресненското дефиле, във връзка с бъдещата реализация на проекта по Програма „Транспортна свързаност“.

- В рамките на ПО 2 се финансира подготовката на проекта за АМ „Русе-В. Търново“, като заложените дейности по него към края на 2021 г. са изпълнени на 95%.

Метро

През 2021 г. Етап 2 на Линия 3 на Софийското метро през кв. „Овча купел“ бе завършен изцяло - изграденият метроучастък е с дължина 3,8 км, има 4 нови метростанции и жп спирка „Горна баня“. Системите за управление бяха завършени и след приключване на необходимите тестове и пробни изпитания, участъкът бе пуснат в експлоатация на 24 април 2021 г.

Оперативна програма „Региони в растеж” (73,4 млн. лв., в т. ч. 0,1 млн. лв. са от предходния програмен период) - Един от основните приоритети на тази оперативна програма е свързан с регионалната пътна инфраструктура. Дейностите са свързани с инвестиции в мрежата от първокласни, второкласни и третокласни пътища, за да се подобри свързаността и достъпността на второстепенните и третостепенните възли в трансевропейските мрежи за товари и пътници. Инвестициите ще допринесат за изпълнението на Стратегията за развитие на пътната инфраструктура в Република България 2014-2020 г. Едни от основните цели за развитие на пътната инфраструктура са: свързаност (принципът на свързаността означава най-вече приоритетен подход към рехабилитацията и подобряването на пътищата); достъпност (отнася се до ролята на пътищата за подобряване на достъпа до крайградските и периферните райони). Друг основен приоритет на програмата в това функционално направление е свързан с ограничаване на отрицателното въздействие на транспорта върху околната среда и човешкото здраве. Важна цел на оперативна програма „Региони в растеж”, за развитие на транспортната система на Република България, е постигането на високо равнище на безопасност и сигурност на транспорта. Този приоритет е в съответствие с насоките на транспортната политика на ЕС за осигуряване на безопасността на видовете транспорт и опазването на живота и здравето на ползвателите на транспорта. През 2021 година бяха отворени за кандидатстване две процедури за предоставяне на БФП по приоритетна ос 7 „Регионална пътна инфраструктура“:

BG16RFOP001-7.001 „Регионални пътища“ с конкретен бенефициент Агенция „Пътна инфраструктура“ (АПИ) Предвижданите инвестиции в пътна инфраструктура по ОПРР 2014-2020 ще спомогнат за постигане на целите, заложи в секторните документи за транспортната инфраструктура, като Стратегията за развитие на транспортната система на Република България, чрез осигуряване на условия за качествен и лесно достъпен транспорт във всички райони на страната. Към 31.12.2021 г. актуалният брой на сключените договори БФП по процедурата е 35 на обща стойност на БФП 207 006 610,34 евро.

BG16RFOP001-7.002 „Пътна безопасност“ с конкретен бенефициент – Държавна агенция „Безопасност на движението по пътищата“ за внедряване на мерки и дейности за подобряване на безопасността на движението по пътищата, в т.ч. интелигентни транспортни системи и иновативни решения за повишаване на пътната безопасност по пътища от първи, втори и трети клас на републиканската пътна мрежа. Сключеният договор с конкретния бенефициент е на стойност на БФП 1 069 622,62 евро.

Оперативна програма „Околна среда” - 83,2 млн. лв.

Оперативна програма „Добро управление” - 30,0 млн. лв..

Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“ - 15,1 млн. лв.

Разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС – 122,6 млн. лв.

Европейски средства, отпуснати от ДФЗ-РА – 82,9 млн. лв., които са основно за общините (в качеството им на бенефициенти).

Група Г: „Промисленост и строителство”

Със ЗДБРБ за 2021 г. по група „Промисленост и строителство” са утвърдени средства в размер на 2,2 млн. лв. Одобрените средства са за реализиране на политиката на правителството, насочена към постигане на устойчиво икономическо развитие и конкурентоспособност на българската икономика.

По бюджетите на **министерствата и ведомствата** в групата са отчетени разходи в размер на 2,0 млн. лв.

Ангажираните с изпълнението на държавната политика в областта на промишлеността и строителството през 2021 г. и отговорни за постигнатите резултати са Министерството на икономиката и индустрията и Изпълнителната агенция за насърчване на малките и средните предприятия, като второстепенен разпоредител с бюджет към министъра на икономиката и индустрията.

Група Д: „Туризм”

По група „Туризм” със ЗДБРБ за 2021 г. на консолидирано ниво са предвидени 146,6 млн. лв. (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи). Тези средства са за реализиране на част от политиката на правителството, насочена към постигане на устойчивост в развитието на туризма и ефективност на външноикономическото сътрудничество.

Със ЗДБРБ за 2021 г. по група „Туризм” за **министерствата и ведомствата** са предвидени средства в размер на 87,3 млн. лв. (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи).

Извършените през 2021 г. разходи по тази група за **министерствата и ведомствата** са в размер на 81,5 млн. лв. и са насочени към постигане на следните резултати:

- ◆ преодоляване на негативните последици от пандемията от COVID-19 върху туристическия сектор;
- ◆ финансиране изпълнението на маркетинговата стратегия за реклама на българския туризъм на международния туристически пазар ;
- ◆ популяризирането и въвеждането на нови туристически продукти;
- ◆ подготовката и разпространението на рекламни материали и мултимедийни продукти и както и провеждане на PR мероприятия;
- ◆ реклама в чуждестранни и български медии, в т.ч. чрез организиране на журналистически турове в страната и др.;
- ◆ провеждането на ефективна реклама в страната и чужбина на туристическите райони, съобразно тяхната специфика;
- ◆ организиране на международни туристически борси, панаири и изложения;
- ◆ концесионна дейност - отдаване на морските плажове на концесия и под наем и последващ контрол по изпълнението по договорите.

Основната цел на публичните разходи и през 2021 г. за група „Туризм” е преодоляване на негативните последици от пандемията от COVID-19 върху туристическия сектор и повишаване на конкурентоспособността на българския туризъм.

Отговорното министерство, което е ангажирано с изпълнението на държавната политика в областта на туризма през 2021 г. е Министерството на туризма.

За група „Туризмъ” по **общинските бюджети** са отчетени разходи в размер на 8,3 млн. лв., представляващи основно текущи разходи. Изпълнението спрямо разчета на текущите разходи е 89,6 %, а спрямо отчетените разходи за 2020 г. е 123,9 %, като най-висок ръст отбелязват разходите за субсидии за организации с нестопанска цел - 151,9 %, предоставяни от общините на туристически клубове и дружества, разходите за издръжка - 146,3 %, следвани от разходите за персонал (заплати, други възнаграждения за персонала и осигурителни вноски), при които се отчита увеличение със 115,6 %. Капиталовите разходи по отчет са с изпълнение от 98,5 %. лв. спрямо закона и 82,1 % спрямо отчетените за 2020 г., като намалението се дължи основно на разходите за придобиване на дълготрайни материални активи (спрямо отчета) и на разходите за придобиване на дълготрайни нематериални активи (спрямо закона). В тази група се отчитат разходите за издръжка на туристическите бази, специализирани спортно-туристически школи, за развитието и популяризирането на туризма, изграждане на инфраструктура към туристически обекти, туристически бази и др.

Европейски средства – в група „Туризмъ” изразходваните средства са в размер на 16,2 млн. лв., от които по **ОП „Иновации и конкурентоспособност“** - 8,7 млн. лв., **ОП „Региони в растеж“** - 4,8 млн. лв. и **разходи по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС** - 2,5 млн. лв.

Група Е: „Други дейности по икономиката”

Целта на публичните разходи в областта на другите дейности по икономиката е финансовото осигуряване на извършваната от министерствата и ведомствата издателска дейност, издръжката на обекти, предназначени за представителни и социални нужди - почивни бази, оздравителни комплекси и др., осъществяването на дейностите в областта на метрологията и техническия надзор, на приватизацията и следприватизационния надзор, на патентната дейност, на дейностите по акредитиране на лаборатории и органи, на дейности, свързани с политиката в областта на обществените поръчки и др.

Разчетените със ЗДБРБ за 2021 г. разходи в група „Други дейности по икономиката” по **държавния бюджет** са в размер на 174,4 млн. лв. (вкл. средствата от резерва за непредвидени и неотложни разходи), от които за министерства и ведомства (вкл. НС) са утвърдени 53,3 млн. лв. Тези средства са за реализиране на една от политиките на правителството, свързана с устойчивото развитие и конкурентоспособност на българската икономика.

За отчетния период разходите за групата по държавния бюджет са в размер на 74,6 млн. лв., от които по централния бюджет 24,3 млн. лв. и по бюджетите на министерствата и ведомствата (вкл. НС) – 50,4 млн. лева.

В разходите по централния бюджет са включени и разходите за изплащане на вноската на Република България в Европейския фонд за развитие (ЕФР) в размер на 17 млн. лв.

В тази функция за ДП “УСЯ” предвидените разходи за 2021 г. са в размер на 22,4 млн. лв. Извършените разходи през годината от предприятието са в размер на 4,3 млн.лв в изпълнение на основната дейност по комплексното управление и стопанисване на приетите язовири.

През 2021 г. с изразходваните средства по бюджетите на министерства и ведомства в групата са финансирани следните дейности:

- ◆ издръжка на обекти, предназначени за представителни и социални нужди - почивни бази, оздравителни комплекси и др.;

- ◆ по Споразумение между правителството на Република България и Международна банка за възстановяване и развитие от 12.04.2019 г. за предоставяне на подкрепа за офис на Световната банка в Република България
- ◆ издръжка на списание „Бюджет” и други дейности (в т.ч. отпечатване на ценни книжа) към МФ, на вестник „Българска армия” към МО; педагогически издания към МОН и др.;
- ◆ подобряване на бизнес климата чрез ефективен контрол на регулативните режими (осъществяване на дейности в областта на метрологията и техническия надзор, в областта на акредитирането на лаборатории и органи, в областта на обществените поръчки и др.); стимулиране на износа, повишаване на икономическата активност и съответно заетостта в страната; финансирани са дейности, свързани с подобряване на бизнес средата, условията за инвестиции, иновации, високите технологии и предприемаческата активност.
- ◆ осигуряване закрила на индустриалната собственост;
- ◆ организиране и осъществяване процеса на приватизация в случаите, предвидени в Закона за приватизация и следприватизационен контрол и на следприватизационния контрол по договорите за приватизация, както и уреждане на начина за определяне и публично оповестяване на държавната политика в областта на публичните предприятия, въвеждането на стандарти за добро корпоративно управление на публичните предприятия и задълженията за оповестяване и прозрачност на дейността на публичните предприятия и органите им за управление, предвидени в Закона за публичните предприятия.

Отговорните институции (в т.ч. министерства и ведомства), които са ангажирани с изпълнението на държавната политика в областта на други дейности по икономиката през 2021 г. са Народно събрание, МС, МФ, МО, МОН, МИИ, бюджетни организации, чиито ръководители са второстепенни разпоредители с бюджет към министъра на икономиката и индустрията (Държавна агенция за метрологичен и технически надзор, Български институт по метрология, Агенцията за публичните предприятия и контрол, Патентно ведомство, Изпълнителна агенция „Българска служба за акредитация”), Българска академия на науките, Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“ и други.

Разходите за група „Други дейности по икономиката”, отчетени **по общинските бюджети**, са в размер на 137,4 млн. лв. (основно в местните дейности). Отчетените разходи са 106,3 % спрямо закона за 2021 г. и 113,9 % спрямо отчетените за 2020 г. В *делегираните от държавата дейности* в тази група в текущи разходи са отчетени средства в размер на 1,0 млн. лв., във връзка с предоставените по бюджетите на общините допълнителни трансфери за 2021 г. за покриване на част от транспортните разходи за доставка на хляб и основни хранителни продукти в планински и малки селища с население до 500 жители (без курортите) по реда на чл. 16 от ПМС № 408 от 2020 г. Текущите разходи по отчет за *местните дейности* са в размер на 128,1 млн. лв., което е с 6,4 млн. лв. повече от разчетените със закона, а спрямо отчета за 2020 г. увеличението им е с 15,9 млн. лв. и се дължи предимно на увеличението на разходите за персонал и издръжка (общо с около 12,0 млн. лева.).

Размерът на отчетените капиталови разходи е 8,3 млн. лв., което е с 0,7 млн. лв. повече от планираните по закон, както и от отчетените през 2020 година.

В тази група се отчитат разходите за изграждане и поддържане на общински пазари и тържища, помощни стопанства, приюти за безстопанствени животни и други разходи по решение на общинския съвет.

Европейски средства – изразходваните средства в групата са в размер на 582,9 млн. лв., основно по следните оперативни и др. програми:

Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” – 563,4 млн. лв. Главна цел на програмата е развитие на динамична икономика, конкурентоспособна на европейския и световен пазар. За реализирането на основната цел програмите финансират дейности, свързани с насърчаване на иновациите и повишаване на ефективността на предприятията, подобряване на бизнес средата и други.

Чрез възможностите, които предоставя Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност” 2014-2020 г. за финансиране с финансови инструменти в областта на предприемачеството, се стимулира създаването на нови предприятия, успешното реализиране на нови бизнес идеи, успешното и ускоряващо развитие на съществуващи предприемачески фирми, водещи до икономическа стабилизация и растеж, респективно до създаването на нови работни места, като се компенсира частично идентифицирания в предварителната оценка на прилагането на финансовите инструменти недостиг от финансиране за малки и средни предприятия. Оперативната програма концентрира ресурси за подкрепа за намаляване на енергийната интензивност на предприятията (извън търговия и услуги) - повишаване на енергийната ефективност, както в производството, така и в сградния фонд, като специално внимание е насочено към преработващата промишленост, където ефектът от инвестициите се очаква да бъде най-осезаем. Очакваният принос на тези подкрепени действия се изразява в повишаването на иновационната дейност на предприятията вследствие на създадените възможности за взаимосътрудничество, обмен и споделяне на идеи и ресурси. Целева група са български предприятия в сътрудничество с други български или европейски предприятия, висши училища и/или изследователски организации, български новосъздадени предприятия на базата на интелектуална собственост, трансферирана от български или европейски висши училища/изследователски организации, обединения от предприятия, чиято цел е създаване на нови продукти и услуги. Подкрепата за иновации в предприятията, вкл. разработване и внедряване на нови продукти, процеси и бизнес модели, е свързана с инвестиционна подкрепа, консултантски и помощни услуги за разработване и внедряване на иновации в тези предприятия. Очакваният принос се изразява основно в нарастване на дела на предприятията, които самостоятелно разработват, внедряват и разпространяват иновации, в резултат на което ще се повиши иновационният им капацитет и конкурентоспособност.

Към 31.12.2021 г. е договорен целият ресурс по ОПИК, съгласно Решение на ЕК С(2021)6034 от 09.08.2021 г. (не са включени средствата от REACT-EU за 2022 г.). Наддоговорените средства са 9.84%. Изплатените средства към 31.12.2021 г. възлизат на 2 239.75 млн. лв., в т.ч. 140 млн. лв. за ФИ, или 72,61 % от бюджета на ОПИК.

УО на ОПИК и през 2021 г. приложи мерки за справяне с негативните последици от кризата, предизвикана от COVID-19. Мерките бяха насочени към осигуряване на оборотни средства за МСП с цел поддържане на ликвидността им и недопускане на рязък срив на икономическата активност. Във връзка със средствата от REACT-EU (транш за 2021 г.), разпределени към ОПИК, в програмата е включена нова Приоритетна ос 6 „Възстановяване на МСП“. След изменението общият бюджет на програмата е 3 084,75 млн. лв. Общият размер на средствата по ОПИК, насочени към мерки за справяне с кризата, е над 991 млн. лева.

Към 31.12.2021 г. проектът „Техническа помощ за завършване на подготвителните дейности, необходими за стартиране на строителството на междусистемна газова връзка България – Сърбия“ е прекратен по искане на бенефициента, а проектите „Изграждане на междусистемна газова връзка Гърция – България“ и „Завършване на подготвителни дейности, необходими за начало на строителството на Междусистемната газова връзка България – Сърбия“ са в процес на изпълнение.

Оперативна програма „Добро управление” – изразходваните средства през 2021 г. за група „Други дейности по икономиката” са в размер на 6,7 млн. лв. В това

функционално направление програмата е насочена към дейности за опростяване на регулациите и намаляване на административната тежест.

През 2021 г. за група „Други дейности по икономиката” са изразходвани средства в размер на 2,6 млн. лв. *по др. програми и проекти, финансирани от фондове и институции на ЕС.*

2.4.9 Разходи, неklasифицирани в другите функции

(млн. лв.)

ОТЧЕТ 2021 г.	КФП	ДБ	Соц. осигуряване	ДВУ	БАН	ССА	БНТ	БНР	Общини	Европ. ср/ва
IX. РАЗХОДИ, НЕКЛАСИФИЦИРАНИ В ДРУГИТЕ ФУНКЦИИ	628,6	579,0	13,2	0,1	0,01	0,01	0,1	0,02	36,2	0,0001
Лихвени разходи	628,6	579,0	13,2	0,1	0,01	0,01	0,1	0,02	36,2	0,0001

В тази функция се отчитат лихвените плащания по вътрешния и външния дълг и други разходи за лихви. Предвидените разходи за лихви през 2021 г. на консолидирано ниво са в размер на 657,2 млн. лв. Отчетените лихвени плащания за годината са в размер на 628,6 млн. лв. или 95,7 % от предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2021 г.

2.5 Изпълнение на показателите в частта на финансирането по консолидираната фискална програма за 2021 г.

2.5.1 Външно финансиране

Нетният размер на външното финансиране по КФП за 2021 г. възлиза на 671,3 млн. лв. при предвидено в ЗДБРБ за 2021 г. нетно външно финансиране в размер на 2 462,3 млн. лева.

Операции с ДЦК, емитирани на международните капиталови пазари (МКП)

През годината не са извършвани операции на МКП.

Усвоявания по външни заеми и държавни инвестиционни заеми (ДИЗ)

Размерът на усвояванията по външни заеми и ДИЗ по КФП за 2021 г. е 1 000,4 млн. лева.

Усвоените средства по държавни заеми са в размер на 511,0 млн. евро (999,4 млн. лв.) по Споразумение за заем между Европейския съюз и Република България за временна подкрепа с цел смекчаване на рисковете от безработица при извънредни обстоятелства (SURE) вследствие на COVID-19, постъпили по централен бюджет през май, на два транша, съответно 8-годишен транш от 311 млн. евро и 25-годишен транш от 200 млн. евро.

По ДИЗ, управлявани от министерства и ведомства и ДИЗ с краен бенефициент – търговско дружество за отчетния период няма усвоени средства.

По бюджетите на общините усвоените външни заеми са в размер на 1,0 млн. лв. и са отчетени от община Варна по сключен договор с ЕБВР за финансиране на разходи по проекти „Интегриран градски транспорт на Варна – втора фаза“; „Естетизация и модернизация на градската среда в гр. Варна“ и „Зона за платено улично паркиране и поставяне на зарядни станции за електрически автомобили в гр. Варна”.

Погашения по външни заеми

През 2021 г. размерът на погашенията по външни заеми е 322,7 млн. лв. Извършените погашения са, както следва:

По външни държавни заеми по централния бюджет, в съответствие с договорените погасителни планове, изплатените погашения за 2021 г. са в размер на 140,9 млн. лв. От тях най-голям е дялът на погашенията към МБВР – 86,8 млн. лв., следват плащанията по заеми към ЕИБ – 44,3 млн. лв. и БРСЕ – 9,8 млн. лв.

По ДИЗ, управлявани от министерствата и ведомствата, през 2021 г. съгласно договорените амортизационни схеми, изплатените погашения възлизат на 117,3 млн. лв. или 100,0 % от разчетените средства за 2021 г.

По ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество са отчетени погашения в размер на 19,0 млн. лв., предвид погасителните планове към договорните споразумения при годишно разчетени 21,5 млн. лв. или 88,5 % от разчета за 2021 година.

През 2021 г. не са използвани средства, предвидени за покриване на риска от активиране на държавни гаранции.

По бюджетите на общините изплатените главници по външни заеми са в размер на 45,6 млн. лв., като те са извършени от пет общини по сключени от тях през предходни години договори за заеми – Столична община – 36,6 млн. лв., Варна – 3,6 млн. лв., Пловдив - 3,1 млн. лв., Бургас – 2,0 млн. лв. и Ловеч – 0,3 млн. лв. Най-голям размер на погашенията са отчетени от Столична община, по заеми за финансиране на изграждането и удължаването на метрото, за финансиране на инженерната инфраструктура, за дейности

по подобряване на качеството на въздуха, за изграждане на интегрална система за отпадъци, както и за рехабилитация на общински улици в гр. София.

Вземания от чужбина (+)

Във връзка с Инициативата на държавите от Г-20 за временно спиране обслужването на дълговете на страните с нисък доход, с оглед преодоляване на пандемията COVID-19 (с последна актуализация от 07.04.2021 г., предвиждаща удължаването на действието ѝ до 31.12.2021 г.) и писмо от министъра на финансите на ИР Афганистан от 18.05.2021 г., беше подготвен проект на Споразумение за изменение на Споразумението между правителството на Република България и правителството на Ислямска република Афганистан от 17.09.2014 г. (Споразумение за изменение) за отлагане на плащанията на афганистанския дълг към Република България. Понастоящем Европейският съюз не признава установения през м. август 2021 г. нов режим в Афганистан, поради което не е възможно да бъдат възобновени преговорите за сключване на Споразумението за изменение и съответно за възстановяване на плащанията от афганистанска страна, преустановени от м. октомври 2020 г.

Наличности (нето) в левова равностойност по валутни сметки в чужбина

Нетното изменение на наличностите в левова равностойност по валутни сметки в чужбина е увеличение на наличностите в размер на 6,4 млн. лева.

2.5.2 Вътрешно финансиране

Нетният размер на вътрешното финансиране за годината е положителен и възлиза на 3 121,3 млн. лв. и включва заеми от банки и други лица в страната (нето), операции с държавни (общински) ценни книжа (нето), покупко-продажба на ДОБЦК, нетно изменение на депозитите, друго финансиране (в т.ч. нетния размер на финансовите операции по прилагане на Обща селскостопанска политика (ОСП) и Обща рибарска политика (ОРП), възмездно финансиране (нето) и придобиване на дялове, акции и съучастия (нето).

Заеми от банки и други лица в страната – нето

Нетният размер на показателя за годината е 25,2 млн. лв. и отразява основно получените краткосрочни и дългосрочни заеми по общинските бюджети от банки и други лица в страната, както и извършените погашения към тези кредитори.

Получените по бюджетите на общините през 2021 г. *заеми от банки в страната* са в размер на 48,0 млн. лв., а погашенията към същите са за 72,0 млн. лв. или нетната сума е отрицателна и е в размер на 24,1 млн. лв. Средствата от заемите са използвани за финансиране на инвестиционни обекти (вкл. за финансиране на проекти по програми на ЕС), както и за финансиране на временен недостиг на средства по бюджетите на общините.

От *други лица в страната* общините са получили заеми в размер на 139,5 млн. лв., а направените погашения от бюджета са 93,8 млн. лв. Най-голяма част в тази група кредитори има „ФЛАГ“ ЕАД, като получените заеми от общините през 2021 г. от този фонд са 120,7 млн. лв., а погасените заеми към него – 90,9 млн. лв. В сравнение с 2020 г. получените през 2021 г. заеми от ФЛАГ са се увеличили. Със заемите от фонда се финансира изпълнението на европейски проекти, като една част от тях са ползвани за финансиране на допустимите разходи, а другата част на заемите от ФЛАГ са свързани с финансиране на собственото участие на общините в проектите. Друг кредитор от тази група е Фонд „Енергийна ефективност“, с който общините сключват договори за заеми за

финансиране на проекти по саниране на сгради, общинска собственост и въвеждане на мерки за енергийна ефективност, както и регионалните фондове за градско развитие.

Операции с държавни ценни книжа (нето)

На консолидирана база отчетеното изпълнение на показателя е в размер на 2 942,5 млн. лв. Изпълнението е, както следва:

- по централния бюджет към 31 декември 2021 г. е реализирано положително нетно вътрешно финансиране на бюджета с ДЦК в размер на 2 959,2 млн. лв. Общият размер на постъпления от емисии на ДЦК е 3 758,4 млн. лв. или са емитирани ДЦК на обща номинална стойност 3 800,0 млн. лв., както следва: през февруари - петгодишни облигации в обем 200 млн. лв. номинална стойност при постигната среднопретеглена годишна доходност в размер на (-0,17) и облигации с матуритет десет години и 6 месеца с номинална стойност 300 млн. лв. при постигната среднопретеглена годишна доходност в размер на 0,14 %; на 22 март Министерството на финансите (МФ) преотвори емисия пет годишни ДЦК (деноминирана в лева с падеж 24.02.2026 година), като на проведения аукцион са пласирани ДЦК за 300 млн. лв. съвкупна номинална стойност при среднопретеглена годишна доходност в размер на (-0,10 %). През септември са проведени два аукциона за пласмент на ДЦК, като на 7 септември 2021 г. МФ преотвори и пласира емисия 5-годишни ДЦК за 200 млн. лв. съвкупна номинална стойност при постигната среднопретеглена годишна доходност в размер от (-0,15 %) и съответно - на 20 септември 2021 г. емисия 10,5-годишни ДЦК за 300 млн. лв. съвкупна номинална стойност при постигната среднопретеглена годишна доходност в размер на 0,20%. През октомври са проведени два аукциона за пласмент на ДЦК, като на 11 октомври 2021 г. МФ преотвори емисия 5-годишни ДЦК и бяха пласирани успешно ДЦК за 500 млн. лв. съвкупна номинална стойност при среднопретеглена годишна доходност в размер на -0,02 % и на 25 октомври 2021 г. МФ преотвори емисия 10,5-годишни ДЦК. На проведения аукцион бяха пласирани успешно ДЦК за 500 млн. лв. съвкупна номинална стойност при среднопретеглена годишна доходност в размер на 0,53 %. През ноември са проведени 3 аукциона за пласмент на ДЦК. На 08 ноември 2021 г. МФ преотвори емисия 5-годишни ДЦК, бяха пласирани успешно ДЦК за 500 млн. лв. съвкупна номинална стойност при среднопретеглена годишна доходност в размер на 0,27%. На 15 ноември 2021 г. МФ пусна в обращение нова емисия 3,5-годишни ДЦК, на проведения аукцион бяха пласирани успешно ДЦК за 500 млн. лв. съвкупна номинална стойност при средно претеглена годишна доходност в размер на 0,13%. На 22 ноември 2021 г. МФ пусна в обращение нова емисия 7,5-годишни ДЦК, на проведения аукцион бяха пласирани успешно ДЦК за 500 млн. лв. съвкупна номинална стойност при среднопретеглена годишна доходност в размер на 0,49%.

Извършени са погашения по ДЦК в размер на 799,2 млн. лв., в т.ч. в т.ч. през февруари Министерството на финансите погаси емисия 4-годишни ДЦК от 2017 г. в обем от 200 млн. лв. и 7-годишни ДЦК от 2014 г. в размер на 145 млн. евро (283,6 млн. лв.) номинална стойност; през юли емисия 10,5-годишни ДЦК от 2011 г. в обем 315,6 млн. лева.

- по бюджетите на общините – нетната стойност на операциите с ценни книжа, отчетени по общинските бюджети за 2021 г., е отрицателна в размер на 16,7 млн. лева. През годината общините не са получавали средства от нови облигационни заеми, а погашенията по облигационни заеми са извършени от общините Варна, Сливен, Шумен, Пещера, Дупница, Смолян, Пловдив и Поморие.

Покупко-продажба на държавни и общински ценни книжа

Нетният размер на средствата по консолидираната фискална програма за 2021 г., отчетени в резултат на покупко-продажбата на държавни и общински ценни книжа, е 73,3 млн. лв. През 2021 г. получените погашения от Учителския пенсионен фонд от ДЦК са в размер на 72,2 млн. лв., а на фонд „ГВРС“ възлизат на 1,1 млн. лв. През годината не са изразходвани средства за закупуване на ДЦК.

За 2021 г. по общинските бюджети не са отчетени операции по покупко-продажбата на държавни и общински ценни книжа.

Възмездно финансиране (нето)

Отчетеното нетно възмездното финансиране, вкл. предоставените заеми към крайни бенефициенти по ДИЗ (нето), за 2021 г. е отрицателно в размер на 32,9 млн. лв. и отразява предоставените и възстановени кредити и временна финансова помощ, възстановени средства и погашения по активирани гаранции, както и предоставените и възстановени заеми към крайни бенефициенти по държавни инвестиционни заеми.

Отрицателното нетно салдо на предоставените кредити за 2021 г. е в размер на 6,8 млн. лв., от които 15,6 млн. лв. са предоставени през годината кредити, а 8,8 млн. лв. – погашения по отпуснати заеми.

Към 31.12.2021 г. по линия на предоставените лихвени заеми по краткосрочните и инвестиционните схеми за подпомагане на селското стопанство, предоставени от Държавен фонд „Земеделие“ пряко или чрез рефинансиране от търговски банки, с които фондът има сключени договори, са изплатени 2,6 млн. лв. Кредитите се отпускат чрез прилагането на кредитните схеми на ДФ „Земеделие“ и схемите за държавните помощи на Фонда за създаване и придобиване на дълготрайни материални активи в земеделието и селските райони посредством облекчаване на достъпа до кредитен ресурс и предоставяне на капиталови субсидии и субсидии за лихви. Средствата са за реализация на проекти в следните направления - „Растениевъдство“, „Животновъдство“ и „Техническо обезпечаване“ с цел стимулиране на инвестиционния процес в областта на селското стопанство, повишаване на конкурентоспособността и качеството на произведената селскостопанска продукция. Съгласно указанията за прилагане на кредитните схеми, краткосрочните кредити са със срок на погасяване до 12 месеца, а инвестиционните от 12 до 114 месеца в зависимост от вида на инвестицията. Възстановените главници по предоставени заеми от ДФ „Земеделие“ за годината са 6,2 млн. лева.

Нетното изпълнение на операциите по ДИЗ с краен бенефициент търговско дружество за 2021 г. е положително в размер на 19,0 млн. лв. и представлява възстановени суми по предоставени ДИЗ на крайни бенефициенти.

Нетният размер на предоставената временна финансова помощ за годината е отрицателна стойност от 43,4 млн. лв., като предоставените средства са в размер на 78,1 млн. лв. От тях по-голяма част представлява предоставена чрез бюджета на МТС временна финансова помощ, подлежаща на възстановяване, в размер на 45,0 млн. лв. на Национална компания „Железопътна инфраструктура“ в качеството ѝ на бенефициент по Оперативна програма „Транспорт и транспортна инфраструктура“ 2014-2020 г. за разплащания по проект „Модернизация на жп линия „София - Драгоман - сръбска граница“, жп участък „Волуяк — Драгоман“. През годината чрез сметката за европейски средства на НФ са предоставени средства под формата на временна финансова помощ за небюджетни организации, главно на „Метрополитен“ ЕАД в размер на 27,8 млн. лв. Възстановената временна финансова помощ през 2021 г. е в размер на 34,7 млн. лв., от които по сметката за европейски средства на НФ са постъпили 28,1 млн. лв. основно възстановени средства

от „Метрополитен“ ЕАД, предоставени в предходни години под формата на временна безлихвена финансова помощ.

Придобиване на дялове, акции и съучастия (нето)

Нетният размер на средствата, изразходвани за придобиване на дялове, акции и съучастия през отчетната година е отрицателен в размер на 70,7 млн. лева.

През 2021 г. за уреждане на задължения по съществуващи дялови участия и увеличаване на дяловото участие на държавата са предоставени средства в следните основни направления:

- *Дялово участие на Република България в Международния валутен фонд*

Във връзка с приключването на годишната преоценка на наличностите по сметките на Международния валутен фонд (МВФ) в национална валута при БНБ за 2021 г. по сметката на Министерство на финансите постъпи сумата от 0,3 млн. лв.

- *Дялови участия в организации от групата на Световната банка*

През 2021 г. бяха направени разходи за уреждане на задължения по съществуващото дялово участие на Република България в Международната банка за възстановяване и развитие в размер на 2,8 млн. лв. за инкасиране на издадени левови полици с цел покриване на административни разходи на Банката в местна валута (лева).

Изразходваните средства за придобиване на дялове, акции и съучастия по бюджетите на министерствата и ведомствата през 2021 г. са в размер на 63,4 млн. лв., от които 50 млн. лв. за увеличаване капитала на „Здравна инвестиционна компания за детска болница“ ЕАД, 8,0 млн. лв. за придобиване на акции при увеличаване капитала на "НДК". За увеличаване акционерното участие на държавата в капитала на „София Тех Парк“ АД, гр. София бе внесена парична вноска от страна на държавата в размер 3,8 млн. лв.

Изразходваните средства за придобиване на дялове, акции и съучастия по общинските бюджети (нето) през 2021 г. са в размер на (- 4,9) млн. лева.

Финансови операции по прилагане на Общата селскостопанска политика на ЕС

Нетните операции по прилагане на Общата селскостопанска политика на ЕС към 31.12.2021 г. са в размер на 95,6 млн. лв., в т.ч. плащания за сметка на ЕС в размер на 1 818,7 млн. лв. и възстановени средства от ЕС в размер на 1 914,3 млн. лева.

Финансовото подпомагане на селското стопанство със средства от ЕС се осъществява в следните направления: директни плащания и пазарна подкрепа.

Схемите за директни плащания са основната форма за субсидиране на аграрното производство със средства от ЕС, като у нас се прилага схемата за единно плащане на площ (СЕПП). Средствата за тези схеми се предоставят от Европейския фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ). През 2021 г. изплатените средства за отчетния период възлизат на 1 595,1 млн. лв. или 99,2 % изпълнение спрямо планираните разчети. Сумата на възстановените от ЕС средства за 2021 г. е 1 638,9 млн. лева.

През изминалата година средствата от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР), които бяха насочени към преките плащания, са в размер на 177,8 млн. лв., а размерът на възстановените от ЕС средства е 237,2 млн. лева.

Предвидените средства за пазарна подкрепа включват средства, които биха се получавали при интервенция в сектори като зърнени култури, месо, мляко, плодове и зеленчуци; експортни субсидии в повечето сектори; помощи за повишаване консумацията на някои продукти; и подкрепа на организации на производители на плодове и зеленчуци.

В тези сектори средствата за пазарна подкрепа се отпускат в зависимост от пазарната ситуация и след решение от страна на Европейската комисия. Размерът на усвоените средства в края на годината е 29,5 млн. лв., при възстановени от ЕС – 28,3 млн. лева.

През 2021 г. са усвоени 16,3 млн. лв. за реструктуриране, при възстановени от ЕС 9,9 млн. лева.

2.5.3 Приватизация

Общият размер на постъпленията от приватизация за 2021 г. на консолидирана база възлиза на 1,9 млн. лв., като 0,6 млн. лв. са средства, постъпили по държавния бюджет, а останалите средства са от приватизация на общински предприятия. През 2021 г. в централния бюджет са постъпили 0,6 млн. лв., от които 0,55 млн. лв. представляват възстановени средства по цена за обект „Техноекспортстрой“ ЕАД (купувач „АТ Инженеринг 2000“ ООД), във връзка с договор за прехвърляне на вземания (цесия) към обявената в несъстоятелност „КТБ“ АД (н.).

2.5.4 Средства, акумулирани по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система

Общият паричен ресурс към 31.12.2021 г. по сметка на Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система в Българска народна банка е в размер на **3 551,3 млн. лв.**, от който 3 551,0 млн. лв. са депозирани в отделна сметка. Общата наличност от 3 551,3 млн. лв. включва:

- наличност на 01.01.2021 г. – **3 292,8 млн. лв.**, от които: депозирани в отделна сметка - 3 283,0 млн. лв. и по текуща банкова сметка – 9,8 млн. лв.
- трансфери от/за централния бюджет, в нетен размер на **258,5 млн. лв.**, от тях:
 - ✓ Съгласно разпоредбата на чл. 11 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система – 95,7 млн. лв., включващи:

1,1 млн. лв. – парични постъпления от приватизация, отчетени по държавния бюджет за 2020 г. (чл. 11, ал.1, т. 1 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система);

93,5 млн. лв. - приходи от концесии, отчетени по държавния бюджет за 2020 г. (чл. 11, ал. 1, т. 3 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система);

1,1 млн. лв. - приходи от други източници, определени със закон или с акт на Министерския съвет - средства от глоби, имуществени санкции и неустойки, свързани с приватизационния процес по реда на чл. 8, ал. 8, т. 2 и ал. 9 от Закона за приватизация и следприватизационен контрол (чл. 11, ал. 1, т. 4 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система).

✓ Съгласно разпоредбата на чл. 129, ал. 12 от Кодекса за социално осигуряване и чл. 1, ал. 4 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система – увеличение от 224,4 млн. лв.

✓ Съгласно разпоредбата на чл. 129, ал. 15 от Кодекса за социално осигуряване и чл. 22, ал. 2 и ал. 3 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система – намаление от 61,6 млн. лв.

Отчетът за касовото изпълнение на фонда за периода 01.01.2021 г. – 31.12.2021 г. е представен в следната таблица:

Показатели	Сума (хил. лв.)
1	2
I. ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	0,0
II. РАЗХОДИ	0,0
III. БЮДЖЕТНИ ВЗАИМООТНОШЕНИЯ (ТРАНСФЕРИ) - (+/-)	258 492,5
1. Бюджетно взаимоотношение с централния бюджет (+/-)	258 492,5
1.1. По чл.11, ал.1 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система, от тях:	95 652,3
- парични постъпления от приватизация, отчетени по държавния бюджет за 2020 г. (чл. 11, ал. 1, т. 1 от закона)	1 068,8
- приходи от концесии, отчетени по държавния бюджет за 2020 г. (чл. 11, ал. 1, т. 3 от закона)	93 467,5
- приходи от други източници, определени със закон или с акт на Министерския съвет - средства от глоби, имуществени санкции и неустойки, свързани с приватизационния процес по реда на чл. 8, ал. 8, т. 2 и ал. 9 от Закона за приватизация и следприватизационен контрол (чл. 11, ал. 1, т. 4 от закона)	1 116,0
1.2. По чл. 129, ал. 12 от КСО и чл. 1, ал. 4 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система	224 415,3
1.3. По чл. 129, ал. 15 от КСО и чл. 22, ал. 2 и ал. 3 от Закона за Държавния фонд за гарантиране устойчивост на държавната пенсионна система	-61 575,1
IV. БЮДЖЕТНО САЛДО (I+II+III)	258 492,5
V. ОПЕРАЦИИ В ЧАСТТА НА ФИНАНСИРАНЕТО - НЕТО	-258 492,5
в т. ч.	
1. Депозити и средства по сметки - нето (+/-)	-258 492,5
1.1. Наличност в началото на годината в БНБ (+)	3 292 815,8
1.2. Наличност в края на годината в БНБ (-)	-3 551 308,3

**III. ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ, БЮДЖЕТИ НА ОБЩИНИТЕ, НА
СОЦИАЛНООСИГУРИТЕЛНИТЕ ФОНДОВЕ И БЮДЖЕТИ ПО ЧЛ. 13, АЛ. 3 и
АЛ. 4 ОТ ЗАКОНА ЗА ПУБЛИЧНИТЕ ФИНАНСИ**

1. Държавен бюджет

✓ **Основни параметри на изпълнението на държавния бюджет за 2021 г.**

Изпълнението на основните показатели на държавния бюджет на база на отчета за касовото изпълнение към 31.12.2021 г., съпоставено с предходната година и програмата, е както следва:

Изпълнение на държавния бюджет за 2020 г. и 2021 г. и изпълнение на параметрите по ЗДБРБ за 2021 г.

(млн. лв.)

ДЪРЖАВЕН БЮДЖЕТ	ОТЧЕТ 2020 г.	ЗДБРБ 2021 г. ²⁸	ОТЧЕТ 2021 г.	Отчет 2021 към ЗДБРБ	Отчет 2021 към 2020
К. 1	К. 2	К. 3	К. 4	К. 5= К.4:К.3	К. 6= К.4:К.2
ПРИХОДИ, ПОМОЩИ И ДАРЕНИЯ	25 854,0	28 942,8	30 921,1	106,8%	119,6%
Данъчни приходи	23 770,1	25 992,7	27 336,5	105,2%	115,0%
Неданъчни приходи	2 065,2	2 950,1	3 130,8	106,1%	151,6%
Помощи и дарения	18,7	0,0	453,7		
РАЗХОДИ, ТРАНСФЕРИ И ВНОСКА В БЮДЖЕТА НА ЕС	29 986,8	34 568,4	35 191,5	101,8%	117,4%
Разходи	13 755,7	17 573,4	15 003,2	85,4%	109,1%
Текущи нелихвени разходи	11 090,6	14 331,7	13 601,9	94,9%	122,6%
Капиталови разходи	2 042,5	2 601,0	800,7	30,8%	39,2%
Предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина	37,3	18,0	21,6	120,1%	58,0%
Лихвени разходи	585,3	622,6	579,0	93,0%	98,9%
Трансфери	14 935,7	15 429,0	18 507,3	120,0%	123,9%
Вноска в бюджета на ЕС	1 295,5	1 566,1	1 681,0	107,3%	129,8%
ДЕФИЦИТ (-)/ИЗЛИШЪК (+)	-4 132,8	-5 625,7	-4 270,4		

Разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. предвиждат **приходите, помощите и даренията** по държавния бюджет да са в размер на 28 942,8 млн. лв., като отчетените касови постъпления за 2021 г. са 30 921,1 млн. лв. или изпълнението на приходната част на държавния бюджет е 106,8 % спрямо разчета.

Постъпленията от **данъци** по държавния бюджет за 2021 г. са в размер на 27 336,5 млн. лв., което представлява изпълнение от 105,2 % на планираните нива за 2021 г. В сравнение с 2020 г. постъпленията в групата нарастват чувствително – с 3 566,5 млн. лв. или 15,0 %. Постъпленията от **косвени данъци** за 2021 г. възлизат на 18 976,3 млн. лв. или 104,2 % спрямо предвидените в ЗДБРБ за 2021 г. Съпоставени с 2020 г., косвените данъци нарастват с 13,5 % (2 253,9 млн. лв.). Приходите от **преки данъци** за 2021 г. са в размер на 8 245,7 млн. лв. или 107,5 % спрямо разчета за годината, като съпоставени с предходната година се увеличават с 1 347,0 млн. лв. (19,5 %). При почти всички категории данъци се

²⁸ С оглед съпоставимост на показателите по държавния бюджет в програмата за 2020 г.:

- i) разчетите в позицията „Резерв за непредвидени и/или неотложни разходи” са отнесени в съответните разходни позиции според основното предназначение на планираните средства;
- ii) Нетният прираст на държавния резерв е отнесен в позицията „Капиталови разходи”.

наблюдава ръст спрямо предходната година, което е резултат от икономическото възстановяване и ръста на икономиката. Най-значителен е прираста при ДДС – почти 2 млрд. лв. или 17,8 %, следван от нарастването при корпоративните данъци и ДДФЛ. Постъпленията от **други данъци** са в размер на 114,5 млн. лв. или 98,9 % спрямо разчета за годината, като най-голям дял (41,0 %) заемат постъпленията от данък върху хазартната дейност.

Неданъчните приходи по държавния бюджет за 2021 г. са в размер на 3 130,8 млн. лева. Постъпленията представляват 106,1 % от планираните за годината, като по-голямата част от неданъчните приходи по държавния бюджет се формира по бюджетите на министерствата и ведомствата. Според характера на приходите с най-голям принос са постъпленията от държавни и съдебни такси – 1 620,1 млн. лв., следвани от приходите от концесии – 758,0 млн. лв. Големият размер на този вид постъпления се дължи преди всичко на първоначалното плащане от концесията за летище София. Следващи по обем са постъпления от глоби, санкции и наказателни лихви - 300,8 млн. лв., приходите и доходи от собственост – 281,4 млн. лв., постъпленията от продажба на нефинансови активи – 101,2 млн. лв. и 69,2 млн. лв. други неданъчни приходи.

Постъпилите **помощи и дарения** по държавния бюджет през 2021 г. са в размер на 453,7 млн. лв. През месец ноември постъпи сума в размер на 450 млн. лв., която е с еднократен за годината ефект и представлява предоставени безвъзмездни средства от АЕЦ „Козлодуй“ по държавния бюджет в изпълнение на Решение № 739 на Министерския съвет от 2021 г. за одобряване на Програма за компенсиране на небитови крайни клиенти на електрическа енергия.

Разходите по държавния бюджет (вкл. трансферите за др. бюджети и вноската в бюджета на ЕС) за 2021 г. са в размер на 35 191,5 млн. лв., което представлява 101,8 % изпълнение на актуализираните разчети в ЗДБРБ за 2021 г. При съпоставяне на разходите по държавния бюджет през 2021 г. с предходната година се наблюдава ръст от 5 204,7 млн. лева (17,4 %).

Нелихвените разходи по държавния бюджет (без трансферите за др. бюджети и вноската в ЕС), извършени през 2021 г., са в размер 14 424,3 млн. лв., което представлява 85,1 % от предвидените в ЗИД на ЗДБРБ за 2021 г. средства. Съпоставени с данните за 2020 г., нелихвените разходи са с 9,5 % (1 253,8 млн. лв.) по-високи. Текущите нелихвени разходи представляват 94,9 % от планираните с актуализирания разчет за годината и са в размер на 13 601,9 млн. лева. Капиталовите разходи и нетният прираст на държавния резерв са в размер на 800,7 млн. лева. В частта на капиталовите разходи е отразена извършена трансакция през месец юли по възстановяване на средства по държавния бюджет от сметката за чужди средства на МРРБ в размер на 490,8 млн. лв., която по същество представлява възстановен разход и се отразява в намаление на разходите на касова основа. Предоставените текущи и капиталови трансфери за чужбина са в размер на 21,6 млн. лв. при планирани с разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. 18,0 млн. лева.

Лихвените плащания по държавния бюджет за 2021 г. са в общ размер на 579,0 млн. лв. или 93,0 % от предвидените за годината. По-голямата част от тези разходи са лихви по външни заеми, които за отчетния период са в размер на 448,3 млн. лв. или 94,9 % от годишния разчет (от тях 13,3 млн. лв. са възстановени средства след приключване на операция по опрощаване на дълга на Судан), в т.ч. 423,6 млн. лв. по централния бюджет. Разходите за лихви по ДИЗ, управлявани от министерства и ведомства са в размер на 24,7 млн. лв. (от тях 2,5 млн. лв. са по заемите с краен бенефициент търговско дружество). През отчетния период не са използвани средства, предвидени за покриване на риска от активиране на държавни гаранции. Лихвите по вътрешни заеми по държавния бюджет за 2021 г. са в размер на 130,6 млн. лв. или 86,9 % от годишния разчет (вкл. 0,8 млн. лв. разходи на министерствата и ведомствата за вътрешни лихви) и представляват основно

лихви по емисии на ДЦК на вътрешния пазар. Платените лихви и отстъпки по ДЦК, емитирани на аукционен принцип са в размер на 134,8 млн. лв. Реализираните при аукционите премии над номинала от емисии ДЦК към 31.12.2021 г. (отчетени в намаление на разходите за лихви по вътрешния дълг) са съответно (-4,9) млн. лв.

Вноската на България в общия бюджет на ЕС, изплатена за 2021 г. от централния бюджет, възлиза на 1 681,0 млн. лв., което е в съответствие с действащото през годината законодателство²⁹ в областта на собствените ресурси на ЕС.

Предоставените **трансфери/субсидии и временни безлихвени заеми** от държавния бюджет за други бюджети (нето) са в размер на 18 507,3 млн. лв. или 120,0 % от планираните в ЗДБРБ за 2021 г.

- **нетните трансфери/субсидии и временни безлихвени заеми, предоставени и възстановени от общините**, са в размер на 6 264,3 млн. лв., в т.ч. *бюджетните взаимоотношения на общините с централния бюджет* за 2021 г. възлизат на 5 679,4 млн. лв., в т.ч. обща субсидия за делегирани от държавата дейности 4 537,2 млн. лв., общо трансфери за местни дейности 377,7 млн. лв., целеви субсидии за капиталови разходи в размер на 187,4 млн. лв., получени от общини други целеви трансфери от ЦБ – 587,6 млн. лв., възстановени трансфери (субсидии) за ЦБ в размер на 10,3 млн. лв. и временни безлихвени заеми (нето) (-0,4) млн. лв.

- на **здравните и социалноосигурителните фондове** – 10 558,6 млн. лв., което представлява 122,8 % спрямо годишния разчет;

- на **други автономни бюджети (ДВУ, БАН, ССА, БНТ, БНР и БТА)** – 1 041,4 млн. лева;

- на **сметките за средства от ЕС и ДМП** – 566,2 млн. лв., в т. ч. общият нетен размер на трансферите от ЦБ е 478,2 млн. лв. - за Национален фонд са предоставени 311,2 млн. лв. и за Държавен фонд „Земеделие” – Разплащателна агенция – 167,0 млн. лева.

Бюджетното салдо по държавния бюджет за 2021 г. е отрицателно в размер на 4 270,4 млн. лева.

1.1 Бюджет на Народното събрание

Към 31.12.2021 г. по бюджета на Народното събрание са отчетени 1,52 млн. лв. приходи, при предвидени със ЗДБРБ за 2021 г. – 1,5 млн. лв., което представлява изпълнение за 2021 от 101,3 %. С най-голям относителен дял (65,0 %) са приходите от продажба на услуги, стоки и продукция, които са в размер на 1,0 млн. лв.

Отчетените разходи към 31.12.2021 г. по бюджета на Народното събрание са в размер на 51,1 млн. лв., което представлява 61,6 % спрямо утвърдените със ЗДБРБ за 2021 г. средства за разходи – 83,0 млн. лв. Разходите за персонал са 38,2 млн. лв., което е 73,2

²⁹ Решение на Съвета 2014/335/ЕС, Евратом относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз, Регламент (ЕС, Евратом) № 608/2014 на Съвета от 26 май 2014 година за определяне на мерки за прилагане на системата на собствените ресурси на ЕС и Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 на Съвета от 26 май 2014 година относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства, изменен с Регламент (ЕС, Евратом) 2016/804 на Съвета от 17 май 2016 година. Решение (ЕС, Евратом) 2020/2053 на Съвета от 14 декември 2020 година относно системата на собствените ресурси на Европейския съюз и за отмяна на Решение 2014/335/ЕС, Евратом; Регламент (ЕС, Евратом) № 2021/768 на Съвета от 30 април 2021 година за определяне на мерки за прилагане на системата на собствените ресурси на Европейския съюз и за отмяна на Регламент (ЕС, Евратом) № 608/2014; Регламент (ЕС, Евратом) № 609/2014 на Съвета от 26 май 2014 година относно методите и процедурата за предоставяне на традиционните собствени ресурси, собствените ресурси на база ДДС и на база БНД и относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства, изменен с Регламент (ЕС, Евратом) 2016/804 на Съвета от 17 май 2016 година и Регламент (ЕС, Евратом) 2021/770 на Съвета от 30 април 2021 година относно изчисляването на собствения ресурс на база неретицираните отпадъци от опаковки от пластмаса, относно методите и процедурата за предоставяне на този собствен ресурс, относно мерките за удовлетворяване на потребностите от парични средства и относно някои аспекти на собствения ресурс на база брутен национален доход.

% от годишния разчет. Разходите за издръжка по отчетни данни са в размер на 12,0 млн. лв. и представляват 50,4 % от утвърдените средства по закон (вкл. резерва за непредвидени и неотложни разходи). Капиталовите разходи, извършени през 2021 г., са в размер на 0,9 млн. лв.

1.2 Бюджет на съдебната власт

Със ЗДБРБ за 2021 г. са предвидени общо приходи по бюджета на съдебната власт в размер на 109,0 млн. лв., от тях 93,0 млн. лв. са приходи от съдебни такси. За 2021 г. са отчетени приходи в размер на 99,8 млн. лв. (91,5 % от планираните), от които 83,2 млн. лв. - приходи от съдебни такси. За сравнение, през 2020 г. са отчетени общо неданъчни приходи в размер на 98,3 млн. лв., от които 81,8 млн. лв. - приходи от съдебни такси.

Разходите по бюджета на съдебната власт за 2021 г. са в размер на 850,9 млн. лв. или 96,7 % от планираните за годината 880,3 млн. лв. За сравнение, през 2020 г. са отчетени разходи в размер 760,4 млн. лв., които представляват 98,6 % от определените с годишния закон 771,3 млн. лв. За 2021 г. с най-голям относителен дял в разходите са тези за персонал – 91,3 % (776,9 млн. лв.). Отчетените средства за издръжка са 62,1 млн. лв. при разчетени 97,1 млн. лв., а капиталовите разходи са 11,8 млн. лв. при планирани 28,4 млн. лева.

2. Бюджети на общините

През 2021 г. постъпилите по бюджетите на общините **приходи, помощи и дарения** са в размер на 2 857,1 млн. лв., 109,7 % спрямо годишния разчет (2 605,0 млн. лв.). В сравнение с 2020 г. събраните през 2021 г. приходи по бюджетите на общините са с 476,6 млн. лв. (20,0 %) повече. Данъчните приходи възлизат на 1 309,7 млн. лв., 113,9 % спрямо годишния разчет и формират 45,8 % от общия размер на постъпленията. Съпоставени с 2020 г. те нарастват с 239,8 млн. лв. (22,4 %). Данъчните приходи на общините включват постъпления от патентен данък и данък върху таксиметров превоз на пътници (12,7 млн. лв.), данък върху недвижимите имоти (384,4 млн. лв.), данък върху превозните средства (399,1 млн. лв.), данък при придобиване на имущество по дарения и възмезден начин (496,5 млн. лв.), туристически данък (16,8 млн. лв.), данък върху наследствата (0,1 млн. лв.) и други данъци (0,1 млн. лв.). Изпълнението им е значително по-добро спрямо предходната година, като най-голямо увеличение се наблюдава при данъка при придобиване на имущество по дарение и възмезден начин – със 159,5 млн. лв. повече спрямо 2020 г. Изпълнението на данъчните приходи като цяло надвишава разчетите по КФП за 2021 г., като най-голямо увеличение се отчита отново при данъка при придобиване на имущество по дарение и възмезден начин – 40,5 %.

Преобладаваща част (53,5 %) от приходите, помощите и даренията на общините заемат неданъчните постъпления, които за 2021 г. са 1 528,6 млн. лв. и представляват 107,0 на сто спрямо годишните разчети и 118,6 % спрямо отчетените за 2020 г. От тях с най-голям относителен дял (61,0 %) са постъпленията от общински такси, които са в размер на 931,9 млн. лева. Изпълнението им е 113,6 % спрямо предходната година и 104,3 % спрямо разчетените за 2021 г. Измежду общинските такси традиционно с най-голям дял е таксата за битови отпадъци, като през 2021 г. тя формира 76,6 % от всички общински такси. Изпълнението на такса битови отпадъци е в размер на 713,6 млн. лв., което представлява 106,9 % спрямо годишния разчет за 2021 г. и 112,1 % спрямо предходната година.

Приходите и доходите от общинска собственост през 2021 г. са в размер на 313,3 млн. лв., 97,4 % от разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. и формират 20,5 % от неданъчните приходи, постъпили по общинските бюджети за годината. Съпоставени с 2020 г., те бележат увеличение с 50,3 млн. лв. или 19,1 %.

Приходите от продажба на нефинансови активи превишават разчета по КФП за 2021 г. – изпълнението е 112,0 %, като нарастват значително спрямо предходната 2020 г. – с 47,2 %.

Ръст спрямо предходната година от 53,0 % се наблюдава и по отношение на други неданъчни приходи, което е свързано със специфичния начин на отчитане на средствата за предоставена лична помощ и прекласифицирането на получения трансфер от АСП като приход.

Приходите от концесии възлизат на 51,5 млн. лв. Спрямо предходната година те нарастват със 7,5 %, а спрямо годишния разчет – с 14,3 %. Постъпленията от глоби, санкции и наказателни лихви възлизат на 85,1 млн. лв., което е 103,3 % спрямо разчета за 2021 г., като бележат увеличение и спрямо предходната 2020 г. - с 24,5 %.

През 2021 г. по общинските бюджети са постъпили 18,8 млн. лв. приходи от помощи и дарения, което представлява 72,1% от разчетените за годината 26,1 млн. лв. и 86,0 % от отчетените през 2020 г.

Извършените **разходи** по общинските бюджети през 2021 г. са в размер на 8 761,8 млн. лв., което представлява 115,7 % спрямо разчетените за годината 7 571,4 млн. лева. В сравнение с 2020 г. разходите се увеличават с 1 452,4 млн. лв. (19,9 %).

Нелихвените разходи са в размер на 8 725,6 млн. лв., което представлява 115,8 % спрямо годишния разчет. Текущите нелихвени разходи са в размер на 7 757,9 млн. лв. (119,0 % спрямо разчета за годината) и бележат увеличение спрямо отчетените за предходната година с 1 310,5 млн. лв. (20,3 %), което се дължи основно на нарастването на разходите за персонал и разходите за издръжка. В структурата на отчетените за 2021 г. текущи нелихвени разходи с най-голям относителен дял са разходите за персонал – 64,4 % (4 996,3 млн. лв.), следвани от тези за издръжка (текуща издръжка, разходи за членски внос, участия в нетърговски организации и дейности и платени данъци, такси и административни санкции) – 29,0 % (2 246,2 млн. лв.), разходите за субсидии – 4,4 % (341,7 млн. лв.) и текущите трансфери, обезщетения и помощи за домакинствата (вкл. стипендии) – 2,2 % (173,7 млн. лв.). В структурата на текущите нелихвени разходи с най-висок процент на изпълнение спрямо разчетите за 2021 г. са разходите за субсидии - 214,5 %. Високият процент на преизпълнение по този параграф се дължи на предоставените допълнителни средства на общините от централния бюджет за вътрешноградски и междуселищни превози, които се планират в централния бюджет, както и определяните по решение на общинския съвет средства за предоставяне на субсидии за извършването на тези превози.

В разходите за текуща издръжка с най-висок относителен дял са отчетените средства за външни услуги – 46,8 % (1 033,3 млн. лв.), следват средствата за материали, вода, горива и енергия – 590,2 млн. лв. (26,7%), за текущ ремонт – 325,2 млн. лв. (14,7 %), храна – 148,8 млн. лв. (6,7 %) и други разходи с по-малък относителен дял.

Отчетените към 31.12.2021 г. капиталови разходи по бюджетите на общините са в размер на 967,7 млн. лв., което представлява 95,1 % от разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. и 117,4 % спрямо отчетените през 2020 г. Отчетените общо капиталови разходи за 2021 г. са по-малко спрямо разчета с 50,4 млн. лв., а спрямо отчетените за 2020 г. бележат ръст от 143,3 млн. лв., което може да се отбележи като положителна тенденция в посока на преодоляване на негативните последици за икономиката в резултат на кризата, свързана с пандемията от COVID-19. Ръстът на отчетените за 2021 г. общо капиталови разходи спрямо отчетените за 2020 г. се формира от увеличението на отчетените капиталови разходи в местните дейности, което е в размер на 114,8 млн. лв., както и на тези в делегираните от държавата дейности с 30,6 млн. лв. Увеличението на капиталовите разходи е резултат от нарастването на отчетените от общините приходи спрямо 2020 г. с 474,0 млн. лв., което дава възможност на общините да отделят повече средства за инвестиции. С най-голям относителен дял от отчетените капиталови разходи – 47,8 %

(462,2 млн. лв.) са разходите за основен ремонт на дълготрайни материални активи, следвани от разходите за придобиване на дълготрайни материални активи – 44,8 % (433,5 млн. лв.), като се запазва поредността на позициите им в общия обем на капиталовите разходи от отчета за 2020 г. От отчетените през 2021 г. от общините 811,3 млн. лв. капиталови разходи – 83,8 % са в местните дейности. За делегираните от държавата дейности са отчетени 136,6 млн. лв. или 14,1 %, а за дофинансиране от собствени приходи са отчетени 19,8 млн. лв. или 2,1%.

Лихвените плащания за 2021 г. възлизат на 36,2 млн. лв., в т.ч. 17,5 млн. лв. лихви по *външни* заеми и 18,7 млн. лв. лихви по *вътрешни* заеми. Спрямо разчетените разходи за лихви, изпълнението е 104,9 %, като ръстът се дължи на платените други разходи за лихви към местни лица. Отчетените от общините през 2021 г. лихви по облигационни заеми са 2,2 млн. лв., по заеми към банки от страната - 6,0 млн. лв., по заеми към други местни лица - 6,6 млн. лв., другите разходи за лихви (за забавено изпълнение по сключени договори, лихви по финансов лизинг и търговски кредити и др.) са 3,6 млн. лв., а платените лихви за забавено плащане по заеми към централния бюджет и към други бюджети (към ПУДООС са 0,3 млн. лв.). Спрямо 2020 г., нетното изменение на лихвените плащания за 2021 г. е намаление в размер на 0,9 млн. лв., като при лихвите към местни лица е отчетено увеличение с 0,4 млн. лв., а при външните заеми е отчетено намаление с 1,3 млн. лв.

Нетните трансфери/субсидии, получени от общините през 2021 г., са в размер на 6 260,6 млн. лева.

Бюджетните взаимоотношения на общините с централния бюджет за 2021 г. възлизат на 5 679,4 млн. лв., в т. ч.:

- обща субсидия за делегирани от държавата дейности – 4 537,2 млн. лв.
- общо трансфери за местни дейности – 377,6 млн. лв.
- целева субсидия за капиталови разходи – 187,4 млн. лв.
- други целеви трансфери от ЦБ – 587,6 млн. лв.
- възстановени трансфери (субсидии) в ЦБ – (-10,3) млн. лв.

Спрямо утвърдените в ЗДБРБ за 2021 г. бюджетни взаимоотношения на общините с ЦБ – 4 934,2 млн. лв., отчетът показва увеличение от 745,2 млн. лв. или с 13,1 %, което произтича от увеличение на общата субсидия за делегирани от държавата дейности с 204,7 млн. лв., намаление на целевата субсидия за капиталови разходи с 36,7 млн. лв. (намалението е трансформация на целевата субсидия за капиталови разходи по §§31-13 в целеви трансфери по §§31-18 във връзка с чл. 89 от ЗДБРБ за 2021 г.), предоставените целеви трансфери от ЦБ по §§31-18 и §§31-28 – 587,6 млн. лв. и възстановените в ЦБ трансфери в размер на 10,3 млн. лева. Увеличенията се дължат основно на направените корекции на бюджетните взаимоотношения на общините с ЦБ през 2021 г., с които са им предоставени допълнително средства над предвидените по чл. 50 от ЗДБРБ за 2021 г.

Общият размер на допълнителните средства през 2021 г. е 757,6 млн. лв., предоставени както следва:

1. Като обща субсидия за делегирани от държавата дейности – увеличение с 204,7 млн. лв. Средствата са предоставени в изпълнение на разпоредбите на Закона за публичните финанси и на Постановление №408 от 2020 г. на Министерския съвет за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2021 г., както и в изпълнение на Закона за предучилищното и училищното образование, Закона за закрила на детето, Закона за закрила и развитие на културата, Закона за физическото възпитание и спорта, Закона за социалното подпомагане, Закона за защита при бедствия, както и подзаконовата уредба, приета на основание на тези закони. Основните направления на разпределение на средствата са за промяна на натуралните показатели за финансиране на делегираните от държавата дейности във функциите „Образование“ и „Здравеопазване“, промяна на местата в институциите за социална грижа и подкрепа, за познавателни

книжки, учебници и учебни комплекти на децата в общинските детски градини и училищата от 1^{-ви} до 7^{-ми} клас в общинските училища, за възстановяване на транспортните разходи или на разходите на наем на педагогическите специалисти, за работа с деца и ученици от уязвими групи, за постигнати резултати от труда на директорите на общински институции от системата на предучилищното и училищното образование, за национални програми в областта на средното образование, за изплащане на стипендии на деца с изяви дарби, за физическо възпитание и спорт, както и за осигуряване на противоепидемични мерки за превенция и ограничение разпространението на COVID-19 в системата на образованието.

2. Като целева субсидия за капиталови разходи – намаление в размер на 36,7 млн. лева. Намалението е във връзка с чл. 89 от ЗДБРБ за 2021 г. и е относно трансформация на целевата субсидия за капиталови разходи, определена с чл. 50 от ЗДБРБ за 2021 г., в целеви трансфери по §31-18 за извършване на неотложни текущи ремонти в общините.

3. Като получени от общините целеви трансфери от ЦБ – 589,6 млн. лв. Средствата са преведени в изпълнение на Закона за публичните финанси и на ПМС №408 от 2020 г. на Министерския съвет за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2021 г., в изпълнение на постановления на Министерския съвет за предоставяне на допълнителни средства по бюджетите на някои общини (ПМС №4, ПМС №17, ПМС №24, ПМС №49, ПМС №57, ПМС №65, ПМС №80, ПМС №87, ПМС №107, ПМС №148, ПМС 232, ПМС №180, ПМС №376, ПМС №403, ПМС №453), в изпълнение на решения на Междуведомствената комисия за възстановяване и подпомагане към Министерския съвет в случаите на стихийни бедствия и аварии, както и във връзка с чл. 89 от ЗДБРБ за 2021 г. относно трансформацията на целевата субсидия за капиталови разходи в целеви трансфери. Предоставени са и 23 млн. лева по Програмата за изграждане, пристрояване, надстройка и реконструкция на детски ясли, детски градини и училища. С ПМС №326 бяха предоставени също така и средства на общините за изплащане на действително извършени разходи за изпълнение на мерки във връзка с COVID-19 през 2021 г. и за изплащане на разходите по организационно-техническата подготовка и обезпечаването на частичните избори през 2021 г. при предсрочно прекратяване на пълномощията на кмет в размер на 100 млн. лева.

Като трансфери за други целеви разходи от ЦБ са предоставени на общините средства и за вътрешноградски и междуселищни превози, компенсация на безплатния превоз на учениците до 16-годишна възраст, компенсация на безплатните и по намалени цени пътувания и други.

- *отчетените от общините трансфери между бюджети нето за 2021 г. са в размер на 590,1 млн. лв., от които получени от министерства и между общини 647,5 млн. лв. и 31,2 млн. лв. от МТСП по програми за временна заетост, и 88,5 млн. лв. предоставени от общините;*
- *отчетените от общините трансфери между бюджети и сметки за средства от Европейския съюз нето за 2021 г. са в размер на -146,7 млн. лв., от които 124.8 млн. лв. получени и 271,5 млн. лв. предоставени от общините;*
- *отчетените от общините трансфери от/за държавни предприятия и други лица, включени в КФП за 2021 г. са в размер на 49,3 млн. лв., получени от общините и 0,2 предоставени от общините.*

За 2021 г. общините са получили трансфери от сметки за чужди средства в размер на 4,0 млн. лева.

В края на 2021 г. общините отчетат отрицателен нетен размер от **(-45,0)** млн. лв. на **временните безлихвени заеми**, който е формиран от:

- *Получени/предоставени временни безлихвени заеми от/за централния бюджет /ЦБ/. Нетният размер през годината на тези заеми е **(-0,4)** млн. лв. Тук са отчетени получените и погасени от общините безлихвени заеми към ЦБ за финансиране на*

временни касови разриви по бюджетите им, за рефинансиране на непогасени безлихвени заеми, както и заеми за целите на изпълнение на плановете за финансово оздравяване. През 2021 г. общините са получили 174,0 млн. лв. и са погасили *същия* размер безлихвени заеми от ЦБ за финансиране на разходи за окончателни плащания по одобрени проекти по Програмата за развитие на селските райони и Програмата за морско дело и рибарство (по ПМС № 215/2018 г., ПМС № 221/2020 г. и ПМС № 59/2011 г.);

- *Временни безлихвени заеми между бюджети и сметки за средствата от ЕС.* Тук се отчитат операциите по заемообразното прехвърляне от общините на средства между бюджетните им сметки и сметките им за европейски средства с цел авансово финансиране на проекти по програми на ЕС (заеми в рамките на съответната община между нейните сметки). Нетният размер за 2021 г. на тези операции е отрицателен **(-38,4)** млн. лв.
- *Временни безлихвени заеми от/за държавни предприятия и други сметки, включени в консолидираната фискална програма.* Отчетеният нетен размер е **(-6,1)** млн. лв., като в т.ч. този на получените и възстановени през 2021 г. заемни средства към ПУДООС е **(-2,3)** млн. лв., а на получените и възстановените от бюджета безлихвени заеми от сметки за чужди средства е в размер на **(-3,8)** млн. лв.

Външното финансиране по бюджетите на общините включва усвоявания и погашения по договори за общински заеми с чуждестранни кредитори, като нетният му размер е (-44,6) млн. лв. През 2021 г. получените външни заеми са 0,97 млн. лв. и са отчетени от община Варна по сключен договор с ЕБВР за финансиране на разходи по проекти „Интегриран градски транспорт на Варна – втора фаза“; „Естетизация и модернизация на градската среда в гр. Варна“ и „Зона за платено улично паркиране и поставяне на зарядни станции за електрически автомобили в гр. Варна“. Общо стойността на договорения през 2018 г. заем е 10,1 млн. EUR или 19,9 млн. лв., като от 2018 г. до края на 2021 г. получените от общината средства са в размер на 8,8 млн. EUR или 17,3 млн. лева.

Изплатените главници по външни заеми за годината са в размер на 45,6 млн. лв., като те са извършени от пет общини – Столична община – 36,6 млн. лв., Бургас – 2,0 млн. лв., Варна – 3,6 млн. лв.; Пловдив – 3,1 млн. лв. и Ловеч – 0,3 млн. лв. Най-голям размер на погашенията са отчетени от Столична община, по заеми за финансиране на изграждането и удължаването на метрото, за финансиране на инженерната инфраструктура, за дейности по подобряване на качеството на въздуха, за изграждане на интегрална система за отпадъци, както и за рехабилитация на общински улици в гр. София.

В края на 2021 г. **вътрешното финансиране** по бюджетите на общините е в размер на (-177,7) млн. лв. и включва нетния размер на операциите по заеми от банки и други лица в страната; операции с общински ценни книжа; събрани средства и извършени плащания за сметка на други бюджети, сметки и фондове; нетно изменение на депозитите и средства по сметки; приватизация; предоставени кредити и временна финансова помощ; придобиване на дялове, акции и съучастия и друго финансиране.

Получените по бюджетите на общините през 2021 г. заеми от банки в страната са в размер на 48,0 млн. лв., а погашенията към същите са за 72,1 млн. лв. или нетната сума е отрицателна и е в размер на (-24,1) млн. лв.

От други лица в страната общините са получили заеми в размер на 139,5 млн. лв., а направените погашения са 93,8 млн. лв. или нетният размер за 2021 г. е положителен и е в размер на 45,7 млн. лв. Най-голям дял в тази група кредитори има „ФЛАГ“ ЕАД, като получените заеми от общините през 2021 г. от този фонд са 120,7 млн. лв., а погасените главници към него – 90,9 млн. лева. В сравнение с 2020 г. получените през 2021 г. заеми от ФЛАГ са се увеличили. Със заемите от фонда се финансира изпълнението на европейски проекти, като една част от тях са ползвани за финансиране на допустимите разходи, а

друга част на заемите от „ФЛАГ“ ЕАД са свързани с финансиране на собственото участие на общините в проектите. Други кредитори от тази група е Фонд „Енергийна ефективност“, с който общините сключват договори за заеми за финансиране на проекти по саниране на сгради, общинска собственост и въвеждане на мерки за енергийна ефективност; както и регионалните фондове за градско развитие.

През 2021 г. общините не са получавали средства от нови облигационни заеми, а погашенията по емитирани през предходни години общински ценни книжа са извършени от 8 общини и са в размер на 16,7 млн. лв. (Варна, Сливен, Шумен, Пещера, Дупница, Пловдив, Смолян и Поморие).

Нетният размер на предоставената/възстановена временна финансова помощ от/на общините през 2021 г. е (-0,7) млн. лева. Тук се отчетени предимно операциите по предоставянето и възстановяването на средства под формата на временни безлихвени заеми на небюджетни организации.

Отчетеният от общините нетен размер на предоставените кредити за 2021 г. е в размер на (-10,4) млн. лв.

През годината общините са изразходвали 5,2 млн. лв. за придобиване на дялове и акции, а отчетените постъпления от продажбите на дялове, акции, съучастия и ликвидационни дялове са 0,3 млн. лева.

Нетният размер на събраните средства и извършени плащания от общините за сметка на други бюджети, сметки и фондове е положителен и е в размер на 38,9 млн. лева.

Отчетените средства под формата на друго финансиране /нето/ по общинските бюджети към 31.12.2021 г. е 1,9 млн. лв., като тук се отчита превеждане /резервиране/ на суми по реда на чл. 60 и чл. 64 от Закона за управление на отпадъците по сметката за чужди средства на съответната РИОСВ, както и възстановените на общините през 2021 г. такива средства. Нетният размер за 2021 г. на задълженията и погашенията по финансов лизинг и търговски кредити, като форми на дълг, е в размер на (-0,3) млн. лева.

Постъпленията от приватизация в общинските бюджети през 2021 г. са 1,3 млн. лева.

Бюджетните наличности (банкова и касова) в края на 2021 г. са в размер на 1 599,3 млн. лв. (с 208,6 млн. лв. повече спрямо 2020 г.), като 145,2 млн. лв. са от сметки, консолидирани в системата на „Единната сметка“. Големият размер на наличностите се дължи на предоставените на общини в края на 2021 г. средства, които са останали като преходен остатък по бюджетите им. Наличностите в края на 2021 г. по левови и валутни сметки са 1 556,1 млн. лв.; средствата по депозитни сметки са 43,0 млн. лв., а касовите наличности са в размер на 0,1 млн. лв. От общия размер на наличностите 1 025,7 млн. лв. (64,1 %) са в местните дейности. Останалите 573,6 млн. лв. (35,9 %) са отчетени в делегираните от държавата дейности.

По отчетни данни към 31.12.2021 г. **просрочените задължения** по бюджетите на общините са в размер на 118,7 млн. лв. и са формирани от 129 общини (48,7 % от общия брой). Спрямо края на 2020 г. се отчита намаление с 9,1 млн. лева.

В делегираните от държавата дейности просрочените задължения са 2,4 млн. лв. и са отчетени от 26 общини, като спрямо края на 2020 г. са се увеличили с 0,8 млн. лева.

В местните дейности просрочените задължения към края на 2021 г. са в размер на 116,3 млн. лв. и са отчетени от 121 общини. В сравнение с края на 2020 г. просрочените задължения в тези дейности намаляват с 9,9 млн. лева.

През 2021 г. общините отчетат и 7,3 млн. лв. просрочени задължения в сметките за средства от Европейския съюз и други сметки и дейности.

Основните причини за отчетените просрочени задължения по общинските бюджети са: ниският размер на собствените приходи, както и ниският приходен капацитет в някои общини; наличие и обслужване на просрочени задължения от предходни години, които утежняват изпълнението на бюджета през текущата година; възникнали разходи в

резултат на изпълнение на дейности по различни оперативни програми и проекти, които не са признати, както и наложени финансови корекции; извършени неотложни разходи по поддържане и ремонт на остарялата материално-техническа база, пътна, техническа и ВиК инфраструктура.

Просрочените вземания на общините към 31.12.2021 г. са в размер на 338,2 млн. лв. и са отчетени от 254 общини. В сравнение с края на 2020 г. просрочените вземания са нараснали с 22,3 млн. лв. С най-голям относителен дял са просрочените публични общински вземания – 223,0 млн. лв. или 65,9 на сто от общия размер на просрочените вземания. В много общини са предприети мерки за събиране на дължимите вземания – разпратени са предупредителни писма и покани за доброволно плащане, сключени са допълнителни споразумения за разсрочени плащания и други.

3. Бюджети на социалноосигурителните фондове

3.1 Бюджет на държавното обществено осигуряване

Общата сума на **приходите** по бюджета на държавното обществено осигуряване (ДОО) за 2021 г. възлиза на 9 175,5 млн. лв., което представлява 101,2 % спрямо заложените в актуализирания Закон за бюджета на държавното обществено осигуряване за 2021 г. (ЗБДОО) 9 062,8 млн. лева. Най-голям е дялът на приходите от осигурителни вноски (95,4 % от общите приходи), които за отчетния период са в размер на 8 756,0 млн. лв. Изпълнението на приходите от осигурителни вноски спрямо заложените в ЗБДОО за 2021 г. е 98,6 %. Съпоставени с 2020 г., приходите по бюджета на ДОО нарастват с 1 103,5 млн. лв. (13,7 %), в т.ч. нарастване на приходите от осигурителни вноски с 873,3 млн. лв. или 11,1 %.

Факторите, които оказват влияние върху състоянието на приходите през 2021 г., са следните:

- ◆ увеличаване на минималния осигурителен доход за самоосигуряващите се лица от 610 лв. на 650 лв.;
- ◆ запазване на равнищата на минималните осигурителни доходи по основните икономически дейности и квалификационни групи професии на нивото от 2020 г., с изключение на позициите, които са под новия размер на минималната работна заплата за 2021 г. (650 лв.), които бяха приравнени на нея;
- ◆ увеличение на възнагражденията на педагогическите специалисти и непедagogическия персонал;
- ◆ увеличение с 30% (от 01.08.2020 г.) на разходите за персонал на органи и администрации, които са натоварени с дейности по овладяване на пандемията и последствията от COVID 19, в т.ч. за служители на първа линия, които бяха включени в социално-икономическия пакет на правителството;
- ◆ увеличение с 15% на разходите за персонал на Министерството на вътрешните работи за 2021 г.
- ◆ увеличение с 10% на средствата за заплати и възнаграждения на персонала, нает по трудови и служебни правоотношения, включително и на средствата за осигурителни вноски, за всички бюджетни структури, които не попадат в обхвата на пакета от социално-икономически мерки на правителството;
- ◆ увеличение на средствата за заплати и възнаграждения на персонала за изборните длъжности и за заетите в системата на съдебната власт, за които законодателно е регламентиран механизъм за формиране на възнагражденията.
- ◆ увеличението на възнагражденията в частния сектор;

Отчетените неданъчни приходи за 2021 г. по бюджета на ДОО възлизат на 419,5 млн. лв., като преобладават приходите, постъпили по чл. 4б, чл. 4в, чл. 69б от КСО (прехвърлени/възстановени акумулирани средства от осигурителни вноски от избор за

промяна на осигуряване от универсален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“, съответно фонд „Пенсии за лицата по чл. 69“ на ДОО и от професионален пенсионен фонд във фонд „Пенсии“ на ДОО). Приходите от глоби, санкции и наказателни лихви са в размер на 22,3 млн. лева.

Размерът на извършените **разходи** за 2021 г. по бюджета на ДОО е 17 314,5 млн. лв., което представлява 111,3 % от предвидените в ЗБДОО за 2021 г. средства. Спрямо предходната година общо разходите по бюджета на ДОО са с 3 028,8 млн. лв. (21,2 %) повече. От структурна гледна точка с най-голям относителен дял в общите разходи са разходите за пенсии, обезщетенията и помощи, изплащани на основание Кодекса за социално осигуряване, както разходите по мярката „60/40“, които възлизат на общо 17 169,4 млн. лв. или 99,2 % от общия размер на разходите за годината.

Отчетените разходи за пенсии по бюджета на ДОО за 2021 г. са в размер на 14 249,2 млн. лв., което е с 3 111,8 млн. лв. повече спрямо 2020 г. През 2021 г. бяха реализирани следните основни мерки в сферата на пенсионната политика – от 1 януари 2021 г. размерът на минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст се увеличава от 250 на 300 лв., а размерът на максималната пенсия – от 1 200 на 1 440 лв.; от 1 юли 2021 г. бяха осъвременени всички пенсии, отпуснати до 31 декември 2020 г., с 5,0 %. В изпълнение на параграф 6, ал. 1 от ПЗР на ЗБДОО за 2021 г., ПМС № 84 от 11 март 2021 г., ПМС № 168 от 22 април 2021 г., ПМС № 192 от 27 май 2021 г., ПМС № 204 от 23 юни 2021 г. и ПМС № 242 от 22 юли 2021 г., за периода януари - декември са изплатени еднократни допълнителни суми (ЕДС) към пенсиите на всички пенсионери, без оглед на размера на получаваната пенсия (в размер на 50 лв. за периода януари-септември 2021 г. и 120 лв. за м. октомври, м. ноември и м. декември 2021 г.). Общата изплатена сума възлиза на 1 688,9 млн. лв. За този период са изплатени и 6,0 млн. ЕДС в размер на 50 лв. към пенсиите по ПМС от 2020 г. Считано от 16 септември 2021 г., процентите по чл. 90а от КСО относно определянето на размера на социалната пенсия за инвалидност се увеличават от 120 на 135 за лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане над 90 на сто и от 110 на 125 за лицата с трайно намалена работоспособност/вид и степен на увреждане от 71 до 90 на сто. В резултат на промяната социалната пенсия за инвалидност за първата група лица се определя в размер 200,76 лв. (при 178,45 лв. до изменението), а за втората група лица – в размер 185,89 лв. (при 163,58 лв. до изменението).

Съща така през месец декември 2021 г. са одобрени допълнителни трансфери по бюджета на ДОО - съгласно ПМС № 474 - в размер на 100 млн. лв. за еднократно изплащане през 2022 г. на допълнителна сума към пенсията или сбора от пенсиите заедно с добавките и компенсациите към тях в размер 75 лева всеки пенсионер, който е със завършен ваксинационен курс за COVID-19 до 31 декември 2021 г. включително, който завърши ваксинационен курс или е с поставена бустерна доза в периода от 1 януари до 30 юни 2022 г. включително или който има поставена първа доза ваксина за COVID-19 в периода от 1 юни до 30 юни 2022 г. и съгласно ПМС № 479 - в размер на 750 млн. лв. за изплащане на допълнителна сума в размер на 60 лева към пенсиите за периода януари - юни 2022 г. Средствата са отчетени като разход по бюджета на ДОО и са прехвърлени по сметка за чужди средства на НОИ, като се съхраняват по тази сметка до изплащането на допълнителните суми за съответните месеци на 2022 г. съгласно цитираните ПМС.

Съгласно чл. 10 от ЗБДОО за 2021 г. (изм. - ДВ, бр. 77 от 2021 г., в сила от 21.12.2021 г.) се определя минимален размер на пенсията за осигурителен стаж и възраст по чл. 68, ал. 1 от КСО от 25 декември - 370 лв. Съгласно § 7, ал. 2 от ПЗР на ЗБДОО за 2021 г. максималният размер на получаваните една или повече пенсии без добавките към тях се определя от 25 декември в размер на 1 500 лв. Съгласно чл. 70 от КСО от 25 декември размерът на пенсията за осигурителен стаж и възраст се определя, като доходът, от който се изчислява пенсията, се умножи с процент: а) 1,35 за всяка година осигурителен

стаж без превръщане и съответната пропорционална част от този процент за месеците осигурителен стаж без превръщане; б) 1,2 за всяка година осигурителен стаж и съответната пропорционална част от този процент за месеците осигурителен стаж - за осигурителния стаж, представляващ разликата между общия осигурителен стаж, зачетен на лицето, и стажа по буква а). Увеличените размери на пенсиите за периода 25 – 31 декември 2021 г. са изплатени през 2022 г.

Отчетените разходи за **краткосрочни обезщетения и помощи по КСО** са в размер на 2 096,7 млн. лева. Спрямо предходната година изплатените обезщетения по КСО са с 81,5 млн. лв. (4,0 %) повече. Най-съществено нарастване се наблюдава при паричните обезщетения за временна неработоспособност поради общо заболяване и за гледане на болен член от семейството и карантина, основно поради голямата заболяемост от COVID-19 през годината, както и при паричните обезщетения за гледане на малко дете – поради увеличения размер на обезщетението през втората година на майчинството от 1 октомври 2021 г. Намаление се наблюдава при изплатените обезщетения за безработица поради намаляване на броя на регистрираните лица с право на обезщетение.

Извършените **разходи** по бюджета на ДОО за запазване на заетостта на работниците и служителите от предприятия с намален оборот в резултата от пандемията от COVID-19 – т.нар. мярка „60/40“ и нейните модификации, са в размер на **823,5 млн. лв.**

3.2 Бюджет на Учителски пенсионен фонд

Отчетените **приходи** по бюджета на Учителския пенсионен фонд (УПФ) за 2021 г. са в размер на 91,8 млн. лв. или изпълнението им възлиза на 105,1 % от предвидените за 2021 г. Постъпленията от осигурителни вноски през 2021 г. са в размер на 84,8 млн. лв. или 115,0 % спрямо отчетените през 2020 г. Отчетените неданъчни приходи за 2021 г. са в размер на 7,0 млн. лв. или изпълнението им възлиза на 100 %, като отчетените приходи почти изцяло са от лихви по ДЦК от портфейла на УПФ.

Общите **разходи** по бюджета на УПФ за 2021 г. са в размер на 52,87 млн. лв. или 91,0 % от планираните. От тях са изплатени пенсии и добавки от УПФ в размер на 52,85 млн. лв. и 0,014 млн. лв. са изразходвани за други финансови услуги.

През 2021 г. по бюджета на УПФ са получени погашения по падежирали ДЦК в размер на 72,2 млн. лв., като не са придобивани ДЦК от нови емисии.

3.3 Бюджет на фонд „Гарантирани вземания на работниците и служителите“

Приходите по бюджета на фонд ”Гарантирани вземания на работниците и служителите” (ФГВРС) за 2021 г. са в размер на 2,86 млн. лв., което е 95,4 % спрямо предвидените в бюджета на фонда за 2021 г. Основната част от тях (99,6 %) са приходи от лихви от ДЦК, които са в размер на 2,85 млн. лв. Приходите от вноски са 0,008 млн. лв. и представляват вноски от работодатели за минали периоди.

Общите **разходи** по бюджета на ФГВРС за 2021 г. са в размер на 3,9 млн. лв. при предвидени 4,8 млн. лева. От изразходваната сума за гарантирани вземания на работниците и служителите са платени 3,7 млн. лв.

През 2021 г. по сметките на ФГВРС са получени погашения по ДЦК в размер на 34,1 млн. лв., а закупените ДЦК от нови емисии са в размер на 33,1 млн. лв.

3.4 Бюджет на Националната здравноосигурителна каса

Общият размер на събраните **приходи** по бюджета на НЗОК за 2021 г. възлиза на 3 412,5 млн. лв., което представлява 102,0 % спрямо предвидените със актуализирания Закон за бюджета на НЗОК (ЗБНЗОК) за 2021 г. – 3 345,8 млн. лева. Постъпленията от здравноосигурителни вноски са в размер на 3 389,2 млн. лв., 101,9 % изпълнение на

утвърдените със ЗБНЗОК за 2021 г. средства в размер на 3 325,3 млн. лева. Събраните неданъчни приходи за 2021 г. са 23,3 млн. лв., 113,6 % спрямо заложените в ЗБНЗОК за 2021 г., като основната част от тях са приходи от глоби, санкции и наказателни лихви.

В изпълнение на ПМС №59/18.02.2021 г., ПМС № 113/ 29.03.2021 г., ПМС № 177/ 29.04.2021 г., ПМС № 210/01.07.2021 г., ПМС № 247/22.07.2021 г., ПМС №330/ 14.10.2021 г., ПМС №361/28.10.2021 г., ПМС №414/01.12.2021 г. за осигуряване на средства за заплащане на изпълнителите на медицинска помощ за работи при неблагоприятни условия по време на обявена извънредна епидемична обстановка поради разпространение на COVID-19 и за заплащане на изпълнителите за поставяне на ваксини срещу COVID-19, както и на основание ПМС №269/06.08.2021 г. и извършена промяна по бюджета на Министерството на здравеопазването предвиденият трансфер от МЗ за финансиране на разходите за лекарствени продукти – ваксини и дейности по прилагането им за здравните дейности по чл. 82, ал. 2, т. 3 от Закона за здравето (33); за дейности за здравноосигурени лица, включващи: комплексно диспансерно (амбулаторно) наблюдение при пациенти с кожно-венерически и психиатрични заболявания; интензивно лечение; дейности по чл. 82, ал. 1, т. 2 от ЗЗ и за сумите по чл. 37, ал. 6 от Закона за здравното осигуряване и за медицински изделия, помощни средства, приспособления и съоръжения за хората с увреждания извън обхвата на задължителното здравно осигуряване е увеличен с 427,9 млн. лв. спрямо първоначално предвидената сума от 83,4 млн. лв. така общата предоставена сума от МЗ на НЗОК е в размер на 511,3 млн. лева.

Общият размер на предоставените през годината трансфери от централния бюджет е 1 977,6 млн. лв., като това включва 1 780,1 млн. лв. за здравно осигуряване на лицата, които се осигуряват за сметка на държавния бюджет и 197,5 млн. лв. - предоставените през годината трансфери за заплащане на допълнителни възнаграждения на медицинския персонал за срока на обявена епидемична обстановка.

Отчетените **разходи** за 2021 г. са в размер на 5 713,2 млн. лв. и представляват 104,9 % от предвидените в ЗБНЗОК за 2021 г. 5 446,3 млн. лв. Преизпълнението спрямо плана е извършено въз основа на приетите през годината постановления на МС за увеличаване на трансферите, предоставяни от Министерството на здравеопазването, основно за заплащане на изпълнителите на медицинска помощ за работа при неблагоприятни условия и след решение на надзорния съвет на НЗОК, на основание §1, ал.1 от ПЗР на Закона за бюджета на НЗОК за 2021 г., съгласно който преизпълнението на приходите от здравноосигурителни вноски и неданъчни приходи може да се ползва като източник за допълнителни здравноосигурителни плащания над утвърдените разходи и предоставени трансфери по бюджета на НЗОК.

Най-голям относителен дял (89,6 %) заемат здравноосигурителните плащания, които възлизат на 5 121,2 млн. лв. и представлява 97,2 % от предвидените със ЗБНЗОК (вкл. резерва, в т.ч. за непредвидени и неотложни разходи) за 2021 г. Разпределението по отделни видове здравноосигурителни плащания е, както следва:

- ✓ **първична извънболнична медицинска помощ** – 283,2 млн. лева;
- ✓ **специализирана извънболнична медицинска помощ** – 305,3 млн. лева;
- ✓ **дентална помощ** – 222,8 млн. лева;
- ✓ **медико-диагностична дейност** – 133,0 млн. лева;
- ✓ **лекарствени продукти, медицински изделия и диетични храни за домашно лечение на територията на страната** – 853,0 млн. лева;
- ✓ **лекарствени продукти за лечение на злокачествени заболявания в условията на болнична медицинска помощ** – 537,6 млн. лева;
- ✓ **медицински изделия, прилагани в болничната помощ** – 96,0 млн. лева;
- ✓ **болнична медицинска помощ** – 2 543,1 млн. лева;
- ✓ **други здравноосигурителни плащания** – 147,2 млн. лева.

Като здравноосигурителни плащания следва да се третират и преведените 144,1 млн. лв. трансфери по договори за извършване на медицински услуги към първостепенни разпоредители с бюджет, в структурата на които има лечебни заведения по чл. 5 от Закона за лечебните заведения. Заедно с преведените трансфери усвоените средства за здравноосигурителни плащания възлизат на 5 265,3 млн. лв.

За 2021 г. са отчетени плащания в размер на 130,2 млн. лв. от предоставения трансфер от Министерството на здравеопазването за дейности за здравноосигурени лица, лекарствени продукти, за потребителска такса и за поставяне на ваксини срещу COVID-19.

За осигуряване на средства за заплащане на изпълнителите на медицинска помощ за персонала, пряко ангажиран с дейности по време на извънредната епидемична обстановка поради епидемично разпространение на COVID-19, през 2021 г. са изразходвани 370,3 млн. лв., в т.ч. 288,6 млн.лв. за изпълнителите на болнична медицинска помощ и 81,7 млн. лв. за изпълнителите на първична и специализирана извънболнична медицинска помощ и медико-диагностичните лаборатории.

Отчетените административни разходи на НЗОК за 2021 г., които включват разходите за персонал, за текуща издръжка и платени лихви, са в размер на 88,8 млн. лева. Относителният дял на усвоените средства за административни разходи е 1,6 на сто от отчетените общи разходи за годината. Разходите за придобиване на дълготрайни активи и основен ремонт са в размер на 2,6 млн. лева.

4. Бюджети по чл. 13, ал. 3 от Закона за публичните финанси и бюджет на Селскостопанска академия

4.1 Държавни висши училища

Приходите и помощите на ДВУ за 2021 г. възлизат на 386,7 млн. лв., което е повече с 31,8 млн. лв. (8,9 %) спрямо отчетените през 2020 г. Спрямо разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. изпълнението е 113,6 %. Основна част от тях – 383,3 млн. лв. са неданъчните приходи, а 3,4 млн. лв. са получени помощи и дарения.

Неданъчните приходи нарастват спрямо 2020 г. с 31,7 млн. лв. или 9,0 %. Преобладаващата част от тях (359,1 млн. лв.) представляват нетни приходи от продажба на услуги, стоки и продукция и се формират от семестриални такси за обучение на студентите, докторантите и специализантите, както и от приходите по договори за научно-изследователска дейност, проекти на държавните висши училища и др. Тези постъпления представляват 92,9 % от реализираните общо приходи за годината.

Приходите от наеми на имущество и земя, реализирани от ДВУ, възлизат на 30,0 млн. лв. и представляват 7,7 % от реализираните общи приходи за 2021 година.

Получените помощи и дарения от ДВУ през 2021 г. са в размер на 3,4 млн. лв., в т.ч. 1,4 млн. лв. от страната и 1,8 млн. лв. от чужбина.

Разходите по бюджетите на ДВУ за 2021 г. възлизат на 1 038,1 млн. лв., което представлява 107,6 % спрямо предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. Сравнени с 2020 г., разходите на ДВУ бележат увеличение със 143,1 млн. лв. (16,0 %). От общата сума на разходите 738,5 млн. лв. (71,1 %) са разходите за персонал, като спрямо 2020 г. нарастват със 17,3 %. Втори по големина дял заемат разходите за издръжка – 146,8 млн. лв. (14,1 %), следвани от капиталовите разходи 88,7 млн. лв. (8,5 % от всички разходи) и разходите за стипендии – 62,1 млн. лв. (6,0 %).

Към 31.12.2021 г. **просрочените задължения** на държавните висши училища, финансирани от Министерството на образованието и науката, са в размер общо 6,9 млн. лв., като най-голям дял на задълженията има СУ „Св. Климент Охридски“. Сумата нараства с 1,1 млн. лв. в сравнение с края на 2020 г.

Отчетените задължения към доставчици към 31 декември 2021 г. са в размер на 8,3 млн. лв. при предвидени със ЗДБРБ за 2021 г. – 16,7 млн. лв.

Към 31.12.2021 г. отчетените **просрочени вземания** са в размер 4,4 млн. лв., основно просрочени вземания от клиенти и наеми. Просрочените вземания от клиенти са 2,4 млн. лв. и са начислени суми за неизплатени задължения по издадени фактури за обучения, нощувки и вземания от чуждестранни и български студенти. Просрочените вземания от наеми, лихви и консумативи са 1,6 млн. лв. и представляват начислени суми за неизплатени задължения за наеми и консумативи от наематели. Дължимите лихви се изчисляват към датата на плащането. Неизправните наематели са уведомени с писма за дължимите от тях суми и са заведени съдебни иски към част от фирмите за принудително събиране на наемите и консумативите и прекратяване на договорите. Другите просрочени вземания са 0,5 млн. лв. и са начислени суми за неизвършени ремонти по договори, които се изискват по съдебен ред.

Към 31.12.2021 г. *държавните висши военни училища (ДВВУ), финансирани от Министерството на отбраната* нямат отчетени **просрочени задължения**.

Отчетените в края на 2021 г. **задължения към доставчици** са в размер на 0,4 млн. лв. и са под определените със ЗДБРБ за 2021 г. допустими максимални размери на тези задължения (1,0 млн. лв.).

Към 31.12.2021 г. отчетените **просрочени вземания** на ДВВУ са в размер 0,2 млн. лв., основно дългосрочни вземания, за които са предприети съответните законови мерки за събирането им, като са заведени съдебни дела и са издадени изпълнителни листове за събирането им, а за текущите вземания са изпратени уведомления до контрагентите.

4.2 Българска академия на науките

Отчетените **приходи и помощи** в системата на БАН към 31.12.2021 г. са в размер на 28,7 млн. лв. или 91,7 % от заложените 31,2 млн. лв. към ЗДБРБ за 2021 г. По-голямата част е от реализирани приходи от продажба на услуги, стоки и продукция (86,6 %), и постъпват по линия на международни програми, проекти и по договори за научни разработки. Основна част от реализираните собствени приходи на поделенията в системата на БАН са в резултат от участието в международни проекти за научни разработки. Голяма част от тези приходи са свързани с конкретни договорни задължения и не могат да се използват за общоакадемични нужди.

Извършените **разходи** по бюджета на БАН за 2021 г. са в размер на 180,6 млн. лв. и представляват 113,2 % спрямо предвидените в разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. Най-голям дял заемат разходите за персонал (75,4 %), следвани от средствата за издръжка – 18,7 % и за капиталови разходи – 4,8 на сто.

За 2021 г. БАН няма **просрочени задължения**.

Съгласно чл. 55, ал. 1 от Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г., допустимият максимален размер на **задълженията към доставчици** за БАН е определен в размер на 2,8 млн. лв.

Просрочените вземания на БАН към 31.12.2021 г. са в размер общо на 1,2 млн. лв., които представляват неизплатени наеми, консумативи и предоставени услуги. За по-голямата част от несъбраните вземания са заведени съдебни дела.

4.3 Селскостопанска академия

Приходите и помощите на ССА за 2021 г. възлизат на 17,3 млн. лв., което е 108,2 % от разчетените със ЗДБРБ за 2021 г. По-голямата част е от реализирани приходи от продажба на услуги, стоки и продукция (92,9 %). Спрямо предходната година приходите на ССА са нараснали с 1,8 млн. лв. (11,6 %). По бюджета на ССА са получени текущи помощи и дарения в размер на 0,1 млн. лв.

Разходите по бюджетите на ССА за 2021 г. възлизат на 51,3 млн. лв.

За 2021 г. са отчетени 50,0 млн. лв. текущи разходи. Разходите за персонал са в размер на 34,0 млн. лв. и представляват 68,0 % от текущите разходи.

Отчетените разходи за издръжка на ССА са в размер на 16,0 млн. лв., 31,9 % от текущите разходи.

Отчетените капиталови разходи са в размер на 1,3 млн. лева.

Просрочените задължения на ССА към 31.12.2021 г. са в размер на 0,4 млн. лв.

Натрупаните задължения се дължат на ниската изкупна цена на произведената селскостопанска продукция – зърно, царевича, слънчоглед и др. и на голямата конкуренция на пазара от фирми, внасящи продукция от ЕС на дъмпингови цени.

Произведените семена за посев от институтите на ССА трудно намират реализация, тъй като на пазара се предлагат вносни хибриди на ниска цена. Налага се произведените семена да се преокачествят и да се продадат на по-ниски цени като стокова продукция.

Просрочените вземания на ССА към 31.12.2021 г. са в размер на 1,4 млн. лв. и са от клиенти.

С цел събиране на вземанията са изпратени уведомителни писма до клиентите. Заведени са съдебни и изпълнителни дела. По много от делата има влезли в сила решения и изпълнителни листове. Въпреки това сумите не са събрани до сега, тъй като клиентите не са открити на посочените от тях адреси. Особено внимание се обръща на събирането на големите вземания и на тези, при които има опасност за изтичане на давностните срокове.

4.4 Българско национално радио

По бюджета на Българското национално радио (БНР) за 2021 г. са отчетени **приходи** общо в размер на 1,6 млн. лв., което представлява 77,8 % от заложените приходи в разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. – 2,1 млн. лв. Спрямо 2020 г. неданъчните приходи са с 0,3 млн. лв. повече или увеличение от 22,0 %. Отчетените по-високи стойности неданъчни приходи за 2021 г. спрямо стойностите им за 2020 г. се дължи основно на постъпления от участия в предизборни форми. По-ниският процент изпълнение на приходите спрямо планираните за 2021 г. се дължи на отчетени по-ниски постъпления от реклама, технически услуги, концертна дейност и др. в резултат на епидемичната обстановка в страната.

Отчетените приходи са постъпления от продажба на услуги, стоки и продукция (реклама, спонсорство, технически услуги, съвместни продукции, приходи от концертна дейност, участия в предизборни форми, приходи от лицензионна дейност), наеми на имущество и др.

Отчетените по бюджета на БНР **разходи** са в размер на 54,4 млн. лв., което представлява 95,9 % от предвидените разходи в разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. Средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БНР по подготовката, създаването и разпространението на национални и регионални програми съгласно разпоредбите на Закона за радиото и телевизията. Българското национално радио съставя, изпълнява, приключва и отчита бюджет съгласно чл. 70, ал. 1 от Закона за радиото и телевизията (ЗРТ).

За периода са отчетени 51,5 млн. лв. *текущи нелихвени разходи* за осъществяването на основната дейност на БНР. Разходите за персонал са в размер на 33,9 млн. лв. и представляват 65,8 % от текущите разходи. Отчетените разходи за издръжка (вкл. платения членски внос и данъци, такси и адм. санкции) на БНР са в размер на 17,6 млн. лв., 34,1 % от текущите разходи. Голяма част от разходите за издръжка са за: такси за разпространение на програмите на БНР – 7,9 млн. лв.; възнаграждения за авторски и сродни права на сдружения за колективно управление на права – 2,6 млн. лв. и др. Отчетените *капиталови разходи* са в размер на 2,9 млн. лв.

В разпределението на разходите по бюджета на БНР е включен преходния остатък за 2020 г. (съгл. чл. 70, ал. 6 от ЗРТ) в размер на 0,4 млн. лв. Общият обем на излъчената от БНР програма е 97 090 часа и представлява 100,0 % изпълнение на планирания обем радиопрограма /часове/ за 2021 г.

Общо утвърдените **бюджетни взаимоотношения на БНР с централния бюджет** за 2021 г. са 55,0 млн. лв., в т.ч.: 53,2 млн. лв. съгласно чл. 48, т. 1 от ЗДБРБ за 2021 г. и ПМС № 113 и 177 от 2021 г. във връзка с чл. 106 от ЗДБРБ от 2021 г. и одобрени допълнителни трансфери по реда на чл. 109, ал. 3 от ЗПФ в размер на 1,8 млн. лв. съгласно ПМС № 41 от 2021 г., ПМС № 188 от 2021 г. и ПМС № 305 от 2021 г. За отчетния период е усвоена сума в размер на 55,0 млн. лв. или 100,0% от размера на бюджетните взаимоотношения на БНР с централния бюджет по уточнен план.

Към 31.12.2021 г. **просрочените задължения** на БНР са в размер на 2,4 млн. лв. и основно представляват просрочени задължения за данъци, такси и административни санкции в размер на 2,4 млн. лв. към Столична община за такса смет за минали периоди, в т.ч. 0,8 млн. лв. за лихви.

При утвърден допустим максимален размер на задължения 2,0 млн. лв. съгласно чл. 55, ал. 1 от ЗДБРБ за 2021 г., задълженията на БНР към доставчици са в размер на 1,2 млн. лв. и представляват задължения за: такси за разпространение на програмите – 0,6 млн. лв.; разходи за издръжка – 0,6 млн. лв. (вода, горива и енергия, разходи за телекомуникационни услуги и абонаментна поддръжка на софтуер и техника, за храна, материали, текущ ремонт, командировки и др.

Просрочени вземания – 0,4 млн. лв. просрочени вземания от клиенти и други вземания (вземания за излъчена, но неплатена реклама, неплатен наем и консумативи от наематели, вземания за технически услуги, несъбрани суми по спонсорски договор, вземане по предоставени аванси към доставчици на услуги – предоставени аванси за строителство и услуги).

4.5 Българска национална телевизия

По бюджета на БНТ за 2021 г. са отчетени **приходи** в размер на 11,1 млн. лв., което представлява 148,4 % от разчетените към ЗДБРБ за 2021 г. приходи от 7,5 млн. лв. Спрямо 2020 г. отчетените *неданъчните приходи* са с 5,6 млн. лв. повече или отчетеният ръст е 102,5 %. Преизпълнението на приходите спрямо заложените им стойности в разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. се дължи на отчетени по-високи постъпления от рекламна дейност и участия в предизборни форми. Отчетените приходи са постъпления от продажба на услуги (реклама, технически услуги, продажба на програми, приходи от участия в предизборни форми, приходи от почивно дело), наеми на имущество, постъпления от продажба на нефинансови активи и помощи и дарения от чужбина.

Българската национална телевизия съставя, изпълнява, приключва и отчита бюджет съгласно чл. 70, ал. 1 от Закона за радиото и телевизията.

Отчетените по бюджета на БНТ за 2021 г. **разходи** са в размер на 113,0 млн. лв., което представлява 124,7 % от предвидените в разчета към ЗДБРБ за 2021 г.

За 2021 г. са отчетени 98,9 млн. лв. *текущи нелихвени разходи*, 0,1 млн. лв. *разходи за лихви* и 14,1 млн. лв. *капиталови разходи*.

За отчетния период разходите за персонал са в размер на 36,6 млн. лв. и представляват 37,0 % от текущите нелихвени разходи. Отчетените разходи за издръжка (вкл. платените за членски внос, данъци, такси и адм. санкции) на БНТ са в размер на 62,3 млн. лв.

По бюджета на БНТ, в частта на финансирането са отчетени погашения по търговски кредит в размер на 1,4 млн. лв. (погашения на задължения по договори за филмови пакети, със срок за плащане по тях над 1 година).

В разпределението на разходите по бюджета на обществената медия е включен преходния остатък за 2020 г. (съгл. чл. 70, ал. 6 от ЗРТ) в размер на 1,2 млн. лв.

За отчетния период средствата са усвоени за реализирането на основните цели и дейности на БНТ по подготовката, създаването и разпространението на телевизионни програми съгласно разпоредбите на Закона за радиото и телевизията.

Обемът на излъчената от БНТ програма е 35 040 часа и представлява 100,0% изпълнение на планирания годишен обем телевизионна програма /часове/ за 2021 г.

Общо утвърдените **бюджетни взаимоотношения на БНТ с централния бюджет** за 2021 г. са в размер на 103,4 млн. лв., в т.ч.: 81,0 млн. лв. по чл. 48, т. 2 от ЗДБРБ за 2021 г. и ПМС № 113 и 177 от 2021 г. във връзка с чл. 106 от ЗДБРБ за 2021 г. и одобрени допълнителни трансфери по реда на чл. 109, ал. 3 от ЗПФ в размер на 22,4 млн. лв. съгласно ПМС № 41 от 2021 г.; ПМС № 149 от 2021 г., ПМС № 188 от 2021 г., ПМС № 305 от 2021 г. и ПМС № 408 от 2020 г. Усвоената сума е в размер на 103,4 млн. лв. или 100,0 % от размера на бюджетните взаимоотношения на БНТ с централния бюджет по уточнен план.

Към 31.12.2021 г. **просрочени задължения** – просрочените задължения на БНТ са в размер на 5,5 млн. лв. и представляват:

♦ задължения към доставчици в страната – 5,1 млн. лв. за разпространение на телевизионни програми, отстъпени права и разходи за предавания, за доставка на телевизионно оборудване, материали, техника и консумативи, и за спортни права за излъчване на български първенства, социологически изследвания и други събития. Основната част от неразплатената сума са задължения към БТК ЕАД за разпространение на програмите на БНТ – 5,055 млн. лв. и 90,1 хил. лв. задължения към други доставчици;

- задължения по договори с външни продукции – 0,1 млн. лв. лв.;

- задължения към доставчици от чужбина – 0,3 млн. лв. (задължения за отстъпени права за излъчване на чужди филми и програми, и задължения за трасета).

При утвърден допустим максимален размер на задължения 10,0 млн. лв. съгласно чл. 55, ал. 1 от ЗДБРБ за 2021 г., задълженията на БНТ към доставчици са в размер на 8,1 млн. лв. и представляват задължения за: такси за цифрово наземно разпространение на телевизионни програми – 5,9 млн. лв.; текуща издръжка – 0,6 млн. лв.; отстъпени права за излъчване на спортни предавания – 0,6 млн. лв.; отстъпени права за излъчване на чужди програми – 0,3 млн. лв.; възнаграждения за авторски и сродни права на сдруженията за колективно управление на права – 0,1 млн. лв.; външни продукции – 0,1 млн. лв.; и капиталови разходи за придобиване на оборудване, съоръжения за телевизионно производство – 0,4 млн. лв.

Към 31.12.2021 г. **просрочените вземания** на БНТ са в размер на 1,6 млн. лв., в т.ч.: 1,5 млн. лв. просрочени вземания от клиенти и 0,1 млн. лв. просрочени вземания от концесии и наеми, и представляват: вземания за извършени технически услуги на чужди телевизии и други фирми – 0,7 млн. лв., в т.ч.: 0,6 млн. лв. вземане от New Films International за разпространението по сезони на сериала „Под прикритие“ и вземания с текущ характер, които периодично се погасяват. Предприети са мерки и се водят преговори с фирмата относно събираемостта на вземането, както и за недопускане предоставянето на повторни услуги на телевизиите, с които БНТ има неуредени взаимоотношения; вземания от др. клиенти – 0,1 млн. лв. Сумите представляват неразменени данъчни фактури по бартерни договори и др. По-голяма част от вземанията са несъбираеми, поради факта, че клиентите отказват да издадат фактури. Клиентите са уведомени с писма, както и Правен отдел за предприемане на необходимите мерки по компетентност; вземания по съдебни спорове – 0,4 млн. лв. За сумите са заведени дела. Тези вземания са с по-дълъг период на събираемост, поради удължената съдебна процедура; вземания от рекламни агенции и др. клиенти – 0,4 млн. лв. Предприети са действия за събираемост и завеждане на дела; вземания на регионалните телевизионни

центрове – 44 218 лв. (за излъчена, но неплатена реклама и спонсорство, неплатени наеми и консумативи).

4.6 Българска телеграфна агенция

Общият размер на приходите за 2021 г. на Българската телеграфна агенция е 1,0 млн. лв. или 82,8 % от предвидените за годината 1,25 млн. лв. Основните приходи са осъществени от продажби на информационни продукти и услуги. След изменението на Закона за БТА, уточнения план на приходите на агенцията е 0,5 млн. лв. Отчетеното изпълнение спрямо уточнения план се дължи на извършени забавени плащания към БТА от по сключени договори от предишни периоди.

Отчетените общи разходи за 2021 г. по бюджета на БТА са в размер на 14,6 млн. лв. Изразходваните средства са свързани с основната дейност на агенцията, както и подсигуриране на допълнителни технически средства в помещенията, устройства за усилване на връзката и сигнала, с които да започне организирането на мероприятия онлайн, както и да бъде подсигурирано качествено им пряко излъчване. С най-голям относителен дял от общите разходи - 46,7 %, са разходите за персонал – 6,8 млн. лева. Разходите за издръжка (вкл. разходите за глоби, санкции и наказателни лихви) за 2021 г. са в размер на 1,5 млн. лв. Спрямо предходната година с най-голям ръст са капиталовите разходи на БТА. След промените те са в размер на 6,3 млн. лв. и са използване за ремонт на помещения в сградата на БТА и основно подмяна на стара и негодна техника.

Общо утвърдените *бюджетни взаимоотношения на БТА* със ЗДБРБ за 2021 г. са в размер на 6,6 млн. лв. След изменението на Закона за БТА на агенцията са одобрени допълнителни трансфери за изпълнение на планираните дейности, свързани с подобряване изпълнението на функциите предвидени в закона. Отчетените трансфери са в размер на 14,8 млн. лева.

Към 31.12.2021 г. просрочените вземания на БТА са в размер общо на 0,048 млн. лв., които представляват предоставени услуги по договори.

Със Закона за държавния бюджет на Република България за 2021 г. е утвърден максимален размер на задълженията към доставчици от 0,020 млн. лв., като към 31.12.2021 г. БТА е отчела 0,020 млн. лв. задължения към доставчици.

5. Сметки за средствата от Европейския съюз на бюджетни организации

5.1 Сметка за средствата от Европейския съюз на Националния фонд към Министерството на финансите

Дирекция „Национален фонд” (НФ) на Министерството на финансите е Сертифициращ орган и орган, отговорен за получаване на средствата от Структурните фондове и Кохезионния фонд (СКФ) на Европейския съюз (ЕС) през програмния период 2007–2013 г. съгласно Решение на Министерския съвет № 988/27.12.2005 г., както и по двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС (ПТСВГ), финансирани от Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП), съгласно Решение на Министерския съвет № 523 от 31.07.2007 г. Също така, съгласно Решение на Министерския съвет № 792/19.12.2013 г. НФ е определен за Сертифициращ орган и орган, отговорен за получаване на средствата по програмите, финансирани със средствата от Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР), Европейския социален фонд (ЕСФ), Кохезионния фонд (КФ), Инициативата за младежка заетост (ИМЗ) и Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица (ФЕПНЛ), както и по ПТСВГ, финансирани от (ИПП II) с Решение на Министерския съвет № 156 от 21.03.2014 г.

Дирекцията изпълнява функциите на централен съкровищен орган по програма ФАР и Преходния финансов инструмент (ПФИ), Разплащателен орган по КФ (Регламент 1164/94)/ИСПА и на Компетентен орган по програма САПАРД.

Дирекция „Национален фонд” е определена за централен съкровищен орган за средствата и сертификацията на разходите по Норвежкия финансов механизъм (НФМ) 2014–2021 г. и Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство (ФМ на ЕИП) 2014–2021 г.

В съответствие с годишните закони за държавния бюджет средствата от помощта и съответното национално съфинансиране по СКФ на ЕС за програмен период 2007–2013 г. и 2014–2020 г., предприсъединителните инструменти, ПФИ, ПТСВГ на ЕС за периоди 2007–2013 г. и 2014–2020 г., НФМ и ФМ на ЕИП 2014–2021 г. се осигуряват чрез сметка за средства от ЕС на Национален фонд към министъра на финансите.

Изпълнението на проектите по програмите, съфинансирани със средства от ЕС, се извършва от Изпълнителните агенции/Управляващите органи/Програмните оператори. За целите на касовата отчетност всички активи, пасиви, съответно приходи и разходи на Изпълнителните агенции/Управляващите органи /Програмни оператори се консолидират в сметката за средства от ЕС на Националния фонд към министъра на финансите, независимо че организационно и юридически са част от структурата на други министерства и ведомства.

По сметките на НФ към 31.12.2021 г. са постъпили приходи (нето) в размер на 2 220,9 млн. лв. по програмите, съфинансирани от Европейския фонд за регионално развитие, Европейския социален фонд (включително Инициативата за младежка заетост), Кохезионния фонд и Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица (ФЕПНЛ) на ЕС за финансовата рамка 2014–2020 г. и двустранните програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на ЕС (ПТСВГ) за периода 2014–2020 г., като в тази сума са включени и отразените (нето) в отчетността на НФ операции по постъпването по банковите бюджетни сметки на Министерство на регионалното развитие и благоустройството (МРРБ) на чуждото финансиране по ПТСВГ и изплатените средства от получения ресурс към бенефициенти извън страната.

Спрямо заложените приходи в годишните разчети на сметката за средствата от ЕС на Националния фонд изпълнението е 73,5 %. Основната причина за неизпълнение на приходите от помощи спрямо утвърдените годишни разчети е във връзка със сроковете за одобрение на Националния план за възстановяване и устойчивост (НПВУ) от Европейската комисия и Съвета на ЕС. Съгласно разпоредбите на чл. 13 от Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост авансово държавите-членки биха могли да се възползват от 13 % предварително финансиране само при условие, че Съветът приеме до 31 декември 2021 г. решението за изпълнение на НПВУ на съответната страна.

Равномерността на постъпване на средствата от ЕС и другите донори зависи основно от скоростта и ритмичността на усвояване на средствата от Управляващите органи/Програмните оператори, срока за сключване на договори с изпълнители по проектите, както и спецификата на самите проекти. Следва да се има предвид, че при възстановяване на разходите по оперативните програми в периода 2014–2020 г. Европейската комисия (ЕК) задържа текущо 10 % от стойността на заявените разходи през счетоводна година, които се очаква да бъдат възстановени от ЕК при годишното уравниване на сметките.

Извършените разходи (нето) за периода с натрупване чрез сметките на НФ възлизат на 857,2 млн. лева. По видове разходи изпълнението е, както следва: 49,26 % от общата стойност са капиталови трансфери, 49,76 % са субсидии, 0,98 % предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина и 0,002 % - издръжка.

Трансферите (нето), временните безлихвени заеми (нето) и временна възмездна финансова помощ за разглеждания период са на стойност 1 494,4 млн. лв. (включват предоставените трансфери към бенефициенти по Оперативните програми (ОП) на ЕС - програмен период 2014 – 2020 г., ПТСВГ за периода 2014 – 2020 г., ФМ на ЕИП 2014–

2021 г. и НФМ 2014–2021 г., както и възстановени трансфери от бенефициенти-бюджетни организации за неусвоени суми по приключили проекти, за недопустими разходи или други надплащания. В консолидираната отчетност на НФ са отразени и трансфери (нето) към бенефициенти – бюджетни организации, които са за сметка на средства, предоставени от държавите-партньори по ПТСВГ. Спрямо заложените разходи и трансфери в годишните разчети на сметката за средствата от ЕС на НФ за 2021 г. изпълнението е в размер на 81,4 %. Основна причина за недостигане на заложените разходи е закъснялото одобрение на НПВУ.

Във връзка с изпълнение на ОП - програмен период 2014 – 2020 г. и ПТСВГ 2014 – 2020 г. по сметките на НФ са получени трансфери от централния бюджет на стойност 311,2 млн. лева.

Общата сума от други приходи (корективи за касови постъпления, отчетени за дължими суми от бенефициенти), отчетени по сметката за средства от ЕС на НФ, са в размер на 7,6 млн. лева.

Наличностите по сметката за средства от ЕС на НФ към 31.12.2021 г. възлизат на 3 085,2 млн. лв. (в отчета на НФ са включени и наличностите на Фонда мениджър на финансови инструменти в България (Фонд на фондовете), които са на стойност 206,2 млн. лв.), като в БНБ наличните средства са в размер на 3 083,2 млн. лв., а в търговските банки (УниКредит Булбанк АД и Банка ДСК ЕАД) са в размер на 2,0 млн. лева.

Структурни и Кохезионния фондове 2007 – 2013 г.

През 2021 г. са отчетени (нето) възстановени суми от бенефициенти на стойност на 36,8 млн. лева.

През 2021 г. е възстановено авансово финансиране, предоставено по реда на ДДС6/2011 г. на бюджетни организации на стойност на 1,4 млн. лева.

Европейски фонд за регионално развитие, Европейски социален фонд (включително Инициативата за младежка заетост), Кохезионния фонд и ФЕПНЛ на Европейския съюз за финансова рамка 2014 – 2020 г.

Общо получените средства (нето) от ЕК за 2021 г. са в размер на 2 167,6 млн. лв. (в тях влизат и получените приходи по REACT-EU в размер на 350,6 млн. лева) и са разпределени както следва:

ОП „Иновации и конкурентоспособност” – 447,2 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 55,3 млн. лева);

ОП „Добро управление” – 35,2 млн. лв.;

ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура” – 295,2 млн. лв.;

ОП „Околна среда 2014 – 2020 г.“ – 292,3 млн. лв.;

ОП „Развитие на човешките ресурси 2014 - 2020 г.” – 438,8 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 174,8 млн. лева);

Инициативата за младежка заетост – 9,4 млн. лв.;

ОП „Региони в растеж“ – 389,4 млн. лв. . (вкл. REACT-EU в размер на 16,8 млн. лева);

ОП за храни и/или основно материално подпомагане от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица в България за периода 2014 – 2020 г. – 36,8 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 20,8 млн. лева) и

ОП „Наука и образование за интелигентен растеж” – 223,3 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 82,8 млн. лева).

Направените разходи (нето) по Оперативни програми и трансферите (нето) към бюджетни организации и операции с активи към края на годината са на стойност 2 456,6 млн. лв. (в тях влизат и извършените разходи по REACT-EU в размер на 429.3 млн. лева), като разпределението по Оперативни програми е следното:

ОП „Развитие на човешките ресурси 2014 - 2020 г.” – 486,3 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 198,5 млн. лева);

Инициативата за младежка заетост – 15,5 млн. лв.;

ОП за храни и/или основно материално подпомагане от Фонда за европейско подпомагане на най-нуждаещите се лица в България за периода 2014 – 2020 г. – 49,2 млн. лева (вкл. REACT-EU в размер на 31,7 млн. лева);

ОП „Иновации и конкурентоспособност” – 637,1 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 125,9 млн. лева);

ОП „Добро управление” – 58,3 млн. лв.;

ОП „Региони в растеж” – 298,0 млн. лв.;

ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура” – 291,5 млн. лв.;

ОП „Наука и образование за интелигентен растеж” – 260,8 млн. лв. (вкл. REACT-EU в размер на 73,2 млн. лева) и

ОП „Околна среда 2014 – 2020 г.” – 359,9 млн. лв.

Предоставеното авансово финансиране по реда на ДДС 6/2011 г. към бюджетни организации за периода е на стойност 250,5 млн. лева, а възстановените средства – 239,6 млн. лева. В сумата на предоставеното авансово финансиране по реда на ДДС 6/2011 г. е включена и предоставена възмездна финансова помощ (нето) в размер на (0,36 млн. лева) на ОП „Транспорт и транспортна инфраструктура” (1,1 млн. лева), ОП "Иновации и конкурентоспособност" (-0,29 млн. лева) , ОП "Региони в растеж" (-0,45 млн. лева).

Извършените разходи по Оперативните програми за 2021 г. са 94,2 % от заложените разходи за годината.

Изплатените средства от оперативните програми за мерките за минимизиране на отрицателните последици от епидемичното разпространение на COVID-19 през отчетния период са в размер на 936,6 млн. лева.

Към 31.12.2021 г. по 8-те Оперативни програми, съфинансирани от ЕФРР, ЕСФ и КФ на ЕС, както и по Оперативна програма за храни и/или основно материално подпомагане, съфинансирана от ФЕПНЛ, европейската част на публичните разходи, декларирани пред ЕК със заявления за плащане, възлиза на 56,3 % от бюджета (общо).

Програма ФАР и Преходен финансов инструмент

През отчетния период са възстановени суми от бенефициенти на стойност 2,0 млн. лева.

Програма ИСПА/Кохезионен фонд (Регламент 1164/94)

За периода са възстановени средства към ЕК на стойност 2,6 млн. лева.

Програма САПАРД

През периода са извършени възстановявания от бенефициенти по дългове на стойност 2,5 млн. лева.

Двустранни програми за трансгранично сътрудничество по външните граници на Европейския съюз 2007 – 2013 г. и 2014 – 2020 г.

Получените средства към 31.12.2021 г. са на стойност 19,3 млн. лв., представляващи възстановени разходи от ЕК и постъпили средства за съфинансиране от страните-партньори, както разпределени към администратори в чужбина за сметка на средствата, получени от страната-партньор.

Сумата на разходите и трансферите (нето) към бюджетни организации в страната, които са направени през същия период по двустранните програми са на обща стойност 21,5 млн. лв., включително за плащания към бенефициенти в страната, извършени за сметка на полученото финансиране от страната-партньор по тези програми.

Финансов механизъм на Европейското икономическо пространство 2014-2021 г. и Норвежки финансов механизъм 2014-2021 г.

Получените средства към 31.12.2021 г. са на стойност 36,6 млн. лева.

Сумата на разходите и трансферите (нето) за периода са на обща стойност 19,5 млн. лева.

5.2 Сметки за средствата от Европейския съюз, администрирани от Разплащателната агенция към Държавен фонд "Земеделие"

➤ Приходи

За 2021 г. планираните приходи по утвърдените актуализирани годишни разчети на сметката за средства от Европейския съюз на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“ са в размер на 467,1 млн. лева. Към 31.12.2021 г. постъпленията са в размер на 461,6 млн. лв., което представлява 98,8 % от годишния план, при 101,4 % изпълнение на годишния план за предходната година. Приходната част е формирана от помощи и дарения от чужбина, приходи от наказателни лихви и коректив на касови постъпления, разпределени както следва:

-Текущи помощи и дарения от Европейския съюз

Общият размер на получените приходи, отчетени в „Текущи помощи и дарения от Европейския съюз“ за 2021 г. е 81,5 млн. лв. при планирани за годината средства в размер на 81,5 млн. лева.

Получените текущи приходи от възстановяване на средства от Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) по линия на ПРСР, без директни плащания, за 2021 г. възлизат на 67,1 млн. лв., което е изпълнение от 100 % на планираните за годината средства. За сравнение, през 2020 г. текущите приходи по ПРСР са 41,3 млн. лева.

Получените текущи приходи от възстановяване на средства по линия на схемите „Училищен плод“ и „Училищно мляко“ от Европейски фонд за гарантиране на земеделието (ЕФГЗ) през 2021 г. са 7,1 млн. лв., което е 100 % изпълнение на планираните за годината средства. За сравнение, за предходната година възстановените суми по това направление са 97,2 % от годишния план.

През 2021 г. са получени 7,3 млн. лв. текущи приходи, възстановени средства от Европейския фонд за морско дело и рибарство (ЕФМДР), което представлява изпълнение от 100 % на планираните за годината средства. За предходната година изпълнението също е 100 процента.

-Капиталови помощи и дарения от Европейския съюз

Общият размер на получените приходи, отчетени в „Капиталови помощи и дарения от Европейския съюз“ през 2021 г. е 385,6 млн. лв. при планирани за годината 385,6 млн. лева.

Получените капиталови приходи от ЕЗФРСР по линия на ПРСР без директни плащания през 2021 г. са 371,0 млн. лв., което е 100 % изпълнение на годишния план. За сравнение, през 2020 г. са получени 344,2 млн. лева.

През 2021 г. са получени капиталови приходи в размер на 13,8 млн. лв. от фонд ЕФМДР при планирани за годината 13,8 млн. лв., което е 100 % изпълнение на плана за годината. За сравнение, изпълнението на годишния план за 2020 г. е 93,4 процента.

През 2021 г. са получени 0,8 млн. лв. капиталови приходи от ЕФГЗ за пазарни мерки.

-Приходи от наказателни лихви

През 2021 г. са отчетени приходи от наказателни лихви, свързани с вземания за възстановяване на средства от ЕК в размер на 1,6 млн. лева.

-Коректив на касови постъпления

Към 31.12.2021 г. отчетеният коректив на касови постъпления е минус 7,1 млн. лв. Той е формиран от размера на принудително събрани суми от НАП, за които не е извършен превод на средства по сметката на ДФЗ-РА.

➤ Разходи

Общият размер на планираните за 2021 г. разходи по утвърдените актуализирани годишни разчети на сметката за средства от Европейския съюз на Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие” е 773,0 млн. лева.

Уточненият план на субсидиите за текуща дейност и капиталовите трансфери за 2021 г. е 396,0 млн. лева. Изпълнението за 2021 г. възлиза на 76,0 % от годишния план и е в размер на 300,9 млн. лева.

Разпределението на разходите е както следва:

-Субсидии и други текущи трансфери за нефинансови предприятия

За 2021 г. са планирани средства в размер на 169,3 млн. лв. за субсидии и други текущи трансфери за нефинансови предприятия. Отчетените за 2021 г. средства представляват 83,6 % от планираните за годината и са в размер на 141,5 млн. лева. За 2020 г. година, изпълнението е 109,5 млн. лева.

Изпълнението по дейности е както следва:

- национално съфинансиране към ЕЗФРСР за директни плащания – 58,1 млн. лв., изпълнение 94,3 % на планираните за годината 61,6 млн. лева;

- текущи субсидии по Програмата за морско дело и рибарство – 0,3 млн. лв., изпълнение 14,3 % на планираните за годината 2,1 млн. лева;

- текущи субсидии по Програмата за развитие на селските райони – 54,6 млн. лв., изпълнение от 69,6 % на планираните за годината 78,4 млн. лева;

- текущи субсидии за пазарни мерки – 28,5 млн. лв., изпълнение от 104,8 % на планираните за 2021 г. 27,2 млн. лева.

-Субсидии и други текущи трансфери за юридически лица с нестопанска цел

За 2021 г. за субсидии и други текущи трансфери за юридически лица с нестопанска цел са планирани 19,2 млн. лева. През 2021 г. са отчетени разходи в размер на 12,1 млн. лв., които са близки до отчетените за 2020 година.

Разпределението по дейности е както следва:

- национално съфинансиране към ЕЗФРСР за директни плащания – 0,1 млн. лв.;

- текущи субсидии по ПМДР – 2,2 млн. лв. при планирани 5,4 млн. лева;

- текущи субсидии по Програмата за развитие на селските райони – 9,8 млн. лв., изпълнение 71,5 % на планираните 13,7 млн. лева;

- текущи субсидии за пазарни мерки – 0,03 млн. лв., при планирани за годината 0,1 млн. лева.

-Капиталови трансфери за нефинансови предприятия

За 2021 г. за капиталови трансфери за нефинансови предприятия са планирани 190,3 млн. лева. През 2021 г. са отчетени 141,8 млн. лв., което е 74,5 % изпълнение на годишния план. Изпълнението за предходната година е 169,8 млн. лева.

Разпределението по дейности е както следва:

- капиталови трансфери по Програмата за морско дело и рибарство (ПМДР) – 8,8 млн. лв., което е 64,2 % изпълнение на годишния план (13,7 млн. лева);

- капиталови трансфери по ПРСР – 132,5 млн. лв., 75,4 % изпълнение на годишния план (175,8 млн. лв.);
- капиталови трансфери за пазарни мерки – 0,6 млн. лв., което е 85,7 % изпълнение на годишния план (0,7 млн. лева).

-Капиталови трансфери за организации с нестопанска цел

За 2021 г. са планирани капиталови трансфери за организации с нестопанска цел в размер на 17,3 млн. лева. През 2021 г. са отчетени капиталови трансфери по ПРСР в размер на 5,4 млн. лв., 31,2 % изпълнение на годишния план. За предходната година изпълнението спрямо годишния план е 40,3 процента.

Планираните разходи в размер 265,6 млн. лв., в т.ч.: за заплати и възнаграждения на персонала 8,9 млн. лв., задължителни осигурителни вноски от работодатели 2,5 млн. лв., издръжка 8,9 млн. лв. и придобиване на ДМА 245,2 млн. лв., подлежат на отчитане в § 63-00 „Трансфери между сметки за средствата от ЕС“.

➤ Трансфери

В частта на трансферите, в касовия отчет на ДФЗ-РА към 31.12.2021 г. са отразени следните касови потоци:

-Трансфери между ЦБ и сметки за средства от Европейския съюз

Полученият трансфер от ЦБ за компенсиране на средствата, изплатени от Разплащателната агенция към Държавен фонд „Земеделие“ за сметка на национално съфинансиране към фондовете ЕФГЗ, ЕЗФРСР, ЕФМДР и ЕФР е 167,0 млн. лв. при заложен в план-сметката 191,5 млн. лева.

-Трансфери между бюджети и сметки за средства от Европейския съюз

Получените трансфери от бюджетни сметки на бюджетни организации и общини са формирани при възстановяване на суми по вземания по ПРСР, ОПРСР, ПМДР и директни плащания. За 2021 г. техният размер е 1,6 млн. лева.

Предоставените през 2021 г. трансфери във връзка с чл.14 от Закона за подпомагане на земеделските производители възлизат на 0,9 млн. лева.

-Трансфери между сметки за средства от Европейския съюз:

Предоставените трансфери са формирани от изплатените субсидии и възстановените суми от публични бенефициенти. За 2021 г. са отчетени 290,1 млн. лв., в т.ч.:

- по Програмата за развитие на селските райони – 274,7 млн. лв.;
- национално съфинансиране към директни плащания – 0,1 млн. лв.;
- по Програмата за морско дело и рибарство: 15,3 млн. лева.

През 2020 г. са предоставени трансфери в размер на 308,5 млн. лева.

➤ Финансиране

- Събрани средства и извършени плащания за сметка на други бюджети

Към 31.12.2021 г. сумата за събрани средства и извършени плащания за сметка на други бюджети възлиза нето на минус 0,06 млн. лева.

- **Суми по разчети за поети осигурителни вноски и данъци**

Към края на четвъртото тримесечие на 2021 г. сумата по разчети за поети данъци, формирани от удържан и внесен окончателен данък на физически лица, съгл. чл. 65, ал. 14 от ЗДДФЛ възлиза нето на минус 0,03 млн. лева.

- Друго финансиране

През 2021 г. извършените плащания, възстановените суми, разчетът с централния бюджет и операциите с чужди средства, включени в отчетността в „Друго финансиране“ възлизат общо на минус 38,2 млн. лв., при планирани 114,5 млн. лева.

През 2021 г. плащанията са в общ размер 1 818,7 млн. лв., представляващи 96,6 % от годишните разчети (1 882,3 млн. лв.). За 2020 г. плащанията, отчетени в частта на финансирането са 1 926,1 млн. лв.

Отчетените плащания са по следните направления:

- 1 595,1 млн. лв. за директни плащания за сметка на ЕФГЗ, представляващи 97,3 % от планираните 1 640,1 млн. лв.;

- 177,8 млн. лв. средства от ЕЗФРСР, прехвърлени към директни плащания, което е 91,3 % от планираните 194,7 млн. лв.;

- 29,5 млн. лв. за пазарни мерки при разчет за плащания в размер 30,9 млн. лв. изпълнение 95,5 %;

- 16,3 млн. лв. за реструктуриране, изпълнение 98,8 % от планираните плащания в размер 16,5 млн. лв.

Възстановените суми от Европейския съюз за 2021 г. възлизат общо на 1 914,3 млн. лв., при планирани 1 913,5 млн. лева. Степента на изпълнение за 2020 г. е 99,4 %.

Възстановени са суми по следните направления:

- 1 638,9 млн. лв. за директни плащания от ЕФГЗ – при планирани 1 638,9 млн. лв.;
- 237,2 млн. лв. от ЕЗФРСР, прехвърлени към директни плащания – 100,3 % спрямо заложените 236,5 млн. лв.;

- 28,3 млн. лв. за пазарни мерки от ЕФГЗ при планирани 28,3 млн. лв.;

- 9,9 млн. лв. за реструктуриране от ЕФГЗ при планирани 9,9 млн. лева.

Операциите с чужди средства към 31.12.2021 г. възлизат (нето) на минус 0,1 млн. лв.

Предоставените суми (нето) по разчети с ЦБ за финансиране на плащания при недостиг на средства по сметки към 31.12.2021 г. възлизат на -133,7 млн. лв. при планирани 83,2 млн. лв.

5.3 Сметки за средствата от ЕС на общините

По сметките за средства от ЕС на общините за 2021 г. са отчетени приходи, помощи и дарения в размер на 35,4 млн. лева.

Отчетените разходи са в размер на 1 141,1 млн. лв., в т.ч. 830,1 млн. лв. (72,7 % от общо разходите) капиталови разходи, 303,0 млн. лв. (26,6 % от общо разходите) текущи разходи и 8,0 млн. лв. (0,7 % от общо разходите) предоставени текущи и капиталови трансфери за чужбина. По-големият размер на отчетените капиталови разходи показва, че общините използват възможностите на европейските програми, като финансират проекти на инвестиционни разходи, за които бюджетните им приходи са недостатъчни.

През 2021 г. най-много са отчетените разходи във функция VI „Жилищно строителство, благоустройство, комунално стопанство и опазване на околната среда“ – 507,9 млн. лв., 44,5 % от общо разходи. След тях са отчетените разходи от общините във функция VIII „Икономически дейности и услуги“ – 239,6 млн. лв. или 21,0 % и във функция V „Социално осигуряване, подпомагане и грижи“ – 172,3 млн. лв. (15,1%).

В отчетените разходи най-голям е дялът на тези, отчетени по сметките за средства, по програми администрирани от Националния фонд – 64,2 %, следват разходите,

администрирани от Разплащателната агенция към ДФ „Земеделие“ – 28,9 %, отчетените разходи в други европейски средства – 6,2 % и в други международни програми – 0,7 %.

През 2021 г. по сметките за средства от ЕС общините са отчели временни безлихвени заеми от/за държавния бюджет, бюджетни сметки и сметки за средства от Европейския съюз (нето) в размер на 39,7 млн. лева.

Размерът на трансферите по сметките за средства от ЕС за 2021 г. е 947,1 млн. лева.

Бюджетното салдо по сметки от финансово-правна форма СЕС на общините към 31.12.2021 г. е отрицателно и е в размер на 118,9 млн. лева.

Наличностите по сметки в края на периода са 305,8 млн. лева.

6. Бюджети по чл. 13, ал. 4 от Закона за публичните финанси

6.1 Предприятие за управление на дейностите по опазване на околната среда

С разчетите към ЗДБРБ за 2021 г. са одобрени *приходи* на Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда (ПУДООС) в размер на 7,9 млн. лв. Отчетените неданъчни приходи на предприятието за годината са в размер на 11,9 млн. лв. или изпълнението им възлиза на 150,1 % спрямо разчетените стойности. ПУДООС отчита приходи от държавни такси в размер на 4,2 млн. лв. при разчет 3,7 млн. лв. или изпълнението възлиза на 114,7 %. Приходите и доходите от собственост възлизат на 1,9 млн. лв. или 113,7 % спрямо разчета. Постъпилите приходи от глоби, санкции и наказателни лихви по бюджета на ПУДООС са в размер на 1,6 млн. лева.

По бюджета на ПУДООС са постъпили приходи от продажба на квоти за емисии от авиационни дейности в размер 4,2 млн. лв., което е с 1,8 млн. лв. над планираните.

Към 31.12.2021 г. ПУДООС отчита *разходи* в размер на 9,3 млн. лв., като те са разпределени както следва: капиталови трансфери - 4,2 млн. лв.; персонал - 2,5 млн. лв.; за издръжка - 1,8 млн. лв.; 0,7 млн. лв. за разходи за субсидии и 0,1 млн. лв. разходи за придобиване на ДМА и основен ремонт.

Към края на 2021 г. нетният размер на *трансферите*, отчетени от ПУДООС е отрицателен (-10,2) млн. лв. Нетният размер на *временните безлихвени заеми* за 2021 г. е 2,3 млн. лв.

Към 31.12.2021 г. Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда няма просрочени вземания и задължения.

6.2 Фонд „Сигурност на електроенергийната система“

Събраните към 31.12.2021 г. *приходи* във Фонда са в размер на 2 568,9 млн. лева. Изпълнението им спрямо разчетените в КФП за 2021 г. 1 767,4 млн. лв. приходи е 145,3 % Постъпленията от отделните приходи са, както следва:

- Глоби, санкции и наказателни лихви - 0,6 млн. лв.;
- други неданъчни приходи, в т.ч. от 5 %-ни вноски и от цена „задължение към обществото“ - 943,2 млн. лв., като изпълнението им спрямо включените в КФП 986,4 млн. лв. е 95,6 %
- Приходите, получени от търговете за продажба на квоти по чл. 57, ал. 1 от Закона за ограничаване изменението на климата са 1 625,1 млн. лв., като изпълнението им спрямо включените в КФП 780,0 млн. лв. е 208,3 %.

Отчетените към 31.12.2021 г. *разходи* на Фонда са в размер на 2 568,5 млн. лв., като изпълнението им спрямо разчетените за 2021 г. 1 767,4 млн. лв. е 145,3 %. В сравнение с предходната година разходите на фонда са по-големи със 795,6 млн. лв., което се дължи основно на увеличение на приходите от продажба на квоти за емисии на парникови газове

по Закона за ограничаване изменението на климата вследствие значителното покачване на цената евро/квота. Увеличението на приходите на фонда води до увеличение на извършваните от фонда разходи. Основно са увеличени разходите за покриване на извършените разходи от обществения доставчик, произтичащи от задълженията му по чл. 93а и 94 от Закона за енергетиката /ЗЕ/, определени с решение на Комисията за енергийно и водно регулиране, вкл. за минали регулаторни периоди, на разходите за предоставяне на премия на производителите по чл. 162а от ЗЕ и производител с обект на обща инсталирана мощност 1 MW и над 1 MW до 02.02.2021 г. и с обща мощност след 02.02.2021 г. – 500 kW и над 500 kW, по Закона за енергията от възобновяеми източници (ЗЕВИ), включително за минали регулаторни периоди и от 02.02.2021 г. за лихви, договорени с рамково споразумение между фонда и кредитна или друга финансираща институция за финансиране на проекти за енергийна ефективност. Тези разходи са и с най-голям относителен дял от общо отчетените разходи (99,9 %).

Отчетените разходи за издръжка на фонда (в т. ч. персонал, издръжка и капиталови разходи) са в размер на 1,5 млн. лв. и са изпълнени на 55,5 % спрямо разчетите за 2021 г.

6.3 Държавно предприятие „Научно-производствен център“

Отчетените *приходи* за 2021 г. от ДП „НПЦ“ са в размер на 2,1 млн. лв., и представляват приходи и доходи от собственост. Изпълнението на приходите е 82,2 % от годишния им разчет за 2021 г.

Отчетените *разходи* на ДП „НПЦ“ за 2021 г. са в размер на 2,7 млн. лв. или усвояването им е 102,5 % спрямо годишния разчет за 2021 г. От тях 1,6 млн. лв. са разходи за персонал (112,2% от разчетените разходи за персонал) и 0,9 млн. лв. са отчетените разходи за издръжка и други текущи разходи.

6.4 Държавно предприятие „Управление и стопанисване на язовири“

Държавно предприятие “Управление и стопанисване на язовири“ няма планирани собствени *приходи* по бюджета си за 2021 г. Отчетените приходи по бюджета на ДП “УСЯ“ са 0,04 млн. лв. приходи и доходи от собственост, както и внесен ДДС.

Към 31.12.2021 г. ДП „УСЯ“ е отчетило *разходи* в размер на 4,3 млн. лв., при разчетени със ЗДБРБ за 2021 г.- 22,4 млн. лв., или изпълнението спрямо разчетените по закон е 19,3 %. Разходите са в следствие на извършената основна дейност по комплексното управление и стопанисване на приетите язовири.

Отчетените разходи са основно за: персонал – 2,9 млн. лв. или 66,8 % от всички отчетени разходи (76,2 % спрямо разчетените със ЗДБРБ за 2021 г.); издръжка, платени данъци, такси и административни санкции и членски внос към международни организации – 1,4 млн. лв. и капиталови разходи в размер на 0,1 млн. лв. През 2021 г. ДП “УСЯ“ изостана в усвояването на разчетените капиталови разходи по бюджета си. Отчетените разходи за персонал към 31.12.2021 г. са по-малко от разчетените със ЗДБРБ за 2021 г., като това се дължи на факта, че първоначално заложените със ЗДБРБ щ. бр. и по уточнен план за ДП “УСЯ” в годишен размер са 131, а към 31.12.2021 г. по отчетни данни са назначени 105 щ. бр., което представлява 80,2 % от утвърдените щатни бройки по уточнен план. Утвърдените разходи за персонал на ДП “УСЯ” за 2021 г. бяха в размер на 3,8 млн. лв., които бяха предвидени за 131 щ. бр., а по - малката щатна численост по отчет е причина и за по - малко отчетените разходи за персонал в годишен аспект.

Към 31.12.2021 г. Държавно предприятие “Управление и стопанисване на язовири“ няма просрочени вземания и просрочени задължения.

6.5 Държавно предприятие „Държавна петролна компания“ (ДП „ДПК“)

Държавно предприятие “Държавна петролна компания “ няма планирани собствени *приходи* по бюджета си за 2021 г.

Към 31.12.2021 г. ДП „ДПК“ е отчетело *разходи* в размер на 1,1 млн. лв. Отчетените разходи са основно за: персонал – 0,8 млн. лв. разходи за издръжка, – 0,2 млн. лв. и капиталови разходи в размер на 0,06 млн. лева.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Салдото по консолидираната фискална програма за 2021 г. е отрицателно в размер на 3 794,4 млн. лв. (2,9 % от БВП), като спрямо заложената цел с актуализираните разчети към ЗДБРБ за 2021 г. бюджетното салдо по КФП отчита номинално подобрене с над 0,8 млрд. лева. Основен фактор за постигнатото подобрене са добрите параметри по изпълнението на приходите.

Фискалните развития през 2021 г. бяха доминирани в голяма степен от множество фактори, които не бе възможно да бъдат оценени в пълнота на етапа на планиране. От една страна, с одобрението за прилагане на ваксините срещу COVID-19 в края на 2020 г. се очакваше медицинските рискове, свързани с пандемията, да бъдат овладени в голяма степен и поради тази причина на етапа на планирането ресурсите за обезпечаване на мерките за борба с пандемията бяха разчетени с по-кратък хоризонт на прилагане. От друга страна, към предизвикателствата по отношение на разпространението на COVID-19 и негативните ефекти от пандемията върху икономиката и уязвимите групи от населението се добави и нов фактор със силно изразено влияние върху икономиката – нарастващите цени на енергоносителите и безпрецедентния скок на цената на електрическата енергия на енергийните борси в региона и в цяла Европа, който започна да се проявява след месец юли и набра сила през последното тримесечие на 2021 г. Освен това годината се характеризираше с политическа нестабилност, довела до провеждането на три последователни избора за Парламент и формиране на ново редовно правителство едва в края на годината.

В средата на годината се очерта необходимост от обезпечаване на допълнителни ресурси за удължаване и допълване на мерките за борба с пандемията, което наложи актуализация на бюджетната рамка за годината. С одобрения ЗИД на ЗДБРБ за 2021 г. (ДВ, бр. 77 от 16.09.2021 г.) бе предвидено обезпечаване на допълнителни ресурси за удължаване на повечето действащи към момента мерки за борба с пандемията и допълването им с нови такива до края на 2021 г., което изцяло да бъде за сметка на актуализираните по-високи разчети в частта на приходите. Не на последно място с актуализацията на бюджета бяха одобрени и промени в Кодекса за социално осигуряване, които въведоха трайна норма, чрез която пенсиите на всички пенсионери бяха служебно преизчислени от НОИ при промяна на процента за всяка година осигурителен стаж без превръщане в пенсионната формула от 1,2 на 1,35, а минималната пенсия бе увеличена на 370 лв., считано от 25 декември 2021 г. С актуализираните разчети бе предвидено дефицитът по КФП за 2021 г. да не надвиши 4,6 млрд. лв. (3,6 на сто от прогнозния БВП към момента на приемане на закона), което бе подобрене с 0,3 млрд. лв. спрямо първоначалните разчети към ЗДБРБ за 2021 г. от есента на 2020 г.

През декември новоизбраното редовно правителство внесе предложение до Народното събрание за одобряване на допълнителни разходи по реда на чл. 26, ал. 10 на ЗПФ. В тази връзка с Решение на Народното събрание от 23.12.2021 г. за одобряване на допълнителни разходи и трансфери по държавния бюджет за 2021 г. за сметка на преизпълнение на данъчните приходи (ДВ, бр. 110 от 24.12.2021 г.) бяха осигурени общо 1,2 млрд. лв. за обезпечаване на приоритетни мерки за подкрепа на пенсионерите и за компенсиране на бизнеса поради високите цени на електрическата енергия и природния газ.

Изпълнението на годишните разчети за **приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма за 2021 г. е 103,7 на сто**. Съпоставено с предходната година се отчита нарастване на постъпленията при всички основни приходни групи – данъчни и осигурителни приходи, неданъчни приходи и постъпления от помощи и дарения, където постъпват грантовете от ЕС. Общо приходите, помощите и даренията по

КФП нараснаха с над 8,0 млрд. лв. (18,1 на сто) спрямо предходната година, като основен двигател бяха данъчно-осигурителните постъпления, които формират над 5,0 млрд. лв. от отчетеното увеличение. Причините за това бяха, от една страна, подобрението при голяма част от макроикономическите индикатори спрямо прогнозите от есента на 2020 г., и от друга - усилията на приходните администрации за повишаване на събираемостта на приходите и борба с данъчните престъпления, контрабандата, недекларираните доходи и други. През втората половина на годината продължи да се наблюдава положителното развитие при вътрешното потребление, вноса, износа, ръста на компенсациите на наетите и други ключови индикатори, които имат положително влияние върху приходната част на бюджета. Към тези фактори се добави и шоковото поскъпване на цените на електрическата енергия, регистрирано на регионалните борси в цяла Европа през втората половина на годината, както и значителното покачване на цената на природния газ. Ръстът на цените на основни енергоносители надвиши допусканията в макрорамката и се отрази най-вече в нарастване при приходите от ДДС.

Параметрите по разходите надвишават актуализираните годишни разчети към ЗДБРБ за 2021 г., като изпълнението спрямо плана за годината представлява 102,0 на сто. Превишението на разчета към ЗДБРБ за 2021 г. се дължи основно на одобрените от Народното събрание допълнителни разходи по реда на чл. 26, ал. 10 на Закона за публичните финанси, с което бяха утвърдени допълнителни разходи и трансфери по държавния бюджет в общ размер на 1,2 млрд. лв. за сметка на преизпълнение на данъчните приходи. Съпоставено с предходната година се отчита номинален ръст на разходите в размер на 8,4 млрд. лв., като основните направления по които разходите нарастват най-значително са социалните разходи, разходите за субсидии, здравноосигурителните плащания и други.

Разгледани по икономически елементи, най-значително нарастване се отчита при социалните и здравноосигурителните разходи. В частта на разходите за пенсии са изразходени 1,7 млрд. лв. за добавки към пенсиите на всички пенсионери (в размер на 50 лева за месеците от януари до септември и 120 лева за месеците от октомври до декември). Освен това, в изпълнение на Решение на Народното събрание от 23.12.2021 г. за одобряване на допълнителни разходи и трансфери по държавния бюджет за 2021 г. за сметка на преизпълнение на данъчните приходи за 2021 г. бяха обезпечени 750 млн. лв. за изплащане на добавки към пенсиите на всички пенсионери в размер на 60 лева за първите шест месеца на 2022 г. Наред с това, влияние върху разходите за пенсии оказва и увеличението на размера на минималната пенсия за осигурителен стаж и възраст и на максималния размер на пенсията от началото на годината, базов ефект от увеличението на пенсиите през юли 2020 г., както и увеличението от месец юли 2021 година. Във връзка с посочените фактори разходите за пенсии отчитат номинален ръст спрямо 2020 г. от 3,1 млрд. лева.

Значителен номинален ръст от близо 2,7 млрд. лв. се отчита и при разходите за субсидии за нефинансови предприятия, за което допринасят основно плащанията по Програма за компенсиране на небитовите крайни клиенти на електрическа енергия, разходите на Фонд „Сигурност на електроенергийната система“, плащанията по мярката „60/40“, мярката „80/20“, мярката „Запази ме“, мярката „Подкрепа чрез оборотен капитал за малки и средни предприятия, засегнати от временните противоепидемични мерки“, администрирана от НАП, и други. През 2021 г. се изпълнява Програма за компенсиране на небитовите крайни клиенти на електрическа енергия (РМС № 739; РМС № 771; РМС № 885; ПМС № 476), както и Програма за компенсиране на операторите на електропреносната и на електро-разпределителната мрежи за закупуване на количества електрическа енергия, потребена за технологични разходи (ПМС № 476), като се предвижда да продължат да се прилагат до март 2022 г. В тази връзка обезпечените средства за изплащане на компенсации към бизнеса и операторите поради резкия скок на

цените на електроенергията до края на 2021 г. са в общ размер на над 1,3 млрд. лв., вкл. 0,45 млрд. лв. в изпълнение на Решение на Народното събрание за одобряване на допълнителни разходи и трансфери по държавния бюджет за 2021 г. за сметка на преизпълнението на данъчните приходи, за плащания през първото тримесечие на 2022 г.

Представени накратко, някои от основните бюджетни показатели и макроикономически индикатори за 2021 г. са, както следва:

◆ През 2021 г. брутният вътрешен продукт на България отбеляза реален растеж от 4,2 % и нивото му по постоянни цени достигна 99,6 % от това от 2019 г., преди кризата породена от COVID-19. От страна на търсенето основен принос за растежа бе крайното потребление. В номинално изражение БВП възлезе на 132 744 млн. лв., което представлява номинален растеж от 10,7 процента.

◆ Коефициентът на безработица в страната се запази нисък през 2021 г. (5,3 %), като стойността на показателя за България е с 1,7 пр. п. по-ниска от тази за ЕС.

◆ Дефицитът по текущата сметка се увеличи с 0,3 пр. п. до 0,4 % от БВП.

◆ Параметрите по изпълнението на консолидираната фискална програма и параметрите за сектор „Държавно управление“ за 2021 г. отговарят на изискванията на фискалните правила съгласно разпоредбите на Закона за публичните финанси при хипотезата за наличие на извънредни обстоятелства извън контрола на правителството, породени от пандемията.

◆ Оценката в априлските Нотификационни таблици за дефицита и дълга е, че през 2021 г. салдото на сектор „Държавно управление“ е отрицателно в размер на 4,1 % от БВП. По отношение на дълга България е трета след Естония и Люксембург, с най-нисък дълг на сектор „Държавно управление“ в ЕС за 2021 г. – 25,1 % от БВП.

◆ Салдото по КФП за 2021 г. е отрицателно в размер на 3 794,4 млн. лв., което представлява 2,9 % от БВП. Бюджетното салдо по КФП за годината на касова основа е в рамките на предвиденото ограничение във фискалното правило по чл. 27, ал. 4 на ЗПФ, а именно, годишният бюджетен дефицит по КФП, изчислен на касова основа, да не надвишава 3 на сто от БВП.

◆ Изпълнението на приходите, помощите и даренията по консолидираната фискална програма спрямо годишните разчети за 2021 г. е 103,7 %, а по държавния бюджет – 106,8 %.

◆ Общите разходи (вкл. вноската на България в общия бюджет на ЕС) по КФП за годината представляват 102,0 % от разчетите към ЗДБРБ за 2021 г., а по държавния бюджет разходите, трансферите и вноската за бюджета на ЕС представляват 101,8 % от планираните за годината. Превишението на разчета към ЗДБРБ за 2021 г. се дължи на одобрените от Народното събрание допълнителни разходи по реда на чл. 26, ал. 10 на Закона за публичните финанси.

◆ Предвидените законови ограничения по отношение на държавния дълг за 2021 г. са спазени, като номиналният размер на държавния дълг към 31.12.2021 г. е 31,2 млрд. лв., или под прага на предвиденото в чл. 69 на ЗДБРБ за 2021 г. дългово ограничение от 31,9 млрд. лева.

◆ Общият размер на касовите постъпления от ЕС (от Структурните и Кохезионния фондове, от ЕЗФРСР и ЕФР, от средства за директни плащания към земеделските производители и плащания по пазарни мерки и др.) за 2021 г. е 4 841,3 млн. лв. Нетните постъпления от ЕС към 31.12.2021 г. (касови постъпления от ЕС, намалени с вноската в общия бюджет на ЕС) са положителни в размер на 3 160,2 млн. лева.

◆ Фискалният резерв към 31.12.2021 г. е 10,7 млрд. лв., в т.ч. 9,7 млрд. лв. по сметки и депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 1,0 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други. Фискалният резерв към края на годината е над определения в чл. 68 на ЗДБРБ за 2021 г. минимален размер от 4,5 млрд. лева.

ПРИЛОЖЕНИЯ:

1. Отчет за изпълнението на държавния бюджет на Република България за 2021 г.
2. Отчет на консолидираната фискална програма за 2021 г.
3. Преглед на изпълнението на утвърдените разходи по области на политики и бюджетни програми в ЗДБРБ за 2021 г. на МС и на министерствата и ведомствата, прилагащи програмен формат на бюджет, с акцент върху постигнатите резултати.